

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side.

88
11 10
19
27

527

הלך ראשון מספר החיים

טעמיה חיים זמ

אשר נרפס מחדש באותיות ובדיו ובנייר יפה
למאן דבעי סמי דחיים * ובו מפורש כל דיני
שמחות בכפלים * בכל עסקי המתים
בתכריכהון ובקבורתם ובטהרתם במים *
ומה שיתפללו החולה והגוסס במסירת
נשמתו לשמים * ומה שיתפללו וילמדו
בעבורו ובבית מרוח להצילו ממות לחיים *

והוספנו על הראשונים מה שכתוב **במענה**
ראשון תחינות ובקשות רחמים בבית החיים
על קברי אבות אשר נשמתם צרורה
בצרור החיים :

ע"כ עושו גושן קושן ועל כספיהם שחחמו וקנו לכם
ספר החיים וזכה כלנו צוהרה לנחמות
ליון וזנין ירושלים
חמץ :

צניח וצדמוס של כהר"ר איצק יל"ו : צן המוח
הר"ר ליב צ"צ זל"ל : חתן של כהר"ר זלמן מרסיס

בוזל צבאך

צנח החותך חיים לכל חי לס"ק :

מה שנרשום על המצבות

הצגתי

ציונים * להצוב על מצבות קברי ישינים : וכלם בנגל' נתרונות
 כי יודע רמיוות לא עלי צריך לחוות * ומהם תלמד להיות
 שונים ומשנים * לתוספת ולגרוע בפי הענינים * לפי מאורעות העת' וזמנים
 ולשמות האדם קוראים ועונים * תקח ממנו לך ארית ולבנים * לבנות לך
 בית חדש בבנינים * על גפשות קברי אבות ובנים * בתנועות ויתרות ברלר
 וסוגר בסימנים :

על מצבות איש צדיק ונדיב פה נטמן איש נדיב הלך צחמים * מעשיו היו
 צחמונה שלמים אכל מיגיע כפו * עמד בלדקו עד אסופו צפיותו על אדמתו *
 צה' היה מצטחחו * לדקוהו היו טובים * כטל וכרצבים * משציע לרעצים *
 לרחוקים ולקרובים * וחרן היה צממו * צחמונה משאו ומתנו * ירה מן
 המקסיצים * לקול תורה ופלה משכימים ומעריצים * שמו היה נודע צלחצים
 פלוני בר פלוני נפטר ונקבר והלך לעולמו ביום פלוני כך ימים בחוד פלוני
 שנת פלוני לפ"ק : תנחת ותעמיד לגורלך לקץ הימין ונשמתו תחא צרורה
 בצרור החי' : ואם הוא כהן יוסיפו בו כפ"ס ככהן לדק מגוע קדושים * ואם
 היה שוסק בגמילות חסד ואשת יוסיפו בו כפ"ס החסיד אשר עס החיים
 שמתים גמל צחמד ואמת * ואם היה מוהל יוסיפו בו כפ"ס אשר הכנים צברית
 ומל אה יודים נפטר ונקבר וכו' :

עוד אחר לאיש ישר פה נטמן איש הישר בנדיבים * אשר הלך בדרך טובים
 צדיק וישר * כל מעשיו עשה צדק * צה' דצק נפשו ציושר * מחגבר כארי ורץ
 פלני וקל היה כנשר * מכל מלות ה' לא סר * הפוללים בדצרות עשר * גופו יישן
 ארלה * ונשמתו לנגן עדן נרלה * כל מעשיו היו לשם שמים * ודק עלמו צלח' *
 חיים ה' הפ"ס וכו' :

על מצבת פרנס ומנהיג פה שוכן ומתענג * איש נאמן פרנס ומנהיג * נפשו שם
 צכפו * גזירת שטנים לצל ולדהכו * מגן היה לדורו * צדמו וצנצן * צדמו
 היתה כחוחה לרווחה * נשלחנו לכל נערבה * מלחמו נחן לרעצים * צדמו
 רויח לחאצים * ערוש ראה ותכסהו * מכיסו לא סר ידיהו * ציתו היה כמלון *
 לכל אורח טוב נחן ללון שינת ערבה יישן גופך * צגן עדן חשמה נשמה * חחת
 אשר עשית משכט ולדקה צעולמך * ה' הפ"ס וכו' :

על מצבת תלמיד חכם פה לפון חכם ונצון * דצרי חכם בדרצון * לא ימוש חור'
 פ' מפיהו * יום ולילה ידרשוהו * למעלה ולמטה חואר לו ונחמדהו * לישיבה
 של מעלה העלהו כל חדרים אחים ורעים * לשמועו חיו היו שומעים * תורתך
 חשמוד עליך * והקילות פיה חשיחך * צמנוחה נכונה חנוח בקרצך * צגן
 עדן העליון נשמה * ה' הפ"ס וכו' :

על מצבות קבר אב ב"ד * הדור אחס ראו וחממו על ההוא שפרא דארעא
 צלעהו * צחצל כלה לא נמלא כמוהו * צישיבה עליונה נחמדהו * כאולם פתוח
 היה לצו ולצב * מעון השב שובצ * למעלה ולמטה היה נחמד וחוצב * צקרתו
 תורתו

מה שנרשום על המצבות ב

אורחו שפתי דובצ * דבריו היו מאירים כחמים ואורים לבני העליה העלהו *
קול איו הרחב פיה ואמלחיו * אשציעהו ואכצדהו * ה"ה מורינו ורציע מחמדנו
זכורו ועמד לנו פב"פוכו :

על מצבת אשה חשובה * מה נשמח אשה חיל לרקה עשה כאציניל *
טעמה כי טוב סחרה * לנועה היתה בדורה * מעשיה ה' נעימה * כל כצורה
צח מלך פנימה * היא האשה החכמה * עלתה נשמה למרומה * כל ימיה הלכה
בדרך ישרה * מלוח ה' שמה * פלונית צח פלונית אשה פלונית הלכה לעולמה
ונפטר ונקבר ציוס וכו' חננ"ה :

על מצבת בחור צד צחר אלהיך * להשתעשע נשמחך * כיוס ולילה הגיח
בחורחך * והלכת בדרך ישרה כל ימי חיך * צחור פארוס מצין צרמיו * וצרו
דרוים * שמעת לקול מורך * ולמדת תור' אלהיך * מרוב' היו מעשיך מחכמתך
לח נפוג אחור לבך * צפיתקה של חוה היה מיתחך צחיי' המתי' להחיוחך וכו'
עור אחר על מצבת בחור שמח צחור צילוחך * צחדה ורינה תנוח
צקצריך * בגן עדן יעשו לך חכחך * כי צד צחר אלהיך * צחצח עין החיי' השמח
נשמחך * אשריך ואשרי וילדתך * מהיר היו' צמלאכתך צומך קלר פעל' פעולך
פי שחר הרצה מוכן לפניך * אשריך ואשרי נשמחך * ה"ה הצחור פב"פוכו *
על מצבת ילד ילד ששועים גוף נחמד ונעים צן תשחורת היית * כחוא'
צן מלך רמית * כששן פרח * וצחמה זרח * חכים ויניקך ווהר * כעלם השמים
לטוהר * אלהים לקח אותו והילד איננו * מזיו שכינתו לזונו ה"ה הילד רך ויחי'
פב"פוכו

על מצבת ילדות צנות ישראל יקוננו עליך * פנה צוה פנה הדרה מעליך
צח אל צממים כצוד' נערה ידה וידה * חולה יפיה' * הנללה עדיה *
צנותינו כונויות * בקצר מחוטבות צנוי צחלפיות * כצננית היכל היה חוארך *
אלהים ללמד * בגן עדן נשמחך * צחצחית המחים להחיוחך * פב"פ
נפטר ונקברת היום וכו' :

גם מאד צמאוד ישגיח כל אדם בדבר זה יזהיר את אשתו שלא תשכב ילד חללה
צמטה ולא תישון צעת שמניקה אותו שלא תחמוק אותו צדדיה וכצד נחמו
השונה על זאת שתשכב לילה אחד על קצרו ורחתה נשמות הראוים ללחץ ממנו
פורחת על קצרו * וכן צקין כתיב דמי אחיך דמו ווס זרעו * וראה גיט לצניך
שלום על ישראל :

סימני רפין למצוא כל אחר מבוקשו

דף יוד מה שילמדו החכמים חלל החולה וגם מה שילמדו חלל האכל חמשה
ימים מימי השצעה פרק אחד בכל יום כמו שהוא עד דף ק"ה וחלל
החולה יחללנו כמו שהוא צדק יא ע"צ ואח"כ למה כאן כל החמשה פרקי פרק
ראשון מדבר ממעלת החורה שמגין על פהים ומאריך ימים ומעלות מלות
גמילות חסד ואמת וגדול שכרה : א ב דף

סימני על רפיץ

דף י"ג ע"ב מה שילמדו בבית האכל ביום השני מדבר ממעלות החפלו ושיקדים
אדם חפלה ללרעה מכל שכן שיחפלה מיד בעת שלריך להחפלה בעת
לרעה או כשנופל למטה וישתדל שגם אחרים יחפלו בעדו וילמדו בעצורו
דף ט"ז ע"ב מה שילמדו בבית האכל ביום השלישי מדבר ממעלות החפלה
שמקדשין גזר דינו :

דף יח ע"א מה שילמדו בבית האכל ביום הרביעי מדבר שאיבעו' אדם ביעורין
דף כ"ג ע"א מה שילמדו בבית האכל ביום החמישי מדבר ממלוא ציקור
חולים וניחם האכלים :

דף כ"ה ע"א חפלה מיוחדת וסגולה שיחפלה האדם בכל יום בביתו או בבית
החיים * וינלל מכל רע ומחלאים ופגעים רעים וימלא חן

ושכל טוב בעיני אלהים ואדם והוא מהרצ הגדול מהר"ר יהודה זלנוק"ל :

דף קה ע"ב מה שיאמרו המצוקים הנאים לצקר את החולה :
דף כו ע"א חפלה שיחפלה האדם על מקרה רעה שאירע לו בין בגופו או
בממונו מיד יסגית בחפלתו להסיר ממנו דינו בטרם שיצטר עליו
קטרוג למעלה מכל שכן כשהוא או אשה או בן או נכד' למט' ואיך
שיחודה וידות צריח ולא וידות שכיב מרע :

דף כט נוסח וידות צריח שיחודה וירלה את חצירו :
דף ל' ע"ב החפלה שלריך החולה להחפלה אם רואה שחליתו מהגזר עליו
ויחודה וידות שכיב מרע ויודיע לעדו לרבים שיצקשו עליו רחמים
דף ל"ב נוסח וידות שכיב מרע וכל התפלות שיחפלו וישתדל שיחפלו
וילמדו החכמים בעצורו ואיך שיחנהג צעקיו וכל עניניו :

דף ל"ד נוסח החפלה שיחפלו החכמי' בעצור החולה קודם שילמדו סדר
הלימוד שיקבל הקב"ה הפלחם וחורחם להגן על החול' ולרחות
דף ל"ה החפלה שיוסיפו את החולה הוא חלמיד חכם

דף ל"ו ע"ב החפלה שיוסיפו את החולה הוא עוסק במלות גמיל' חסד ואמ' :
והחפלה שיוסיפו את החולה הוא מוהל :

דף ל"ז ע"א החפלה שיוסיפו את היו משנין שמו בבית הכנסת
דף ל"ח ע"ב החפלה שיחפלו החכמים בעד אשה שהגיע עת לידתה או שישא' :
על המצור

דף ל"ח ע"ב אשת חיל שיאמרו אחר חפלתם ופרשת אנה שמואל א' עד וירם
מחיתו

דף ל"ט החפלה שיחפלו על בית החיים וגם חפלות המסבדים את
בית החיים חפלו כ"ב חפלות נגד כ"ב אוחיות החור' ואיך שיחנהגו
שם

דף מ"ה ע"ב חפלה קל' כלל על כל קצר וקצר שידע להחפלה ביק' על
קרב או רחוק * אשה ויהי' מי שיהי' :

סימנים על דפין

ג

דף מ"ו חסלק להחפכל על העצרינין זין שהוא לו קרוב או רחוק ומלוה
להחפכל עליהם :

דף מ"ז חסלה מיוחדת לקצרים להחפכל על צית החיים ולבקש מחילה
עם המתים שנמלו עמהם חסד ואמת אם שגגו זאחד מהם צעם
קצורחו צמה שהוא נגד כבודו

דף מ"ז חסלה על צית החיים על קצרי קרוביו כגון אביו ואמו וקני וזקנתו
חמיו וחמותו ועל קצר בניו ובנותיו ועל קצר אחיו ואחותו ועל קצר
אשחו ועל קצרי שאר קרוביו

דף מ"ח ע"א מה שיחפכלו על המחיה ועל חסרונה

דף מ"ח ע"ב מה מה שיבקש מחילה מן המתים

דף מ"ט ע"א מה שיבקש כשהולך מן צית עלמין לציחו

דף מ"ט ע"א מה שיחפכל על קצר אביו

דף כ"א ע"ב מה שיחפכל על קצר אמו

דף כ"ב ע"א מה שיחפכל על קצר אביו או אמו זית לייט

דף כ"ד מה שיחפכל על קצר אביו וקני

דף כ"ד ע"ב מה שיחפכל על קצר אביו ואמו

דף כ"ה ע"ב מה שיחפכל על קצר אמו וקני

דף כ"ו מה שיחפכל על קצר אחיו

דף כ"ז מה שיחפכל על קצר אחותו

דף כ"ח מה שיחפכלו על קצרי בניו הגדולים

דף כ"ט ע"ב מה שיחפכלו על קצרי בניו הקטנים

דף ל"ט מה שיחפכל על קצר אשחו

דף ס' מה שיחפכל אשה על קצר בעלה

דף ס"א מה שיחפכל על קצר דודו

דף ס"א מה שיחפכל על קצר דודתו

דף ס"א ע"ב מה שיחפכל קודם שילך לדרך

דף ס"ג ע"ב מה שיחפכל למרחקים וזא על קצרי אצות

דף סד ע"ב מה שיחפכל על עולמו כשיש חולי בגופו

דף סו מה שאחרים מהפכלים צעד החולה

דף ס"ז מה שיחפכלו על הצנים

דף ס"ח ע"ב מה שיחפכל אשה מעוברת שלא יקשה לילד

דף סח ע"ב מה שיחפכלו אחרים צעד אשה מעוברת

דף סט מה שיחפכלו אחרים על קצרי אצות צעד אשה המקשה לילד

דף ע' מה שיחפכלו צעד אשה יולדת

דף ע"א מה שיחפכלו צעד בניו קהולים

דף ע"א מה שיחפכל על גידל צנים

סימנים על הרפין

דף ע"א מה שיחפלו צעד צד ראש השנה וצער צד יום כפור
 דף ע"ב צד ר"ז גוססין למיתה ואיך שיחנהג בגוסס וכל דיניו
 דף ע"ג צד מה שיחנהג החולה בגורלו להסיר ממנו צני וזונים נגעי צני אדם
 רוסין ושדן
 דף ע"ד חפלה שיחפלו הגוסס לפתוח לו שפרי שמים להכניס נשמתו לבן עדן
 העליון דרך ה"י עולמות
 דף ע"ה החפלה שיחפלו הגומלי חסדים חלל הגוסס ואיך שיחנהגו עמו עד
 יליאח נשמתו ודינו טהרו וחבריו
 דף ע"ו מה שיחפלו הקרנים קודם שיחילו לפתעםם במתים
 דף ע"ז צד דיני קצורה ומאמיהו מחיל האבילות ודיני שבעה ושליש ודין
 שמועה קרובה ורהוקה (ויאר לייט) וקדיש יחוס ודיני ימים טובים
 המצטלין שבעה ושליש
 דף פ' הדרכה שיחנהגו כשצאים לבית ההיים ונוסח לזק הדין וכל דיני צדית
 הקצרות ואיך שיעשו הקצב צין לפסן לדרוס וסחמי' הקצ' עד ויכול 'צחר'
 דף פ"ה החפלה שאומרים על הנקבר בלחם מן צית החיים ובלע המות
 וחלישת העצבים ואיך שיחנהגו עם האבל בלחם מן צית החיים
 וניחם האבלים ודינו :

הקרמה

אמר

דוד המלך עליו השלום חסד ואמת יקדמו פניך * החסד שעושים עס
 הפנים הוא חסד של אמת שאינו מלכה לגמול * משל קדמונים מית
 צריה דרחמך טעין מית רחמך פרוק * וזה שאמר יעקב ועשית עמדי חסד
 ואמת * אבל ולך ה' חסד בי אלה תשלם לאיש כמעשהו על כן חסד ואמת
 יקדמו פניך :

חסד

ואמת יקדמו פניך * חסד וגמילות חסדים * ואמת זו החסד
 ושניהם יחד הוא תורת חסד ואמת * ואז חסד ואמת יקדמו פניך *
 ורלה לומר מי שרולה לעסוק בגמילות חסדים לריך שילמד מקודם חורח חסד
 ואמת כמו שכתוב בספר הכליאה האמת הוא החסד שגם החסד נקרא אמת
 אחר שנקרא הורס שנאמר וחורח חסד על לשונה * ואמת היא תורת חסד
 פשתלמוד אותה באמת עד שחפא על לשונך בחורח חסד ואמת על דרך אמור
 לחכמה אחת היא * דכתיב פיה פתחה בחכמה וחורח חסד על לשונה וכי
 חורה של חסד וחורה שאינה של חסד לא חורה לשמה היא חורה של חסד ואז
 היא לופתם חיים שאמר עץ חיים היא לחזיקים צה ואומר כי מלאי מלא
 חיים כדאיתא פרוק קמא דמעניית ויזכה נשמתו לכחוד צפרי החיים כדאיתא
 צפרי כרשח כי תשא שהנשמה נקראת ספר החיים שהיא חילעולם *
 והסמילות נרמזים לחיים * וזה לומר החורה שנקראת עץ החיים שהכל
 כולל

פולל זה שעל ידה יוכה ליכתבו בספר החיים שהיה התורה נקרא' ספר החיים
 וכדאיתא במדרש פרי לדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם אס' אדם הוא להחיק
 וחסיד ואינו עוסק בחורה אינו כלום לא פרי לדיק עץ חיים ירלה לומר שלריך
 ללמד מקודם עשיות מלותיו דינס ותורתם ואז היא לו פרי עץ חיים * שנאמר
 עץ חיים היא למחזיקים בה * רלה לומר שעושה מלותיו על ידה בחסד ואמת
 כמו שלמד בה * שמתוך שלמד בה והוא בן תורה יודע האיד לוקח נפשות שנאמר
 ולוקח נפשות חכם * אחה מולא ציפתה שמתוך שלא היה בן תורה אבד את בחו
 ומה היה עונשו שנחפורו אצרו צמחו שנאמר ויקצר צערי גלעד * ונמלא אף
 על פי שכונתו הי' לשמים נענש על שלא למד תורה דאס היה למד תורה היה
 יודע שאין לריך לאצרה וזה ולוקח נפשות חכם : על כן חסד ואמת יקדמו פניך :

חסד

ואמת יקדמו פניך * מעתה ישמע חכם ויוסף לקח לקיים לוקח נפשות חכם
 נפשות החיים והמתים לגנו חלרות נפשות צדק ואמת * ואס לאו הוא
 מחד נפשות ה' שגורס להם אצדון מעולם העליון * כהנעין למימר לקמן : וכן אמר
 דוד המלך עליו שלום טרם אענה אני שונג אמרתך שמתו ופיו' רש' ז"ל טרם שהגיתי
 בתורה אני שונג בנולדתיך וטעם בהם ומה עניתי בתורה שמתו אמרתך שהתורה לאדני
 לסור מן הענינה * וכן מצינו ברבי עקיבא תלמוד דר' ז' שאלו זה היה תחילת זכותי לפני
 הכהנים בסכמתי ומלאתי ברוח אחד וכיוצא מטעם צו נג' תחומי שנת עד שהבאתי למקום
 קבורה וקברתי ויבשתי ויבשתי דברי לפני הכהנים אמרו לי על כל פסיעה ופסיעה שהיית
 פוסע עמו מעלין עליך כלא שפכת דם * דנחיק' צעמנו ומה אס עכשו שנתכוונתי
 לזכות מטמתי חילי נתכוונתי לחונת על אחת כמה וכמה * ונמלא על שלא ידע דין הפורב
 שקונס מקומו נכלל בענינה כי שגגת תלמוד עולה ודון * ועל כן הבהיר התורה וסודות
 לפס את הדרך ילכו בה ואחר הנמרח נכבול קמא וסודות להם וזה ית חייבה ופירש רש' י
 ז' לז' תלמוד תורה את הדרך ונמילות חסדים ילכו זה ציקור חוליס בהו קבורה *
 ונמלא שהקדים תלמוד תורה קודם נמילות חסדים לומר שולמוד מקודם תורת חסד ואמת
 ואחר כך יעסק נמילות חסדים * וכן כהני נולדתם חותם ואחר כך שמתחתם לעצמם
 ואז נקרא חסיד ומתדבק בהקדוש צריך הוא דכתיב ואחם הדקיס בה' אלהים וגומר *
 וכי חסיד לדבק נשכינה אלהים הוא גומל חסד ציקור חוליס קובר ומתים ומתים אצלם אף
 חסידן ומת הוא בחסד ואמת דכתיב כל חרות ה' חסד ואמת אף אלהים כן דכתיב אחרים'
 אלהים חלבו ואז נאמר עליו כי הפלה ה' חסיד לו ייחזה למסד א כל היום דכתיב עם חסיד
 תתחמד וגו' :

אבר

אס לא למד תורת חסד ואמת הי אפשר לו לעשות המצוה כתיקון' להיות נקרא
 חסיד כמו שאמר הכהנים לא עם הארץ חסיד * ובלמוד תורת חסד ואמת
 לדעת לעשות ולגמול חסד כתיקונה אין מנשרין אותו בשורות רעות שנאמר שומר מצוה לא
 ידע דבר רע * ואפילו הקדוש צריך הוא גורר גזירה הוא מנעלו כמו שמינונ' נאצי ורז'
 דמית עלי קאמו רבא דעסק בתורה הי ארבעי' שנין אצוי דעשיק בתורה ובנמילות חסדים
 היסות שנין וטעם בגזירה אף שהיה עמו שנועה שנאמר לכן נשנעתי לצית עליו וגו' וזה
 חסד ואמת יקדמו פניך :

על

שמועתי אחיורעי * ושימו הבזרים האס על לבכם * ולמדו תורת חסד ואמת
 נחייבם * כי לא דנרק הוא חכם : כי הוא חייבם ואורך ימים * וגמלו
 חסד לדין אכנסנא' גנוכס * זכרו אחרים נדבר שינוע לכלם * ואשר תקמו עמכם
 מכל עמלכם * גופכם נעונו חלין נקדרכם * והתענג צדון נפשיכם * ועל כן
 נמתו אף לצון העצרי נלשון קלילא * כל נקשה ואמתו הכפלה * שיצו מה שידברו
 ולשיות

הקרמה

ואהיות נפשו מרגול ועל כלם טעום ונימוקם נספרי קבל • אשר חסד לקטתי בלא •
כילא ונפשו אחת היום נספר בהיום כי אין נפו חלה • רק מה שתקנו באוני חרץ ונסכדתי
גדולה • על כן חקק מה • וישראל מהולל • לדנוני לזכות סלה • פילא לבדודי עשיתי
כי אקוה הכוונת לא מהלך בלב • וידון אחתי בקדוש צדק הוא לזכות למעלה • כדאיהא
בשורה טובה רחמי חסד מדבר טוב על חבורו לדנוני לזכות • אף מהלכי בשרת מוזכרין
עליו לזכות טוב לפני הקדוש צדק הוא דכתיב • ורחמי אחת אשר חררם :

ועתה

לכו ננים * שמעו לישראל אלהים אחדכם וקורו בהיים • מי האים ההפך
היים • עשה הסדו אחת עם כותים וכתים • ותתן לנפך לחות
ההיים • "אמחק הבה לרוב צלור" ההיים • "נגען חת עז ההיים • ראש
הראש באור פניו מלך הים • "יקדם פניך הסדו אחת בארץ ההיים • "סם חבורו לבד
דלהיים • "ראש נחתי לבדך אף דרך ההיים • "אם השמע ותחזור בהיים • "לשומר
אחל כהניו נספר בהיים • "נרפק אהים היים • "בסם נפשו בהיים • "ויספיו
לך חורף ימים וטות היים • "די יגלו שפתיך מנצרות בהיים • "היום אם בקולו
השמעון כלכם היים • זכר לדיק לזכרם לשלום ולחיים :

ועשרה

דברים נקראים היים כמו שאמח נכרקי דר"ל בקדוש צדק הוא וכתורה
וישראל ולדיקים וגן עין וכולו וגם גמילות חסדים דכתיב כי טוב חסדך
מהיים שפתי ונכונך • וגם הוהים נקראים היים • דכתיב ונביונו • ובידיעו הים
חי • ועל כן קוראין לזכות הקדוה בית ההיים • וכן קראתי • בספר תורה הסד ואחת
ספר ההיים • שגל ודיויכך לכתבו נספר בהיים • ולכיות ירא שמים • כמו שחבר
רבי חנינא נרפא כל אדם שים עליו חסד צדוה שבו ירא שמים • שחבר והסד
מעולה ועד עולם על יראיו • וחברו חכמים יכול כלמי שיקפו יבא ויקפוז "ל ויסד" •
מעולה ועד עולם על יראיו • ונחמו לנו ככתבו מו שרול • לגמול הסדו אחת להעשק
בהיים • לרד לכות ירא שמים • דכתיב יראת ה' ראשית דעה ויראת נגימטורא
נמינות חסדים על כן מי שחסד פקין לו ונחשמים לעסק נמלוה וזינדע שבו חרע
אנרס חנינו וירא שמים ונ עולם הא • ויזכר לחסדא כל היום שחבר עליו טוב הסדך
מהיים :

ואתם

אחורעו חנני הלוויי תלמידים • בקשו זכותי באשר חנני חקק
זכותם • כי מעדיע היום הזה עסקתי נוחים • ונחתי • לזכות
ולדרוש עקלל המעשים • ונחתי להשים וסם חללי סחוס והתום כילא נחתי ולא שקלתי •
לנקש אחר כל דבר ודבר שרם שכתבתי • ונחל ספר וספר לא מנעתי • כמו שחבר
הכמים אחסן חסד תלמוד מכל אדם • שחבר וכל תלמידי בסכלתי • על כן א יביא דברי
בעיך קל ונהל • ראש מה שחברו הכמים השומע מפי קטן שנשרא בשומע מפי גדול
זכרו עד כאילו שומע מפיא • וקראיך בדבר מאד צדק וכלנך לעשיתי • והכל הוא
לזכותו :

והתפלה

הראשונה שכתבתי מנינה עליך מכל חוני ונחל מדוע שרדך האדם
לכדים תפלה לזכר ולהתפלל שלא יהלך ותמלא רך נעיוני כל רחוק
באו שכתבתי • וגם בתפלה להתפלל מיד על כל לרש שלא הגה לבסר ונחתי • דתן בקלסלא
והתפלל עליו שטנו למעל • נקבש • ערכו • מכל שכן בשניפל נחתי ויהיה כי כמו שהסד
מתפלל נחתי כך מלך חונו של אדם • והתפלל עליו למעלה • וכוו שקים עושה מזה נחתי
דך מלך חונו מלך אחתי עני למעלה כמו שהא • כיוונו נחתי • וכוו שחבר וגם אחי
שמעתי אחת בלחתי נביא וגם לרבות מלך חונו כדאיהא • נספר חסדים סי' תש"מ •
וגם ישתדל שכתבים ילמדו ותתללו נעיו כי גדולכה התפלה חפילו • לשנות בטעם ולכלילו
אין בסכנה ולעל כגור עליו • לשנות בטעם מילח שחבר • ויעהר ילחך לה • לזכות השמו
לשנא חסדך מורדו הים נביוה וגומר • לעל כגור מוקדית דכתיב • לו לזיתך כי מלך אחת
וא

הקדמה

ולא החזיק וכתב שעתה את הפלגת והוספת על יומך חמש עשר שנה * וכחפלה
למעלה ומוקדם הסגור הכנראה * כמי שאמר הזקוק לשיעור כלל נצאחך ולא כך מקובלני
מזה חצי חנה אפילו רב דהם מוכתה פל אחריו של אדם לא ימנע את עלומן הרהמים *
שנאמר הן יקטלנו אחר : וגם יכולת צד הקורב בשלומדים צעזערו להוסיף ימי דכתיב
כי צירנו יומך וסנה חיים * ולום יופיו לך * וכן אתה נספר סודי רוח כי גדול
המעלות כשחכמים וחסללים ולומדים צעזערו וכל * ווי שנותן לס צמנו להחזיק ידי לומדי
הורה וגומל עיניהם יסד אף יסבא עם הארץ כשמה זוכה שלומדים אותו * מורה למעלה כי כך
כמי עצה יס היא לומדיקם זה * וכשראה האדם זה פורץ צאים עליו יקבלם באהבה
וחזיהו לו נכבדה דכתיב ואזירלו לה עונם * מבין דרשו רבותינו ז"ל בשם שקרנות
מכפרין קד יסורים מכפרין כתיב כבד ואל יראו את עינים * וכתיב בקרנות ונראה לו
לכפר עליו : ולא עורא ש בקרנות צמון * ויסודין נגזר על כן יסוד אי מיד והפכל
והורה על הטאיו כמו שכתבתי וכן איתא בפסוקא רנתי פרש רני ושמה בשאדם
והורה אמר הקדוש ברוך הוא למלאכי השם בואו ואודיע אהבם לדקמן של בני שאני טעמתי
אותו כמה יסורין ולרות ואינו דועט בלא קורא עלמו * רשע וקוראין אותו : לדיק ואומרים
אלה אנחנו הטאיו ויר' ואהב לדקמן כל הא עלינו וכולנו על כן לא יסא כוודי קנה צעיד
אפילו הים כוכר צעיד כשהוא מהורה לפי חותמים לו ככרה דכתיב ומוזה ועוז ירום :

וגם

ההפלות צבית החיים הוא הועלת גדול להתחלל' שם כי גס למתי
יש להם נחת רוח כשחפיים צאים להתכלל על קצריהם וגם הם
מהכללים צעדים וצוכותם הקדוש ברוך הוא שומע הפלתו ונענה אותו * וכן
מלינו צמשה רבינו שטמד ארבעים יום זהר להתכלל ונמה הפלות עשפ ולא
נענה חלל צוכית האצות כשאמר זכור לאצרהם וגומר : וכן צשלמה שאמר
כ"ד רננות ולא נענה עד שאמר זכרה לחסדי דוד עבדך * וכל ההפלות שכתבתי
באשר מלאהם צהפרים קדמונים ואחרונים חדשים גס ישיגים וכוונות' והשמו'
היילא מהם נרמזים צלם * ואני לא כתבתי חלל הפסעו' * כילא כל הרולה
ליעול את השם יצח ניטול * כמו שכתב המקובלים צשם האר' י שאסור להם
להשתמש צשמות הקדוש' להצין ולהשכיל כמו הקדמונים שהיו להם אחר כרה
לטהר אותם כמו דני טרפון חלל אק טמאי מחים ואסור : על כן הלואי וכלואי
שיהכלל הפסעויות ככוונה בקדושה וצטהר' וצגוף וקי' : ואין לנו עסק צנסהר'
והמלא מפיו השמות הקדושים נקה לא ינק' * כי מי יודע לכונן כל אחד צנקדותו
שיטמוך עליו צשלמותו * וכי יכנסו צו פוגם צשמתו :

וגם

המאה הפסוקים שאמרו חלל הגוכם הרצה כוונת צהם * ונסהם
נגד המלך צרכות שחייב אדם לצד צלל יום * להשלים צזה ציוס מתי
הועלת גדול לישמתו דכתיב ה' אלהיך שואל ממך ואמרו חכמים אל הקדו
מה אלא מה * כי מ"ס ה' ינו מהה וק' אלהיה צפסוק מה ה' אלהיך וגו'
וכן כתיב כי יצורך צצר כ"י כ"ן צנימטריא מהה כי עד מהה נקרא צצר ואחר
כך כאילו מה ועצר וצטלמן העולם ועל ידם חכמר לו הקדו' ברוך הוא הטאיו
כמו שאמר במדרש מה ה' אלהיך שואל ממך כשכבר ציהודו של עולם צצרמו צא'
וכחלק מן מהה * יחקן צמה צמה צרכות כי מה צנימטריא : לדכ ועד מהה
שנים נקרא אדם ויתוצק צהקדוש ברוך הוא צמה צרכות מה מה ה' הנהיך

הקדמה

שאל ממך מאה זכרות ואז והפיר ס' ממך (זכרות מאה זכרות) כל חולי וכל
 מדנה וגומר * וכן אמר דוד וגאס הגדד פוקס על על צמטרי' מאה כי צכל יוס
 היו מחים מאה נפשות מישראל ולא היו יודעין על מה הם מחים עד שאמר
 והצין צרות הקודש וחקן להם לישראל מאה זכרות יוהם פגולה ליליאת נשמתו
 צנחת על ידי הקצ"ה כמו שאמר רבי עקיבא הקי"ף הוא כמו של קדו' צדוק הוא
 והסם היולא ממנו הוא כו' ק קפ"ו קו"ף וק"ף פק"ו * וכן השם הזה הוא
 פגולה להוליא הולד כשבחצו זה צדוק טבעת של כסף וחשים אותו על לשון
 האשה יולא הולד מיד צע"ה כמו שהוא צספר שמעוני פרשת צא וצחיי וצכל
 כסוק נרלמו הצרכה ממאה זכרות דרוש וקצל שכר והאומרים אותם חלל הגוס'
 מקרצין צוה נשמתו למעלה דכתיב חרס כי יקריב מכס מכ"ס צגימטריא מאה
 ואז גם נשמתו תהלל יה צמאה הצרכות יה יו"ד פעמים ה' וה' פעמים יוד הוא
 מאה יהי סס ה' מצורך ועד עולם :

וגם

להיות נזר צמיתת תלמיד מכס כמו שבחצוי וצמיתת חצ"ד ציורת
 כמו שהעתיקתי מספר מעבור יצק ומשאר פפרי קודש ושכרך שמור
 לך לעולם הבא וכן הוא דרך ארץ וטו"א חס ראוי חכס שמח אל חחזור מעליו
 עד שחוליהכו לקבר שחזירחך יסערו צלומך כשלוס פחם צן חלעז' וההספ'
 שעושין להלמידו חמים וללדיקים והחורה שאומרים עליו גורם להעלות
 נשמות עשוקות של שאר מחיי ישראל ולהכניסם לגן עדן וצוה חקצל שכר טוב
 כדאיחא ציונת חלס פרכ"ו וגם הקפה למח לא גלמד כהה יגיעות יגע רבי
 עקיבא כדי לזכות את הרשע מכל שכן מי שעושה נחת רוח לנשמת הלדיק *
 ואיחא צסודירחא כפר לעמך ישראל חילו החיים אשר כדית חילו המתי' מלמד
 שגם המחים לריב כפרה והם מהפללין על מי שנוהן לזקה צעזודם ועושה
 להם תועלת מה * וכתוב צספתי כהן שיעשו הקפה למחים להצריח רוחות
 רעות מעליו וסוד הקפה צגימטריא קץ צקילו של חרס לריד הקפה : וצנח
 חרי מוח אמר רבי שמעון צן יוחאי ווי לצניטא דכולהו חסימין סתימין עינין
 ולא ידעין ולא שמעין ולא משגיחין הי"ך קיימו צעלמח והא עיטח ואסמכתח
 קמיינהו ולא מסתכלי דהא לא יוכל צר נש לאשהוצא חלל צעינח דאורייתח
 דכתיב כילא יהיה טהור מקרה לילה אשר לא יהיה טהור דייק מקרה לילה
 וצח חוקמינח וכולי * ודצרים חילו גלוים וידועים לידועים : וכן הוא צספר
 הפליאה ענין נפלא מזה * ואמר המדרש צעולם הזה חרס מטמאים למח
 מלוח אצל לעתיד חין חרס מטמאים למח כל עיקר שנאמר צלע המו' לנל' וגומר

מצאתי

נחוב בשו"ת ר' ילביח הלוי סימן ל"ד כלל ה' שאסור לנחן
 לסתום הנקב בשבת אפילו לוטר לנכרי אם יש מת בשכונה
 אבל קודם שמת מותר לכתום הנקבים אפילו על ידי ישראל יובספרג'
 משו"ת ר' יבן לב סימן ע"ב מי ששפץ שמת לו מת ולא נוד' אם הוא שמוע
 קרובה או רחוקה צריך להתאבל עליו כשמוע' קרובה * ובשו"ת בית יעקב
 סימן ק"ל דאסור לרופא שהוא בן לכתום לגוסם לעשות לרופאה משו"ת
 דרוב

הקרמה

דרוב גוססין למיתח ואין לכתן לשמא לו מן הספקי ובשו"ת רבי מאיר סימן
 'אשה שילדה תאומים ולא כלו להם חרשים ומת אחר בתוך שלש' והשני
 הוא חולה ומת אחר שלשים אין להתאבל עליו. ושם בסימן י' מת ביום
 טוב קורעין אחר יום טוב ולא בתוך המועד אפילו על אביו ואמו. ובסימן
 ח' שמת לאחר יום טוב ולא בתוך המועד אפילו על אביו ואמו. ובסימן
 מקום שנהגו מותר לכתן לכנוס בפתח החצר שהמת בתוכו דלא אסרו אלא
 פתח האוהל שמוציאין בו המת אף על פי שאין לחצ' לא פתח זו דסוף המת
 לצאת מו'. ובשו"ת ר' מאיר סי' ע"ג מת בפסח יאמר אחר ההגדה לפניו
 משום שהוא דברי תורה שהאכל אסור בהם אבל עושה קידוש ומכיר
 ואוכל בשר ושותה יין כמו בשאר ימים טובים. ובשו"ת עבודת הגרשוני
 אסור לעבור מעבר לנהר ע"י גשר פורחות וכן משו"ת מהר"י בן לב בזה
 ג' מתשובותיו סימן ע"ג. ובשו"ת דור בן אביזמרא שאלה ע"ז ובשו"ת
 ר' לבית הלוי כלל ח' סימן ל' בדאסור להפליג בספינה ביום טוב פשוט בשבת
 וכן הוא ברקת ובעולת שבת כמו שנתבתי :

וכהן

ששוב ערים ממש אפילו בלא כתונת ומת עמו בבית אם הוא
 בלילה בחושך ואפלה צריך לקפוץ ערום ממש ולרוץ חוצה אבל
 אם הוא באופן שנראה לבריות בודאי יש לו ללבוש בבגד אחר רק. ולנסות
 עצמו כמו שכתבתי. ומה שכתבתי שמדליגין בבית האכל בן הוא מעבור יבק
 מאמר פרק כ' ובספר תניא בהלכות אבלות* אך בטור אורח חיים בסימן
 הקנ"ט כתב באכל יש לאמרו ואני זאת בדיתי דאם האכל בשל הכונתמין
 אינן בשלין. וכן יש רעות חלוקות בענין ההלל די"א דאין לומר הלל בבית
 האכל לא בראש חדש ולא בתנוכה ויש אומרים בתנוכה יאמר אחר כן הלל
 בביתו אבל לא בראש חדש ויש אומר בתנוכה יאמרו אותו בבית האכל*
 וכן י"א שבת בתוך ימי השבעה לא יאמר האכל פרשה של סדר היום ויש
 אומרים דאם הוא דגיל כל שבת לומר שנים סקדא ואחר תרגום יאמר אותו
 גם בזה השבת ויש אומרים אם יש שביעי שלו ביום ג' דאפשר לומר אותו
 ביום ג' אל יאמר אותו בשבת אבל אם יום ז' שלו ביום ד' דשייך לשבת הבאה
 יאמר אותו בשבת על כן לך וחזא מה עמא דבר אבל כתהנון והוא רחום
 ביום ב' ו' וכן למנצח וכן כל וידוי ותחנונים והלל בד"ה חסדימוכל
 האחרונים שאין לומר בבית האכל. וכן שלא לעלות בחזרה ראיד יברך על
 דבר שהוא אסור בו ודינו כמו שכתבתי :

ובמוצאי

שבת אומרים בבית האכל ויהי נועם ויתן לך וכן ראש
 השנה ויום כפור אומרים אבינו מלכנו :

ומה

שכתבתי אם המת במרתף שמתוך לכתן להיות בבית למעל' אם
 יש טפה פתוח במרתף לצאת הטומאה* וי"א שמתוך לכתן
 להיות בבית אע"פ שהדלת המרתף סגור ואין שם פתח טפה נשלל כרץ
 עיניו מכל מקום אם אפשר לפתחילה להיות פתח טפה יורד טוב ניש
 רעות

הקדמה

רעות להחיר ולאסור ואין להקל לסתתולה בספק טומאה מה שהיא
מראויותא וכל אדם צריך לשמור עצמו בקדושה ובטהרה וביהר
כהני' ועיקור שמדת הטהרה הוא לנשמתו לחזירה בטהרה כמו שנתנה
לו בטהרה ויקיים בנו וזרתי עליכם מים טהורים וטהרתם וגומר :

איתא בשו"ת נחלת שבעה מ' שהיה חולה ואינו נוהג אכלות כלל
אפילו שעה א' כשיכרא והוא בתוך שלשים צריך לגהוג כל

שבעה אבל שלשים מונה מיום המיתה או מיום השמועה וכן באונס או
במוד * ותקריעה אם לא קרע בשעת הימים כתב הב"ד ראינו קור' לא
תוך שבעה חוץ מאביו ואמו שקורע אפילו לאחר שבעה * בד"ה
כשלא נהג אכלות כלל כל שבעה אבל אם זלזל במקצת הימים ולא נהג
בהם אכלות וכגון מי שאמר לו שמת לו מת ביום א' והיה בעיר אחרת
ולא נהג אכלות וביום השני בא לעירו ונהג אכלות אין צריך להשלים
ומונה שבעה מיום הראשון * ובכ"ה הדינא שהיה אנוס כגון חולה
ומסוכן שא' אפשר לו לקרע או קורע אבל בשוגג או מוד כיון דעבר
שעת חימוס אינו קורע * אשה נדה אף על פי שהי' גוסס אסור לבעלה
ליגע בה עד שתמות :

ראיתי לכתוב כאן שטר צוואה ש"מ כייש שסובר אם רות
כתוב וחתום שטר צוואה בה"י ועניה אותו בקופסא
שתיקן הכל ודי לו בזה ובאמת הוא רק כהרס הנשבר על כן יראה כל
אחר לדעת איך שיתקן שטר צוואה שיה' שריר וקיום : כי כל אחר
יכול לכתוב ולחתום שטר צוואה או מתנה בין בעור שהו' בין שהו'
שכיב מרע רק באופן ובתנאי זה כמו שאכתוב :

שטר מחנה לריד לכתוב : שטר מחנה זו כחצוהו צדוקא וחחמוהו
צדרא דמחנה טמירחא לא קניא חצול שטר לו אחי יכול לו' לעדות
שלא יגלו עד אחר מותו וכשעושה שטר מחנה או לוואה כשהוא צריך לריד
להקנות צקנין ואפילו קניין לא מהני אם רולה להקנו' להם דצר שאינו צדוקא
חלא לריד לכתוב דרך הנהגה שמורה שחייב לכל אחד סך מה ואם נוהג מטלטלין
יכתוב הקניין לו ארבע אמות קרקע בחלדי צמתות צריא ואוגז ואוגז ק"ס
הנ"ל נחתו לו צמתנה גמורה כל מטלטלין שלי בכל מקום שהם : וכל שטר שלא
נעשה צדדים וקנין סודר אינו כלום : חצול לוואת שכיב מרע אין לריד ק"ס
דצרי שכיב מרע כחצו צין וכמסוכין דמי כחצו צין צדקעו וכמסוכין צמתלין
רק לריד לעשות לוואה צדדי שני עדים כשקיים ואפילו צדדי יכול לומר
לוואה צדדי עדים ואם הוא רולה שיקבלו קטן על דצרינו יכולים לקבלו ממנו
כדי שלא הטרף דעתו : ומתנה שכיב מרע צכולים אפילו צקנין אם עומד
חוזר חצול צמקת והוא צקנין אינו חוזר אם לא שפירוש שנוהג מהמה מיתה או

הקדמה

הוא חוזר: והרשות צידו כל זמן שהוא חי לקרוע שער זה שעל אשונותיו כרונות
ואם עשה לוואה בחלו לפני העדים ומת לריבן העדים לפתו' שמת מחוך אותו
חולי: ואם לא מת מחוך אותו חולי ועמד על רגליו יום או יומים ואחר כך
חלה חולי אחר ומת אין לוואתו כלום על כן טוב שיאמר לפני העדים שהוא
מרוצה בלוואה הראשונה בשופל למטה: ואם נותן נכסיו לאחר לריבן להניח
לירשיו קלח מהם שלא יוכל לעקר חורח ירושה מהם: וכן אם אמר (פלוני)
יורשתי והוא חיני יורשו אין צדצדיו כלום כלל העולה שריד לעשות שטרו או
לוואתו צפני שני עדים כשרים וצקניין כמו שכחתי: וזהו נוסח שטר שביצ
מרע שאפילו הוא עלמו יכול לכתבו ויתנו לעדים שיחתמו עליו

אנהגו

ח"מ מודים ומעידים איך שאנחנו ח"מ נכנסנו חלל (פ"צ"פ)
ומלאנוהו שוכב על ערס דוי"ל"ע ולשוננו ומילולו עדיין צפיו ודעתו
ללוה' ומיושבת עליו כשאר בני אדם ההולכים בשוק וידוע להשיב על ה'הן
ועל לאולחו וכך אמר לנו הגני מלוה את ציתילפניכס שחתיו אחס עדים
צדצד שיהיה לוואתו כך וכך וכו': כמו שיכתוב לכל אחד חלקו ויחן אותו
להעדים: ואם ימות יכתבו העדים ומחוך אותו חולי ה'הן לעולמו וחיים שצק
לן ולכל* היום יום וכו' וחותמין אותה

וכשיכתוב

שטר לוואה כשהוא צריח ולחלק נכסיו לכל אחד לריבן
לכתוב בשטר כך יתנהגו צנכסיו אחר מיתה כי לריבן
לזכור צו מותו שיהיה כמלוה מחמת מיתה. והעדים יקבלו קנין עמנו ויחתמו
עליו ויכתוב מודה אני ח"מ צפני עדים חתימת מטה כו' שיכול לכתוב כאילו
העדים כתבו אותו: ויכול לכתוב כן מודה אני ח"מ צרלוני הטוב ונדע' שלמה
ומיושבת שאם ח"מ יגיע זמני לפטור מן העול' הוה אזי יהיה לפלוני זה מעצוני
כך וכך ולפלוני כך וכך וכו' ושטר לוואה זה יהיה כחוקק כל שטרי לוואה
סעשין כתיקון חתמים ז'ל' דלח כי אם מכחא ודלח כעומסי דשטר' גלח יפסול
שטר זה אלא צק' צ' דוד צעל השטר על העליונה ויד המערר על התחתונה
כל זה קבלתי עלי ועל יורשי אחרי צק"ס צמנא דכשר למקניא ציה ומה שנעשה
היום יום פלוני וכו' הכל שריד וקיים: (ותחתמין צ' עדים)

תפלה זו תפלל כל אומן וכל רופא בכל בוקר בטרם שיצא
מבתח ביתו:

יהי רצון לפניך יי אלהי שח' שלח לי המלאך רפא להיוות
בעזרי לרפאות כל חולי עמך * ותודמן בירי
הסממנים הטובים הצריכים לכל חולי ולכל מבח' ונגע *
ותצליח מעשי ירי * ותהיה באמרי פי שלא אכשול
באתה

לצדיקים רבתי כמרחב טובה אשר צפנת ליראיה וכתיב
שומר כל עצמותיו אחת מהנה לא נשברה וישפון כטח
בדרושאנו מפחד רעה וציראה פני גיהנם * ושמחו
תהא צוריה בצדור החיים ולתחיות בתחית המתים
עסבל מתי עמה ישראל אמן : קדיש דרבנן

חוקת ה' חמשה עשר נפש וכל החיו' והמתים ילמדו חכמים אלל החולה
כל הסוד הזה אחר חפלתו כמו שהוא מסודר בספר החיים הזה : וגם ללמוד
אלל האבל פרק אחד בכל יום מחמשה פרקים שהם צמוד ימי השבעה והחולה
יטה חזיו לשמוע לחפלתם וחולתם :

א אמר רבי שמעון בן יוחאי מה יעשה האדם ההולך לבקר
את החל להרבעי לאשתדל על אם ותא דגומא בדם
ועשה עוקר מאסות דנשמתא : ואשרי משרי לאל ואין דל
אא חוליה שיש ממנו בזה הכל הקדושה לשלם שכר טוב
למזכירים לחולה שיפושש במעשיו ויתורה וזיתפלל התולה
להקם הויעסוק בתורה בין מעט אורב רק שיכין לבו לשמים
כמו שאותא בברכות פ' אכל העס קבתורה יסורין בדלין ממנו :
וכל שאשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק הקבה מביא עליו
יסורין ועוכרין אותו ואמרו חכמים רכאיב ליה כאיב אויל לביה
אסיא * ואן אסותא כאסותא דצלותא וארייתא : ודרשרבי
פנחס בן חמא כל מי שיש לו צערא חולה בתיך ביתו ילך אצל
חכם ויבקש עליו רחמים שנאמר חמת מלך מלאכימות ואיש
חכם יכפרנה : כיאן מלאך המות הוא אוהבו של תלמידו
חכמים דכתיב עלמות אהבוך קרי ביה על מות אהבוך *
וכשהחכמים לומדים בעבורו שכרו כאילו הוא למד בעצמו
שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בתללומדיה דאנאמר לא
למחזיקים בה ללמד כל מי שהוא גורם לאחרים ללמד בעבורו
כאילו הוא עצמו למד בתורה ושכרו גדול מאד * וביותר טוב
אם יוכל להשתדל שישרה חכמים ילמדו ויתפללו בעדו
שהשכינה קדמא ואתיא וגם טוב שיתענו בעדו שאז תפלתם
ותורתם אינו תוזרת ריקם וכך אמר שלמה המלך בני תורתא
תשכחו מצותו וצור לבך אן תלך לבטח דרכך ונגלך לא תנוח
אם תשכב לא תפחד ושכבת וערבה שנתך כי אורך ימים ושנות
חיים ושלום יסיפונך רפאות תתי לשרך ושקוי לעצמותך
שמע

שמע בני וקח אמרי וירבו לך שנות חיים כי חיים הם למוצאתם
ורכל בשרו מרפא אורח היום למעלה למען סור משאול מטה
וכן כתיב כי היא חיד ואורך ימך ואמר רבי יונתן לעולם אל
יפגע אדם את עצמו מן התורה אפילו בשעת מיתה שנאמר זאת
התורה אדם כי ימות באהל אפילו בשעת מיתה תהא עוסק בתורה :
והוא רצון הקב"ה דכתיבה' חפץ למען צדקו יגדיל תיר' ויאדיר
ותלמידיו חכמים מרבים שלום בעולם שנא' וכל בניך
למדיה' ורב שלום בניך לתקרא בניך לא בוניך וכתיב שלום
רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול וכתיב ה' עזלעמו יתן ה'
יברך את עמו בשלום :

אמר רבי יהוש' בן לוי אדם חשבראשו יעסוק בתורה שנאמ'
כי לית חן הם לראשך : חש בגרונך יעסוק בתורה
שנאמר וענקים לגרונותיך : חש בבני מעים יעסוק בתורה שנא'
רפאית תהי לשרך חש בעצמותיו יעסוק בתורה שנאמר ושקוי
לעצמותיך : חש בבל גופו יעסוק בתורה שנא' ולכל בשרו מרפ'
אמר רבי יהודה בריה דר' חייא בא וראה שלא כמדת הקב"ה
מדת ב' ומדת ב' ו' אדם נותן לחבירו סס יפה לזתוקשה לזה אבל
הקב"ה נתן התורה לישראל שהוא סס חיים לכל גופם שנא' ורכל
בשרו מרפא : אמר ר' יצחק מאי דכתיב זאת תורת החטאת זאת
תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטא' וכל
העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם :

דרש רבי מנחם ברבי יוסי כי נר מצוה ותורה אור תלה
הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור לומר לך
מה נר אינו מאיר לא לפי שעה אף מצות אינו מגינה לא לפי שעה
ומה אור מאיר לעול' אף תורה מגינה לעולם ואומר בהתהלכך
תנחה אותך בעולם הזה בשכבך תשמור עלו' זו מיתה והקיצות
היא תשיחך לעולם הבא : תניא ר' נחוראי אומר מניח אני כל
אומניות שבעולם ואיני מלמד את בני לא תורה שכל אומניות
שבעולם אין עומדת לו לא בימי ילדותו אבל בימי זקנותו הרי
הוא מיטל ברעב אבל תורה אינו כן עומדת לו לאר' בעת ילדותו
ונותנת לו ואחרית ותקן בעת זקנותו בעת ילדותו מה הוא אומר
וקווי ה' יחליפו כחיעלו אבר בנשרים בזקנותו מה הוא אומר עוד
יגובון כשיבה דשנים ורעננים יהיו :

(אמרי עולם חסד יצנה : שהסוד סוף גבורים שהם סוף כל מסע חסדן
בעולם סוף וסקרן קיימת לעולם סוף)

ואמר חכמים תלמיד תורה כנגד כולם משום שאי אפשר
לאדם לעשות המצוה כתוקנה אם לא למד הלכות
לא

ספר החיים

אבל אחר שלמד ויודע אותה או המעש' הוא עיקר ואם לא יקיים המצוה מדה למד ולתורתו ואין לנו מצוה שכולל בו הרבה מצות כמצות גמילות חסד ואמת כי גמילות חסד הוא אחד מיוסודי העולם שהעולם עומד עליהם ונעשה שותף להקב"ה שהקב"ה ברא העולם בחסד והוא מעמידו בחסד וכל הגומל חסד בידע שהוא מזרע אברהם אבינו חסד אברהם ועיקר הדבר הוא חסד של אמת שעושים עם המתיים שנכלל בזה יורא כלם זרע אמת שנאמר תתן אמת ליעקב חסד לאברהם שהחסד ואמת עליה ליעקב שגם חסד אברהם הוא ניתן ליעקב לבר ועל כן כתיב חסד ולא כתיב וחסד :

וכל המצות שאדם אוכל מפירותיהן בעול' הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא כמו שאמרו חכמים הם כלולים כלם בגמילות חסדים ואף עיון תפלה בכלל גמילות חסדים דכתיב גמול גפשו איש חסד : ומאריך ימיו ושנותיו של אדם כי הא דרבה דעסיק בתורה חרמ' שני ואביי דעסיק בתורה ובגמילות חסדים חי שיתן שנין פ"א דר"ה ואמר רב הונא כל העסק בתורה ולא בגמילות חסדים דומה כמי שאין לו אלה פ"ק דע"א וכל מי שעוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לנחלות שני שבטים וזוכה לכליה ואיבים נפלו לפניו כמו ביוסף וזוכה לביתו כיששכר פ"א ב"ק וכשתתפס רבי חנינא ורבי לעזר רבי חנינא עסק בתורה ורבי לעזר עסק בגמילות חסדים ניצול : ואמרינן בגמרא צדקה וגמילות חסדים שקולין כנגד כל המצות שבתורה ואמר רבי יוחנן אין אני יודעין איזה חביב צדקה או גמילות חסדים לא ממה דכתיב וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו וצדקתו לבני בניו הוי אומר גמילות חסדים גדול מצולם אמר ר' לעזר גדולה גמילות חסדים מן הצדקה שנא' זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד אדם זורע ספק אוכל ספק אינו אוכל קוצר ודאי אוכל : תנו רבנן כג' דברים גמילות חסדים יותר מן הצדקה שהצדקה בממונו וגמילות חסדים בין בגופו בין בממונו וצדקה לעניים גמילות חסדים בין לעניים ובין לעשירים צדקה לחיים וגמילות חסדים בין לחיים בין למתים פרק לולב וערבה ועל ידי גמילות חסד ואמת מכפר לו הקדוש ברוך הוא עינותיו שנאמר בחסד ואמת יכופר עון וינצל ממתה משונה וחבוט הקבר שנקרא מכת נפש דכתיב חסד ואמת מן יצירותו מ"ן ר"ת מכת נפש ולא יראה פני גיהנם דכתיב א תתן חסידך לראות שחת אמר רבי יוחנן גדול כחן של גומלי חסדים שאין חסין לא בצל כנפי הארץ ולא בצל כנפי השחר ולא בצל כנפי

ספר החיים

השמש ולא בצל כנפי הכרובי' ולא בצל כנפי החיות לא
בצילו של הקב"ה הרא הוא דכתיב מה יקר חסדך אליהם ובני
אדם בצל כנפיד יחסיון :

והתורה תחילת' וסופה גמילו' חסדי' כדרישר' שמלאי
תחילתה גמילות חסדים דכתיב ועש' ה' אלהים
לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם וסופה גמילו' חסדים דכתי'
ויקבר אותו בניא : רבי גמליא בנו של ר' יהודה הנשיא אומר
לא למשה לבדו גמל הקב"ה חסד אלא אף לאהרן שהכינו
לומעלה ומוטה מוצעת לשכב בה ושלחן ומנור' עומד לפניו והיו
ישראל מרננין אחריו ואמרו הניח משה ולא עזר את אהרן בהר
ההר וירדו להסולא גוע אהרן : מה עשה הקב"ה נטל ארונו
של אהרן והעבירו מעל מחנ' ישראל וראו את ארונו פורח וטס
באוי' והאמינו שמת אהרן וגמלו חסד שלשים יום : וכן קרא הקב"ה
למלאכי השרת לגמול חסד עם אדם וחיה כרי שילמדו ממנו
רורות הבאים לגמול חסד זה עם זה : ומעלות גמילות חסדים
אנו למידן מאיזבל שהיתה ביתה סמוך לשאק וכל כלה ומת
שהיתה עובר דרך שם היתה יוצאת מביתה ומכה בכפות ידיה
ומקוננת בפיה ומהלכותה עשר צערות ומתנבא עליה איהו ז"ל
הכלבים יאכלו את איזבל בחיל יזרעא והאברים שהיתה גומלת
בהם חסד לא שלטו הכלבים בהם שנאמר וילכו לקברה ולא מצאו
בה כי אם הגלגלת והרגלים וכפעת הידים :

ועוד אנו למדין מעלנות גמילות חסד מאנשי יבש גלעד כיון
שנהרגו שאול ובניו אמרו אנשי יבש גלעד אותו האיש
שהצילנו מחרפור בני עמון חייבין אנו לגמול חסד עמו ולקחו
גוויית שאול וגוויית בניו וקברו אותו ואמר הקב"ה אף אני אתן
להם שכר לעתיד לבא שעתיד הקב"ה לקבץ את ישראל מארבע
פינו' העול' ראשון אני מקבץ שבט מנשה שנא' לי גלעד ולי מנש'
וגו' : והתקינו החכמים לגמול חסד לכלם שנאמר ויתנם לחק
על ישראל וראה שלמה שכך גדול גמילות חסדים לפני הקב"ה
וכשכנה בית המקדש בנה שני שערים א' לחתני' ואחת לאבלי'
ומי שהגיע לשם היה מנתם לאבלי' כדאית' בפ' דר' אכדי שיהיו
כל ישראל יוצאין ידי חובתן בגמילו' חסדים ועל יתן היו אומרים
ביוך אתה ה' הנותן שכר טוב לגומלי חסדים :

וגמילו' חסדים שמאריך ימיו של אדם אנו למדין מאברהם
דכתיב רודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד צדקה
זה אברהם ושמרו דרך ה' לעשות צדקה חסד זה אברהם שגמל
חסד לשרה ימצא חיים ושני חיי אברהם מאה שנה וע' שנה

ספר החיים

והמשנים צדקה וכבוד אמר ר' שמואל בר יצחק אמר לו הקב"ה
אני אימנתי גומל חסדים תפסתי אמונתי בא ולבוש לבושי
ואברהם זקן בא בימים* ואם כך שילם לו הקב"ה לאברהם על
שגמל חסד לאשרנו עאכ* ומי שגמל חסד עם שאר הבריות שישל
לו הקב"ה שכרו וימצא חיים צדקה וכבוד : ואין הקב"ה המקפח
שכר גמילות חסדים אפי' לע"א רכתי שמרז קבר אברהם ושרה
אשתו א"ר תנחומא והלא מקבורתה של שרה לקבורת של
אברהם ל"ה שנים ואת אמרת שמה קבר אברהם ושרה לא בא
ללמדך שכל מי שגמל חסד לשרה זכה לגמול חסד לאברהם
שתיה מאריך ימיו וכן מצינו ברצפה בת איה שגמלה חסד עם
בני שאול ושמרה ביום ובלילה מחיות הארץ ומעוף השמים
וכיון שהגידו לדוד מעשים של רצפה בת איה נשא דוד ק"ו בעצמו
מה זו שהיא אשר כך עשת לגמילות חסדים אני שאני מלך
עא* כי מה עשה דוד כנס כל ישראל ועברו את הירדן ולקח
עצמו שאול ויהונתן וקברו אותם בצלע בקבר קישאביו ויעשו
בכל אשר צוה המלך ומה צוה המלך להיות מוליכים ארונו
של שאול בכל שבט ושבתו היה השבט שנכנס שם ארונו של
שאול יוצאי הסונשירם ובניהם וסובנותיהם וגמלו חסד עם
שאול כרי שיצאו כל ישראל ידי חובתן בגמילות חסדים וכיון
שראה הקב"ה שגמלו חסד מיר נתמלא רחמים ונתן מטר על
הארץ וכתבו ויעתר אלהים לארץ אחרי כן הא למדנו שכמה
גדולה גמילות חסדים לפני הקב"ה :

ובגמילות רות כתיב יעשה ה' עמכם חסד כאשר עשיתם
עם המתים שנטפלתם בתכריכהו ובקבורתם
אמר רבי זעירא המגילה הזאת אין בה לא טומאה ולא טהרה
לא היתר ולא איסור ולמה נכתבה ללמדך שכר גמולי חסדים
אמר רבי יהודה כל הכופר בגמילות חסדים כאילו כופר בכל
התורה כולה וזה החיתן אלבוזה חי עולמי שהוא משל שכר
טוב על כל פסיעה ופסיעה שעושה בגמילות חסדים וכבר הלכו
רבי יוחנן ורבי יהושע וראו את בית המקדש חרב אמר רבי יוחנן
אוי לנו על הבית שנתרב מקום שמתכפרין בו עונותינו ואמר לו
רבי יהושע בני א ירע לך שיש לנו כפרה אחרת שהיא כמות
ואיזה זה גמילות חסדים שנ' חסד תפצתי ולא זבת* וכתוב בו
וההרים ימוש והגבעות תמוטנה אם ראית זכות אבות נשמטה
וזכות אמהות שנתמוטטת לך הטפל בגמילות חסדים כיהחם
הוא לעולם שנאמר וחסד ה' מעול ועד עולם וכו' ואיתא בילקוט
למה בענש נבל הכרמלי לפי שכל ישראל היו עסוקין בהספד
של

שר שמו אורשע זרע עושה מרויחין ללמדך שכל הכופר בגמילות
חסדים כאילו כופר בעיקר :

וכל

העוסק בגמילות חסד ואמת עליו נאמר מה רב טובך
אשר צפנת ליראיך : כי מעלת השכר גמילות חסד
ואמת עין לא ראתה לאהים זולתך : ואיתא בפרק
שפת ירננותו בספר מעברוי בקל המתעסק במצות גמילות חסד
ואמת יזכה לאורך ימים ומתלו' עמו לאף אפי' אפיו רבבות קודש
ובעת פטירתו כמראה הבזק יתנוצץ וישיבו לנצח ויגביהו : כי
צדקתו אזרת עמוד לו לעד ומשפעת לו מי נחל עליון מעדן :
וערך לפניו שלחן ולחם הפנים לפניו תמיד * יאכל וישביע
ויותר כמו שהוא היה משיב נפש שוקקה ונפש רעבה מלא טוב
ואין טוב לא תורת חסד ואמת : כן יתן ה' את רוחו עליו כי הקב"ה
אינו מקפח שכר כל בר' והמדה כנגד מדה לא בטלה : וגם הוי"ו
ינוס יגון ואנחה ולא יפחד ביום צרה ותוכח' כי יעתר לה' ויצילו
ויאכל פרי מצותיו והקדש שמור לו לעולם הבא ויזכה לבא
להיכל השלישי שהוא לצד דרום הממונים עליו מצד הקדושה
לגמול חסד עסא' הם שגמלו חסד עם המתים : וחוק דמיונו
למעלה לזכותו לעולם הבא : כיכל מה שעושים עם המתים הוא
לפני הקב"ה כהקדבת קרבן וכקטורת הסמים לריח ניחות
לפניו תמיד : וכן הבטיח השכר הגדול על זהר' שמעון בן יוחאי
בפרשת פקודי וכמה מקומות : וכי ישכבו יצאו לקראתם כל
הנשמות שגמלו עמהם חסד ואמת בחרוה ובשמחה עם כמה
נשמות בקדושה ובטהרה להוליכו נשמתו לגן עדן עם כמה
מלאכי מעלה וכן א' ר' אעזר בשעה שהצדיק נפטר מן העולם נ'
כיתות מלאכים יוצאים לקראתו א' אומרת לו יבא שלום א'
אומרת לו הולך נכחו א' אומרת לו עם הצדיק יבא שלום
ינוחו ע' משכבו : וכן איתא בזהר פרש' ויחי שכל אילן הצדיק
עם כל קרוביו ומיורעיו יוצאים לקראתו : ואמר רבי יוחנן
במסכת תענית כי שכיבנא רבי אושעיה נפק לותאי דמתריצנא
מתניתא כותיה : וכן אמר רבא בבב"מ דף ס' בוכן אמר הרטב"ן
מובטח לי שהרי' ה' יצא לקראתי במותי : וכן נאמ' למחר' קארי
שהרמב"ם יצא לקראתו עם שאר צדיקים וגאונים עולם שעשה
להם נחת רוח בעולם : וכן אמר ריב"ז בשעת מיתתו הכינו כסא
לחזקיהו מלך יהודה שבא : והקב"ה מכריז ברקיע כשיבא נשם
הצדיק שיצאו לקראתו והשכינה הולכת איו עם כמה מלאכים
קדושים ונשמת הצדיקים ומלאכה יצאו ולא יצאו כירוצה
הקב"ה שיגמלו עמו חסד כמו שגמל הוא חסד :

וכן

ספר החיים

וכן מצינו ממעשה דרבי פרחיה במדרש רות הנעלם רבי פרחיה
היה משתדל תדיר למנרע בההו' עלמא דנשמתין יומא
חד היה אזיל בזקלא ואשכח חד גופא תחות חתאילן מית אשגח
ביה ואשכח דאיהו יהודאי ואשכח ביה כריכן דמצות וספרי
דאגרתא אמר וראית למיד חכם איהו אזיל למתא ואתקין ליה
תכריכן וקברו זמין בני נשא ובכה עליה ואפיק כל מהרהוה
בידיה כיון דאגבה ואתקבר ההוא גופא * נפשא דיליה
עלאת לגו מתיבתא דרקיע : אמרו לה זיל ואשלים טיבולמאן
דאשלים עמך : יומא חד ר' פרחיא הורה יתב אבבא דפתחא
דלודיהוה עציב דחיקא ליה שעתא : אתא חד בר נש לגברה
סבר ליה רבי תבעי למהך לדוך פלך בהדאי ואתן לך מאני כסף
גדול דנשתדל באוריתא כחדא באורחא : אמר ליה ניזיל כי הוה
מדינן פתח כיה חיים יודעים שימותו וגו' ואמר לו שהמתים
סין הצדיקים בין הרשעים יודעים בצערא דידהו ויודעים בצערא
דאחרין יודעו כמה דעבד בהאי עלמא וידעו ביקר דצריקא
דדינא דרשיעא : והמתים אינם יודעים מאומה אילו הרשעים
עבדיהו קראו מתים הלא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמאריהו
בחייהו והכניסו במערה ואחזי ליה גינתא דערן ושם"ה היכלין
מנין יומא שתא שמזומן לו וכיתות צדיקים בכבודיהן הראה
לו ונתן לו כסף וזהב ונמצא שהקב"ה רוצה שיגמלו חסד עם
מי שנמל עמו חסד וזהם הפירות והקן קיימת לו לעה"ב :
וזכותו ותורתו לא גרם לו לעושר כי אם בגמילות חסדים :
(חסד א כל היום)

חסדי ה' אזכיר תהלות ה' כעל כל אשר גמלנוה' ורב טוב
לבית ישראל אשר גמלם ברחמי וברוב חסדיו : המקרא
הזה מלמדנו שיזכור האדם חסדיה' מה שעש' עמו מיו' יצירתו
בתו' מעי אמו מל' בדר החסד שאינו מרגיש בו כמו שאמרו
החכמי' אין שוט' נפגע ע"כ יגמול גם הוא חסד כל ימיו :
תנו רבנן שלשה שותפין באדם הקב"ה ואביו ואמו הם נותנין
הזרע שממנה נוצר הגוף שהוא בשר ודם ונתקדש ברוך
הוא נתן בו קלסתר פניו וראויות עין ושמיעת אוזן ודבור פה
והילוך רגלים ודעת ובינה ושכל וכיון שהגיע זמנו להיפטר מן
העולם הקב"ה נוטל חלקו וחלק אביו ואמו מונח לפניו : אמר
רב פפא היינו דאמרי אינשא פוג' מלחא אושרי בשרא לכלבא
כראיתא בקדושין פ"א : וכן אמר רודאביואמיעובניוה' ואספני
שהם עושין בשביל הנאתן ואחך כך זה פונה לכאן וזו פוג' לכאן
והקב"ה צייר הטפה ונוצר ממנה האדם וכן אמ' איוב הלא כחלב
תתיכוני

חתיכוני וכגבנה הקפיאני עוף ובושר תלבישני וגו' חיים וחסד
 עשית עמדי * ועל כן כתיב מי חכם ישמרה וירבוננו חסדי
 ה' * על כן מי האיש החפץ חיים חיי עולם הבא בין בחסד
 ה' ויגמול גם הוא חסד ואמת :
יום ב (תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' יספוך שיחו)

אמרו חכמים אוקיר לאסיא עד דלא תצטרך ליה ואין אפיא
 כאסותא דקודשא בריך הוא דכתיב כי אניה' רופאך :
 שצריך האדם להקדים תפלתו בכל עת על כל צרה שלא תבא
 עליו וכן אמר רבי לעזר לעולם יקדים אדם תפלה לצר' שאמלא
 לא הקדים אברהם תפלה לצרה בין ביתא ובין העי לאנשתייר
 משונאיהן של ישראל שריר ופליט סנהדרין פ"ג * מכל שכן שצריך
 תאדם להתפלל להקב"ה מיד כשיבא איו הצרה * וביותר
 כשמרגיש איוזה מיחוש בגופו ואמר רב יצחק בריה דרביה דה
 לעולם יבקש אדם שלא יחלה שאם יחלה אומר' לו הבא
 זכות והפטור יש לו זכו' ניצל ואם לאו אינו ניצל שנאמר אם יש
 עליו מלאך וגו' * שבת פ"ג * ואמר רב יוחנן לעולם יבהש
 אדם רחמים שיהא הכל מאמצין את כחו ומסייעין לו ואיהא לו
 צרים מלמעל' וכן אמרו חביריו לאיוב הערוך שועך לא בצר ופי'
 רש' כלו' הקדמת שועך עד לא בא הצרה אם היית עושה כן היו הכל
 מאמצין את כחך ומסייעין לך כי כל המאמץ עצמו בתפל' למט'
 אין לו צרים מלמעלה והלאכים היו מסייעין לך בתפלה *
ואמר ר' גמרא בברכות פ"א כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים
 ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו בלא פראני לילבני מבין
 אותם העולם * ונמצא מה מאור דוצה הקב"ה וגדול לפניו שלשה דברים
 אילנותיה ותפלה וגמילות חסדים * על כן יתפלל ר' אדם בטרם שיבא
 עליו הצרת וידאג על העתיד לבא ועל ידיו יסיר ממנו כל המאורעות
 המתרגשות ובהות לעולם : ולא לבד על ימי חייו שצריך להתפלל לא אף
 עלמותו ורוא עיקר צורכו * וכן הוא בלמדנו פרשת קדושים כל מצות
 שאדם עושה בחייו ותפלתו די לו לשעת שנפשו יוצאת ממנו * הנחלקת
 מצוא צריך תפלה שיוכח למיתה שנאמר עליה טוב מאוד זה יוס' המיתה וכן אמר
 ר' ג' על זאת יתפלל כל חסיד איך לעת מצוא זו מיתה שנאמר למות תוצאות
 תח"ק מיני מיתות נבראו בעולם תוצאות בגיטור' הני הוה קשה שבג' לם
 אסכרה נ"ח שבכול' נשיקה אסכרה דמיא בחיורא אנכבי דעמרא דלא חור' נשברא
 איכ' דאמרי כפיטורי כפי ושט נשיקה דמיא נמשחל בנית' מחלבה * רבי יוחנן
 אט' | לעת מצא זו קבורה אמר רבי חנינ' מאי קרא דכתיב ר' שמתיס לי
 גיל ישישני ימצאו קבר * אמר רבא בר רב שילא היינו דאמרן אינשי
 ליבעי אינש רחמי עד זיבולא כתרמי שלמא :

ספר הזויות

זוה

גלמ' מטה שאמר דוד על זאת יתפלל כל הסידור לא אמר סתם כל
 אדם כי כשיש שלשה דברים אילו בתורה ותפילה וגמלו' חסד
 שזאת מרמו על התורה או הוא מוכת שאין תפלתו חזרת ריקם ואין חסד
 נחסר שעושים עס הממים שצריכים חסד ואמר מכל שכן שכוח גמול חסד
 לעצמו דקבר וקברני' ודוד קרא עצמו חסיד כמו שאמר רבש"ע לא חסיד
 אני שירי מ' וכלוכר בדם למה אשה לבעלה ואין לה כלל וסרתון גרול
 כפי שעוסק בממים ומטהרין אותו לבעלה עליון* ועל כן אמר דוד שמה נפשי
 כי חסיד אני ולא אמר צדיק וישר כי סמך על חסידותו ביותר להתפלל
 גם על נשמתו שגולל בנפשו שיונה לטיתה קלה ביציאת נפשו בכבוד וכן
 כתיב שומר נפשו יחסידו חסידיו שימותו בכבוד ובנשיקה דכתיב יקר בעיני
 המות לחסידיו וכתיב מ' יקר להים חסדך ובני אדם בכל כנפיר יחסין
 חאיש אשר המלך חפץ ביקרו וראי מוכת הוא שימלא ה' כל משאלותיו*
 ויונה לטיתה נשיקה דכתיב חסד ואמת נמשו צדק ושלו' נשקו :
 נשק"ו בג" המות חוה יקר בעיניה המות"ה לחסידיו לרשו בו שיונה
 לטיתה נשיקה ויונה לשכר הגרול ש"ע ולמו' כמנין יק"ר עין לא ראתה
 אלהים וולתך דכתיב וכל יק"ר ראתה עינו של הקדוש ברוך הוא והם נגד
 ימיתחול של החמה : מלכדמח שיונה משבתור שרמזים לעולם שכולה
 שבת : ואשרילמי שיונה לטיתה נשיקה ועל זה אמר שלמה ישקני מנשיק'
 פיהו כי טובים דודיק מיין* שיונה לחיבת דודים של הקדוש ברוך הוא
 בחיבת חתן וכלה נשיקות פרה אלה שיצאה נשמתו בנשיקה טובים מיין
 מטיחה מלאך המות שהיין גרס לו להתבראות כמאן דאמר עץ שאכל עמנו
 אדם הראשון גפן הוה : וזה שאמר הנביא גורלכם טפני תרב היו' ותיינו
 חרב היין דהוא חרב מלאך המות : וכן הוא פ"א ב"ב נרמו כבנין ידיר ה'
 שמה בנשיקה ולא שלט בו רימה ורולעז וכן בסכרי פרשת פנחס כבנ' ח'
 יאספך מלמד שהקדוש ברוך הוא כונס נשמתו של צדיקים בנחת רות וכבוד
 כי מיתת הצדיקים מפי הקב"ה : על כן יוכור אדם ליוסמותו דנתיב וחסת
 במותו צדיק : ויתפלל להקב"ה על זה וינצל משטף מים רבים אליו ולא
 יגיעו וינצל בצבי מיד מלאך המות וכצפור מפי יקוש : מלאך המו"ר
 בחיבתו טנין מפ"ח יקו' שלרמו שלא יהיה מיתתו בטלא' המות ואו ינצל
 מפ"ח יקוש תיפוף של ישוק כי הוא היצ' חרע הוא השטן הוא המלאך המות

(אכן סר מז המוח)

כי גדול בעתותו דמלאך המות כדאית' בע"ז פ"א אמרנו עליו על מלאך
 המות שכל מלא עינים ובשעת פטירתו של אדם עומד למעלה
 מראשיתו ותרבו שלופה בירושה של מרה תלוי' בונין שהוא אורחו
 החול' מיד מודעו ופחת ארצו וזורק חטפה של מרה בתוך פיו ממנו מת
 ממנו מפרית עמנו פניו מריקתו : רב סעירס אצח דרבא תות יתיב קמיה

דבא חויר, דהוה קא מנמנס אמר לימא ליח מר דלא לצערין אמר ליה, ומר
לאו שושבניו רהוה אמר ליה, כיון דאיתרע מזלא לא אשגח ביה ליתחוי לי
מר אחתוי ליה אמר ליה חור, ליה, למר צערא א"ל כריכדא דכוסילתא : וכן
רבא הוה ירצב קמיה חרב נתמן ותהדקא מנמנס א"ל לימא ליח מר דלא
לצערין אמר ליה יסר ל' או אדם חשוב אמר ליה, מאן חשוב וטאן ספין וטאן
רקיע אמר ליה ליתחוי לי מר איתחוי לי אמר לי הוה ליה, למר צערא אמר
כמשחל בניתא מחלכא ואי אמר לי הקב"ה ויל בהאי עלמא כד רהויה ואחיה
אמינא ליה לא בעינא : וישל ומר שתיר, מחירא שטא לא יוכ' לטות
בנשיקה ונפישא בעתירתא דמלאך חמורא אף במיתה קלח כמו שמתבו :

ואיתא

במרש תהלים אדם חולר, יום אחר או טר, עושה צריך
תפלה וכן ביום שני וכן ביום שלישי * ביום דביעי מה הוא
עושה, אמר דוה הוא אמר הקב"ה עכשיו אני מסעדרו שנ' ה' יסעדנו על ערש
דיוגל משכבו רפנ' כחליו כל מה שחטא כל הימים שהיה עושה על רגליו
הקב"ה הופך עליו כחליו על כן מאן דשיים ארתוי סבי בשע אהים : וכן אמר
ר' מאיר שני' שעלו למטת וחליון שוה וכן שני' שעלו לגרון לדון ודינ'
שוה מפני מה זה ירד וזה לא ירד וזה ניצול וזה לא ניצול ותתפלל תפלה
שליטה וניצול וזה לא תתפלל תפלה שליטה לא ניצול כדאיתא בר' תפ"א :
ונמצא שהתפלה מבטל מן האדם רוע הנזירות וכיוצא בשלש רגל
תורה ותפלה ובמילות חסדים הם ביתד שטקיעין הנזירות

אפילו שיש עטן שבועה * כדכתיב לכן נשבעתי לבית עלי אם יכופר עון בית
עלי בזבח ובמנחה וכו' ואמר אב"י בזבח ובמנחה הוא דאינו מכפר אבל טנפר
ברצוה נבטילת חסדים : ואמרו חכמים ארבע דברים טקיעין גזר דינו
של אדם צדקה צעקה שינוי השם ושינוי מעשה :

ואל

ימנע אדם את עצמו מן הרחמים כמו שאמרו ר' לעזר ור' יוחנן
אפילו חרב חרה מונחת על צוארו של אדם אל יטנע את עצמו מן
הרחמים שנאמר הן יקטלני לו איתל וכן מצונו ביהושפט שה' חרב מונה על
צוארו ולא היה חסר לא חיתוך וזעק יהושפט ועל שצעק והתפלל לה' ניצול :
ואמר רב חמא בר' חנינא אם רואה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל
שנא קורה לה' חוקי ואשקלכן וקוה אלה' :

ואמר

רבנחמן אפי' בעל תחלוטות אומר לאדם מהר מת אל יטנע את
עצמו מן הרחמים ואפילו נביא אומר לאדם שימיר ל ימנע
עצמו מן הרחמים : כמו שמצונו בחזקתו שאמר לו ישעיה הנביא צו לביתך
נימרת חמורת ולא תחיה וכתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל לה'
לאמר וכתוב הנני הוסכתי על ימך חמש עשרה שנה * ונטצא כמרה
מועיל הרפיה על כן ישתדל האדם שיתפלל בעדו אחרים : וגם הוא יתפלל
ובנה לפניו כמו שעשה חזקיהו המלך דכתיב שמעתי את תפלתך ראיתי את
דמעתך הנני רפא לך ומ' * כי ביותר מועיל תפלות החולה מכל שכן כשיהיה

ספר החיים

דמעות כי שער דמעות לא נשלכות רכתיב כי שמע ה' קול בניי וכתוב ואל
דמעותי לא תחרוש וכן כתיב וישמע אלהים את קול הנער מכאן שיפרה תפלת
החולי מתפלת אחרים עליו והיא קודמת להתקבל :

והקב"ה מתאור לתפלת צדיקים על כן באו עליהם לעתים איזר
צרה כדי שיתפללו ליווראן וישמחו בישועתו כמו שאמר
הכתוב השמיני את קולך בתפל' כי קולך ערב ומראך נאוה כשאת' מתפלל
ליו * וכן אמר הנמרא פ' אילו שרפית שהרשאי' היו עומדים על פתח
הקרקע עד שבא אדם וביקש רחמי' עליהם וירדו גשמים וצמחו ללמדך
שקב"ה מתאור לתפלתו של צדיקים ועל כן היו אמהות עקרו' כדי שיתפללו
ליו וישמע קולם ויעתר להם וביזמא אמר רבי איזר למה נמשלו תפלת
צדיקים לאילר מה אילתו וכל זמן שמגדלת קרנית מפוצלת אף תפלת
צדיקי' כל זמן שמרבים בתפלתן תפלתן נשמעת : ואין הקדוש ברוך הוא
חפץ מאדם לא שישבו ליו ויתפלל לו שנאמר קחו עמכם דברים ושובו
אלה' ויתחרט על חטאיו ויתודה עליהם ואז מרהמים עליו מן השמי' דכתיב
וטודר ועוזב ירוחם : ואין הקב"ה חפץ מאדם שיעננה עצמו בענויים קשים
לתחליש גופו ונחו רק שישבו מהטאיו ויכניע עצמו לפניו ויעשר טוב
ויתפלל ליו שימתול לו על מרה שחטא : שנ' קחו עמכם דברים ושובו
אלה' וגו' וקח טוב : והיא מצות עשה בתורה שנאמר ושבט עד ה' אהיך
ואמרו החכמי' אין דבר עומד בפני הרצונ' עד שמקו' שבעלי התשובה
שמדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד :

יום ג (כי טוב וישר ה' על כן יורה תעלים צורך)

כתיב הן אישנים רבתי וימי כמתי יורה שיכולת בידו ליסר האדם
ביסורין קשים על הטאיו ואע"פ כן וימי כמתי יורה שמיסר
לאדם כתיבת התורה בדבר מועט כדי שירגיש בחטאיו וישיב ליו וכן כתיב שדי
לא מצאנוהו שניא כח ומשפט ורוב צדקה לא יענה פלא כאל עורר על
בריותיו ברוב כחו כי אט בחסד וברחמים כירב חסד הוא : על כן שם נפרת
הבריות בדבר קל ומועט רק לפי כלתו קומץ מנתה מחצית השקל
חורים ובני יונר ומשפט ורוב צדקה לא יענה לא מענה את האדם בענויים
קשים ומשפט של יסורין קשים פראוי לו בחטאיו כי אם בנחת לפי כחו שיכול
לסבול כדי שירגיש שחטא וישוב ורוב צדקה ביאם איש כמתנת ידו *
ובכל זה עשר הקב"ה בחסד ואמת לשובת האדם שיקבל עונשו בעולם הזה
ויוצא לעה"ב וישוב וירפא לו :

ואיתא במדרש שוחר טוב מומרס"כ ישלך אדם שיש לו עשר מצות
ועשר עבירות ואמר לא שכרן של מצות ולא ענשן של
עונות לא יצאו אילו כנגד אילו ורוא סבור שורה טוב לו אבל הקב"ה אינו
עושה כן לא מתחילת גובה ממנו עונותיו מעט מעט ואחר כך נותן לו שכרו
של

של מצות ורוא חסד א כרי שוכיותיו יהא שמור לו לעולם הבא .
זה ולך ה' החסד אתה תשלם לאיש כמעשהו ועל זה אמרו חכמי' גל
ישראל יש להם חלק לעולם הבא :

רבי לעזר רטי כתיב ולך ה' חסד וכתוב כי אתה תשלם לאיש כמעשהו
בתחילה כי אתה תשלם לאיש כמעשהו ולבסוף ולך ה' חסד וכן
כתיב ורב חסד וכתוב ואתה תשלם לאיש כמעשהו ולבסוף ורב חסד * וכן הוא בכתי' פ'
עקב אשר לא ישא פנים לצדיק הגמור שלא יענישנו אפילו על עבירה קלה ולא
יקח שוחד עבירה כשביל מצות שאינו אומר הרי שעשה אף מצור ועשר
עבירה אחת אחסור לו מצוה אחד מפני עבירה שעש' וילך המצות כנגד
עבירה לא הוא מענישו על אותו עבירה יחידית ונותן לו שכרו על רבוי המצוה
כולם * על כן שובת ישראל עדה' אהר :

כי כך הוא מדת הקדוש ברוך הוא לעזר האדם לחשובר מיד כשחטא
מבהיל אותו על ידי חלומות רעים וכן האדם שישכב על מטתו ואינו חש
לעמוד לעבודת בוראו בזמן התפילה או ניתן ביד מלאכי חבלות ושדים שמבהילין
אותו בחלומות רעים ולפעמים נדמה לו שנופל מאינר' רמה לבירת עמיקת'
או שהולך במקום סכנה כי באמת נשחט' דוחפין נשמתו למטה כראית' בוותר
הנשטר כשרואה בזיונה בעבור חטאין ואיך כותבין סרחונו ועונשו לא רצה
לירד והמקטריני' אותרים שאינו נדאי לחזור לו נשט' הקדו' ברוך הוא אימר
אין אני משקר בפקדוני לא אחזיר לו נשמתו והיא אינורוצה לירד
ודוחפין אותו בעל כרתה ונדמ' לו בחלום כאילו נופל מלמעלה למטה וע"כ
אומרים המטחור נשמות לפגרים מתיס :

וכן כתיב בחלום חיון לילה בנפול תרדימה על אישים כתנומת עלי
משכב או יגלה און אנשים שישבו ליו * ואם אין משגית בזה
לשו' או נמוסר יתחם מיסר אותם הקב"ה ביסורין ונל' זר' כדי לחסר אדם
מעשהו גוה מגבר יכסה יחשוק נפשו מני שחת וחיתה טעבור בשלה והיינו
מחרב מלאך המות :

ואשרי לאדם שמעזר עצמו לתשובה בכל יום ולא ימתין
להתעורר' השמים וכך הוא מדת הצדיקים כמו
שאמרו החכמים אם ראית צדיק שעבר עבירה ביום אתה ררה
אהריו בלילה שמא עשה תשובה שמא סלקא דעתך לא וראי
עשה תשובה * וכן אמר רבן אעזר לתלמידיו שוב ביום אחד לפני
מיתתך אמרו לו תלמידיו וכי אדם יודע איזה יום ימות אמר להם
כל שכן שישו בהיום שמא ימות למחר ונמצא כל ימיו בתשובה
ואף שלמה אמר בחכמתו בכל עת יהיו בגרך לבני' ושמן על
ראשך א יחסר שנרמו על התשובה ונמצא שהקב"ה מעזר
האדם על ידי חלומות לתשובה וכן איתא בברכו' לאר' טוב
מראין לו חלומות רעים כדי שיפשפש במעשיו וישוב :

ספר החיים

ואם גם בזה לא שב אז הקב"ה מיסרו בממונו ובנכסיו שבא לו היותו כדו לשים על לבו להשיב ואם שב אז הוא לו לכפר וכן אמר רבי יהושע בן לוי הודו לה' כי טוב הודו למי שנובה חובתו של אדם בטובו עשי' בשורו עני בשיו יתום כביצתו אמונה בתרגולתה ע"כ אמר להנביא אורך כי אנפת ביישוב אפך ותנחמני ודרש רבי יוסף במת הכתו' מדבר בשני בני אדם שיצאו לסחורה ישב לו קוץ ברגלו של אחד מהם התחיל מחרף ומגרף לימים שמע שטבע ספינתו של חבירו בים התחיל מורה ומשבח לכך נאמר ישוב אפך ותנחמנו והיינו דאמר רבי איעז' מאי דכתיב עושה נפלאות גדולות לבדו וברוך שם כבודו לעולם אפי' בעל הנס אינו מזכיר בניסו נדר פרקנ' : ונמצא דכל מה דעביר רחמנא לטב הוא דעביר ליה * ולפעמים אדם מצער עצמו על היותו או על מתו יותר מדאי ואפילו ידע סופו של דבר לא תיזה מצער עצמו כמו שאמר משה רבינו לרהקב"ה רבש"ע למה שקעו מצרים מעמך ישראל בחומה אמר רהקב"ה דשעים רדיו ואם היו חיים היו מזסיפין פשע ונידונין במיתה קשה מזו ואם לא תאמין קח אחד מהם והחיהו ולקח משה רבינו מיכה ונקרא שמו מיכה על שהיה מעוך בבנין והוא גרם שיצא העגל שורקת שם עלי שור באש שהיה משה רבינו עולה בו את יוסף מנילוס :

וכראית' בקמא פרק ד' רב שמואל בר יהודה שכיבא ליה ברתיה אמרי ליה רבנן לעולא קום ניזיל נגחמור : אמר להו מאי אית ליה גביה נחמתא דבכל אה דגופ' דהוה דאמרי מאי אפש' לי למיעבר דא אפש' לי למיעב' עבר אזיל הוא לחודיה לגביה א"ל ויאמרה' אתצרא את מואבוכו והלא דברים קל וחומר ומה בשביל שרצונות טובות רות המיאביה ונעמה העמוני חס הקב"ה על שני אומות גדולות ולא החריבן בתי של רבי אדם כשרה היא וראוי' הוא לצאת ממנ' דבר טוב על אחת כמה וכמה דהוה חיה ואף על גב דמתים גם כלא אבותם לפעמים הא והא גרמא ליה * ועוד שאר סודות בדברים אילו על כן אין להתרעם אחר מעשה' בכל מה שיגיע אליהם צדיק דינו כדכתיב בארזן וירוש' אהרן כי אין הקב"ה נפרע מאדם במעשיו כי אם בחסדו ולטובת האדם כרי יישוב מחבתו כמו שאמר עזרא הסופר כי ארצה אהינו חשבת למטה מעונינו :

וכן איתא בילקוט חושע אמר רבי יצחק בנאה שבועולם אדם נבשל

ספר החיים טו

נכשל בעבירה ומתחייב עליה מית' בירי שמים מית שורן אבר
תרנגול' רתו נשברו צלוחתו נכשל באצבעו מקצ' וזנפו ככל
הנפש ופרק קמא דברכות דרבה ונא תקיף ליה ר' דני
דחמרא ואמרו ליה לעיין מר במיליה וכיון דשב חדר חלא והות
חמרא ונמצא דכל מה שמיני לאדם הוא כרי שישב מחטאו
וירש עולם הבא :

אוי לרשע דע כי נמול ידיו ועשה לו

ואם לא שב בזה נלקח ממנו בניו ובנותיו וכתוב לשוא הכיתו
את בניכם מוסר לא לקחו על שלא דהשגיח במוסר קל
הראשונה גורם שימותו בחטאיו ועתיד ליתן עליהם הדין על
שלא שב ולא שם על לבו להשיב מחטאיו הבני' ימקו בעונות
אבותיהם נפיש גמלי סבא דטעיני משכידהו גני :

ואם לא שם אל לבו לפשפש במעשיו ולשוב אז נלקח ממנו
אשר חיקו וכתוב את תן את פיד לחטיא את בשרך
למה יקח משכבך מתחתך ונאמר עליו ועוכר שאר אכזריותיו
שאר לא אשתו וגורם לו הקללה דכתי' בתוכחה בגין ובנותך
נתונים לעם אחר ועיניך רואות וכלות איהם כל היום ואין לא
ידיך ואמרו חכמים זו אשרת חרגו ואיתא בשבת פרק שני תניא
רבי נתן אומר בעון נדרים מתה אשתו של אדם שנאמר אם אין
לך לשלם למר' יקח משכבך מתחתך : רבי אומר בעון נדרים
בגס מת' כשהם קטנים שנאמר אל תתן את פיד לחטיא את
בשרך וגו' למר' יקצוף איהם על קולך וחבל את מעשה ידיך
איוחן מעשה ידיו של אדם רזוי אומר בניו ובנותיו של אדם וחד
אמר בעון מזווה ובעין ביטל תורה ועון ציצית ותנא רבי נחמיה
בעון שנאת חנם מריבה רבה בתוך ביתו של אדם ואשרת
מפלת נפלים ובניו ובנותיו מתים כשהם קטנים * ואף נתפסים
בעון הרור כדאיתא שם בזמן שצדיקי' ברור צדיקים נתפסים על
הרור אין צדיקים ברור תינוקות של בית רבן נתפסים על הרור
ונמצא שבעבור חטאיו מתה אשתו ובניו וכן איתא בכתוב' פרק
א' רבי חייו בר אבא שכב ליה ינוקא פתח רבייהורא ואמר וירא
ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו רור שאבות מנאצין לתקב"ה כועס
על בניהם ועל בנותיהם ומתים כשהם קטנים ואיכא דאמרי
בחור הוה ורבי קאמר ליה על כן בתוריו לא ישמחה ואית
יתמיו ואת אמנותיו לא ירחם כי כלוחט ומרע וכל פה דובר
נבלה בכל זאת לא שב אפו ועוד ירו נטויה מאיועיד דנכסויה
אמר רב חנן בר רב הכל יודעין כלה למה נכנסה להוסה לאכל
המנגל פי' ומציא

ספר החיים

דבר נבלה מפיו אפילו נחתם לו גזר דינו של ע' שנה לטובה
נהפכו עליו לרעתו ע"כ צריך ליעיין במיליה מיד ולשוב
עליה' ולא יגרם מיתה לבניו ולאשתו כי אם היא אשרנו
ראשונה כאילו חרב בית המקדש בימיו כי גזר אבילותו וצעד
מאוד שגרם לעצמו והיה יכולת בידו לסלקו ממנו בתשוב'
ואם מכל אה לא שב אז הקב"ה מיסרובנופו באחד מאבריו
כמו שאמר ר' לעזר אין אדם נוקף אצבעו מלמטה לא
א"כ מכריון עליו מלמעלה שנ' מה' מצערי גבר כוננו ואדם
מה יבין דרכו א"ר לעזר דם ניקוף מרצה כדם עולה אמ' רבא
בגודל ימין ובניקוף שני ורואה ראוי לזכר מצו' ונמצא
דהקב"ה מיסרו לטובתו ולכפרתו בהשגחתו עליו והכל בחסד
וכדי שישוב מחטאיו על ידי זה :

ואם אף בזה לא שב אז נופל למטה ויחלש כרתיב והוכח
במכאוב על משכבו וגו' ואם עוד מקשה ערפן לשוב ולא שם
אלכולפשפש במעשיו ולשוב עליהם אז יחלה עד שמגיע נפשו
למות דכתיב ותקרב לשח נפשו וחיתו לממתים ואם בכל אה
לא שב רשע הוא וימות בעונו ורמו בראשו ומתחייב בנפשו
ויורש גיהנם כי הרשעים אפילו בפתחי של גיהנם אינן חוזרין
כתשובה כי חושבין הכל למקר' ולא בהשגחת ה' ב"ה עליהם
וע"כ הזהיר התורה ואם בזאת לא תשמעו לי והלכת' עמי בקרי
והלכתי עמכם בחמ' קרי ויסרתי אף אנושבע על חטאתיכם' והם
חלום' רעים המבהילים אותו והיוק שמגיע לו בנכסיו ובניו
ואשתו ונכשל בא' מאבריו ונופל למטה מגיע עד שערי מות
אבל אם שב אפי' באחרונה ינצל שנ' אם יש עליו מלאך
מליץ אחד מני אף להגיד לאדם ישרו ויחננו ויאמר פרעהו
מרדת שחת מצאתי כפר וינצל ממיתה ומעונש הניהנם ויזכה
לעולם הבא כל זה גורם לו התשובה דכתיב אם ישמעו ויעבדו
יכלוימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים וכתיב ואף הסיתך מפי צר
רחב לא מוצק תחתיה ונחת שלחנך מלא רשן והיינו שעל ידי
התשובה ינצל מגיהנם ויזכה לרב טוב לעולם הבא וזה שאמר
הכתוב חי אני נאם ה' אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב
מדרכיו וחיה' ולא לבר שעלידי התשובה נמחל לו חטאיו לא
שנקרא צדיק שנאמר צדיק הוא חיה יחיה וזה שבע יפול צדיק
וקם רצה לומר אם הוא שב אפי' בשבע צדיק הוא וקם ורש'
אפילו באחת מהשבע אינו שב כדאמר ינן אפי' בפתחו של גיהנ'
אינו שב ורשע הוא וימו' בעונו על כן ישוב מיד ויתפל' להקב"ה
שיאמר למלאך הרף יריך :

אמר

(כי יאמר יאחזקאל יוכיח)

יום ד

אמר

שלמה המלך הכל הולך אל מקום אחד הכל היה מן העפר והכל שבא העפר כמות זה כן מות זה מותא כי מותא ומרעין תיבולא אשרי אנוש יוכיחני איה ומוסר שרי א תמאס : כי הוא יכאיב ויחבש ימחץ וידיו תרפנה : כי היסורין הם לטובת האדם ובחסד לפי כח האדם הוא מוסר אותו ולא באכזריות כדרכתיב וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אהיך מיסרך והינינו ברחמנות : על כן א' יבעיט בהם רק יצדק דינו כי צדיק וישר הוא ורב חסד ואמת שמיסר אותו בתחילה באמת ומרפא אותו בחסד על כן צריך לקבל עליו דין שמים באהבה כי עיקר טובו האדם הוא לעולם הבא * ואמר רבא מי שיקבל עליו היסורין באהבה יראה זרע ויארץ ימיתלמודו מתקין בידו שנ' וחפץ ה' בידו יצליח ואמ' רבא אמר רב הונא אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו שנ' נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה א' ה' פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה או ביסורין של אהבה שנאמר ארצאשר יאהב ה' יוכיח שהקב"ה מרדק עם הצדיקים כחוש השער' ליסר אותם עליהם כדי שיבא זך ונקי לעולם הבא * ואמר רבא אמר רב הונא כל שהקב"ה חפץ בו מדכאו בים רין שנאמר וה' חפץ דכאו החלי יכול אפי' לא קבלן מאהבה תלמד לופר אסתשים אשם נפשומה אשם לדעת אף יסורין לדעת כי היסורין שבא לאדם בעבו' חטאיו באי' לו בעל כרחו אבל היסורין של אהב' אם אינו מרוצ' בהם יכול להסתלק ממנו כי הא דרבי יוחנן חלש עא לגביה ר' חנינא א' לחביבן עליך יסורין אמר לאהן ולא שכרן אמר ליה הב לי ירך יהב לי ידיה ואוקמיה וכן רב חייא אמר לאהן ולא שכרן ואוקמיה * דרבי איעזר חלש עא לגביה רבי יוחנן חזיריהו' קא גני בבית אפל גלייה לדרעיה ונפל נהורא והייה דהוה קא בגי אמר אמאי קא בכית או משום תורה דלא אששת שנינו אחד המרבה ואחד הממעיש ובלבד שיכוון לבו לשמים ואי משום מזונ' לאו כל אדם זוכה לשתי שלחנות אי משום בני דין גרמ' דעשירי ביראמר להאי שופרא דבלע בעפרא קא בכינא אמר ליה על דא ודאי קא בכית ובכו תרויהו ארהי והכי * אמר ליה חביבן עליך יסורין אמר ליה לא הן ולא שכרן אמר ליה הב לי ירך יהב ליה ידיה ואוקמיה * וכן רבי אעזר קבל עליו יסורין על ספק חטא בארצא אמר בואו אחי ורעי ובצפרא אמר זילו מפני בטול תורה וכן רבי קבל עליו יסורין כראיתא בירו שלמי פוסכת כל איסורין הפועלים :

ספר החיים

זכר

נחום איש גושן ז' על שלא נתן לעני פת לחם מיד כשבקש ממנו ואמר המתן עד שאפרוק מן החמור מרת העני קבל עליו יסורין אף על גב דלא עלה על דעתו שימ' מיד כזה אמר עיני שלא חסו עליו יסומו ונסתמו עיניו וירגלו שלא חסו עליו יקטמו וכך עלתה לו ולא נתקדרה דעתו עד שאמר כל גופו יהיה מלא שחין וכך היה לו אמרו לו תלמידיו אוי לנו שראינוך בכך אמר להם אוי לי אם לא ראיתני בכך ומצא כמה היה בוחרין ביסורין בעולם הזה כרי שיבואו נקיים לעה"ב דעוד יזכור האדם פן ואולי הם לנסיון כמו שמצינו באברהם דכתיב וה' נסה את אברהם וכן באיוב שהיו היסורין נסיון לוי על כן אמר שלמה מ'סר ה' בני א' תמאס וא' תקנן בתיכחתו כי ארת אשר יאהב ה' יוכיח וכאב ארת בני רצה ע"כ ישיב לוי בכל לבו ויתודה על חטאיו ויקיים כוונה ויהיה ראשיתך מצער ואחריתך ישנה מאד :

כתיב

ואשמה הנפש ההיא והתודה זה בנין אבל הפל המתים שטענין וידוי : וכתוב ומודה ועוזב ירוחם ומחויב האדם להתודות על חטאיו בכל יום בשכנו ובקומו וביותר כשהוא נופל למטה : תנו רבנן מי שחל להגשה למות ואומרין לו ויתודה אדם יוצא לשוק יתי רומה בעיניו כמי שנמס' לסרדיט חש בראשו יתי רומה בעיניו כמי שנתנוהו בקולר על לה למטה ונפל למשכב יתי רומה בעיניו כמי שהעלהו לגררום לידון שכל העולה לגררום לידון אם יש לו פרקליטן גרולים ניצל ואם לאו אינו ניצל ואילו הן פרקליטין של אדם תשובה ומעשים טובים ואפילו תשע מאות ותשעים ותשעה מלמדים עליו חובה ואחד מלמד עליו זכות ניצל שנ' אם יש עליו מלאך מליך אחד וגו' : וכל המתודי' יש להם חלק לעה"ב בוכן מצינו בעבן אף על פי שחטא כיון שהודה זכה לחלק עולם הבא שנ' יעבדך ה' הו' הזה היום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעולם הבא : וכן כתי' ברודי' אמר דוד א' נתן הנביא הטארת' לה' ויאמר נתן א' דוד גסה' העביר חטאתך לא תמות : וכן ביהודה וראובן על שהתורו וזכו לחלק עולם הבא וידאגאדם על זה שלא ימות בלא וידוי ויגיע לו עליו זה היוק גדול אחר מותו ועל זה התפלל דוד ואמר א' תאסף עם חטאים נפשי הם אותו שמתים בלא וידוי : ע"כ יתור האדם ויתחרט על חטאיו וימחול לו הקב"ה וכן אמר רבי חנינ' בר ספא כל העוש' עביר ומתחרט בה מוחלין לו על כל עונותיו שנאמר כילא יראני האדם יראני מוחלין לו : ואיתא בגמרא פרק א' דערובין ר' רבנן שתי שנים ומחצ' בחלקו

וזה שער השמים

וזה

צ'מטריא ח"י סיהא נטילתה כנתינתה * דרך ח"י עולמות יורדת
השמה כשהיא נחתה לעולם הזה כדרך ח"י עולמות דאפרסמון
סלקא לעילא ומזרח מזרח שיר ליום השבת דכתיב ציה לדיק כחמר יפרח
ספרח ומחמר ח"י עולמות עד כסא הכבוד לקבל ח"י עולמות מלא כל עונ שנה
להנחיל לה צ"י ו"ט ואלו רוחיהם אמלא * ועל כן ימסור אדם גרמיתה למיתה
ויאמר ח"י פסוקים אילו נגד ח"י עולמות לקיים חי חי ויודך נגד ח"י עולמות
הירידה וח"י עולמות העליה לדבק נשמתו באלהים חיים ולזכות לחיית
המתים לקיים ואחם הדברים צה' אלהיכם חיים כלכם היום כי סלדיקים אף
צמיתחון קראו חיים וזה ונניהו צן יהודע א"ש חי שכל מי שיעלה נשמתו
דרך שער השמים ודרך ח"י עולמות זה נקרא חי :

פחתו לי שערי צדק אבא בם אורה יהי : וזה השער ליי
צדיקים יבא בו : פתחו שערים ויבא נוי צדיק
שומר אמונים : בואו שערי בתי תורה חצרותיו פתח לה
הודו לו ברכו שמו : אני ישנה ולפי ער קודרתי דופק
פתח לי אחותי רעיתי ונתי במתי שראשי נמאמר
קוצותי רסיסי קילה : ויורכני השער שער אשר כונה
דרך הקדים : והנה בכוד יהוה אלהי ישראל בא מדרך
הקדים וקולו בקול מים רפים והארץ האירה מכבודו
לשמוע אנקת אסיר לפתח פני חמותה פתח רכב יהוה
מבין פתיים : פיה פתחה פתחמה וחרת חסד על לשונה
אנא יהוה בי אני עבדה אני עבדה בן אמתה למוסרי :

בירה אפקיד רוחי פדית אותי יהוה אל אמת : שמרני
באישון פת עין בצל בנפיה חסד ירני : ביכל עוד נשמת
בי ורוח אלהי באפי : ברכי נפשי את יי אלהי גרלת
מאור הוד והדר לבשת : בא למערגו על אפיקימים בן
נפשי מערג אליה אלהים : צמאה נפשי לאלהים לא חי
מתי אבא ואראה פני אלהים : תודיעני אורח חיים שובע

ספר החיים

שְׁמַחוּת אֶת פָּנֶיהָ נְעִימוֹת כִּי מִיָּנֶה נִצָּח :

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת • טוֹב קְהוֹרוֹת לִי וְלִזְמוֹר
לְשִׁמְךָ עֲלִיּוֹן לְהַגִּיד בְּפֶקֶד חֶסְדְּךָ וְאִמּוֹנְךָ
בְּלִילוֹת עָלֵי עֶשׂוֹר וְעַל יִנְכַּד עָלֵי הַגִּיּוֹן כְּכֹנֹר : כִּי שִׁמְחֵתָנִי
יְיָ בְּפַעֲלֶךָ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ אֲרֹנָן : מִה נִדְּלוּ מַעֲשֵׂיךָ יְיָ מְאֹד
עֲמָקוֹ מִחֲשֹׁבוֹתֶיךָ : אִישׁ בִּיעַר כֹּא יִדְּעוּכֶסֶד לֹא יִבִּין אֶת
זֹאת : בְּפֶרוֹחַ רָשָׁעִים כָּמוֹ עֵשֶׂב וַיִּצְוּ כָּל פּוֹעֲלֵי אָזֶן
לְהִשְׁמָדָם עֲרִיעַר : וְאַתָּה מָרוֹם לְעוֹלָם יְיָ : כִּי הִגִּדָה
אוֹיְבֶיךָ יְיָ כִּי הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יִאֲבְדוּ יִתְפָּרְדּוּ כָּל פּוֹעֲלֵי אָזֶן :
וְתָרַם כְּרֹאס קֶרְנִי בְּלֹחֵי בִּשְׁמוֹן רַעֲנוֹן : וְתַכְּטַע יְנִי בִּשְׁוֹרֵי
בָּקָמִים עָלֵי מְרָעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנִי : צְדִיק בְּתִמְרֵי פֶרֶחַ
בְּאֶרֶז בְּלִכְנֹן יִשְׁנָה : שְׁתוּלִים בְּכִיתִי בְּחִצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ
יִפְרִיחוּ עוֹד יִנּוּכוּן בְּשִׂכְהָ רִשְׁנִים וְרַעֲנָנִים יִהְיוּ : קְהִיגִיד כִּי
יִשָּׁר יִהְיֶה צוּרִי וְלֹא עוֹלָתָהּ בּוֹ :

יִשְׁקֵנִי מִגְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי טוֹבִים רַדִּיךָ מִיּוֹן : אֲנוֹרָה
כְּאַהֲלֶיךָ עוֹלָמִים אַחֶסֶה בְּסֶתֶר כְּנִפְיֶךָ סֶלָה עַל
זֹאת יִתְפַּדֵּל כָּל חֶסֶד לֵאמֹר לְעֵת מִצָּאָרְךָ לְשִׁטְף־מִים רַבִּים
אֵלָיו כֹּא יִגִּיעוּ : הִצִּילָה מִחֶרֶב נַפְשִׁי מִיַּד כָּל בְּיָהוּדָתִי : כִּי
יִדְּעִתִּי מוֹת תִּשְׁכַּחַנִּי וּבֵית מוֹעֵד לְכָדָתִי : אֱלֹהֵי אֲסוּף עַם
חֲטָאִים נַפְשִׁי וְעַם אֲנָשִׁי דְּמִים חֲתִי : גַּם כִּי אֶדְדָּה כְּגִיא
צִלְמוֹת לֹא אֵירָאָרַע כִּי אַתָּה עֲמָדִי שְׁבִתָּהּ וּמַשְׁעֲנִתָּהּ
הִמָּה יִנְחַמְנִי : אֲנִי שִׁבְכָתִי וְאַשְׁנָה הִקִּיצוֹתִי כִּי יִהְיֶה
יִסְמְכֵנִי : כִּי עָמָה שִׁבְכָתִי וְאַשְׁקוּטִי יִשְׁנָתִי אֲזִינּוּחִ לִי
כְּשִׁלּוֹם יִחַדּוּ אֶשְׁכְּבָה וְאִישָׁן כִּי אַתָּה יִהְיֶה לְכָדָר לְבִטָּח
חֹשִׁיכֵנִי אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחְיֶה פָּנֶיךָ אֶשְׁבְּעָה בְּהַקִּיָּאת מוֹנֶתֶךָ :

כיון אלהים י' הנינו עולם ועד הוא ינהגנו עלמות :

לישועתה קויתיי :

(ולמסור נפשו להקב"ה ויחמר)

אנא י' אלהים אלהי ישראל חי וקיים נראה ומרום וקדוש
אתה אשר בידה נפש כל חי ותוח כל בשר איש
מודה אני לפניך שבראתני ונתת בי נשמת ונתת לי
והצלתני מכל צרותי ונתת לי כל צרכי מזונותי ופרנסתי
כל ימי חיי ויהי עמדי ולא עזבתני הנה הגיע העת
והעונה שאחזור לך נשמת אשר נתת לי קח אותה
ממני על ידי נשיקות פיה ולא על ידי מדאף המות ואל
יבחרוני לצערני תסתירני בצל כנפיה וכאשר גמלת
עמי חסדך ואמתך מעד יעד היום הזה כד גמול נא עלי
הכר ואמת עם גופי ונשמת ושלח לי מדאפיה הטובים
לקבל נשמת עם נשמת הצדיקים והחסידים להוליכה
לגן עדן וגופי ונח בקברות כהני ממני כל רוחות מכאן
ובהלות וחבלות ותשמרני מחבוט הקבר ודמה ותולעה
וחא העוֹכתי וצערי ומיתתי בפירה על כל חטאתי
שחטאתי ופשעתי ופשעתי לפניך בהיותי על ארמתי
ביהספתי כי עשיתי וחסאור שבשפתי השיאני ואל
הראני פני גיהנם ותן חלקי בגן עדן עם צדיקי עולם ואזכה
לתחיית המתים ועל עולם הבא שכולה שפת להתענג
גדל נפשי מרב טוב הצפון לצדיקים לשי עולם
שיתן לכל צדיק וצדיק מעמך ושראך דכתיב להנהייל
גמלי ושרא וצרותיהם אמלא וחסאור נפשי צרורה בצרור
ותים עם שאר צדיקים וצדקניו בגן עדן ואמן סלה :

ספר החיים

ויפשוט

ידיו ורגליו ויאסוף אותם אל המטה שלא יהא חצר ממנו חזן
למטה בעת יליאת נשמתו וכן כחיצ ויאסוף רגליו אל
המטה וימות : ולא יניח ידיו או רגליו זה על גבי זה : לא ילבש חלצותיו זה
בחור זה והסך פניו לזה העם ויעלי' עיניו ויסגור פיו ויהיה במחשבתו אהבת
ה' עד כלות חושיו ציליאת נשמתו באחד :

הבאים

אלל אדם כשר והגון • כשהוא גוסס יחלל חפלהו
צלה וכיון שנוטה אדם למות חין ראוי להכיר ממנו כיו
שלא חלל נפשו והוא יחידי ומלוה לעמוד על האדם בשעת יליאת נשמתו שח'
ויחי עוד לנלח לא יראה השחת כי יראה חבמים ימותו • ומלוה להחלל עליו
שימות כשרואין שחלטער במיתחו :

י י י א רהום וחתנו ארד אפים ורכ הסר ואמת רחם נא על
פמני החולה הזה עם כל שובבי מרע מעמך ישראל
השובכים על מטתם ונפשם מתעטף בהם לצאת • כי
בדרך כח להחיות המתים • אף כי לרפאותם ולהחיותם
מחליהם : קרע נארוע גזר ריגס כרחמיה הרבים • כי יזן
מדתה לרחם על עמך • ואם נזר ונחתם עליו מביית
דינה הצדק ואין הגזירה להשיב • כי אם לאסוף אליה עתה
רוחו ונשמתו • אנא יהוה מלטה נפשו • ויתוסף עזו
רוח טהרה וקדשה וטהר לב • ויזכה לראות פני שוכן
מעונה • ויחדבק נפשו רוחו ונשמתו באור השכינה
וארבעה מלאכה הקדושים הממונים בהיכל הששה
מששה היכלות הנקללים בהיכל הרצון • ועמדו עדין
ותצא נשמתו בנשיקה ודבקו תא דרוהא ברוחא •

ותשמו רנא צאתו בכל דרכיו • ורתוציאהו בשלום
ותוליכהו לשלום • ותצעידהו לשלום ותסמכהו לשלום
ותעוטה נשמתו אור בשלמה • ויושם עבים רכובו ויגדק
נא בח ארני בקרבן נשמתו רוחו ונפשו וישבעו עצי יהוה
אדניו לבנו אשר נטע • ויעליהם וירדו בקעות וצפרים

יקננו לזה צהיל פנים משמין מה חסידה אשר בברושים
 ביתה ויהי כבוד יהוה לעולם ישמח יהוה במעשיו
 ויפתחו לו שערי צדק שערי אורה שערי רחמים שערי
 רצון שערי חמלה וחסד ויאיר אור לזכרון עליון לארבע
 מאה עמין רבסופא ורצון ומצחא עילאה ותמצי
 ויזיף על ערן נשמתו ורוחו ונפשו ומתחת עשר תקיני
 דיקנא וקירא עידא ויתקנון ליה חלית עשר גהרי
 ראפרס מונא רבא ויופקח עינא פקחא עליה ויא עליון
 תהלחו יחטם לו ויזכה לראות בתקון מעשיו לעולם
 הבא פחסדא יאם ואם יצטרך לאוצר גדול של מתנות
 חנם חסד אל יהונן אותו ממנו וירחם עליו עם כל ישראל
 הצריכים לרחמים אל אלהים יהוה יארנא פניה אקיו
 להביט באםפקלריא המאירה ותעטרהו בכתר תורה
 העליונה וקרנו תרום בכבוד ותקדמה תחנת ינות חנתינו
 עליו ויזמרה בכבודו פני ערן העליון ובעולם האצילות
 בכניה עליה ולא ידום עם נפשות חסידה היושבים
 לפניו ועטרות אור תורחם עד ראשם ואירד ימים
 ושנות היים ושלום יוסיפו לנו ברוך עוז ותעצמות עם כל
 ישראל חברים אמן

ואחר כך יזמרו בקול רם צניגון עלוב ניגון וסוף מחמשה חצונות נגד נכס
 רוח נשמה חיה יחידה ונגד חמשה חומשי תורה וכ"ז שירות פנים
 וחזרו נגד כ"ז אותות והתורה ותורה שזכקו ובעל פה :

(ויאמרו בכל פעם שני חרוזות ציחוד)

אלהים יסעדה על ערש משכבה יבוראה ויוצרה אשר
 כנו אברהם יגולכה ראה ונשמה נפח באפה
 רריה נמלה וירדה ושרי אמוניה הוא אביה הוא עשוה
 ויכוננה

ספר החיים

ויכוננה ותיק וחסיד וצדיק להיות מעשיה וזכותה תקבל
 כאלהיה החפץ לצדקה חיים וחסד נמל עמה בחייה
 טוב וישר יהיה לנוצרי בריה ויתן עס צדיקי עולם
 חלקה כי לא יעזבה יהוה אלהיה לא חאנה רעה ונגע
 באהלה מלאכיו וצוה לה לשמרה בדרכה נשקות פיהו
 ישקה ויקבל נשמתה שמאלו תחת ראשה וימינו
 תחתקה עתה בהנעתה עת וזמן וגיחה פתח פיה ומסור
 לו נשמתה צדיק אמת יהוה וצדיק דינה קורא בקולו
 יהוה מי פמוה רב טוב הצפון ייטיב עמה ישכר גדול
 וטוב מוכן לה תבא בכלח אלי קבר אבותה תורתה היא
 תהיה אומלי צחה שכבתות ישן והיא תשכור עליה
 ראשיה תהיה מצער ותשנה באחריתה קדוש יאמר
 לה וטוב לה צוף רבש וחלב תחת לשונה פתחיון ערן
 יפתחו לפניך על אלהיה השלח יתבה סביב מלאכיו
 יסבבוה ויכנפוהם יסבבוה נר יינשמתה שכינתו מאורה
 משכבה בשלום תשכבות עצם עיניה לא תירא ורא
 תבחר מגיחה כי עתה תבא אל אבותיה ייאהים ויצרה
 ולבד בראתיה טוב יום מותה מיום הולדתה חיי עולם
 עתה תחיה בעולמיה ואת חלקה הטוב מפל עלמה ושתח
 תחיה בנשמתה ותתיה נצחה חנה זאת חיה ואורה ימיה
 רבקה נשמתה בערן פי אלהיה נופה יישן באחלה וערכה
 שנחה פרוד אחותיה בצאתה ובכואה לאחים תשוב
 נשמתה בנחמה חזק עצמה ותאסוף אל עמה ואמן
 ביהוה אחד תצא נשמתה אמוסלה ויברכה יהוה וישמרה
 יאר יהוה פניו אליה ויחנה ישא יתוח פניו אליה לשלומה

בְּצִוּוֹר הַחַיִּים תִּהְיֶה צְרוּרָה נִשְׁמָחָה :

ויאמרו יהי כבוד צקול הקיל' וכל פעם צהרות שני פסוקים זהם מאה
 פסוקים נגד מאה צרכות שמחויצ האדם לצדך בכל יום להגן עליו
 ציוס מיתחו ועד מאה שני חיי האדם ואה' כ' כאלו מת ועצר ופעל מן העולם :
 יהי כבודי לעולם ישמח יהוה במעשיו . צדיק ייבקר
 דרכיו וחסיד בכל מעשיו . ביגדו למעל שמים
 חסדו יער שחקים אמיתו . כי אתה אדני טוב וסלח ורכ
 חסד לכל קוראיה . ביגדו אתה ועושה נפלאות אתה
 אלהים לבדה . צדיק אתה יהוה וישר משפטו . ביהוה
 שופטנו יהוה מחוקקנו יהוה מלכנו הוא יושעינו . קבו
 ונשוכה אל יהוה כיהוה טרף וירפאנו ידנו חפשונו . כי
 אתה חסדך צדיק יהוה בציונה רצון תעמנו . כימי לאו
 מבלעדיו יהוה ומי צור זוקתי אלהינו . ואתה יהוה אכינו
 אתה אנחנו החומר ואתה יוצרנו ומעשה ידיה בלנו . כי
 הוא ידע יצרנו זכור ביעפר אנחנו . ואתה יהוה לעולם
 תשב וזכרה לדור ודור . מלכותך מקבולת כל עולמים
 וממשלתך בכל דור ודור . אתה הנורא אתה ומי יעמה
 לפניך מאז אפק . מה רבו מעשיה יהוה בלם בחכמה
 עשית מלאו הארץ קנינה . כי טוב חסדך מחיים שפתי
 ישבחונה . צדק ומשפט מכלו בסאת חסד ואמת יקרמו
 פניה . מה גדלו מעשיה יהוה מאד עמקו מחשבותיה .
 רומה על השמים אלהים על הארץ כבודו . עזרנו לאה
 ישענו על דבר כבוד שמה . וחצילנו וכפר על חטאתינו
 למען שמה . שוכה יער מתי והנחם על עבדו . קומה
 עזרתה לנו ופרנו למען חסדך . שמה גפוש עבדך בראיה
 אדני נפשי אשא . גול על יד רכך ובטח עדי ויחוי ועשה
 והתענו

ספר החיים

והחענג על יהוה ויתנולה משאלות לפה • לאתאנה ליה
רעה תנע לא יקרב באהליה • כי מדאכיו יצות קודל שמרה
בכל דרכיה עד פפים ישאונה פן תנוקרנה ליה • ליתן למוט
רגלה אל ינום שומרה • יהוה שומרה יהוה צילה עליה
ימינה • ישלח עזרה מקודש ומציון יסעדה • אין כמוה
באלהים יהוה ואין כמעשיה • לכו וראו מפעלות אלהים
מרא עליה על בני אדם יהוה בתיבל קדשו יהוה בשמים
בסאו עינו יהוה עפעפיו יכחני בני אדם • זכר אני מה חלד
על מה שא בראת כל בני אדם • מה רכ טובה אשר
צבנת ליראה פעלת לחוסים כה נגד בני אדם קח נא מפיו
חורח ושים אמריו בלבכה • כי אז על שרית תענג ותשא
אלהי בגינה • יהוה מה אדם ותדעהו בן אנוש ותחשבהו
ישב עולם לפני אלהים הסד ואמת מן ינצרהו • שומר כל
עצמותיו אחת מהנה לא נשברה • חסד ומשפט אשירה
לה יאמרה • כי צדיק יהוה צדקות אהב ישר יחזו פנימו
ואתה הוא ושנותיה לא יתמו • מרה שתוחה ינפשי
ותהמי עלי הוחילי לאלהים כי עזר אורנו ישועות פניו •
יחיינו מיומים כיום השלישי יקימנו ונתיה לפניו •

צדקתה צדק לעולם ותורתה אמת • כיוה אלהים
אלהינו עוקם ועד הוא ינהגנו עקמות • האל תמים דרכו
אמרת יהוה צדופה מן הוא לכל החוסים בו • קהגיד כי
ישר יהוה צורי וכל עולתה בו • בקשו את יהוה כל ענוי
הארץ אשר משפטו ש עלו בקשו צדק בקשו ענוה אולי
תסחרו ביום אפי יהוה • אשרי משכיל אלדל ביום רעה
ימלטו יהוה • אלהים לנו מתסה ועוז עזרה בצרות

נמצא מאד' אס' עונות תשמר יהי יהוה מיעמוד: אתה
צוית פקדיה לשמור מאד * והיה ראשיתה מצער
ואחריתה ישגה מאד אחלא פדה יפדה איש לא יתן
לאלהים כפרו' אס' יש עליו מלאך מליץ אחד מיני אלק
דהגיד לאדם ישרו' : ויקר פריון נפשם וחדל לעולם *
יהוה ישמר צאתה ובואה מעתה ועד עולם : ויזכור להם
בריתו וינחם כרוכח סריו' יקר בעיני יהוה חמותר
לחסידיו יהוה בשמים הכין פסאז ומלכותו בכל משקה *
מיגבר יחיה ולא יראה כיות ומלט נפשו מיד שאול סלה:
מי שגלו חינו בהם שבעים שנה ואם פגבורות שמונים
שנה ורהבם עמל ואון פיגז חישונעפרה : וקווי יהוה
יחליפו בוח יעלו אכר פנשרים ירצו ולא יתעו ילכו ולא
ייעפו : למנות ימיתו בן הודע ונביא לבב חכמה * זכור
רחמיה יהוה וחסדיה כי מעולם חמה: כימתים ידה יהוה
כומחים מחלד חלקם בחיים וצפונה תמלא כמנם ישבעו
בנים והגיהו יתקם לעולדיהם : למען יד עז דור אחרון
בנים יקדו ויקמו ויפפרו לבניהם: תחת אכותיה יהיו בניה
תשיתמו לשרים בכל הארץ נפשו בטוב תדין וזרעו
ירש ארץ: על כן לא נירא בהמיר ארץ ונמוט הרים בלב
ימים : הגואל משה תיכיה מעט רכיח כד ורהמים *
מה יחאונו אדם חי גבר על חטאיו : קטון ונרול שם הוא
ועבר חפשי מאדוניו : ויזכור כי נשר חמה רוח הודק
ולא ישוב : יגוע כל בשר ידר ואדם על עפר ישוב *
השמים אליגיל ישישו כי יכצאו קבר : האנוש במיתה
יצדק מעושהו ויטהר קבר : באלהים אלה לזכר פיהו

ספר החיים

אֱהִיָּה דָבָר י אֲדָם לִהְבִּיל דְּמָה יָמָיו בְּצֵל עֹזְכָר הַטִּיבָה
 יִהְיֶה לְטוֹכִים וּלְיִשְׁרִים כְּלָבוֹתָם יַעֲלוּ וְהַסִּידִים בְּכֹכֹה
 יִרְגְּנוּ עַל מִשְׁכָּבוֹתָם י אֲזִי יִבְקַע בְּשַׁחַר אֹרֶךְ וְאַרְכָּתָהּ
 מִחֶרֶת תִּצְמַח וְהַלֵּל לִפְנֵי צִדְקָהּ וְכִכּוֹר יִהְיֶה יֶאֱסֹפָה
 יִהְיֶה יִשְׁמְרָהּ מִכָּל רַע יִשְׁמֹר אֶת נַפְשָׁהּ * הִנֵּה לֹא יָנוּם
 וְלֹא יִשָּׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה מִמִּיתָ וּמִחַיָּה מִיָּדִיד
 שְׂאוֹל וְיַעֲלֵל יִחַל אֶתֶּה תִּשׁוּב תַּחֲיִינוּ עִמָּהּ יִשְׁמְחוּ בָּהּ
 יִהְיֶה צִבְאוֹת אֲשֶׁר יֵאֲדָם בְּטִיחָהּ יִחַל יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה
 כִּי עַם יִהְיֶה הַחֲסִיד וְהַרְבֵּה עֲמוּכָרוֹת יִדּוּר הַלֵּל וְדוּר
 בְּאֹהֶל אֶרֶץ לְעוֹלָם עוֹמֵד תִּכְיִי יִשְׂרָאֵל דָּבָר יִהְיֶה וְכָל מַעֲשָׂהּ
 בְּאִמּוּנָה יִשְׁכַּח עֵפֶר עַל הָאָרֶץ בְּשֶׁהִיָּה וְהַרְוֵה תִּשׁוּב
 אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נִחְנָה יִגְבֹּר בְּאֶרֶץ יִהְיֶה זֶרְעוֹ דוּר
 יִשְׂרָאֵל יִכּוֹדֶה יִהְיֶה נֶחֱמָן וְיִהְיֶה לֵקָה יִהְיֶה שֵׁם יִהְיֶה מְכֹרֶה
 יִכְרֹךְ יִהְיֶה מִצִּיּוֹן עוֹשֶׂה שְׁמִי בְּאֶרֶץ בְּרוּכִים אַתֶּם
 לִי יִהְיֶה עוֹשֶׂה שְׁמִי בְּאֶרֶץ

וְכִשְׁרוֹתַי שֶׁשָּׁעָה לְפָנֶיךָ לֵכָךְ אִם אֶכְשֶׁר לְהַדְחִיק הַמַּטֶּה מִן הַכֹּחַל כִּדִּי
 שֶׁיִּצְטָקוּ עֲדָה קְדוּשָׁה הָרַב עוֹזֵב וְאִם לֹא עַל כָּל פְּנִים יִקְוֶה וְחֹזֵק מִכָּל לֵד
 שֶׁאֶכְשֶׁר וּבְחִינַי שֶׁלֹּא יִגַּע בְּמַטֶּה כִּדִּי שֶׁיִּלְחֹץ מִקּוֹם כִּנּוּי קִלְחָם יִרְאוּ לְטָרֶד
 מִי קְבוּסָם וְלִפְנֵי כָּל אִי צָרִיךְ לַחֹךְ הַמַּטֶּה יִקְרָאוּהוּ פְּסוּקֵי יִחֻד שֶׁהֵם
 שְׁמֵעַ יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה לֵאמֹר יִהְיֶה אֶחָד בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד
 מַלְכוּתוֹ גְּדוּלְתוֹ וְעֶזְרָה וְאַתְּבָה אֶת יִהְיֶה לְהִתְקַבֵּל
 לְבָבָהּ וְכָל נִכְשָׁה וְכָל מֵאֲדָה יִהְיֶה הוּא הָאֱלֹהִים
 יִשְׁמְחוּ יִמְלִיכוּ יִמְלִיכוּ יִימְלִיכוּ לְעוֹלָם וָעֶד יִי אֱלֹהִים
 אֶמְתָּ וְהַתּוֹרָה אֶמְתָּ רַבּוֹת שֶׁגְּדוּלְתוֹ יִהְיֶה רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ
 שֶׁתִּהְיֶה אֶשְׁלֹם מִנְּחָתִי בְּרוּךְ שְׁמוֹתִי וְקִיָּם גְּדוּלְתוֹ וְעֶזְרָה
 וְחֵן וְלִי קוֹ נֶחֱמָן וְחֵן יִשְׂרָאֵל מִיָּמֵינוּ מִכָּאֵד

כּוֹשֵׁמָאֵלוּ

משמאלו נבריא אל מלפניו אוריאל מאחוריו רפאל ועל
ראשו שכינת אל : יי צבאות אשרי אדם בוטח בך .
יי הושיעה חמלך יעננו ביום קראינו . אתה סתור לי
מצר הצרני רני פדטת סוככני סלה . בטחו ביי עדי עד
ביניה ייצור עולמים : יי עוז לעמו יתן : יי יכחד את
עמו בשלום :

(ונוהגין לפתוח חלונות צעקת גסיסה)

חח"כ חומרים פסוקים שספרים קי"צ נגד שלש שמות קו"ה * חהיה
חהיה כמו שסדרן החסיד צעל מעצה יצ"ק :

פתיחה לכסוקים

בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ : האזינו
השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי :
יערוף כמטר לקחי תול בטל אמרחי בשעירים ערי
דשא וברביבים עלי עשב וכל חיה החזקה והכלה מורא
הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל חזק : לישועתה
קויתי יי : ישר תמיד ישר לפורקנה ספרות יהוה ישר כבוד ישר
ויעקב הלך לדרבנו ופגעו בו מדאבי אלהים : ויאמר
יעקב באשר ראם מחנה אלהים וחזיקרא שם
המקום ההוא מחנים : ואחה תבוא אל אבותיך בשלום
הקבר בשוכה טובה : ויסע מלאך האלהים החלה לפני
מחני ושראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם
ויעמד מאחריהם : ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה
ישראל ויהי הענן וההושע ויאר את הקילה וכל קרבו
אדמה כל חלילה : ויט משה את ידו על הים וילך יהוה
את הים ברוח קדים עזה כל חלילה וישם את היסוד חרבה
ויפקעו המים :

כי יי שופטנו יי מחוקקינו יי מלכנו הוא יושיענו : פתחו
 שערים ויבא גוי צדיק שומר אמונים : וישכעמי בגוה
 שלום ובכישפנות מכתחים ובמנוחות שאננות : וקוויי
 יחליפו בחר יעלו אכר פנשרים ירוצו ולא ייגעו לכו ולא
 ייעפו : כי תעבור במים אהד אני ובנהרות לא ישטפק
 כיתלה במו אש לא תכזה ולתה לא תבער בד : אנכי
 אנכי הוא מוחה פשעיה למעני ורמאחיה לא אזכור :
 מחיתי בעב פשעיה וכענן חטאחיה שובה ציפינאחיה :
 ענה דורי ואמר לי קובי קד רעיתי יפתי ולבילד : אחי
 מלכנו בלה : אתי מלכנו חבואי תשורי מראש
 אמנה מראש שניר וחזקמון כמענות אריות מחררי
 נמרים * שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני : עורי
 צפון ובאי תימון הפיתוני יולו בשמי יבא דודי קננו ויאכל
 פרי מגדיו ואני ברוך חסדה אבוא פיתה אשתחיה אר
 היכל קדשה פיראחה : יצילני מאויבי עז ומשנאי כי
 אמצו ממני : אני שכבתי ואישנה הקיצותי פי יי יסמכני :
 ע"כ כ"ח פסוקים במספר שס חה"ה :

בשנת מות המלך עזיהו ואראג אחאדני יושב על
 בכארם ונשא ושוליו מלאים אתהיכל שרפים
 עומדים כמעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד בשמים
 יככה פניו ונשתי יככה רגליו ונשתי יעופה וקרא זה
 אל זה ואמר : קדוש קדוש קדוש ירוה צנאות בלאכל
 הארץ קנודו : והשני רוח ואש מע אחרי קול רעש
 גדול : ברוך כבוד ירוה במקומו :

ויהי נשם יהוה אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו
 ומעשה ידינו כוננהו : יושב כסחך עליון בצל עשרי
 יחלונן : אומר ליהוה מחסיו מצודת אלהי אבטח בו : כי
 הוא יצילך מבח יקוש מדרך הוות : באכרתו יסד דרך
 ותחת כנפיו תחסה צנה וסוחרה אמתו לא תירא מפחד
 קילה מחץ יעוף יומם : מדרך באופל יהלך מקטב ישור
 צהרים : יפול מצדה אלה ורכבה מימינה אלה לא ינשי
 רק בעינה חביט ושלמחר שעים תראה : ביאתה יהוה
 מחסי עליון שמת מעונה : לא תאנה ליה רעח ונגע לא
 יקרב באהלה : כי מלאכיו יצוה לה לשמרה בכל דרכיה
 על כפים ישאונה פותגוף באכזרנה : עד שחל ופתח
 תדרוך תרמוס כפיר ורחנן : כי כי חשק ואפלטוהו
 אשונה כי ידע שמי : יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה
 אחלצהו ואבברהו : אורנה ימים אשביעחו ואראר
 בישועתי :

אנא בכח גדולת ימינה תתיר צרורה : קבל רנת עמה
 שגבנו טהרנו טרא : נא גבור דורשי יחוריה בבברת
 שמרם : ברכם טהרם רחמי צדקתה תמיד וגמלם : חסין
 קדוש ברוב טובה נחל עדתה : יחיר גארה לעמה פנת זוכרי
 קדושתה : שועתינו קבל ושמע צעקתינו יודע תעלומות :
 ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד :

חסר (אבגמז) אנא בכח גדולת ימינה תתיר צרורה : קבל רנת עמי

שמים טהרני נורא : קרע שטן גבורה
 נא גור דינו יוטב כבבת שמהו :

ספר החיים

(נגד יבש) (חפארה)

נצח
בשר צתג ברכה טהרהו רחמהו צדקה תפתח גנה :
חסין קדוש ברוב טובה נהלהו ערניה
יחיד גמול לעבדה : פתח זוהר קדושתה :

חור
חקב סג

(יגל פוק) (יסוד)

(שמע קוליו ועשה צדקה יודע קדושתך)

(שקוצית) (מלכות)

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד :

סמוך ליליאת נשמתו עוררוהו ולומר שמע ישראל וגו' ומה שאמר מהם רע"ה
סמוך לפעולתו : צדק שמו חיוקיס לעולם ועד : ואם אפשר להקדושתו גם
הפסוקים דבסמך מוטב ואם לאו יאמרו העומדים עליו כלשון נסתר כגון
נפשו יחידתו וכיוצא בזה :

המלאך הנואל אותי מבד רע יברך את הנערים
ויקרא בהם שמי וישם אבותי אברהם יצחק
וידנו לרוב בקרב הארץ : מי כמכה פאלים ימי כמכה
באחר בקרב שנורא תהלות עושה פלא : אחר גבור
לעולם אדני מחיה מתים אתה הורב להושיע מכלכל
חיים בחסד מהיה מרחים ברחמיס רבים : הציקה
מחרב נפשי מיד כלב יחידתי : תפול עליהם אימותה
ופחד בגדול זרועה ידמו פאבן : עד יעבור עמה יעד
יעבור עם זוקנית : נפלה גאבירי פירבים רחמיס ויגיד
אדם אפול : לישועתה קיייתי : לפורקנה סבירות יי
בדה אפקיד רוחי פדית אחי יאג אמת : בטוב תלין
תקיץ ברחמיס טובים אמן :

(אם החולה חמר יאמר חלין חקין)

ישלח

ספר החיים

ושלח ממרום יקחני ממים רבים : יציקני מאובי
 עזומשנאיביאמצו ממני : אתהלך לפניי
 בארצות החיים : ואני ברוכחסדהאכאפיחהאשתחיה
 אלהיבלקדשהפיראתיה : אני בצדק אחזרה פניה
 אשבעה בהקין חמונתיה : כל הנשמה תהלליה
 הקלויה : עזרני אלהי ישענו על דבר כבוד שמה
 והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמה : והוא רחום
 וכפר עון ולאישחית והרבה להשיב אפנו ולא יעיר כר
 חמתו : שמו ישראל יי אלהינו אחד : מרה שם
 כבוד מלכותו לעולם ועד : יי מלך יי מלך יי מלך
 לעולם ועד : (ו' פעמים) יי הוא האלהים מיוחד אלהיה
 אשר אלהיה הוא היה והוא הלה והוא אלהיה הוא אמית
 ומחיה לפניו לא נוצר אל ואחריו לא יהיה : עשה למען
 שמה עשה למען ימנה עשה למען חורתי עשה למען
 קדושתה : ביעתה שכבתי ואשקוט ישנתי אנינוה לי :

(ואם לא יאמר החולה הספוקים והקדושים המיוחדים ה"ל כי אם העומדים
 עליו אמרוהו אזי יאמרו) :

יהי רצון מלפני יי אלהינו ואלהי אבותינו שקריאות
 פסוקי בקשה שקרינו לפניך בעת ובעונה זאת
 וקידוש ויחוד שמה שצא מפינו והא חשוב ומקופל
 לפניך בלא אמרון החולת הלוח פב"פ לעצמו בקדושה
 ובטהרה ובאמין הלב אמן :

ספר החיים

(ואם סמוך לשנת הולד או יוסף שנת או יוסף טוב ויחזרו כ"ג מומר ל"ג)

מזמור שיר ליום השבת • טוב להודות ל' וג' נמר
לשמה עדין להגיד בקר חסדה ואמונה
בלילות עלי עשור ועדין בכל עליה גיון כנור • פי שמחחני
• בפעלה במעשה ידך ארגן • מה גרלו מעשיה • ימאור
עמקו מחשבותיה • איש בער לא ידע וקסיד לא יבין את
זאה • כפרות רשעים כמו עשב ויציו כל פועלי און
להשמידם עריער • ואמה מרום קעולם • פי הנה
אויבה • פי הנה אויבה ואכדו יתפרדו כל פועלי און •
נחרס בראם קרני בלוחי בשמן רענן • ותפט עיני בשורי
בקמים עלי מרעים השמעה אוני • צדיק כחמר ופרח
בארז בלבנון ושנה • שתולים בבית • בחצרות אלהינו
עבריה עוד ינובון בשכה רשנים ורעננים יהיו • להגיד פי
ישר יהנה צורי ולא עוקתה בו •

ואם שוהא התולח להפריד יאמרו מזמורים אלו כסדרן בתהלים
פו צ קה קר קז קטן קיו קיח קכא קכח קל קדר קמב קמג קמח
קמח קמש קנ

(כשרואים סינוי גדול יפסקו ויחזרו)

לה בשלחה • לה גי' יתה עמה • יי אלהיו עמו געל •
ג' יברכה • יי ושמרה • יאר • פניו אליה ויחנה • ישא
• פניו אליה וישם לה שלום • מימינה מיכאל • משמאלה
גבריאל • מלפניה רפאל • ומאחריה אוריאל • ועל ראשה
שכינת אל • חנק נאמץ אל תפרוץ ואל תסת בי עמה • יי אלהיה
בכל אשר חלה • נאמר קני ילכו ותיחותי לה • הוציאה

סמסגר

ממסגר נפשי להורות את שמך בייכתירו צדיקים כי תגמול עלי *
מח תשתותחי נפשי ומח תהמי עלי רוחילי לאלהים כי
עוד אורני ישועות פני ואלהי * ושחט אותו על ירך המזבח
צפונה לפני יהוה * וזרקו בני אהרן הכהנים את דמו על מזבח
סביב * כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם
לפני יהוה תטהרו * וקרבו וקרעו רחץ במים וחקטיר הבחן
את חפל המזבח עולה הוא אשרה בית נחית ליהוה * חנון
ורחום יהוה ארך אפים ורב חסד * ויהי משגב לך משגב
לעתות בצרה * ימין ירוממה ימין עושה חיל * ובורחם
י נחסרה כי מעולם המה * יעבור יהוה על פניו וקרא * י י
אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת * כיפול לא יוסל
כי יהנה סומך ידו * חונה מלאך יי סביב ליראי ונחלם * יתן
י את אויבה הקמים עליה נגפים לפניך בדרך אחד יצא אליה
ובשבעה דרכים ינוסו לפניך * תורם ורוח תשאם וסערה תפוז
אותם ואתה תגיל ביי בקרוש ישראל תתחלל * ויהי ענין
וימן לה משאלות לכה * ברוך אתה בבואה * וברוך אתה
בצאתה * כנשר יעיר קטן על גזליו יכחש יכרוש כנפי יחיה
ישאחו על אברתו * ירכבה על במתי ארץ ויאכר תובות שמי
וינקחו דבש מסלע ושמן כחך מיש צור * מגדול עוז שם יי בו
ירד צדיק ונשגב * עירי צפון ובאי תימן הטיחי גני ידו בשמי
יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו * פרחו שערים ויבא גוי צדיק
שומר אמונים * וקנוי יי יחליפם יעלו אבר כנשרים ירוצו ורא
ייעזילכו ולא ייעפו * אז יבקע כשחר אורח יאיר וקרה כחך
תצמיח וחלך לפניך צדקה בבוד יי יאספה * ויהי יי תמיד
והשביע בצחצחות נפשה והיית כגן רועה וכמוצא מים אשר
לא יכזבו מימיו * מי אכל כמוה נושא עין ועובר על פשע
לשארית נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד רחום *
י צבאות עמנו משגב לנו אלהי יעקב סלח * י צבאות

ספר החיים

אשרי אדם בושח בך * יי הושיעה המלך יעננו ביום קראנו * אתה
סתר לי מצר תצרני רני פלט תסובבני סלה * פרה נפשו מעבור
בשלתותיתו באור תראה * יי ישמרה מכל רע ישמור את הנפשיה
יי ישמור צאתה ובואה מעתה ועד עולם :

(חס עומדים אלל חס חס * יוסיכו ויחמרו כסוקים חלו)

ויעקב הקד לדרבון ויפגעו פו מלאכי אלהים • הנר
אנכי שולח מלאך לפניך לשמרה בדרך
ויהי כי יאמר המקום אשר הכינתי • ושחט את בן הפקר
לפניי ויהקריבו בני אהרן הכהנים את הדם ויורקו את הדם
על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד : וקרבו וברעו
ירחץ כמים וחקטיר הבתן את הכל המזבח עולה אשת
ריח ניחח ליהוה : ונפש בי תקריב קרבן מנחה ליהוה
סולת יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה •
ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני יהוה ויורקו בני
אהרן הכהנים את דמו על המזבח סביב • זאת משחת
אהרן ומשחת בניו מאשי יהוה ביום הקריב אתם לבתן
ליהוה • ויקרב משה את אהרן ואת בניו וירחץ אותם
במים • ויתן עליו את הבתנת ויחגור אותו באבנט וילבש
אותו את המעיל ויתן עקיו את האפור ויחגור אותו בחשב
האפור ויאפד לו כו • וישח עליו את החושן ויתן לו החושן
את האורים ואת התומים • וישם את המצנפת על ראשו
וישח על המצנפת • מול פניו את ציץ הזהב נור הקודש
כאשר צוה יהוה את משה • ויצק שמן משחה על ראש
אהרן וימשח אותו לקדשו • ובנסוע המשכן יורידו אותו
הקוים ויבחנו את המשכן ויקימו אותו הקוים והזר הקרב
יומח

יומת ולא יבואו לראות בכלע את הקדש ומתו • ויהי
 בנסוע הארון ואמר משה קומה יהוה ויפוצו אויביו וינסו
 כושנאיה מפניה • וכנחה ואמר שובה יהוה רכבות אלפי
 ישראל • ראה נתן יהוה ליהוה לפניו את הארץ עלה רש
 באשר דבר יהוה אליה אבותיה לד אל תירא ואל תחת •
 אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן
 ההר הטוב הזה ותלכנו • הלא הוא פמוס עמדי חתום
 באוצרתי • ידי יהוה ישכון לבטח עליו חופף עליו כל
 היום וכיון כתפיו שכו • ומרדכי יצא מלפניו מלך בלכוש
 מלכות הבבל וחור ועטרת זהב גדולה ותכריד בויז
 וארנמן ודעיר שושן צחלה ושמחה • שרפים עומדים
 ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחר בשמים יכסה
 פניו ובשמים יכסה רגליו ובשמים יעופף וקרא זה אל זה
 ואמר קדוש קדוש קדוש יי צבאות מלא כל הארץ כבודו
 ככן אחלק לו פרבים ואת עצומים יחלק שלל תחת אשר
 הערה למית נפשו ואת פושעים נמנה והוא חטא רבים
 בשאול פושעים יפגיע • והיית עטרת תפארת בידיו
 וצניף מלוכה ככף אלהיה • בחר מרום ישראל אשתלנו
 ונשא עניו ועשה פרי והיה לארז אדיר ושכנו בתחתיו כל
 צפור כד כנף כצל דליותיו תשכונה

הרי כ"ו פסוקים כמנין שם הוי"ה ב"ה
 אדני בם בקדש את כל גביה יראה :

חסד
 (אבגיתין) אהיה בערן גוי חורף תקבל צדקתו :
 קשוב רצה עתירתנו שמור כהר נשמתו : קרע שטן
 נאור גבור דברך יאירו כבוד שבתו :

ספר החיים

(נגד יכש) (חפזר)

נצח
בשר צה

ברב טובה רועה צדקה תרום גדולתה :

חסין קרב ברצון טוב נפש עלייתו :

רעהו גדולתה לחנות פארק היו קרובתה :

(יגל פזק) (יסוד)

שרי קרוב ומטיב צוה ישועת תהלתך

(שקוצית) (מלכות)

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד :

וירכב על כרוב ויעוף וידא על כנפי רוחי שיקני מנשיות

פיהו פיוטובים דודיה מין : לא אלהים ידבר ויקרא ארץ

ממזרח שמש עד מבואו מציון מקדל ופיא אלהים הופיע

שמע ישראל אלהינו אחר : יי הוא האלהים יי הוא

האלהים יי מקד יי מלך יי מלך דעולם ועד :

דלח עמה משחת מושל רום ותחת ואם הקשינו עורף

חסד יי אחר הפק תמלתיך דעם רופקי דקתיך : כי

אתה יי אדונינו וליה תלויות עינינו שלח נא מלאכיהחן

יצאנוא לעומתו ושלום בואך ואמרו בקול אחר בביאחי

יביאוהו דגן ערביה ושם תהיה ישיבתו ויתערן באורה

ושים כבוד מנוחתו ואור הגנוז לפניה יהא סתרו וסבתו

ותחת צל כנפיה תנה לו את מחיצתו בעזרתה לא מוחל

וסולח לעונות עמו ועדתו :

ואח"כ

יאמרו יגדל וידון עולם גם כן בניגון הקינה ואם יראו שנסו יולדת

יפסקו ויעזבו על רגליה ויצטו צפניו ויאמרן בקול רם ה' מלך וכו' :

יהיה מלך יהיה מלך יי ימלך דעולם ועד :

ברוך שם כבוד מלכותו דעולם ועד :

ג' פעמים ואמרו פרוך עס וכו' ו' פעמים ואמרו * יי הוא האלהים :

ואח"כ ואמרו שמע ישראל יהיה אלהינו יהיה אחר :

ובזונו ליליאת שמחתו צאוד :

ובחגים

פב

ונוהגים לפתוח החלונות : וכל העם העומדים שם בשעת
יציאת נשמה קורעים באיזה מקום מתבגר : ואומרים בקול
בוכים :

יִּתְּנוּ לִי זֶכֶד : יְהִי שְׁמִי מְבוֹרָךְ : כְּרוֹךְ אֶת־הַיָּדָיִם
מִלֶּדֶת הָעוֹלָם דִּינֵי אֱמֶת : הַצּוֹר תָּמִיד פֶּעַל לִפְיָכֵל
דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֶל אֱמוּנָה וְאֵין עוֹל צְדִיק וְיֵשֶׁר הוּא וְהַלֵּל
לְכָנִיָּה צְדָקָה כְּבוֹד יִי וְאַסְפָּה : תִּשְׁכַּח בְּשָׁלוֹם וְתִישָׁן
בְּשָׁלוֹם : עַד כִּי יָבֹא מִנַּחֵם מִשְׁמֵי שָׁלוֹם : ॥

ואח"כ יאמרו ויהי נזעם

ואחר • וילאח נשמתו לא יגעו בו כלל עד כמעט הלי רציעות שעה' • ואח' כ' יקחו גולה אחת ויניחו אותה על פיו • ואם אין עוד רוח בו יאמרו **ברוך דיין האמת** • ויעלימו עיניו ויקשרו לחיו • וכל העומדים אצל מנתו מחויבין לקרוע דבר מועט בצגד • הם אכילו מתחת בגדיהם ויכולין לחסרו מיד* אצל האצלים לריבן לקרוע טפה • וכך קורעין תוחכין השפה למעלה בצלוחר צבדין בצגד הצליון ונוטה עליו על המת וקורע עד טפה צלר ימין* ועל הציו ואמו לריד לקרוע צבל הבגדים שעליו טפה צלר שמאל מלמד הכתונה והשרצל העליון שאינו קורע צבה • ולריד לקרוע מעמוד ואם יש צוקרע אינו יולא ולריד לחזור ולקרוע מעמוד • על כל המתים שולל לאחר ד' ומאהה לאחר ל' ועל הציו ואמו שולל לאחר ל' ואינו מאחה לעולם • ולכתחילה לריד לקרוע קודם שיסתום פני המת • ואכילו קטנים קורעין משום עגמת נפש •

(וְשֵׁשִׁימִין עַל הַקֶּדֶקֶע יִרְאוּ שֶׁאֵם אֵין כַּחוֹנֶת שְׁלוֹ נָקִי שֶׁלִּבְיָשׁוֹ כַּחוֹנֶת נָקִי וְלֹא יִיחָדוּ חֶתֶם מִרְאֲשׁוֹתָ כִּי וְכֵסֶה כִּי אֵם חֲנָן אִם חֲנָן אִם שׁוֹם דָּבָר שְׁאִי מִקְבֵּל טוֹמֵאָה (וְיֵאמְרוּ) :

בית יעקב לבנו ולכה בא"ר יי * אל אלהים יי דבר ויקרא יח
ממזרח שמש עד מבואו * יבא שלום ינחו על משכבתם
כי עפר אתה ואל עפר תשוב :

הנושאים המטה יאמרו בהליכתן ויהי נועם וגו' יושבם בסתר וגו'
ואח"כ יניחו המח על הארץ על חצון וכר תחת ראשו ויפשיטו ידיו ורגליו
ויכסו אותם צנוד שחור וידליקו נר צדראשו ורגליו של מחיהיו לכל
הפחה וישפכו כל המים שאובין אף השכנים שלשה בתים מכל לה:
אחריו בתים פושרין ולא יכתחמו מע' קצין מים וירחלו אחריו על
מטהרן וישמרו יד על פיו כשסופקין עליו מים שלא יצואו המי'

צפיו והמח יהי' מכוסה צדיק צטהרתו מעל ראשו עד רגליו ולא יגלה מעט דבר
 שאין דרך לגלות צחיו ויתחילו לטהרו מראשו עד רגליו ואין לריבין לגדלו מה
 שדבק בו וינקה לפרנות ידיו ורגליו : ואח"כ יגנובו ואחרו היטב בכל מקום :
וילבישו אחרו צמכריבין כמנהגם רק שלא יהפכו דבר מחכריבין שלא
 יצא דבר מן החכריבין לחוץ פיו : וישמו המליכס צראשו
 ואח"כ המכנסיים והכחונת והצגד שעל הכחונת וסדין אחד על גביו כעין
 סרבל ולא יפתחו מג' צגדי' נגד רוח נפש וגם' והטל' ישמרו על ראשו רק יקראו
 או יתחננו אחד מן הלילות בכנסות ואחרו בכנסות ויהיה חוץ לארון :

ובר זמן שאינו נקצר כל האצלים הם אוגנין משעת מית' עד אחר הקצורה
 ואסורין צצשר ויין וצתשמים המטה : וכטור מן החפס' ומכל הצרכו'
 ומכל המלות ומצרכת המזון ואפילו לענות אמן על צרכות אחרים אסורים
 ומהרין לילך בכל מקום שירלו ולהעסק בצרכי הקצורה :

הכהן מותר לטמא לשצט' מתים צאציו ואמו צניו וצנותיו ולאשתו לאחיו
 ולאחותו מן האב אצל לא מן האם והוא כשאחותו עדין צחול' ואין
 מטמא למלו אפילו שמת ביום שלשים אין מתאצל עליו ואין מטמא לו :

(חלה שיחכללו הקצננים קודם שיחילו להעסק צמתים צין צמת גדול או
 קטן) :

אנא יי' אלהי החסד והרחמים : שכל אורחותיה חסד
 ואמת : ויתרחה כל החסד ואמת : ובראת העולם
 בחסד ואמת : ומתנהג עם בריותיו בחסד ואמת : וצונו
 להעסק בחסד ואמת : ולקבור המתים בחסד ואמת :
 דכתיב כי קבור תקברנו : ובכז' יהי רצון לפניך יהוה אלהי
 שתאמצני ותחזקני לעשות ולעמוד בלא כתי מלאכת שמים *
 להיות עסקי במתים בחסד ואמת : בכל תורת בונת
 העליונים בקדושתם שמכוון בעסקות המתים בסתר חסד
 ובלבושתם ובקבורתם אף שלא ידעתי בנותם לכוונתם
 יהיו כאילו נחפזותי בהסות שמרני שלא אכשול במעשי
 ידי : ותקיים בי לא ואנה לצדיק כל און : כי שניאות מי
 יביו : ותשמרני מכל גזק ותקלה : לקיים בי מקרא

שומר

ספר החיים

נ

שזמר מצוה לא ידע דבר רע • ותעמוד לי זכות מצות
גמילות חסד ואמת • ולכל בני ביתי • למלאות ימינו
בטובה ובנעימים בשיבה טובה • ואך טוב וחסד ירד פני
כל ימי חיי ושכתי בבית יהוה לאורך ימים אמן :

וכשמתהיר

לפתעסק צמח צטהרת ינהיג בן כבוד כאילו הוא חי ולא
יטלטל אהו אחד אחד לבד לא שנים או שלשה שלא יחלו
ידיו ורגליו למטה ולא ידברו צמיו דברים בטלים אלא מה שהוא מלכתי המט
ויהעסקו עמו באימה וביראה תפני מורא השכינה שהוא סג וישגיח מאוד
צטהרתו וצלישחו לעשות הכל כחורח חסד ואמת • וכל המים שנשארים
מטרתן יספכו עליו מראשו ועד רגליו והוא עיקר טהרתו :

ונושאין

אותן לקבורה והאנלים הולכי אחר המטה אבל לא ישאו השט
אם יש עם אחרים הנושאים אותו וכל אחד יזכה ליטעון המט
לקבורה דיטעון יטענו אכילו רק ד' אחות ואכילו גדול לקטן ויזכר לשכר טוב :
ומיר אחר הקבורה מתחיל האנלים ואסור לו ליטע על כסא חוץ על
ספסל רק על הארץ ואם לא עבר זמן ה' חלה לירך להחלל
חפלת פיוס אבל לא חפלות חמול • ואסור לו להניח חפלין אותו היוס בק
יחלל בלא חפלין • ולא יאכל סעודה ראשונה משלו רק מה שאחרים שולחין
אותו ואח"כ מותר צצער ויין ואסור צנעילת סנדל כל ימי הצבעה וצמלאכה
וצהשמים המטה וללמוד תורה רק דברי האנלים ורק מלאכת דבר האצור מותר
לו לעשות כלנעם צחור ציתו :

וכר

שלשים אסור צרחילה וס"כה והספורת ונטילת כפרנים מידיו ורגליו
ואם יוס ל' הוא צער צצת מותר בכל חפני כבוד צצת מה שה' אסור
צשלשים • וכן ציוס צצעה כיון שיסצ שעה אחת מותר לעמו' וללאת למלאכתו
וצכל שלשים לריך לשמות מקומו צצית הכנסת ועל אציו ואחו עד שנים עשר
חודש • וכל ימי השצעה ילוק נר צמקוס הנכטר כי נר ה' נשמת אדם :

ואם

השלטמו השצעה צערצ י"ט אז חין לו שוב דין שלשים ומותר צערצ
יוס ט"ז מה שהיה אסור צשלשים * ואם נקצר מחו ערצ הרגל שיש
לו רק זמן מעט לנהיג אנלות קודם י"ט צטל ממנו כל דין שצעה אבל לא דין
שלשים • ואם הוא ערצ פסח מותר קודם חלות לספר ולכנס אם הוא יוס
שציעי שלו וציומים טובים אחרים אחר חלות • ואם ישצ שעה אחת קודם
י"ט צטל ממנו דין שצעה וגם שצעה מהשלשים כגון ערצ פסח נחצצ לו' וימי
פסח ח' ימים הרי"ט ומשלים עוד ט"ו • שעה אחת לפני עלרית הרי הק"ז
ועלרית נחצצ לשצעה ויוס שני הרי הוא ט"ו ימים ומשלים ט"ו • שעה אחת
לפני ראש המצה מצטל מחצו גזירת שצעה ויוס כמור מצטל השלשים : שעה
אחת

ספר החיים

אחת לפני י"ב מצטל שצעה וחג הסוכה מצטל שלשים שעה אחת לפני חג
מצטל שצעה והחג ו' הם י"ד ושמוני עלרת נחשלו' הריכ"א יום שני הם כ"ז
ומשלים עליהם עוד ח' ימים :

שמועה

קרובה הוא מה שמע צחוד שלשים יום ושמועה רחוקה מה
שמע אחר שלשים שמועה קרובה חייב לנהוג כל דין אצלות
וקורע ומונה שצעה ושלשים מיום השמועה כללו של דבר יום שמועה קרובה
כיום הקצורה אפילו שמע ציום השלשים : ושמועה רחוקה אינו חלל שעה
אחת אפילו על אציו ואמו רק על אציו ואמו מחוייב לקרוע אחר שלשים ולא
על שאר קרובים : היתר לייט מונין מיום מיתתו צין שהיו חלל המיתה צין
לא היו שם * וקדים יאמר י"א חדשים והאצלות נוסב י"ז חודש ומתענה ציום
היתר לייט וציום שאין אומרים תחנון חין מחענין : ואם מת צענת פשוטה
צאחר ונתעברה השנה של אחריו מתענה צאחר ראשון * ואם מת צענת
מעברה צאחר ראשון מחענה ג"כ צאחר ראשון שלריך לעולם להחענו' צחודש
שמת צו ואם מת צאחר שני יתענה צעניצור של אחריו צאחר שני :

(וכשצאים עם המות על בית החיים יעמדו עמו שלשה פעמים קודם שצאו על
קברו ועוז להצריח הרוחות)

(ויאמרו צרכה זו ופוא שלא היה שם צלשים יום)

ברוך אתה יהוה אלהינו מך ה' העולם אשר יצר
אתכם בדיו וזו וכלכל אתכם בדיו * והמית
אתכם בדיו * ויודע מספר כלכם בדיו * וערשור
להחיות ולתת חיותכם בדיו * ברוך אתה יהוה מחייה
המתים :

ואחר הקצורה יאמרו לדוק הדין הבור תמים וכו' יתגדל ויתקדש וכו' * ויש
שואמרים הבור תמים קודם הקצורה וקדים אחר הקצורה * והאצל
מהחיל ואומר הבור תמים והקבל אומרים עמו * וירחץ ידיו ויאמר הבור
תמים וכו' :

הצור תמים פגעלו ביכל דרביו משפט : אר
אמונה ואין עור * צדיק וישר הוא *
הצור תמים בבר פוער * מייאמר רז
מה תפעל * השליט במטה ובפועל ממית ומחיה
מוריד

ספר החיים פה

כוונת שאלו יעל • הצור חמים ככל מעשה • מי
 יאמר לו פה מעשה • האומר והעושה • חסד הנם
 לנו מעשה • וזכות הנעקר כשהתקשיבה ועשה וי
 צדיק ככל דרכיו * הצור חמים ארץ אפיו ומלא רחמים
 חמול נא וחוס נא על אבות וזכרים • כידה ארון
 הסליחות והרחמים • צדיק אמת יהיה להמית ולהחיות
 אשר בידה פקדון כל הרוחות • חלידה לה זכרוןנו
 למחיתו יהיו נא עיניה פרחמים עלינו פקוחות • כידה
 ארון הרחמים והסליחות • אדם אם בן שנה יהיה
 או ארץ שנים יחיה • מריחתו לו כלא היה יהיה
 ברוך דיין האמת ממת ומחיה • ברוך הוא בי אמת
 דינו • ומשומט הכל בעינו • ומשלם לאדם חשבונו
 ודינו • והכל לשמו הודיה יתנו ידענו יהיה כי צדק
 משפטיה • הצדק בדרך • ותוכה בשפטה • ואין
 להרהר אחר מדת שפטה • צדיק אמת יהיה ויש
 משפטיה • דיין האמת • שכל משפטי צדק ואמת
 נפש כל חי בידה • צדק מלאה ימנה וידה • רחם על
 כל טת צאן וידה • ותאמר למלאה הרף ידך • גדול
 העצה ורכ העלילה • אשר עיניה פקוחות על כל דרכי
 בני אדם • לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעל ליו להגיד כי
 ישר יהיה צורו ולא עולתה בו • יהיה נתון ויהיה קבחה
 שם יהיה מבורך • והוא רחום יכפר עון ולא ישחית
 והרבה להשיב אפן ולא יעיר כל חמתו :

והקבר יעמיקו עד סיה' מן הקרקע לגולל שלשה טפחים לכל הפחות
 והקבר יעשו צין לכון לדרום ולא ישימו המט או הארון בקבר עד
 שיקחו המדה פעם שניה מקבר ולא ילכו משם עד ויבולא בחראי שאין המלוא
 נקראת חלה על מי שגומרה :
 וזה"כ

ספר החיים

(ואח"כ יאמר האנל קדים דאחדחדא)
(ובשאיין אומרים חתנן חין אומרים לידוק פדין ולא קדים ואין עומדין המטה
ואין חולשין עשזים ואין מסכידין)

(חפלה להחפלה על הנקצר ואחר לידוק הדיון)

יהי רצון לפניך יהוה אלהי הנשמות שתקבל נשמת
פלוני לפניך באהבה ובתיבה ותשלח לו מדאבים
שובים לשמרו מהבוט הקבר ולחודיד נשמותו כגון עדן
פאשר שלחת מדאבים ריעקב פרכתיו עקב הדר
דרפון ויפגעו בו מלאכי אלהים ויאמר יעקב פאשר
ראם מחנה אלהים זה ויקרא שם המקום ההוא
מחנים ותקיים ביה מקרא וחוקיו יהוה יחליפו בתי יעלו
אבר בנשרים ירצו ולא ייגעו ידכו ורא ייעפו ותנהג עמו
בחסדה מרובים ותתענג מדשון נפשו ומרב טוב
הצפון לצדיקים ותהא נשמתו צורה בצרור החיים
עם פד שוכני עפר השוכבים פה עם כל צדיקים
וצדקניות שבגן עדן אמן

(ואח"כ יאמרו כלל המוח וכו')

כלל המוח לנצח ומחה יהוה אלהים המעה מעל כל
פנים ותורפת עמו יסיר מעל פד הארץ בי
יהוה דבר

(ואח"כ יושבין כ"כ כל פעם יאמרו יושב צסתר עליון וכו' עד ואראהו צישועתי

ויש נוכחין כשיולאין מציח הקצרות חולשין עשזים ואומרים :

ויציצו מעיר בעשב הארץ :

זכור בי עפר אנחנו :

(יש אומרים

) וזרקין העשזים מעל ראשם לאחריהם ואומרים אחת גזור לעולם
ממיה מחים אחת וכו' עד ונאמן אחת להחיות מתים ואין מסייען בצרכה

וילכו עם האזל לציחו לנהמו דכחיז טיז ללכח א ציח אזל מלכח אל ציח
משה אחר הקצ"ה למוד ממני שהנחתי שמחתי במשכנתי להכחי לאזל
נדב ואציהו * וכן הוא הראה פנים תחילה לאזל שנאמר ותמת דבורה וכחיז
וירא אהים אל יעקב בזכות זה יצא מנחם במהרה צימונו אמן :

בש"ע

של הגאון מהור"ר פייזש כח' שלא ישבע האד' צחילו הימ' ח' ניסן
ה' אייר ד' סיון ראש חודש חמו"ג א"ז כ"ד א"ז ז' אלול לוס גדליה ג'
מרחשון ז' כסליו ד' סנזי"ז צנצט ח' אדר * שהם י"ג ימים צננה שאם ישבע
צאחד מהן הן צחמט הן צסקר לא יאליס שנתו : וסימנך נ"ח א"ה ס"ד רח"ת
אבג"ד ח"ז ז"ל ג"מ ב"כ ש"ד צ"ח * והמשצ"ח חצירו לא ישביע אותו צחילו
הימים שאם ישבע לסקר ימות המשביע אותו * א' ניסן ה' אייר ד' סיון
וסימנך נ"ח א"ה ס"ד ואמרו חכמים אסור לאדם לפסח את עלמו דכחיז אך אח
דמכס לפסחתיכס אדרוש * וכחיז ולפני עוה לא תהיך מכסול ויראח מאלהיך
על כן נולדו להליל האדם מהפכנה ולהזהר אותו ואם אחת פוזהרתו אח נפסד
הללח ואם הוא לא ישגיח צו דמו צר אשו * ואם חוליא יקר מזולל כפי תהיה כי
רנון הקצ"ה להטות האדם מדרך המות לדרך החיים :

תיקון

גדול למי שיולא לדרך ואמר ל' פעמים לישועהך קויתיה ז"ס
ויהי נועם וכשחומר כי" מלאכיו ילוה"ך יכוון צמלאך יוהך
כחילו הוא הולך לפניו וחרצו שלומה צידו כי הוא המלאך המלוה לאדם *
י' פעמים יצרכך ה' פעמים המלאך הגואל וסומן לויה : ומישעשה לויה
לחצירו כשיפרוד ממנו יציט עליו ויאמר יצרכך וגו' יוהך ילוך יוהך יליך יוהך
ישמרך ה' ישמור לאהך וצואך מעתה ועד עול' ויהפך עלמו ויחזיר ויציט אחריו
ויאמר כן שלש פעמים ושז לא יציט אחריו אז ילך לשלום :

אמר

הכוונת חפצתי צנינות אחרדין זה ולא מלאחי כי אם כלם פה
אחד דאין לטהר ההורג וכל דם שילא ממנו לריבן לקצרו עמו *
אזל אם כבר פסק הדם ומת יש לטהרו וללצשו צחכריבין וצלצד מי שנהרג צירי
רלחנים יקצרו צדיו וסדין על צגדיו כדילהעלות המה ולנקוס נקס וכן
צולדת שמחה ודמים חוחות ממנה וכל הדם שיולא ממנה משעת מיתה ואילך
לריך לקצרו עמה כמו צהורג על כן אין לטהרה כלל וצלצשה אם יש עליה
צג צעח מיתה יקצרו עמה רק יתנו סדין אחד עליה ויש שמלציסין אותה
על צגדיה צחכריבין ויש שצוכצין הצחכריבין חללה צחרון ויש שמלציסין אותה
צכל צגדיה של שצח ומעליס צרגליה והוא מנהג שטות להרצוה עליה צגדיס
שזה מרצה רמה על כן אם על השם צג צעח מיתה ילצישו אותה רק צג צג
אחד שאינו כפול * מיהו צלצשה אין צו חיסור * אזל צטהרה הוא
החיסור כמו צהורג * והאשם חליו צראשם חותן שלא מיהו צהם עד
שנשחרם ופורה ראש ולענה :

ספר החיים

הרבה דברים שעושים צמחים ואין טעם בדבר ולא נמלא שנכחצו רק
מנהג אבותינו ואפשר שהיו עושים הרבה דברים כדי להכחיש
האזורים שהיו אומרים מי שרונה ללא אח הממתייעה כך וכך והיו עושים
כן בכיוון להראות שאין ממש בדבריהם * על כן מיישאינו עושה כך הרשות
צידו בגן וגלות רגליו של מח וכדומה לו אבל מה שנכחצו חכמינו ו"ל לעשות
כך למתים אי"כ שהוא רק מנהג אין לשנות כי מנהג אבותינו חורה : תורת
חיים וחסד ואמת וצלה המוח לנלח וגו' :
איתא במסכת שבת פ' כמה אשה מי שיש עלם בגרונו יקח עלם מאותו מין
ויניח לו על קדקדו ויאחר הכי :

תור חר נהית בלעבלע נהית חר חר :

ובמנהגים כחיצו שאמר כן ג' פעמים על עלם מדג או מצער שיסב לו בגרונו :
ואם בגמרא איתא שכן יאמר על עלם מצער ועל האדרא ופי' רש"י על עלם
של דג שיסב לאדם צוושט לימא הכי :

ננעצת במחט ננעצת בחרים שישא שישא :

יאמרו שהלחש הזה לצד הוא צדוק ומנוסה * לכך אותו לצד החירו ולא שום
אחד יותר :

ברוך ה' אשר זכינו כספים : חלק ראשון
בספר החיים :

חלק שני מספר החיים

טעמיה חיים זכו

ארי דינס פֿון פֿריידן * אויף טייטש גאר וואו
ביסיידן * מאכן אל ווייכר ויגן אל איידן *
איט פֿיל וואונדער אלגטיכטן * פֿון די טוטן ליכטן *
וויא דער מענטש ווערט גיבארן אל טוט פֿון דער
וועלט סיידן * דינשאה גיט אין היאל אל דרגן
אין דער ערדן * וויא אין די אמתים ואל אטהר ויין אל
תכריבין און קליידן : אל אל תחיות אל תפילות
וואו און וגט אויך דען (בית החיים) אל אל הלוות
אכילות ווערט חיר דרינג גענידן וויא חיד אד
האב דש טייטש (אעהלסון) ראלו טוהן טענקן *
נחש אין דיו אלט חוט ניש גיטטאנדן * וואס
איטליכר ואל זאגן * אויף פֿאטיר אונד אונד אונד
אויף ויין פֿרייט קבר ויין נויט לו קלאגין : ובילות
(גחילות חסד) ווערט גחש אונד פֿר געבן אל וידן
אל אטיח בלד וענדן און :

נדפוס חדש כהר"ר איצק יל"ו זן כהר"ר לייב ז"ל
ז"ל : חתן של כהר"ר זלמן מדפים

בוזלעבאך

זשנת התותך חיים לכל חי לפ"ק

הקדמה

הערמ

הערט
לו איר לכה ארט * וחרום אזאיר המבדאש מסר אויך
טייטש גומלכט דס ברענגט אט די ליט * דס ישרא
יין אויך אזי ערט פער שפרייט * מול האבן נישט איבר
אל רכניס דס ארט זיט לערן מול (אדריך) יין נחש אלס ביטייט * מול
ארט אהית חוק לו גין עייט נישט מיטליכר דא רעכט בייטייט * אך דא
פראוה וויבר דיויך (אדעמק) יין ארט די אהית מול (אמן הקודש) נישט
פער שטין מול דו גליכט יין אך פיל אהט נישט * מול דו און מיטליכר נישט
מול הט עו אך מיטליכר מיטג דען פון דען שוט אז קינר אנטפרייט * עו
זינא יונג מור אלס עש יין פיל מוקטן דנאויך יך טראגן דיקעלכר הייט
איר אונט ריין איין וועג דער דא אזי גאר ווייט * איבר זייער דאנק אונט
איר שטערבן ענא איר שון נישט לו פרידן נישט * דיון בידענקט אייך זייער
די נסאה פון גוף טייט * מול שוט (גאולות חסד ואמת) ארט די שוט
אייט * און ווערט אייך אין גן עדן איין סינר שטח מן גיברייט * מול אן
ווערט אייך דר פרייאן ארט גרוסי פרייט * מול אייער עזירות ווערט
הס * אייך אהלין קווייט * ווען איר ווערט שון אזא און (ספ החיים)
שטיט * מול ווערט נישט אב קערן פון דר רעכטראן לנקייט * אהרגן
ווערט איר קריגן זייער גוטן לון אבר די אולות אונט איר מאן היינט ארט
זייער אולות ווערט די נסאה ביקאייט * מול אייער גוף ווערט רוח מין קבר
איש זיכרהייט ארט (מסר החיים) קענט איר אייך קאפין דא לעבן מין
די איברי קייט * מול נישט (אדעמק) לו זיין ארט די אהית ארט רעכט
פריטיקייט * מול פרייבן דו זי וועלט אזי זייט נרהייט * מול פון אליס
געלט מול גוט נעמט ער נישט איר אזיין פרוקייט * וואו דען אענטן דר
דס שטערבט אויך יין בעט מול קואט לו (קבר ישרא) ארט אלס פרייט

אח"כ הוציא ר"ד חתום מן המכתב וכתב לו: "אשר קראתי לך חתום מן המכתב"

דרויץ אוב ניט אלס חזו איז דר ווארהייט * חזו ווערט

איר ופֿה ציין (תחילת האותיות) דאס אייער גאָן

וּפְּרָט אֶעֱרַן בִּינְיָיִחַט * חוֹל גִּחַט וְעֶרַט

מ"ד געבן גליק חב' ועליקייט *

אזל' ווערסט די שכינה זעהן

אײַט לײַט רעדט • חול'

גאט ווערט איד

זעטן פֿון זיין

זימקייט און

ווערט אעבן

ביתאין די

איבויקייט מאן

מנה

**
**
**
**
**
**
**

דין תדינה ואלו איין אשה ואגן און בארד און
 יום קראנק מערשט מול ויגט לז בעט :

**
**
**
**
**
**
**

א אָנא יְהוָה אֱלֹהֵי * איך ביט דיך גאט * איין ביטעפער בויט
 דא מול פיל גינאד מול בארס הערליקייט
 האסט דא איר גיטאן פון איין וואגט און ביו אויף דען היינטיגן טאג דא
 בויט איין גאט איין מעכטיגער מול קרעכטיגער מול פארלונדער מול
 אונדערלויף זיין דיין ווערק * מול דא ווייטשט מול ברייטשט מול גיראנקן
 מול הערלן דען מענטשן מול גירעכט זיין דיין ווערק מול איר זיין וינדגי
 מענטשן * מול מוס וולן אונטרי וינד שטראכט דא אונט * נא גאט איך
 טאמ ביק גיין איין וינד * הָטָאתִי עֲוֹנֹתַי פֶּשַׁעַתִּי לִפְנֶיךָ מול איך האב
 נישט רעכט גיטאן * מול איך האב בירשט

דרייף * דא בייגעשט דאך נישט דא מענטש שטערבן ואל אונס
 זיין וינד וועגן * נישט ער ואל בירשט האבן אויף וינד וינד מול ואל לעבן
 בלייבן מול איין ליבר גאט וינד איר דאך אונז איין (עבירות) *
 מול סיק איר איין (רפואה טאמ) מול הייל איך פון אלי אייני קרענק הייט
 אונז דא האסט גיהילט די ביטרי וואס דורך (אשה רביט) מול און
 וינד דא האסט גיהילט (אריס) פון איר לערע מול (נעמן) פון זיין
 לערע * מול דא וועג איין טעג לז גוטן און וינד דא האסט דא וועגט דא
 טעג פון (חוקיה האלף) דען דא היילט מול די קראנקן פון דיין פאלק
 ישראל * מול גיב איר איין גוטן אלמך דער איין פיר שפרעכער ואל זיין לז
 גוטן * מול דא בארס דאך אייבר איין עולטקייט מול טאמ אב פון איר דאך
 בארד איין קראנק הייט איט מול קראנקן פון דיין פאלק ישראל * אונז
 איך לובן דיין הייליגן נאמן אל איין לעבי טאג : גילובט ואלטש זיין ביו און
 דא אייברקייט און :

ב אוב' ויא ואל (וידוי) ואגן (וידות בריא) אבר ניש (וידות מליב
 ארע) גלייך ויא איך גיטריבן האב איין ערשטן (חוק מיהאן ט')
 עט ויא דען דא די קרענק מעכט זיך שטארקן און איר דען ואל ויא ואגן
 (וידות מליב ארע) * מול ויא ואל לזקה געבן דען די (לזקה) ביטעראט
 דען מענטשן פון טוט * מול ואל אונז לעהן רבייט ביי איר לערען דען די
 תורה חז איין (מס חייט) קאן ויא נישט לעהן קריגן אונז וינעמן וויינגער
 וויין סון נאר מיין מיט * מול ואל זיך בידענקן מויב ויא איין עבירה
 גיטאן האט ואל ויא אויף זיך נעמן מויב גינאד ווערשט דאס ויא ואל
 תשובה

אבר ביה חיוגן הט' ואלו מן ניש (אבקר חולין) ויין נייארט אין פיר הויז
טוט מן תפילה פֿר מיט מולניט מליינט דו מן בידו קיין קראנקן ויין וזכר
גערעגט מרייגין מליין מן קיין מדרן הויז אך ניש נייארט מן מן ערשט
קלמפֿעין מן דר טיר ביי מן מן הייסט מרייגין : אונ' די פֿריינד מן
(איד) ביי מן מיט גין אבר פֿרעמד ואלו ניש איינר גין ביי נאך דרייט טאג
חולאן מן ניש (אבקר חולה) לו מארגיש גמל פֿריי אך ניש לו חובש גמל
ספעט דען לו מארגיש פֿריי מן מיטליכר (חולה) בעשר מעכט ער קיין
תפלה פֿר מיט טון ער מעכט דענקן ער מן דאך גיזנד חולאן מן בייט מן
מיטליכר קראנקר טונאך מעכט ער אך ניש תפלה טון מעכט דענקן ער
אויגער קראנק לזט טוט דו מן קיין תפלה העלפט : אונ' מן בייט
אין קראנקן קואט ואלו מן מיט קיין טרוימריג פֿינט מיט מן רידן ווען מן
טון : דאס ער מן טונאך (אכל טכן) ניש פֿר מיט ווייז דען דו מאכט דען
קראנקן ער בייט מן מולדענקט עס אונגער טעכט מיט מיט ויין דער
לזט ווייז דען איינר דער מן טונעריקייט הט מן ויין הערן מן מולדענט
קראנק אבר ער נעמט זיך מן די קראנקהייט וואס לו הערן דו ברעגט
מיט לזט טוט : דרום ואלו מן ווייב מולדענט ניש לזין פֿר מיט ווייז *
אך ואלו מן ניקט גידענקן פֿר מיט טון איין (איד) ווען טון ויין פֿינט מן
אונט גיט מן מן ווער * ואלו מן מיט ניקט ויגין מן זאל קינד קיין קריעה
רייטן אבר וואס וואס וועגן איין איד מן פֿר מיט טון נייארט מן מן מיט
טרייטן מן וואגין דאס וואס ניש פֿר לזין הט' ווערט דיר העלפֿן בייט
מן קראנק ניש מולדער גלייכן גוטי דיר טון טרוסט :

(ווייז מן אבקר חולין מן)

אונ' (ביקור חולים) בייט מיט מן דרייט מן מן וואס ווער מן ווערן וואס
דען חולה אגלש פֿיל ווייט ווייט ער מיט איין רפֿוה אבר קיין
מיט איין רפֿוה ביי ענגן דער מיט קמן העלפֿן * מולדענט פֿר רפֿוה ואלו
וואס ווערן דו ווען די רפֿוה ד' קרענק גוט מן פֿיל ווייט הט ער נאך
איין זכר דו מיט דר לו ניש גוט מן מולדענט מיט מער הייז טון מן ער
מיט העלפֿט אבר פֿיל ווייט מן ער לו טונאך דר לו מולדענט מיט איד
וויין מיט דער רפֿוה דרום ואלו מן קיין קראנקן ניקט מן געבן עס ווייז
דען מן ווייט גיט דו מיט קיין סאדן קמן טון דראיט דען מן רפֿוה
מן ניש מיר מן גלייך ווען טון איין קרענק מן מן און מן מיטליכן מדרגין
נאך ויין כח :

דאס אנדער מן וואס ווערן דודר חולין וואס מן עסן אבר טרייטן
מול מן וואס מן דען חולה טון מן קמן ער עניט טון ואלו ער מן
דו מיט אנדער ווייט געבן מן העלפֿן וואס ער טון נישט האט * וואס גלייך
מן פֿיל מן ווען ער וועלכר לזקה טוט געבן :

דאס דרייט מן וואס פֿר מיט (תפילה) טון מן מולדער וואס בייט דען חולין

ספר החיים

זיין (תפלה) טואן אין נומס פֿר אײן אָסן אַלס ער וויל דען דיא טפֿנה
איז ביים דענקונג אונזער אקבל ייִדתפֿלה אונזער ווא אַנדריי (חוליצמא)
איט גענקן אין זיין תפֿלה אונזערן ערשטן און שטײַט ביים דעם חזן אונז
שט קיין תפֿלה פֿר מיט מי אונז פֿר ניקט גירעכט אונזער דען קראנקן
ווא שטײַט מי גלייך אונזערן ער (אחיה אהים) ווער :

אין שנתא וואו גיט גין (אדער חולה) זיין ער וואו ערשטל מיט שיקן
אול'אמן (אדירה) בעטן אול'פרעגן אוב ער אומג בייט מיט קואן
אול'ווען דר'הוה אין זיין בעט זיגט אומג אן וואו בייט מיט זיך זעלן אויך
זיין באנק אבר שטול. ווען ער אבר אויך דער ענד' זיגט טאר אן זיך גיט
ביי זיין בעט זעלן ניימט אן אז שטינדען די (שכינה) רוחט בייט דען
חולה דרום טאר ער גיט אין דר'היך זילן :

לדבר עם החולה שיתמודד ויעשה צוואת ביתו

ה' אור' אזאן זעהט ער אזוי שוואך וואו מן איזט אים רידן ביימ הולן ביי
 מן זאגט לוי איזט פֿל לאגא נישט טוט תפלה לוי הש"י ער ווערט דיר
 העלפן מול מונדיי חכמים האבן גיזאגט ווען זיינע קראנק זיינען וואו ער
 תפלה טון דען הש"י זיי אקבול די תפלה פֿון זיין קראנקן מולאן וואו זידי
 זאגן מול בידמרפֿשט דער פֿיר נישט אונז לוי הבן מירבה פֿיל האבן זידי
 גיזאגט מולזיין לעבן גיבליבן מול פֿיל האבן קיין (זידי) גיזאגט מולזיין
 גישטארבן מול ווער דא (זידי) זאגט זיי איין (בן עזאס הבא) מולבזכות
 די מן (אקיים) זיי (דברי חכמים) ווערט דיר הש"י איין פֿומה שיקן
 מול חך וואו מן איזט זאגן דא זיגשט קראנק פֿיל זייכט זיכשט פֿר געשן
 דרום זאג ווער זיי דיר שוודיג אבר אוב דו איינע חששט וואו לוי ביזאחר
 געבן מודר ביהלוי איינע אנדערן שוודיג אבר האט דיר איין אנדער עטוואו
 לוי ביזאחר געבן ביי מן ברענגט אים לוי ריד דש ער חך לומה זאכט אבר
 מן וואו זיהט נישט פֿון קיין איהל גידענקן ווען ער טון נאך אזוי שוואך זיי
 זיין וואו זייט לוי בר ישראלי הערט דו לוי גידענקן אונזלש פֿר ריכטן אז
 ער קראנק ווערט פֿון זיך זעלבסט דאך ווען ער נישט טוט מולאן זיכט
 ער מערשט שוואך פֿיל זייכט זיכט מן זיין לשון מנטגין אבר אורבליזאג
 שטערבן דרום וואו מן איזט אים רידן די זיהט (אבקר ח' לה) זיין
 דאך ווען זיין פֿריינט דא זיין וואו זי ער אים אים רידן :

[illegible]

ספר החיים

ו' אונ' אווייגער (גופס) מיטטער און מיטט רירן (אכל סכן) ניט
פֿר רוקן פֿון זיין אורט נאך קיין קיטן ניט אונטער און ארין פֿיר
ליהן נאך ניקס און מיטן נאך קיין (רלואה) טון עס זייער דען ער זאגט
און זאל מיט טרינקן געבן דען אהא און מיט געבן אוער נאך (בכח) מיט
חולקאן אונטער קריגן אבר זונסט זאל און מיט מיט און מיטן ער זעכט
דרשטיקן ווער דער גלייך אז איין (רלוא) דרום זאל און זעהט די נשאה
וול מיט אויגן זאל און ניקס און מיט טון נאך רירן * דען ער מיט (אקרב)
די ווידע עס איז איין מיט און ליכט דס דא וול מיט גיין ווען און איינט
עס איז מיט קאט עס ווירד און די הייך מול ליכט ווען און עס אבר איין
ווייגער ניט עס (אי) * אויט און נאך די נשאה מיט גיהיטן (נר ה')
נשאה (אדק) מול שידט ניט גערין פֿון הענטן מול זאל און מיט רירט
אז עכט און (אקרב) זיין (אידע) זיין ווען ער טון האבן וול און זאל און אויף
זיין אדער אורט ליגן וול און מיט דאך ניט רירן * נאך זאל און מיט ניקס
אונטער ליגן אז וול איין טייל נאך זאגן ווען און מיט דא זאל און אונדער ליגט
פֿר שידט ער באלד אבר ער ליגט אויף הייז פֿעדן דרום קאן ער ניט
פֿר שידן זעכט זאגן האבן אונדער נאך פֿר באטן דען עס איז
איין נאך קייט * ווען דא אבר ווער איין שטיט דער דא קאמפֿט זאל און
מיט הייטן שטיין זיין נאך זאל ווען זאל און מיט פֿעדן ליגט אויף זיין וול
אחא און עס וול אבר וויסן אבר ווען עס הארט און מיט קלעבט טאר און
ניט אבר קראלן ווען זיין רענד אונדער פֿיט לוס בעט ארויס הענגן אחא און
זי וואל אלוס איין בעט ליגן * דען עס איז דען (איד) איין (סכנה) ווען
(בשעת אידע) וואו פֿון מיט לוס בעט ארויס הענגט נאך ווען ער וועלט
אויף ספֿרינגן דער זיך רענגט מיט דר (אידע) אחא און מיט וואו האלטן
אך זאל און ניט זאלן מריטן און ווייטן פֿר מיט (בשעת אידע) ער איז זיך
אלער מול קען דרייבן ניט און באל פֿר שידן :

יג. אין עאל קיין גוטס אלדנסלאזן

[illegible]

דיא ווייבר זאלן זאגן (אלס דרי) אז ווירא דא שטייט אויף טייטש בייא חיים
פֿרויז אבר פֿט מער ביזאן זעהט דעז פֿרטיידן וויל * חול זאלן
זאגן גינעץ נאך דען א"ב נאך איט חיים טרוואריגן ניגן :

יב אל שרי דער אלטעלטיגער גאט זאל הערן חיים גיבעט * דער דא
אומער לעהנט די קרמנקין אויף חירן בעט : (מנח"ה)
אויך ביט דאך גאט העלף דאך דיין קרמנקי אייד * פֿון אזוי חירי פֿיין זאל
איד : (בקרמנקי) ווען איך רוף לזר טוט איר ענטפֿרין זאל טיך דיין
קרמנקי אייד חיים גוטי בעסרוג : (ברוגזרחס תובור) חין דיין זאגן
טוט דיין בחרת הערלניקייט גידענקין * זאלטו איר חירי שולד שענקן :
(גדול חיל שחית חסד) גרוס ביה חסד די היאז חיריין גימאד * זיבר
גאט היט חונט דאך פֿר שחנר זאל שפֿאט זאל שחאד * (גוף ונשמה)
אזוי די לייט חין קואן לז פֿר שחאד * פֿיר זי דאך חין ליכטן (גן עדן) :
(דרך החיים) חין וועג פֿון חיביגן לעבן טוט זי פֿירן * עפֿין חיר
פֿון (גן עדן) חיר שפֿארטן זאל טירן : (דבש וחלב) איט העניג זאל
אויך ווערטן חין דאך זיסן * דרום זאדדיך דיין טוט ניט פֿר טרימן (הוא)
לכא לחס) חיים לייט גאט לז איטליכן מענטשן גיגעבן * ווירא זאגן דעם
דאזא ווירן לז חיים ווירן לעבן : (הן קרבו יאך אומות) אזוי ווירן לייט חין
גינעהנט לז שטערבן * דעם חיביגן לעבן ווערט טודד דער ווערבן :
(והוא במהד ואישיבנו) זאל גאט טוט אזא חילינט חיל ארדנירן * זאל
ווער קיין ווירן חילן ווירד קערן * (ולא יתן אלהים כבוד) איט גילט זאל
גוט קאן חין דען טוט ניט אב קאפֿין * אך קאן חין חילן ניט אנטזאפֿן *
(זה מלהיט וזו קוית) ער חין אומער גאט אונז איהם חין אומער האפֿן דען
אומער זיב זאל זיין דעם ער ביטאפֿן * (ואת אשוב אל אבי) דאזא חין ווירד
קערן לז חיים הערלן * דעם ער ווערט אומער דאזא חין חילן חילן אונטערלן :
(חיים וחמד) לעבן זאל גימאד טוט ער איטאז * אך אומער זיבר מערן
ליגן חין (קבר) איט גוטי רואן : (חן ורחום ה') גאט דאז טוט
בחרת הערלניקייט איט חין לייט * איט די לעבנדיגן זאל איט די טוטן :
(טוב ה' לנו) דען גאט חין גוט לז חיל מענטשן * איט ווירן ברכות טוט ער
זי בענטשן * (טעמו וראו כי טוב ה') פֿרוכט זאל זיכט ווירא גאר גוט חין
גאט * וואו דען מענטשן דער ווירן פֿר זיכרן חין חיל מענטשן : (ירמו את ה'
קרוסיו) פֿערעכט איך פֿרגאט חיליין הייליגן * אזא ווערט ער איך
איט פֿיל גוטן אויף יענער וועלט בגיטיגן * (יודוך עמיס מלהיט) יודן
זאל היידן זאלן אומער גאט זיבן * דען עס חין קיין חסדער גאט פֿון
אונטן ביה זאבן * (כי חין באתך) דען ווערט חיל חיליין גאט מער פֿר
האנדן * ער גינעלטיגט חיל חיל היאז זאל חיל חיל חיל : (כי הוא
אמר

ספר החיים

מאר ויהי) דען היט ויין ואג האט ער מוז מליינט ביטאפן * ער האט
 נישט בידמערשט מיינט מוס לזהעלפן : (אזו ורמז מעלעות מזהר) גיט
 מוז נישט די ווערק פון גאט * פלי גוטן האט ער ביהמלשן לויין פרוואן
 גלייך מוזער וואו מין ויין מחכט האט : (לך ה' המולכה) לודיר גאט
 מירש קייגרייך * מול גאט מוז דיר גלייך : (אוך חיוקיימ) ער
 מוז מוזר קייג ער לעבט מביג מול שטערבט קיין טוט * ער מירנקט
 קיין מרמק ער עמט קיין ברט ער לידט קיין מוט : (מיגבר רחיה וזה
 יראה מות) ווער מי דער מן דער מביג ועלש לעבן מול יך פון טוט
 ביטעלן * דירייכן מון מוז מולשטערבן גלייך מוז מרמז : (מ'ה'
 נשאת חרס) די נשאה פון מענטש מוז גאט מליש גימט * דש לעבן
 מול דער טוט פון מענטש מוז מין ויין האט : (מרה נשגב) ער מוז
 פארבטלען מולשטארק * מול ויין גיט מלי ויין ווערק : (מולח ומוח)
 ער פאר גיבט מוז מוזר וינד : ער בייגערט נישט לויין שטערבן דען פארט
 נאך ויין קיר : (מווך ליריקס ה') גיט מוזט לעהנט ויין גירעכטן *
 היט דען מועהרט פון (מווך המות) מוזט ער וי נישט עכטן : (עוך
 ונחלתך) דין פאלק ישראל ויין דין ערב טייל * דא מוזט מענטש ועלכרט
 מיר זי : (עיני ה' מל לדיקין) די מוזן פון גאט טון מוזן די לדיקין זעהן
 מול ער מוזט קיין ביין טוט גיטעהן : (פרה נפטם מעבור בסחת)
 מיר ליבר האט ער מוזט דער לויט דאט וי מין גיהנום נישט מוז קואן * ער
 זעלט מוז מין (גן עדן) ביי מין פרוואן : (פדה ה' נפטם עבדיו) ער דיר
 לויט גאט די ליבר פון ויין קיעכט * ויין ווערק מוז מוזר העטיג מול
 גירעכט : (לדק מזה ה') גירעכט ביטטו גאט אלז בלזאן די לדיקין
 מוזן דער וועלט מיר וינד * מול מוזן יענר וועלט ער ויין גוטן לון גליינד :
 (לדק ומשפח מלון כמאך) היט גירעכט מול גירעכט מוז דין טפול מין
 גירייט גימז טוטטו היט די לעבנריג מול טוט לייט * (קולי שמעה)
 מין שטיק גאט מוז דאך הערן מול טאט מין גיבעט גיווערן * מול
 מוט מענטש די נשאה פון דין קראנקי מאד היט עהרין : (קודש ישראל
 זה) הייזג מוז לוי גאט מין אב פאלק ישראל ער העלפט מונט מוז מוזר
 מוט מוז מוז : (מזה בעניי מזהך) יך דאך גאט מין דין קראנקי מאד
 מיר פין * מול מוזן ויין (כפ דה) מוזן מיר (חטאין) ויין : (רוחה
 ונשאתה מלי תשוב) מיר רוח נשאה מולשט לוי דיר וידר קען * ליבר
 גאט מין דאך מיר פין נישט לענגר גיווערן * (מואר ישראל) היט וידאך
 פאר מין ביין * מול טאט וידאך פון מיריט מין במזד דר לוי : (שמע
 ישראל) דער דאך לוי דין פאלק ישראל ווען וי רופן לודיר מיריט * מול
 דר לוי דאך פון דען מיריט טוט : (תבא בכוח מליקבר) מוזל דען
 מענטש דער דאט מוז מוזן ויין בעט היט גוט ערטערבן * מול
 קואט היט מין סת טוב לוי (קבר ישראל) מול טוט (עולם הבא) דר
 ווערבן

ווערבן: (תחיית האתים) ווערן ווידר לעבנדיג ווערן אזי יהודים קינדער
גאט וויא גאר גרשט זיין דייט וואנד: (מאן טאה) זיין תורה אזי גוויס
אזל וואר * דאס ווערסט ערשט גילובט פון דיין פאק ישראז אזל דער
פאך פון דיין היאלטי סחר: (כל הנשאה תהלויה) זוכט לז גאט
איטליכר דער זיין ויל האט: (ברוך הוא וברוך שמו) גילובט ווי ער
אזל גילובט אזי זיין הייליגער נאמן * פון זיין פאק ישראז דער הייליגער
נאמן * דרויף וועלן איר נאמן מאן וואן:

יג דער נאך נאמן זי אדך אז ווען איט איר טרויעריגן ניגן (יגדו)
אזל (מרון עולם):

יגדר אזי היט חי ויטתבה) ער אזי גראפערט דר לעבנדיגער גאט אזל
גילובט גאר ער: אן קאן איר ניט גינגן לובן דען זיין לוב מיט נאך
אזל ווער: (מלח ואין עת אל גלימה) ער ווערט געווען לז אזל זיין אזל
לז געידן זיין בריוכט אן קיין זייטן דענער אזי ווארף אל זייט: (אחד ומין
יחיד כדודו) ער אזי אל זייט זיין גאט איט אייניקייט אזל עס אזי קיין
אייניגער ווער אזי זיין אייניקייט: (נעלם וגם אין סוף וחסדותו) ער אזי ער
בורגן אזל ער הווען פון אזי מענטש ווערן אזל זיין אייניקייט אזי קיין ער
לז גערקונאך לז נאמן: (זיין לז דמות הגוף ואינו גוף) ער אייניקייט אייניקייט
גבולט נאך קיין אייניקייט גיטט אל: עס זיין זיין האט חסד זיין דר געבן
וועלט: (אז נערוך אל קדושתו) זיין הייליקייט האט קיין שניין *
אן קאן ניקט דער קיין גלייבן נאך שטעלן: (קדמון וכל דבר חסד נברא)
דאס ביטט ערשט גווען פאר אלס דאס האטט ביטט פאר * ווער חסד נאמן
אזי דיין נאמן גאט גיטט * (רמסון ומין ראשית לרמסיתו) ער אזי ער
אזי ערשט גווען לז ערשט * אזל זיין ערשט אזי קיין פארשטן:
(הא מרון עולם וכל מלך) מן גאט אזי דער הער פון דער געבן וועלט *
ער האט אלס ביטט פאר אזי זיין קלוגהייט גיטט אל: (יורה גדולתו
והלכותו) ער ווירט לז אזי גייד זיין אפערקייט אזל זיין קיניגרייך גאט
עס אזי לז דיר קיין גלייך: (שפע נבואתו ונתתו חן) ער האט גאטט וואר
זאגער אזל געבן גאט איט ווארדייט לז זיין גיטט אזל פאר זיין *
(ומנסי סגולתו ותפלתו) לז זיין גיטט זיין האטט ער זי געבן איט
סוכהייט * לז זיין וויסן וואס דאס ווערט גיטט אן דר לעבן זייט *
(אז קט ביטט אל כאסה עוה) עס ווערט ניט אזי שטין מוסר ישראז
ניאין * אזי זיין וואר זאגער אזי האט ווערט ניט קאן אר זיין * (נביח
ואביט את תמונתו) אזי זיין געבט זיין וויסן ווער אזל וואר זאגער
אזל אזי זיין אייניקייט קאן אר זיין * (תורת האמת נתן לעמואל) זיין
וואר האט זיין (תורה) האט גאט לז זיין פאק געבן * זי דער לעבט
איר לעבן * (עלך נביחו נאמן ביתו) ער האט זיין געבן גאט

דורך זיין וואר האפטיגן הויקנעכט מיר גיבאט זיין גוט אול גאר
 רעכט: (אזי יחולף חמל וואייר דתו) ניט ער ווערט פֿר וועקטלי גאט *
 נאך פֿר טויטן זיין הייליג גיבאט: (אעוואיטן וואלדו) מין די מיבויקייט
 זיין תורה לזיין מנדקניט ער ווערט זי פֿר ענדן: מילניט פֿון מיר מינן
 נאך מערן: (לופה וירעט מירינו) ער אונט פֿון ערשטן וואו דא וואו זיין און
 ענד * ער ווייט אזי פֿר בורגני וואכן ביהענד (אביט אסוף דבר בקדוהו)
 ער ווייט אול אונט דאז לעלט פֿון זיין ווערק * מיט עט מיר ווארן גיטראכט
 אול גיטראקט (גואל אמיס חסיד כאפעו) לזיין בידר און אסוף ער פֿון
 גוט פֿר געלטן און זיין גוט ווערק מיר מין און יענר וועלט ביהאטן *
 (יתן ארסע רע כרעטו) דען ביין בילאט ער מיר זיין באמקריט ער ווערט
 גיטראכט גלייך זיין סאקייט (יטחלקן הימין מסיחט) ער ווערט מונ
 סיין אן ענד דען רעכטן * ומסיחין פֿרוואן קנעכטן: (אפדות מחכי
 ק' יסועתו) לזיין ווייט זיין דאן (גואל) החבן טאן און מין האפן * און
 ענד פֿון גואל ווערט ער מונט העלפן: (אמיט יחיה מל ברוך חסדו) די
 טוטן ווערט ער לעבנדיג אפֿן גאט * מיט גרויט וואונד אול גינאד ער
 מין זיין אפֿט האט: (ברוך עדי עד סען תהלתו) * גילבט מיר ער
 מין די מיבויקייט * אובן וועלן מיר זיין נאמן מיט סאקייט * די טוטן
 ווערט ער לעבנדיג אפֿן מיט גינאד אול בארדהערליקייט גילובט זיין
 ער פֿון מילונדט ביי מין די מיבויקייט * אמן וואן:
 יר (אדון עולם) דודי ווייבר זינגן ביא מין (גאט)

אדון עולם

גאט דאז בייט דער הער פֿון דער גאנצער וועלט:
 (מסר און בטרם כליל נכרה) דאז האט
 גיקינגט מיר מין ביטעפֿנים מיר ווארן גיטטעלט מיר גיטעלט *
 (לעת נעסה בחלול) לזיין דער לייט דאז אל דיין ביגערין האטטו טאן
 ביטעפֿן: (מיר און סאונקרא) דאז זעלבדיג מיר פֿון מיביג קייג מיר
 דיין נאמן ווארן גירעפֿן: (ומחרי ככלות הכל) אול ווען אול מערט פֿר
 דערבן אול פֿר ענדן * (אברו הוא יאונד מרא) מירעט ער קייגן
 מיט פֿארשטן וואנד ענדן: (והוא היה והוא הוה) גאט מיר פֿון מיביג
 גיגען אול מיר נאך לזיין לייט: (והוא היה והוא הוה) אול ער ווערט
 זיין מיביג מיט טונהייט: (והוא אחד ואין שני) אול ער מיר מין מיניג
 גאט אול מין הער אולעו מיניקין וואנד גאט מער (האטילן והחבירה)
 דער זיך קאן גלייכן נאך ביהעפֿטן לזיין מונק הער: (בלי מסיח אפֿר
 תכלית) גאט מיר וואנד מנפֿונג אול וואנד לעטן מיט קראפט * (ואו הענו
 והאשרה) לזיין מיר מיט שטערק אול די הערשאפט: (והוא מל וחי
 גואל) ער מיר מין גאט אולעו לעבט דאז טוט דאז און (אול חבלי בעת
 לרה) ער מיר מין סטארק אול מין טייל מין דאז לייט מין ביין (והוא נסי
 ברא ואלמי

צג

752

ספר החיים

נאך בייא דען אה קואט בידערך גאר ניט קריעה לז רייטן איין פֿרעמדער
אונ' אן וואל אוידי וואסער די גיטעפֿטי מוים שיטן אונאך דרייא הייזר
פֿון איטליכר זיט פֿון (אה) דען איינר הט איין אונא פֿון זעלכ
וואסער גיטרוקן מי ער דער פֿון גיטמארבן דען דער (וואך האוה)
וועטטוין מעסר דרינגן אפ אונאן שיט די וואסער אויף די גאס לז דער דיר
ארויס מיין מיין די ער גיטמארבן מי דען אן וואל קיין ביה שמועה
אזא מיט דען אונא ארויס ריהן אך מיין מיין מיין אן (אבילוה) טרייבן
דען ווען איין לדיק שטערבט אונא גיט די טובה אונעק אז ווייז בייא ארויס
אז די גיטמארבן מינהט מיך ברוקן דס פֿון מיר זכור וועגן מיט ישראל
גאמאגן מיין אויף גיהערט אבר מלה וואסער דערך אן ניט מוים לז שיטן
ווען שוין איין (אה) מיין מיין הוד :

וויא אן די (אה) וואל אב היבן :

מז אונ' אן נעמט שטרא מול'יגט דס (אה) דרוף אויף דרערד
אול מיין קיסן ליגט אן מיהא אונסר יין קמפֿך מול'מיט די
פֿיס ליגט אן עס נאך דער טיר לז וואו אן עס ווערט ארויס טרמגן מול'און
אן יין פֿיס מוים ליהן אך די הענד אול גלייך ליגן מול'לז דעקן ביה מיכר
דען קמפֿך מיט מיין שווארץ טוך * מיין טייל און די פֿיס מופֿן ווער עס
מיט מוט מיין אך ניקט דראן גלעגן (אבן טכן) ביה מיין משה וואל אן
גאר לז דעקן * מיין טייל שוואגן מיין מיין לז קמפֿן פֿון (אה) מיין טייל
שוואגן מיין מיין אויף דען קמפֿך פֿון (אה) נאך דער טהרה זינאגן מיין
(מיין מכלול) ווער עס ניט טוט מיין אך ניקט דראן גלעגן * מול'אן נעמט
איין ליכט אול שטעלט עס לז קמפֿן פֿון (אה) ווען אן אויף דען אה מיין
שטיק איינרן שטח ליגט אונא אפֿט עס ניט אזא ווער אויף מול'גיט יך אך
ניט וער מיכר * מול'אן טאר קיין (אה) ניט מלינט און דס קיין סרן אן
מיין קואט מיין מיין גרויס מכה :

דס מעשה וויא רבי יוחנן הט ווען שטערבן :

ין דיא גארט וואס ווייז (רבי יוחנן) הט ווען שטערבן האבן מיהא
ידי תלמידים (אבקר חולה) גיווען האבן זי גיועהן ווייז ער
וויינט האבן זי לז מיין גיואגן רבי דא ביטט דא ליכט פֿון דער תורה
לז ישראל אול ביטט גלייך אונא די רעכט זיין פֿון (כ"ה) מול'אן מיין שטארק
מיין האר ביט דא מיט (תורה אולאולה) מול'וואס וויינט הט
ער גימאגט ווען אן מעכט איך פֿירן פֿר מיין (אך בשר ודם) דער היינט
לעהט אול אחרגן מיין ער טוט דער איך ריכטן וואל * מול'ווען ער מיכר
זיך בכור ווער וועהרט דאך יין רוגזיט איביג אונא ווען ער איך בינדן
זענען מיין עס ניט מיין אול ווען ער איך כון שיטן וועלט מיין זיך מער אן
פֿון

פון דער וועלט אברניט יענה וועלט * מול אן קאן איהם (אמחה)
 זיין איט געלט מולגוט נאך העט זיך דאך גרוסה (אורח) מולגעכט וויין
 (אכאטכן) היינט פֿירט אן זיך פֿר דען (אטפֿט) פֿון הקב"ה איז (חי
 וקיים) מיכג מול זיין לארן איז מול זינג מול ווער עש מיכג מול
 זיין בינדן מיז מיכג מול זיין שיטן מיז מיכג מול אן קאן מיס קיין שותק
 געבן מול פֿון זיין לוייה וועג פֿר איר דו גיהנם מול דוגן עין מול זיך ווייט
 ניט אן וועלכן וועג מול אן זיך ווערט פֿירן מול זיך וועלך ניט ווייט
 הבן די תלמידים לזאמט גימגט רבי בענט מונס הט ער גימגט (היה
 רלן) דס מילדעלט אורח הבן פֿר הקב"ה ווייט אן אורח הט פֿר מיין מולך
 בשר זלם * זאגן די תלמידים רבי זאן איר ניט מער (אורח) הבן פֿר
 הקב"ה מול * זאגט ער (הלווי) זעלט דו מול זיין * דען ווען דר (בן
 אדם) ווירגט היט ער זיך פֿר רי מענטשן דס * עט קייר ועהט וואס ער
 טוט ניט רעכט * מול פֿר הקב"ה פֿערכט ער זיך ניט מול ער ווייט דס
 הקב"ה מול ועהט מול ווייט וואס ער טוט מול קאן זיך פֿר מיס ניט פֿר
 בערגן * דרום מול דער מענטש גידענקן דס הט * ועהט מול זיין מענטש
 מול וואו גידענקן אן טוט מול ניט ווירגן

(אן וואו זיך אלער זיין בלחות מחירים ומספוד ולכבות על הדתים) :
יח עש * און וואו וואר אן זאגט מיין מאנט זייד מיז ניט מול מאנט זייד
 אבר מונדי חכמים זאגן זיט זיכר (בריסרא) מיז זיך וואוויכ
 אלער לויין (בלחות מחירים) דען בריסרא הייטן מיין נפֿט דרום ווער
 דא קואט בייד מיין קראנקן וואו זיך אלער זיין ווייט המובן מול ווייט דס
 ער גערן העלפֿן מעלט ווען ער קענט מול מול (תפלה) פֿר מיס טאן לוייט *
 מול דענקן דער עולם מיז מיין (עולם סל לער) מול מול די זייט קואט מול
 דער מענטש שטערבן און ווען ער שון העט נאך מול זאג גילעבט מיז מיס
 גלייך און ווען ער ניימרט מיין טעה גילעבט העט * מול מול מייר דער מיין
 מיין חלום ווער גילעגן אבר (עולם הבא) הייסט (חידעולם ועד) :
 מן * מול מיין מול קאמפן ווען מיין (לייק) שטערבט דען הט * נעמט די
 טרערן מול ווייסט די עבירות איט אב * און זיין קינד שטערבן
 מיס ניט קליינר הייט מול מול (חכמים) ניט טריסטן ווען זי ווייט ביי
 דו אהת ביגראבן מיז דען אן מיז שוואדיג לוי קאמפן מול לוייטן און מיין אהת
 אבר דאך זאן זיך דער מענטש שטעלן ניט און וואר מיין (אשוגע) שרייטן מול
 מיין טאן (כדרך הטבע) ניימרט מול איט אמיאר ער קאן עש דאך מיט
 זיין שרייטן ניט לעבנדיג מול ניימרט טוט מיין עבירה און ווען ער
 (אחרעם) ווער קיגן הקב"ה (אכאטכן) מול ער זיך ניט טאר קיין האר
 מול רייטן נאך ניט קראמלן פֿר לער דו ער באוט דר דו טוט מיז מיין (און)
 מיין דער תורה עובר * מיט זיכר מיז שוואדיג לוי טאן און וואו דער פֿולק

ספר החיים

(וזהג) איו (כדרך הטבע) אול' ויהי ה"י אויף איין גיבאטן הט אול' יד
איידן פון זאכן די ה"י פון מענטשן פאר בארגן הט אול' יין ווערק טון אז
ווען ער מיכג מעכט לעבן * אבר (תשובה) ואל ער טון אז ווען ער
אמרגן שטערבן ואלט :

יט

אוב' איטליכר ואל ועהן אוער יד (אמעסק) אזיל העלפן איין את לו
קבורה טאן * דס ער זכר אז דען פון דער אלזה ווער ער טון
ווייג טוט מולמען אן הט מיכ פון ניטן לו העלפן מולאן רופט איין אול
ער וול ניט קואן דער מי איין (בר נדוי) ווען ער טון איין חשוב אז אול' דו
(אל) אז איין סלעכט אוער העלפן לו קבורה טאן ווען אן איין פון
ניטן הט דער לו * אול ווער יד (אמעסק) אז איט דען את מי פטור פון
(קריאת שבע אול תפילה) ווען סין דער וואן פון תפילה (עובר) ווערט
אול מי פטור פון אול אלזה די מי דער תירה שטין דען דס את גיט פאר
אלט * ווען אבר מער ליט דא ויין דא גיטן די אול' טוכן מיר תפילה אול
גיטן דער נאך ביידען את דען גיטן די אמרני אול' טוכן מיר תפילה *
אבר אונגאן יקט הינדן אן דען את מנרשט טאן ייט פון איין גין
אול' ה"י הט דרוק (אשה רבינו) ועלירט לו קבורה גיטאן דא וואן וואר
פון אב לערן דס יד קינר ואל לו חשוב האלטן אול ואל די (אלזה מקיים)
יין אול' ויהי הקב"ה גיבאטן הט : (כיקבר תקברני) דא ער פון לערן
מיר (אלזה קבורה מי אן התורה) :

די תחינה ואלן די וויבר גיין מי יד אמעסק יין איט איין את :

כ (אנא ה' אלהי חסד והאמת) מיך ביט דיך איין גאט דען דא
בישט מיין וואר העלפן גאט אול פאר גיטאן אול בארן
העל' קייט * מול דא טוט גיטאן אול וואר הייט איט די לעבנדיג אול
איט די טומן מענטשן * (מברהק האסטו אבר חולה) גיווען אול ילחק
האסטו (אחש חלום) גיווען * מול יעקב האסטו (אלזה) גיווען אול
(אשה רבינו) האסטו ועלכרט כי גראבן : מול האסטו פון (חסד) גיטאן
איט (אדם וחיה) חין (גן עדן) דער ווארטן די מענטש ואלן פון דיר אב
לערן לו טאן (גאולה חסד וחסד) דס אן טוט איט דיר איט *
נא איין גאט מובין מיך פריי וולג גערן דיין אלזה טאן
דאס קוט מיך דיין מיר לו בעטן דיר דס דא זאלט מיך
בהיטן דא מיר קיינמאל דא דאך גיטעהן * אול מולט מיר געבן
כחדס אף ואל דיין אלזה קעגן אקייט ויין אול דס מיט ואל שטרייכלן
לו טאן וואס ניט רעכט איז * דען דא מולט שטט דיין פראן דס זי ניט
קואן לו קינר ויין אונס רעכט אול דס ויקיין ביי גיטעט * מול זאלט

אד

ספר החיים

צה

חיד חיי יאר לאזן אזוי לעבן מיט גוטי עמאר אין (עמאר וכבוד) מיט אלץ
 אייניגהאבער : אלץ וואלט מיך לאזן גייען דען זכות פון (גאילות
 חסד ומאד) אויף דר עולם אלץ אויף יענער וועלט גילובט ביסטו גאט
 דער מונט גיבסטן הט לו טאן די מלכה פון (גאילות חסד ומאד) :
 גילובט וואלטטו זיין ביז אין די אייביקייט מאלן מאל :

וויא אן דס (אט אטהר) איז איט אלז דיניס פֿון (טהרה)

כ דער נאך איז וואן דאס ווארט אטהער דס עט וואל ריין קואן פאר
הקב"ה דען וויא וואן אטהער איז דען גוף אט ויין די וואל פֿיס
אטהער די נטעה איז פֿיאר * אבראן וואל ניט אן היבן אטהער לויין בי
די תֿריבֿס פֿירטיג ויין דען עט ווער דען אט איין ביוט ווען עט עלט
אין אויך דען אטהער ברעט מול ווארטן אויך די תֿריבֿס מול ווען אן דס
אט טראגט אויך דען אטהער ברעט וואל איינר די הענט פֿון אט אין דער
היך האטן דס ויניט ארונדער הענגן ווער איין ביוט פֿר דען אט ווען שון
איין קליין קינד איז וואן לוייא איז איין אטעסק ויין דס די הענט אדר
פֿיס ניט ארונטער הענגן ווען אן עט טראגט דען אן וואל אט איז כבוד
טאן איז די אטיס גלייך אז ער נאך לעבט : מול אן ליגט דס אט אויך
דען אטהער ברעט לוי דער טיר לוי איז די פֿיס מול אן שוט איס די קליידר
אויס מול דס הענדל וואט אן איס אן מול דעקט איין לויך איבר איס דר
נאך רייסט אן הענדל אויך דען בוך אונטער דען לויך פֿון אגנדר מולטוט
איס דס הענדל מוז * אבראן וואל וויק וואל היטן דס אן וואל דזאט אז
לייט לוי גידעקט וואן מול ניט פֿון איס אטעסק ויין אט דס קיין סדר
איז דס אן בייט איין לעבנדיג אטעסק ווען שון איז איין קליין קינד
דען אן וואל בליעט מוס גין איז איין אט דען די מֿכנה איז בייט דען
אט מול וויא פֿיל נטעה מול וואל פֿיס די דא קואן קיגן די נטעה פֿון אט
לוי פֿירן זי אן גן יער * מול די נטעה פֿון אט נעהט וויא אן ויך אטעסק
איז איז דאן גוף מול איז (אחויק טובה) לוי די ויך אטעסק ויין דרום וואל
דער הענט ויין מלוא רעכט טאן מול (בחימה וברחמה) מול וואל גירעקן
אן ויין שוט וכל שכן ניט לענקן נאך פֿלוצן בייט קיין אט דען אויך די
וואל הט (רבי שמעון בן יוחאי) זין וואר גאר פֿיל דער פֿון גשריב דרום
וואל מיטלער דרום וואר ויין מול נעהן אז ער ויין מלוא רעכט שוט אך
שרייבן פֿיל רביס דס אן קיין סיכור וואל וואן קואן לוי קיין עסק פֿון אט
דען איין סיכור איז פֿסול לעבנה ווען ער איין פֿהן איז * טאר ער קיין
(קרוב וקריר) ויין מול די ויך אטעסק ויין איז איין אט איז גלייך אז ווען
זי כהניס ווערן אילוערן וקריר איין קרבן זי :

כב מיכה הכיאה גיוואגט (הגידוך מדק ווא טוב וואה')

ספר החיים

דורש ואך וגו' איך ואך דיר דו אענט וואס גוט איז און וואס גאט
ביגערט פון דיר לויט און גרייכט מול ליב הבן לויט און (חסד והלע זכת עט
ה' מלהיך) מול בליענות מוס גין איט גאט דו וואגן די חסדים ווען טין
דש לניעות ניט מוז איז ביים מיין טוטן אונדז איז ביים מיין לעבדיגן נאך
דער לויט וואס דיר תורה און וואס בליענות מוס גין איט דען און וואס מכן
ביים מיין כלה איט זיכר ווייט מאל וואס מכן זי גיט מוסט דיר חסדה מול
ווער דו רעט ניבול פה ווען איט טון מיין גוטיגדיה ווער און דען היאל
און גיליגט גווארן פאר יובליגאר פאר קערט און זי מיט לויט :
דורש : מאל און און גירענקן דו די טכניה איט פאר נסאות זיין ביים דען און
מאל און וואס בליענות אטארה זיין וואס דער פסוק זאגט (והלע זכת עט ה'
מלהיך) ווען טון איט מיין קליין קינד און מכן איט מיין גרוס און :

כג מן

וואס איט ווייגערט וואס מאל דיר מלהיך און וואס
(ר' בליק) מאל דיר וואס מאל לעבליך זיין ניט לויט מוס
אונדז לייליך וואס און מוס דען פנים דען מאל וואס דען און ניט מין פנים
אענהן איז (קשה לשכחה) עט זיין דען און וואס מלהיך זיין און וואס : מול
און וואס פילן מוס דש און קיין פלומסט מוס מיין בערל און זיך הט * מול
מאל מיין די הנט זיין און זיין מול דען און דש קיין וואס מין און
קומט * מול מאל מיין וואס לויט ערשטן פון דען קאפף מין וואס לויט
דו זיין מאל מוס איז : דער נאך מאל און דש (און) מאל וועטן איט דען
זיין * מוס ניט איט בלוס הענד * מול דו (און) זיין און איט דען פנים
זיין דער היך דער נאך וואס און עט זיין און די רעכטיגט מול און וועטן
די ווייט איט דען רוקן * מול דר נאך מאל און מול דר לויט מאל מוס
און וואס מוס אייב איט מיין מאל וועטן איט דען לויט : מול וואס לויט
און דען רוקן מול און וואס מאל מין ספיקר מול דען דערק מוסט דיר
נעגל פון די הענד מול פים מאל וואס מאל * מול דען וואס מוסט גיט
אייב דען לויט מין די הענד מול פים פון די נעגל * דר נאך וואס און נעטן
דש אייב ריג וואס מאל וואס מיין פון קאפף מין ביז מוסט לויט דש
און די (עיקור הסתרה) מול און וואס די הנט מול דש מאל וואס מאל
ווען און וואס מיט מאל דען וואס דו אטארה ברעטל קאפף מין דער
היך מאל דו דש וואס מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל
מאל עט מין היך מאל מוס אייב דען (און) מאל וואס מוסט לויט מוסט
זיין פאר ליהן מוס * מאל דש און וואס מאל מאל מאל מאל מאל מאל
מוסט דען מוס מאל לויטן די פים מאל * די ליהן פון פים מאל * פייגל
און מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל
מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל מאל

15

א
ר
ט
ט
ט
ת
ו
ל
ל
ו

三

כה אין די ערטר וואו אן אהכט איין גאללן ארון אולאן ליגט דא אהת
 אין ארון אין הייז און נעמט און די פולט און גלייך אז איין
 זיין: מול אויבן ביי דען קאפף של אהט אן עז איבר אז וויר איין קראגן
 פון איין אנטל מול ליגט עז אין ארון אהב אן ליגט ערשט דא טוילת אין ארון
 מול ער נאך די פולט: מול דען ליגט אן דא אהת אין ארון מול ליגט די
 פיסט גלייך נעבן אהדר: מול די הנט נעמט אן מול סטעקט דען דוואן אין
 די הנט מול די פייגל טוט אן ארום וואס דען דוואן נישט אהער עש וויר
 אהכט

ספר החיים

אופט נישט און בלייבן * דען ווען איין מענטש גיבארן ווארט העט ער די
הענדל * אזוי וואגן דר מענטש העט נישט גינגן ער וועלט גערן דען
גלן מולס אלעס דאס וועט ער לעבט * מול אז ער שטערבט העט ער די
הענדל חפץ לוי וואגן ער בגערט נישט מער * מול נעמט אן נישט אים וואו
אזוי הימער זיך לאזן * דרום נעמט איין טייל די (לילית) מול ביידן דען דוואן
איש איין * מול איין טייל וויקלן מוס דען דוואן דען מרבל דס איז די
זיין פון דען קיטל דס דאס שפילן פון דען מרבל זיין דער היך גיט
פון לויסן דען דוואן וואו בלייבט עס פאסט :

און * אן גיבט דען דוואן איין די העט דר פייגל דרום איז אזויא איין ש
מול דער דוואן איז אזויא איין ד מול דס שטיק פון דוואן איין די
האנט איז אזויא איין * אזי דער (שכן שרי) * מול אן נעמט די פולטר
מול סאגט זי מיכ דען קיטל פון די פולטר מן פון (הת) ביז מן די קיטל
ז * מול דען קיטל שטאמט אן ביז מן די פיס * מול ווען ער לעגט זיין ליהט
אן איס מול * ביידע דער גרמל איין די היך : מול די הענד ליגט אן גלייך
אויף די וויט מן ארון לעיסן דען מרבל מול דען אייב פון את שטעקט מן
זי דעם מרין דס זיט קענין מן דר היך קואן מול מעכטן מיכר מנדר
קואן דען איז איין (מכנה) * מול ווען ער איין קראגן מרבל פון מן הט
זאל מן די פולטר דריכר אפן דוויט מן דער היך קואט דער קראגן
אויף דאס מול פון (את) מן זיין (מכנה) ווען דען (הת) וואס פון
די (תכנית) מן מול קואט :

און * דען ליגט אן איס די (טולת) זיכר דען קאפ אזויא ביידע דען לעבן *
איין טייל דאס איין מנהג דזי ביידע מער לעבן דו טולת מוס דרעהן
מול ליגן מוס דאס מרבל וואו זי ביידע דען שטאמט מן : מול אן נעמט
איין (לילית) מול רייסט זי פון טולת מול ליגט זי מן ארון אטייל שטעקן
די (לילית) מן די (כנסת) מרין אלס ווייז דער מנהג איז * מול דאס
עלביגי (כנסת) מוס אן מרין הענגן לוס (זרון) אויף דער רעכט
זיט ווען מן לוקאפן שטיט פון ארון : מול אן מוכט דרום דען (טולת
פסול) דען די לילית זיין מרין אויף (תרי"ג אלול לילית) הט מן דר לילית
נעקט הונדערט * מול מוכט פערן מול פערן קנעט מן (תרי"ג) דרום
מוכט מן (פסול) מרבל שטעקט מן די (כנסת) מרין דוויט מן גיועהן
ווען מן ווען ער זיך ברייט ער הט (תרי"ג אלול אקייט) גיועהן * מול
מך איין מענטש לוי וויין די מרין זיין פרייט פון די מולת :

און * ווען מן דען את איין ניהט טולת מוכט * מן מוכט מן קיין עטרה
זיך נאך קיין כנסת ניהרט לעבן מן דעקן פון טולת מול די
(לילית) הענגט מן דרמין מן דרמ לעבן אזויא שטעט * ניהרט די
פערדין

פֿערדיק * אבראן פֿלעכט מול קניפֿט ניט מוס גלייך זיין אאכט בייא
דען זעבן נייארט מיין קאפֿ מול' למיט די פֿערדיק זיין הענגן * מול' מיין
כנפֿות' למיט אן אזא ארויס הענגן ווען זי ניט גיפֿל אכטן זיין ווילן זיט
אויף (תרי"ג אלות) מול' ווען אן דיא (עטרה) אבר דיא כנפֿות' אפֿ טרענט
ווייל זיבר אבר גאלד דראן מיט דען אן גיט קיין שווען ניקט מיט וואס
זיבר אבר גאלד דראן מיט בידארפֿט אן אך קיין (עטרה) אבר כנפֿות'
אן (טוית) לו אאכטן * אבר אן דיא ערטער וואו אאן דען ארון אאכט מיין
קבר דען ליגט אאן דאס (את) מיט דען רוקן אויף דיא בלוטי ערד *
מול' אן די זייטן פֿון קבר מול' לו פֿומן אאכטן זי ברעטער * אך לו קאפֿין מול'
דען מיין דעקל' דרויף * מול' אאכטן מול' פֿון את לו רעכט ווייז עז' זיגן זאל
מיט קבר אבר דיא כהנים מול' בכורים אאכטן זיגלני (אכונת) דאך וואו
אן אאכט גלנין אכונות זאל אן אונטן אן בודיק די ברעט וואס פֿון אונדער
למין ניט אזא דיעט לו אאכטן :

מיט די תכריכֿן זיין אונטער שייטליך * מיטליכה אדינה האט איר אנהג
וודרליך מיט תכריכֿן על כל פנים זאל אן איינע שטאן אז ווייל דען
אונדערן מול' זאלן ניקט פֿר ענדרן נאך ניקט פֿר קערט נאמן אכטן ניקט
אנגירין פֿון די תכריכֿן * דען די אהנים זיין זער דרויף אקפיד ווען זי וואס
אנגירט אבר ניט רעכט זיין אן די תכריכֿן אזא זיין זיך זענען דריבר מול'
שטאן זיך פֿר אנדרי אהנים * גלייך אזא איר גפֿינען גשריבן מיין (ספֿרים)
פֿינעטות' די (אהנים) זיין גיקואן מול' הבן זיך בווען לו דילעבנדיג
מול' האבן גיזאגט דאס זי איר תכריכֿן ניט רעכט אנהאבן * ביזאאן
האט זי אויף קובר גווען מול' האט אזא גיפֿונען מול' האט זי איין תכריכֿן
לו רעכט גיאאכט * מול' ווער זיין קבורה מול' תכריכֿן ניט רעכט האט
קאן זיין נשמה דריבר ניט גין מיין היאל * אז ווייל איר הינטן שרייבן
ווערין * דרום זאל אן וואו אויף פֿאמן דאן מיטליכט זיין רעכט טוט :

כו' אונ' וויא אן דען (בן אדם) ליגט מיין קבר מיט תכריכֿן אזא
ווערט ער אך דאגלייכ וודר אויף שטיין לחיית האהנים *
מול' דר טוט ניט רעכט דער דען את ניט אזא טוט וויא עס קערט לו זיין *
מול' אזא וואו אן דען גוף תכריכֿן אן שוט נאך דער (טהרה) אזא טוט
אן דר נשמה אך תכריכֿן אן נאך איר (טהרה) מול' די תכריכֿן די און די
אלבוס פֿון די אלות' אז דרבן אדם שוט דא מיט ביקלידט הקב"ה זיין
נשמה דרום האט הש"י געבן (רא"ח אלות' עטה) קעגן (רא"ח
איברין) אז דרבן אדם האט מיטליכה אלות' איז אלבוס פֿון מיין אבר מול'
די תכריכֿן היימן דיא (חכמים חזקת דרבין) מול' וויא דר

ספר החיים

גוף ווערט גיועהן איט די תכריכ'ן אז ווערט די נשמה אך גיועהן איט
די ליכטיג' תכריכ'ן • אול' מויב ש'ן דער בן אדם ניט קאן אל' די אלות
אקייט זיין ווען ער זאל ליכט אול' ווען ער העט גיקענט העט ער זאל אך
גיטאן אזי גלייך אז ווען ער העט זי גיטאן :

אוב' ווער דא שטערבט אויף (קידוש הטם) אול' ווערט אנדר תכריכ'ן
בגראב'ן אבר ווערט פ'ר ברענט קואן (אנאליס) אול' קליידן זיין (גוף
אול' נשמה) איט ווערדיג' תכריכ'ן • אול' אן וואל ניהר זיין דט ניקט פ'ון די
תכריכ'ן דען אה' אין אויל קואט דען עז אזי זיין גרויט מכנה • אול' (על
כל פנים) זאל אן קיין (אה' ווינער אז דרייא (אנאליס) אה' אין קיין (נפש
רוח ונשמה) דז אזי בייא איטליכ'ן (בר יטרא) אול' ווען פ'רעאדי דז זיין
זאלן זיך קיין (קרו) איט דען (אה' אה' עמק) זיין ווען ער איט טון וואט
ווייט ל' הערט אול' איין קינד דז בייא זיין לעבן האט (לילית) אן גיהאט
גיט אן בייא זיין טוט אך איט איין (טליה) אדר (ארבע כנסות) אול'
אח'ט אך אייני (פ'טא) גלייך וויא בייא איין גרוט (אה' אול' אז אן האט
בייא זיין לעבן איט קיין לילית אן גיטאן זאל אן איט קיין לילית איט געבן
אוב' דען אדון אזי איין גרויט (אלות) ווען איט (יהודים) זעלבר אה' אכ'ן
דען וואט איין (עמק אלות) אזי דז אן זעלברט טאן קאן טאר אן
דארך קיין אנדרן טאן זאלן בפ'רט ל' דער אלות וואלזוס (אה' קערט אז
טאגט ער בייארט איין נאגיל איין הט ער זיין אלות דר פ'ון • אול' אן זאל
וואלז אכ'ט הב' דז אן דען ארון ניט ל' קארן אח'ט דז דזאן אה' ניט קענט
די פ'ים אזי שטרעקן אול' אה'טאן איבר אנדרטאן אין קבר אזי איין
גרויט (מכנה) אך אז ווען ער ל' שאלז אזי אול' אן קענט די הענט ניט
נעבן איט ליגן אן אה' וואלז איין וויג' אן זעלין אן (ארון) ווען ער ל' קארטן
אזי אול' ווען אן איין אנדרן אח'ט זאל אן דען (ארון) (מיד) ל' ברעכ'ן
אזי אך איין (מכנה) אול' אן זאל ווידר די האט נעאן איה' דז (אה' אריין
ליגט אין (ארון) דען איז דען (אה' איין (ביוט) דז דער (ארון) ל' קארן
ווערט אול' אויט עז ווידר ארויט טאן • אול' עט אן דז (אה' אין (ארון)
ליגט אול' אן האט (בדיעה) ניט ווידר אויף ל' אה'טאן אול' אן אח'ט
דען (ארון) ל' אול' טוט איט אזי איין (קבר) זאל אן דאך די נעגיל ניט גמל'ן
אין דעקל טאגן בייארט אן זאל איין וויג' פ'ון קאפ' פ'ון נאגיל ארויט זאלן
אול' אן אח'ט איין זעקלין אול' פ'ילט איט שטרוא אבר איט הייז אול' ליגט
עז איין (ארון) אונטער זיין קאפ' ווען אן דען (ארון מיד) ל' שאלז דער
דייט • אול' אזי איין (אה' אין ארון גיועהן אזי אול' איט ל' קארן • אול'
און אזי איין אנדרן אח'ט איז דער ארון (אסור בהנאה) אול' אזי (טאח)
טאר קיין (כהן) אן רירן אול' אזי איט פ'ר ברעטן אבר בגראב'ן וויל אול'

לו דען (מת) גיאאכט הט אול איז שון דריין גילעגן ווען דז (מת) אברניט
איז דריין גילעגן מאג אן וואול לו וואס אנדרשט גיברויכן אבר לו ברעכין
אז אן איס :

ווען אן די (תכריכין) נעהט איז דער אנהג דזאן קיין קנאפֿך מאכט
אין לויירן דרום זאלן זי די נאט וואול אום ניאן דט זייט מויל גיט
ווען אן דען מת די (תכריכין) אן טוט אולווייבר די ניט ריין זיין דט זי
איר לייט האבן זאלן זי קיין (תכריכין) ניאן מך ניט (מטהר) זיין : דרום
זיין פיל פֿרומי לייט די זיך זאלן אל איר (תכריכין) ביא איר לעבן זאלן פֿון
די דא ריין זיין אול אך מענשט אול שטערבט איינר שפעט אבר אן
(ערב טבת) אול איבר די (תכריכין) אז ערל יגן בלייבן אול אן (יוס)
טוב) זאלן פֿרעאדי ניאן די (תכריכין) אול זונשט אנדרי זאכן דז ער ניט
אז גוט הט אז ווען ער זאלט זיך זי געברט מאכן ביא זיין לעבן
ער וואל גין אין דען קיטל ווען ער איז אלט ער הט פֿר זיך גיאכט פֿר זיין
טוט אך זאל אן אן די (תכריכין) ניקט לו קניסן איט לווייז קנעס איבר
אנדר נייארט זיין קנאפ אול איין שאלף :

מך מאג וואול מאכן תכריכין פֿון שיין ליינן אבר קיין קרטון אדר זונשט
בענדר דז איז איין (איבוד האון) אכל שכן קיין זילבר נאך קיין גאנצ
ער מעכט דא אריבר אויז גילוגן ווערן אז וויא פיל אאל גישעהן איז אזוי
איר הינטן שרייבן ווערן דרום ווען זילבר דראן ווער אזאן אב דרעגין
אול'יט איט געבן : אן זאל קיין תכריכין געבן וואו איין זאך אבר איין ריט
דריין איז אזאן ערשט לו נייען : אול ווען איין פֿלעק דריין איז אזאן
אויט וועטן : ווען ער אבר די תכריכין אן הט אול ווער איין פֿלעק דריין
גיקואן בידארף אן די תכריכין ניט אויס לו טאן מול אב לו וועטן נייארט
אן זאלט זי אן אול וועטט זיב אול ווען זי שון נאס זיין איז ניקז דראן גילעגן :
דרום זאל אן איס פֿיכר אונטר יגן אונטר דען זייב אול אונטר דען אויל
איז ער די תכריכין ניט פֿון מאכט : אול וואו אן דען ארון תכף לו שולאגט
ליגט אן ניקש אונטר עט וויא דען ווען אן אן (קברות) ווידר מויל מאכט
אבר מאכט דען ארון מין קבר אול אן נעאט די טיכר אול ווערשט זי
אין זיין קבר אבר ניט מין ארון אול ווען אן אין מויל דען קברות מויל אכט
אול די תכריכין ווערן פֿון גיווארן ווישט אמן אב אזא פֿיל זאן קאן אן
דארף אבר ניט אויז לו טאן אול אב לו וועטן :

אוב' ווייל דיעיקר מלזה פֿון די תכריכין לו מאכן גיהען דיא ווייבר
דרום אזאן זי אך ווישן דז זי איין גרוסי מלזה טאן אול ווער נייארט
איין ווייג דראן העלפט דען איטליכע זאל זעהן אזא חלק אן דער מלזה
הט אבר זי אזאן איר כוונה האבן (וטס טאין) מול

ספר החיים

יעלה אז יי אלז רעכט טוהן אולאזן פֿרעגן איינדיג וואו זי ניט ווירט
 אולז זאלן ניט שווייגן אולז איינעם עט ווער איר חיים חרפה : פֿר ה"ט יי אז
 אן זיך שטען ווער ניט רעכט טוט אולאזן גידענקן די דר שכל אז גרוש
 פֿון ה"ט יי ווער איינע רעכט דינט : דען וואס אן איין לעבנדיגן מענטש
 טוט דענקט אן ער קאן איר ווידר איין וואו איין טובה טאן אבר וואס אן
 איין טוטן טוט אזי (אסן שאים) דרום און זי וואו אכטונג האבן אונד
 ניקט אזי דר הנט געבן און ערשט ווידר איבר זעהן אז ניקט פֿר קערט
 גינעהט אזי אבר פֿר געטן : אולז אזי די פֿרואה ווייבר די זיך (אדעמק)
 זיין איט (אלות וגאילות חסדים) די זיין גיהיזן (אש הירח"ת חלקי"ט)
 זיין דט ווארטירח"ת אזי אולז פֿיל אין דר לאז אגאילות חסדים חול חסה
 אלות האלוקים האט אך אזי פֿיל אין דער לאז חול גאילות חסד ווארט
 חייט דט דיר פֿרוזי ווייבר און זיך אדעמק זיין איט דער אלות
 גאילות חסד ווארט וואס אן איט דיר אדעמק זיין איט דער אלות
 זיין דען חסד דט זי האבן דען טוט אין עולם גיבראכט :
 און איר חלק ווערט זיין בייאטרה רבקה רחל וואה אונד בייא און
 חסידות אולז די נשמות וואס זי זיך האבן איט אדעמק גינען
 קואן זי אנטקויגן ווען זי שטערבן : אולז זיין זכרה דט זי איין גוטן שם
 כאך זאלן אולז איר זכרה גיטן קינדט קינד : דרום און זיך ניט
 שפֿארן בייא טאג אולז נאכט דען דט איי קיין זאך דט אן אויט שטעלן
 קאן אויך אנדער וואו : איין מענטש קן וואו אליינט לעבן אבר ניט שטערבן
 אונד זיך זעלבט בגראבן : אולז און זיך ניט אפֿונק האטן דען קעגן די
 אלות פֿון הקב"ה אזי אן זיך ניט זכטן : אן ווייט וואו די קרנדי אולז אדעמק
 זיין ניט זיין אולז שטינקן אולז און ווייבר דרום איי דר שכל אך גרוש כאך
 דען מענטש ארביט ווערט ער בילאזט אולז און אך גידענקן ווען זי שטערבן
 ווערן זיך אך גוט זיין איט זי אדעמק זיין דרום וואו איר כוונה זיין אסן
 שאים אולז וואו זיין אויך איר פֿבֿוד אולז איט מיטליכן שולס האבן דען
 ווערט זי זכרה זיין לום שולס אונד כבוד פֿון הקב"ה איין כהן ה"ט זיך
 אפֿונק גיהיזן ה"ט זיך הענטיך אן גיטאן ווען ער ה"ט איין קרבן אקריב
 גינען דרום זיין אולז ביידי הענד אס גיהאקט גינאמן דוד אזי איין אולז
 גינען אונד ה"ט גיגט איין הענד זיין פֿיטאירט פֿון דען נדות די ווייבר
 אטהר לז זיין לום אן אולז דרום ה"ט ער זיך חסיד גיהיזן : אך אזי איין
 וואו אזי זיין שכל גרוז ווירט ער דען אן זיין אויל נעאט : קעגן די אלות
 פֿון הקב"ה אזי אן זיך ניט אפֿונק האטן נישארט אזי אקייט זיין איט
 זי ב אולז ער דרום ווערט איינע ה"ט זיך איין גרושן שכל געבן :

(וויאן נסיק תכריכ'ן מאכט אולנארום אן פון די קינדרי אאט נעאט)

כז אונ' די תכריכ'ן פֿר די ווייבר זאל אן אַך נישט ווילנגר מאכ'ן אז דריימ
העמד אולקיסל אולפאלטר אבר אן די קלייני זאכ'ן אלז הויכ
אולטטריאפֿ'ן אולגערטל קראגן אלז וויא דר סדר איז אלז אן די ווייבר אן
טוט : אַך אז איין קינד דט איין יאר אלט איז טוט אן איין דען רעכט
איט תכריכ'ן אז וויא איין גרוש אַת אבר אאט דר וויא אַכט אן איין
קיין קיסל וואו אן די קינדרי וויקלט אז וויקלט אן עזאויף דען העמד אול
איין פֿולטר איבר דר וויקל אולוואו אן נישט וויקלט טוט אן איין איין פֿולטר
אן ווייבר דען העמד אולאיינ פֿול טוט אאן נאך איין טוך אאט איין ארום
ווען ער האט אבר איין העמד אן גיהט זאל אן איין אַך איין העמד אן טון
מך נעאט איין פֿאדט פֿון די תכריכ'ן דז אן איט גינאט האט אולאעסט
די לענג פֿון די קינדרי פֿון קאפֿ'ן אן ביז אן די פֿיס אולגיבט עזאויט
דען אַת אן ארום איז גוט דט די קינדרי נישט בענקן נאך דען אַת אַך אז
קינדרי די בענקן נאך מיר פֿאטרט טוט זאל אן נעאן דען ריאן פֿון רעכטן
טוט פֿון פֿאטר אולזאל איין בינדן אן לינקן טוט פֿון קינדרי : אַך זאל קינדרי
רידן אַת אַת הול אַך נאך אכל שכן דט אן זאל קיין (אָת) די הנט געבן
אולרידן עזאבג ריד אן זאל זיין אולז נישט עפֿן אן ביזן לוס שטן אז איין וואס
איבר קואט איז ער אַת חייב בנפֿשו : אולער ווערט דער נאך חרטה
קריגן אולאערט איין נישט קענן העלפֿן : אַך זאל אן קיין אַת קיסן איז אַך
איין סכנה אולאז יוסף האט יעקב גיקוסט יעקב איין נישט טוט גיווען
אין אולריס איין נשואה איז נישט פֿון איין גאנגן ביז ער איז אן ארץ ישראל
גקואן אין דער היילואו אן איין ביגרובן האט : נישט ער איז גילעגן
אז ווייבר דער דא ליגט אולשלאפֿט :

אונ' אז אן האט דאז אַת אטהר גיווען אולתכריכ'ן אן גיטאן זאל אן עט
לז דעקן איט איין טוארץ טוך אולאיינ ליכט לז קאפֿנס ברעקן *
אן שטעלט דז אַת איט די פֿיס לז דר טיר ארום לז וואו אן עז ארום טראגן
ווערט * אולאן טאר נישט עטן נאך לערנן אבר אונשט ניקט טאן אַך נישט
תפֿלה טאן אין דען חדר וואו דאט אַת דריין איז מפֿילו שבת אבר יום
טובֿ אז אאן אין איין אנדר חדר גין אולווען ער קיין אנדר חדר
האט זאל ער פֿיר הענג אאכ'ן פֿר דען (אָת) אבר דרשטן דאט אן טוט
לכבוד האַת אאג אן וואו טאן :

אונ' אלס וואס אן פֿון אַת אויט טוט אאג אן וואו הנאה דער פֿון האבן
אבר ווען אן איין די האר אב שערט און אן איין איט געבן טאן
אן קיין הנאה דער פֿון האבן : אַך אז ביים איין אטה אולווען יא האט
צייט

ספר החיים

בייח המר גיטראגן מאג אן וואל הנאה דער פֿון האבן * ווען זי חבר ווער
אין גבונדן אבר אין גיפֿלאכטן אין המר טאר אן קיין הנאה דער פֿון
הבן ווען עז טון ליט פֿון איר אייגני המר מיז עז זייח דעני העטי גהייטן
פֿר איר טוט דט אן זי איינס געבן יחל דען מאג אן זי וואלן אפנעאן :

ווען דא ווערן המר פֿון איין אה דאט בייח זיין זעבן מיז חב גיט ניט
גימארן מאג אן וואל הנאה דער פֿון הבן אולדערף מיט ניט מיט
געבן אל די זאכן וואו דא ווער פֿון איין אה דז בייח זיין זעבן מיז פֿון מיט
גיקואן אולזייקן זאכן דז ווידר וואקסט אלז המר אולנעגל אולנען די דא
וועקמלן אולקואן אנדריי גיבט אן ניט מיט אבר לען פֿון איין אלטן דז ניט
ווידר וואקסט זיין איין טייל ביומארן זי דזאן זי וואו מיט געבן אין דז קבר
אלז שכן ווען איינס איינן גלך גליט ווער אפ גיטניטן גיומארן אולמיז דא
מיז ער שטערבט גיבט אן איז מיט אולוואז אן הט גיליגט בייח דען
אה מיז בייח מיט בלייבן זאל טאר ער דער נאך ניט איין וועק נעאן אולמיז
מיט געבן ווען עז דז אה טון ניט פֿון ניטן הט מיז עז אסור בהנאה ווען
ער חבר הט בדיעה גיהט דז ער ווילט ווידר איין וועק נעאן מאג ערש
וואלן נעאן : אבר ווען ער הט עז נאך ניט אן גיטאן דעם אה דען מאג אן
עט וואלן גיברויכן ווען אן עז טון גימאכט העט פֿר דען אה אולאן ברויכט
עז ניט מאג ערש גיברויכן לו וואז ער וויל מיז ער העט גימאכט איין
ארון אולדז אה מיז נאך ניט דריקן גילעגין מאג ער מיט לו וואז אנדערשט
גיברויכן די ברעטיר חבר אין שטיקן וואז ער מיט ברעכן טאר מיט ניט
גאלן שטיאן זאן אך אזא מיט תכריכן ווען דז אה נאך ניט אן האט גיהט
מאג ער זי לו וואז ער וויל גיברויכן פֿר זעבנדיג חבר ווידר פֿר איין אה
נימארט זאל זי אויף טרענין אולניט גאלן זאן מיז אנדערשט איין מכנה אך
אזא איין קבר וואז אן ווידר לו שייטן ווען וואו דאט אה ניט אן ביגראבט :

כל הרינים של הקריעה

כח אונ' זולי די דא וואן איבר מיט שבעה יאירן זיטן וואסן (קריעה)
רייטן : אולווען אן דען ארון דר הייט אכט אזא וואן זי קריעה
רייטן אי ער אן דען ארון לו טאגט ווען אן אבר דען ארון אויף דען קברות
ווידר אויף מאכט חבר אן טראגט מיט ארויס נאדר ארון מעגן זי אויף
דען קברות קריעה רייטן אי ער אן דט אה אין קבר טוט : אול אן נעאט
איין מעסיר פֿר קערט מיין די הנט אולדט די שטיין פֿון מעסיר מיז לזם
הזא אולשנייט איין מיניג מיט קלייד דעם זאם דאוך אבר דען קראגן וואן
אן הזא דר נאך ביגט זיך דר חבל איבר דז אה אולרייטט איין טפֿח

שניט אובן אן יאגאן דען שניט מיט רעכנן : אויף אזי אהיטן רייטט ער
 קריעה אויף די רעכטי זייט אויף פאטר אולאוסט אויף די זינקה זייט :
 אויף אזי אהיטן רייטט ער (קריעה) ניט מער אז חים ראק אין איברשטי
 קלייד אולאויף פאטר אולאוסט ווע ער אין אזי קליידר די ער אן האט
 קריעה רייטן ניט מער אין העמד ניט אולאין אנטל אבר היילראק ניט .
 אזי קריעה אויף אנדרי אהיטאג ער נאך די שלשים לו ניאן אויף פאטר
 אולאוסט טאר ער איביג ניט לו ניאן אפילו נאך דעקיאור אך ניט אולאוען
 ער דש קלייד פאר קאפט ווע ער איין טפח גרוש מיט דר קריעה אויט
 שניידן אולאועק טון אך האג ער דר נאך איין אנדר טטיק אין זעטלין
 ווען ער האט איין טפח אונט גיטניטן : אולאוען ערשט איין וועקטענקט
 דש קלייד אבר פאר קאפט ווע ער זאגן דש אן די קריעה ניט טאר לו
 ניאן . אולאונט אונט ערשט אן טראגט טאר ער ניקט דראן רירן ווע די
 (קריעה) ווע בלייבן אולאין נכרי טאר ערשט ניט פאר קאפין מיט די
 קריעה ער זיגט דען ער האט איין טפח גרוש אזי גיטניטן :

אזי נאך די שבעה זאג ער אויף אזי אהיטן אין די שלשים איין וועלד
 (קריעה) לו רייאן אולאויף פאטר אולאוסט טאר ער די גאנצ
 שלשים ניט לו רייאן אבר נאך די שלשים זאג ער לו רייאן : וואו דר אנה
 אזי דזאן קיין קריעה אין די שלשים לו רייאט טאר ער אפילו מיט איין
 נאדל אך ניט לו שטעבין : אויף אזי אהיטן ווען ערשט נאך די שלשים פון
 דר אהיט הערט דארף ער קיין קריעה לו רייטן אויך פאטר אולאוסט
 ווע ער איביג קריעה רייטן אין אזי קליידר די ער אנהט אונט ערשט הערט
 אויף אזי אהיט ווען ער אין די שבעה איין אולטט קלייט אן טוט ברויכט
 ער קיין קריעה לו רייטן דריין : אויף פאטר אולאוסט אזי קליידר
 די ער אין די שבעה אן טוט ווע ער קריעה אין רייטן בהובן נאך די
 שבעה ווען ער איין אולט קלייד אונטן אן טוט ווען טון איין שבת קלייד
 דארף ער קיין קריעה לו רייטן אבר קיין ניאן קלייד טאר ער אין גאנצ
 יאר ניט אן טואן : אולאין איברשטין קלייד ווע ער זגלי יאר די קריעה
 הבן דש איטליכר זעהן קאן די קריעה אולד קריעה ווע זיין פארן אין
 קלייד אולאין ווע דען זיט פון היל פון אנדר שניידן אולד נאך רייטן
 אנדרשט אזי ער ניט יולא אונט ער טון אויף אזי (אהיט) דזער שבעה
 יאט זיטל אולאוען ער קריעה רייטט ווע ער שטיין ווען ער ווער גיזעטין
 אולהעט גריטן אזי ער ניט (יולא) אולאונט ווידר רייטן שטינדג איין קרעק
 דרך קיין קריעה לו רייטן ווען ער לו בעט זיגט ווען פון אויף פאטר אול
 אונט : ווען לויט אהיט ווערין לו גלייך גיטטארבן אזי ער יולא מיט איין
 קריעה : ווען אין די שבעה ווער מיט נאך איין אהיטטארבן רייטט
 ער אין די קריעה

ספר החיים

כאך איין טפח אולנאך די שבעה נייארט איין ווייג : אבר אויף פאטר
אולאטר ווער אלץ לייט איין טפח ווייטר רייטן . אן טאר קיין קריעה
אין קיין נאט רייטן :

איין אסיה האט דען דין אן זיך איט קריעה אז וויא איין אאן ניט מער אן
אכט מיר די קריעות ניט גלייך קעגן אנדער דאס אן מעכט דס
העאר זעהן . אול יא האג איד די קריעה לז רייאן איט מיין דראט ווען
טון איז פאטר אולאטר : די קינדער אז אן יא איז אהנך לז אלות רייטט
אן זיך קריעה פון (עגאת נפט) וועגן ווען דער יונג טון ניט בר אלות
איז אול איין אהדבין ווען טון ניט לועלן יאר אול מיז דען דראט זיין יא
אחויב אלות לז טון : איין קינד דז דאטטערבט ווען טון אן דרייטגסטן
טאג רייטט אן קיין קריעה איבר אין נאך גאר קיין חבולת ניט :

(אז די דיניס פון אונן איער דס אהל לז קבורה איז) :

כט אונ אלידי דא אונן שבעה ימים זיטן מזו בול אז זאז דז אהל טוט
איז הייטן זי (אונן) איז לז זאגן קאמין * זי אונן קאמין איבר איס
אולאונן זיך אהל עסקיין דס דאז אהל זיין בידרפטניס קריגט אולל קבד
ישראל קומט ווען טון נאך אז פיל זיין אולאן העט זי ניט אלץ פון ניטן אול
טארן קיין פלייט עטן נאך קיין וויין טרינקן ביז דז אהל לז קבורה איז אך
ניט בייא דר פרויח טאמ פון אולניס תפלה טאזן אך ברכה אפן ווען טון
עטן אך ניט בענטן אפילו ניט . אאן וגן אויף איין אידער זיין ברכה אול זיין
(פטור) פון אלץ אלות אולאיטליכר אז ביואדערעטן ווען ער עסט ניט
איט אנדער ווען טון דז אהל איבר נאכט זיגן בוייבט . אולאאגן גין וואו הין
אז זי לז טון אלהי הילין וואו זי לז אהל פון ניטן הבין דערפין קיין
טאז אונן לז טאן נאך ניט אויף דר ערד לז זיטן ביז דז אהל לז קבורה איז :
אונ ווען אן טון ניט אלץ קרובים פון ניטן הט לז אהל זאגן יא דאך גין
אול שטעלן דר בייא . אנדרשט ווערט גיזעהן אז ער דס אהל ניט
אכטט : אול ווען ער אז אונן איינע וואז געבן זאל ערש געבן איער דס אהל לז
קבורה איז דען אין די שבעה ימים טאר ער ניטט אונן דען הויז געבן :
אך טאר ער זיך ניט באדן נאך שערין אול קיינע קיין טאזן געבן נאך קיין
אולאכה טון . אולאך ניט זיגן אין איין בעט דער ווארטן דס ער זאל זיין
ווערק אהדבין ער דז אהל לז קבורה העלפט : אך טאר ער קיין אולאכה
טון וואט דען אהל ניט אן גיט . ביי דאס אלז איז קיין חילוק עס זייא אאן
אבר פרויח איז איט די דיניס אלז גלייך :

מ טאר קיין אהל ניט טאמאן אונן איין שטאט וואו איין (קבורה) איז לז
גראבן אין איין אנדער . שטאט ווען טון ניט מער אז איינער דרויף זיגט

עזיאל דען חוזה חולה למרן אין מרץ ישראל. אבר ער העט לזוואה גיטאן
אן זאל איינע בייא זיין עלטרן טראגן מולאייט בייא זי בגראבן דען מאג אן
איינע וואלד דארט היין טראגן דען עט איינע אהייט איין נחת רוח אז
זיביא איר עלטרן ליגן מולדי קינדע און איר עלטרן לזקבורה טון מול
אליהולמות געבן וואס זי פון ניטן האבן ווען זי טון ניקטירטן :

(אלי דיניט היא אן דען אה וואלדיה נאך טאן)

ל אונ' איטליכער איינע אהויב זיך לזפר זאמלן (לוייה) לזטאן מולהעלפן
אלי לזקבורה לזטאן מול (לוייה) דען אה לזטון האט קיין שיעור
ווען טאן נאך אזא פיל זייט זיין אין די שטאט און אלי לוייה נאך טון
מולווען איין פראזא אן שטערבט איינע אהטל תלמוד תורה מולטוט איינע
לוייה נאך מולווער איין אהט זעהט מולטוט ניט לוייה נאך איינע זיין עונש
גאר גרוש מולער הייטט איין (בר נדוי) דרום ווען ער טון ניטגי לזטוהן
הט אזא זאל ער דאך (ארבע מאות לוייה) טון דען דר איין אה לוייה נאך
טוט איינע גלייך אז ווען ערש הקב"ה טוט אזיר פאוק זאגט (מולה ה'
חוק דל) מולאיינע אהריק איינע מולדי דען אה לוייה נאך טאן זאלן איינע זיין
גוטי אעטיט נאך פארלין דען ווען איינע שטערבט פארעגין די מולאייט
מולהער איינע זיין לדיק גיווען אבר איין רשע יגט הט"י גיט מולהערט
וואז איינע די זייט נאך פארלין פון זיין אעטיט * דרום וואלד דען דר איין
שט טוב היינט זיך לזאט * דען אז איין אענט גבארן אערט ווייט אן ניט
וואזער זיין ווערט ווען ער אבר טוט איינע זעהט אן אז ער איינע זיין
פראוקייט ביטשנדן ביזאן זיין טוט :

דרום איינע זיין עיקר לוייה ווער פון זיין גוטט ווייט זאל עט זאגן מולווען
דזאט טון אין ניטאן גיט זאל ער זיך דאך טרויאריג שטעלן גלייך
עז מעכט איינע אן גין מול רירן זאבן וואס פון אה איינע ער איינע
(שט טוב) גיטטארבן איינע מולהעטן הט"י דש ער אה שטערבן זאל איינע
אייין (שט טוב) דען הט"י האט קיינע פאר איינע לדיק בייא זיין לעבן
פיל לייכט מעכט ער ביז ווערן ביז ער טוט איינע בלייבט ער פרום דען דר
ליזאט אן זיין שט טוב דרויף הט שזאה האלך גיזאגט (טוב שט אטאן
טוב ויזם האות איינע הולדו) ווער דא לזאט איין גוטן שט נאך איינע איינע
בעטער אז די גוטי אל : מולדע טאג אז ער שטערבט איינע גוטן שט
איינע בעטער אז דר טאג אז ער איינע גיבארן גיזאגט איין טונא מאג וואלד לוייה
טון ווען ער אבר העט לזוואה גיטאן ער זאל איינע קיין לוייה טון נאך זיין
לוייה טון מולאן זאל איינע אהטכט לוייה טון אבר ניטאז איינע לזטון
לוייה מולאבן מולשטיפן טון אער עכירה אז מולה דען איין רשע אה דר
טיר

ספר החיים קב

אין אף (גאון חסד) גיווען * אולאפילן די בהמות דידא האבין דאט
אטכן מין דער אדבר גיטראגן לעבן איביג אכלן שכן דער איין אהל לו
קבורה טראגט די זיין שער גרוט איז בייא הקב"ה ווען שון איין חברה
פון קברנים איז זאל דאך מיט זיכר זוכה דראניין וועלן איין שון וואו קאסט
איז זיין שער גרעסער : מולאן טראגט דש אהל אזא איט די פיס פאר אן
ביז אן קבר דען די פיס זיין ערב וואו דא זאל ליגן דר קאפף טראגן איינע
די פיס אולדי דא לויז טון זאלן וואס אונטער אנדער גין דש קיינר זאל
זי קעגן לעלן דען ווען אן די מענטשן זינט איז זיין סכנה אף זאל קיינר
אין די מרבע אומה פער דעם אהל גין עט איז זיין סכנה :

אונ' מן זאל אהלין די איין אהל בוד לו קבורה קואט מולניט זאלן ליגן איבר
נחמט דען אזא באד אז דער מענטש טוט איז גיוסט דער גוף איין די
ערד וואו ער דר פון ביטאפן איז : דר פמוק זגט (כי עפר חתה וזל עפר
חשוב) מולדי נשמה קאן ניט קואן אין היאל ביז דער גוף ביגראבן איז
אין די ערד אז דר פמוק זגט (וישב העפר אל הארץ כשהיה והרוח
תשוב אל אלהים) אז דר גוף מין דר ערד איז גיט די נשמה לו הקב"ה
(אשר נתנה) דר זיין גוף גיגעבן האט אבר ווען מן זאלט דש אהל ליגן
פון זיין כבוד וועגן די זיין פריינט וועלן קואן אבר נגסט לייט די זיין איט
אין איט כבוד ביגראבן וועלן אהל עט וואו איבר נכט ליגן אכלן שכן דש
מן זעלט מון שון וואו איין לו דר קבורה גיהערט אף ווען מן זאלט טאן
וואו ניט רעכט ווער זאל מן ליבר ליגן זאלן דא ווען שון לווי דריי טאג דען
דא אהל זעלבסט איז ניט ליבר דש איין עבירה זאל גיטעהן איבר זיין קבורה

(וי מן זיך איט דא אהל מנהג איז אויף דען קברות איט אז דיניט)

לא אונ' מן איט דען אהל אויף דען קברות קואט שטעלט מן ניט
דרייא זאל אנדער אבר מן שטיט איין ווייניג שטיל איט זיין
דרייא זאל די (רוחות הטואמות) גין דען איין וועק דען די (רוחות
הטואמות) וועלן זיך געשן ביהעפטן מן דען גוף פון לדיק די וידורק איין
קעגן אף איין זוכה האבן מולדרוס איז די אהל אטא מולאן וועסט
די הענד זאלן אויף דען קברות קואט אולאגט די (ברכה אשר ילך
אתכם בדין) ווער אין דרייסיג טאג ניט אויף דען קברות גיווען איז
(בשומן ז"ב חלק ראשון) :

מן דרשנת איבר דען אהל זעלבי זאלן וואו דען אהל לו שטיט מול איז
אף (אמפר בשבחו) אין דר (דרשה) אבר ניט אז איין טייל דרשן
וואס ניט מן הענגט נייארט (חריפות) לו ווייזן אול ווען אהל איט
זאלט איז זאלן (אמיין בדברי תפלה) דאט זיין נשמה זאל ווייזן
לזררה

ספר החיים

(לזכרה בלזרז החיים עם שאר לדיקים ולדקנויות בגן עדן) דען דר זכות
פון דר תורה חיי (אגין) אויף איס פון חיבוט הקבר מולמיז (אעלה
נשמתו וגן עדן) אויף איין קינד דרשנת אונט אבר וואס איבר איין פרוי
אולאין גרוסר בחור דר אעטיס טובים גיטמנהוט אולאין גט קיין קדיש
אויף דר דרטה דען איער די אה לו קבורה מיט הייטשני (מוניס) טארן
קיין קדיש וגמאך קיין תפלה טא נאך ברכה וגן אזוי איך אובאגרייבן
הב ווען אן מאך דר קבורה דרשנת דען גיין קדיש ווען אבר קלייני קינד
זיין די ניש (דין אונ) אויך הבן מעגן קדיש וגן אפילו פֿר דר קבורה אבר
ניט די קינד די אזוי גרוס זיין די העלפֿן קענן וואס לזרז הקבורה די הבן
אך דען דין פֿון (מוס) דען אזוי די דא אונ (זי אונ) זיין הבן דען (דין אונ)
אין איין טייל ערטער אטאן (לידוק הדין) איער אן די אה לו קבורה טוט
אין איין טייל ערטער דר נאך אונדש (אה) לו קבורה) גיטאן מיט דא
טוט מיטלייזר ווי זיין אנהא מיט אולאן אאן האט (הלזרז תחית) גיטאט
גטאן (יתגדלו וכו' דהוא עתיד לאיתחדתא וכו') : אבר די ערשט
(לידוק הדין) זאגן אזוי גטאן אן דאך (יתגדלו וכו') נאך דר קבורה היבן די
אבנים אן אולדען זאגט מיטלייזר אט מיט : אולאן אויך ארחיק זיין
ארבע מאות פֿון די קברים ווען אן לידוק הדין זאגט איין קינד די דא
שטערבט אן דרייסיגטן טאג גטאן אן קיין (לידוק הדין) איין טייל זגן ניש
ווען עז ניש י"ב חודש אלט איז איין טייל וגמאכר מלי קינד (לידוק הדין)
אונ' חען דר אבן (לידוק הדין) אן היבט זאל ער מיט וויין אן היב די אן
זאל זעהן אז ער זיך איז אלער אויף דען פֿוט פֿון דען אה אולאן לזרז געבן
נאך זיין פֿר מעגן וועגן דען אה איז איין תועלת לו די נשמה פֿון דען אה
אולדען אך אעמטן די ווייבר די קבורה ארום מיט גאס דש אזי אה יס
זאן חוק דראן הבן : אולאן אבן קארלן דרוי זמן די שול דש די נר זאל זיין
איין (תועלת) לו די נשמות די דא הייטן (נר יי' נשמה אדם) אולאן ער
גרייט לזרז פֿר איין אה זאל ער רידן די גיב איך (לזרז בטרם נשאת
מאני) דען די לזרז איז (מכפר קל האתים) אולאן דען אענטן אלז פֿון
טוט מולאן אונט פֿון טוט אך פֿון (איתות אשמות) אול' שטערבט
איין גרייג איה אולאן זוכה (ועולת הבא) אז דר פֿטוק זאגט (והלך
לפניו לזרז כבוד די' אומפֿך) דרום זאל דר אענט גידענקן אן טוט דען עז
איז גיט גויסר אז דר טוט : אונ' אן נעמט די אהט אולאן אבר דאש
קבר מולאן זאל אזי אה די קבר איין ווייני גרעסר אפֿין אזי אהט איז
אולאן אן גראבט אויף דען קבורה מולאן פינד די די ערד איז קיין (עפר
בתולה) די די ערד איז אזי אולאן אבר גאנצט דש איין טייל איז
די דא דש טיין איין קבר גיגראבן. הט מעג איין אלט קבר זיין ווען אן שון
קיין ביין דריין גיגראבן

אזו אן ענדאך ווידר לז שישן אול ווען אן גראבט אול פֿינט איין אולט ברעט
פֿון איין ארון אדר איין ביין פֿון איין אה אזי זאך איין קבר אול און ווידר
לז שישן אכל שכן ווען אן אויף איין ארון קואט אזו אן אהילה בעטן די אה
אול זיין קבר ווידר לז רעכט אהען אזו אן ווישן זאל די דא איז איין קבר :
אול דאט קבר אזו אהאן אהען (ט' טפֿחים) טיף דאט עז כל פֿינט דרייז
טפֿחים ערד זאל אויף דען ארון זיין די קיין הונד קאן אויף גראבן :

ווען

אן איין ביין גיפֿינד אויף דען קבר פֿון איין מענטש • אבר איין
טטיק ברעט פֿון איין ארון ביגלאבט אן עט וואו אן עט גפֿינט
ווען אן וויל ווישן אוב עט פֿון איין מענטש איז זאל אן דט ביין אין דיא הנט
האטן ביז עט זיך דר וואראט קריגט דט ביין איין אנדער קלער וואו אן עט
הט אין די הנט גיהאט איז עז פֿון איין מענטש איז עז איז אזו אהא עז זיין
פֿון איין בהמה דאך פֿון טפֿק וועגן זאל אן עז ביגראבן בוויטן פֿון קברות :

ווען

איינער איין אה זיין (עלמות) אויף גראבט די ערט וויל אויף איין
אנדר אורט ביגראבן אול עז איז פֿון די זעלביגן די ער אזו אבולות
דרויף טרייבן אזו אז ער דען זעלביגן טאג טאן אז וויא איין אבול אבר קיין
דין אפינות האט ער ניט • אבר קריעה און זי רייטן אול היט מהג זיין
אז וויא דר דין איז ווען אן קריעה רייסט איבר דען אה • אול זיין פֿטור
פֿון תפילה אולת פֿינל אול פֿון חלי אולות ווער היט אומגיט ביז זי לז קבורה
זיין • אבר איין כהן טאר דט ניט טאן אפֿילו לז זיין פֿאטער ניט יאולאן אזו
בכבוד היט אומן גין אז וויא היט איין אה • אול אן טאר די ביינר ניט פֿון
מנדר רייטן אך ניט זילן דרויף • אך טאר אן קיין אה אויף גראבן עט
זיין דען דאט עז קענט דא ניט זיגן בלייבן אבר העט (לואה) גיטאן אן
זאל זיין ביינר אויף גראבן אול בייז זיין אבול בגראבן • אונד אבולות
טרייבט ער ניט מער אז דען טאג אז אן אויף גראבט ביז נאכט ווען
זיך שון נאך ניט בגראבן זיין :

ווען

אן איין הירן טאל אבר איין גמלן ביין פֿון איין אה גפֿינד אויף די
קברות זאל אן איין טוך ארום וויקן אול זאל עז בגראבן וואו אן עז
גפֿינט אול ווען אן עט גפֿינט הוישן פֿר דען קברות אול אן ווייט ניט אוב
עט פֿון איין מענטש איז אדר פֿון איין בהמה וויל אן עט בייז דען קברות
גיפֿינד זאל אן עט דאך אויף זיין ארט ביגראבן וואו אן עט פֿינט :

ווען

איין אה איז זאל אן קיינמ קיין שלום געבן אויף דען קברות אונד
ווען קיין אה איז אהא אהן וואו שלום געבן פֿיר זילן ווייט פֿון דיא
קברות • אין איין טייל ערטער טאן זיך די טוך אויס ווען זי אויף דען
קברות גיאן : אולאן וול ניט טרעטן נאך גין אויף קיין קבר אך ניט אויף
די אלבולות אונד אן זאל קיין לייז • און ארוטער הענגן • אזו זיך איין

זיין כפֿולֿט שטעקן אדך זאל און ניקט נעמען נאך אפֿ רייטן פֿון קיין קבר עז
דיא דען און ברויכט עטלעכע צו איין רפֿוחה וואס אבר אויף קיין קבר איז ווען
עט שון שטייט אויף דען (בייט החיים) אאג און וואו אפֿ רייטן דער פֿון :
אדך זאל און ניט דרויף עטשין נאך שפאלירן גיין אולֿניט זאכֿן אולֿ קיינער ליי
וואס די אהלים קיגן איר כבוד איז :

ווען

איין מענטש זעלט קען זעהן ווי די נשמות שוועבן איבער דיא
קברים זעלט ער פֿילן וואונדערליכע זאכֿן זעהן : אז ווי איר פֿינדן
אין דרגארט איין תלמיד חכם דז אליהו הנביא איז אפֿט ביי אים גיקואן
איין זאל האט ער אליהו הנביא גיבעטן ער זאל אים דאך איינע די נשמות
ווען זי קואן פֿון דער ישיבה של מעלה פֿון היאל ארונטר האט (אליהו
הנביא) צו אים גיגט אלי ווערטטו קען זעהן אן דש גרויזליכט פֿון
רבי הייא ווערטטו ניט קען זעהן אולֿ האט אים גיגט איט אולֿ נשמות
גיאן אומזיכט איט אולֿ איט (רבי הייא) גיאן קיינע דען ער איז חסודר אז
די אומזיכט ווייט ער זי האט גיזעהן העט ער גערן אד גיזעהן (רבי הייא)
איז אים איין פֿונקן פֿייארטאין דיא אויגן קואן אולֿ האט איהם פֿר בלענט
האט ער זיך גיליגט אויף דען קבר פֿון (רבי הייא) אולֿ האט גיזאגט איך
זעהן דאך דיין (אשכנז) איז ער ווידר זעהנדיג אולֿ גיהילט גיווארן : אולֿ
דאש גלייכ זיין פֿיל (מעשיות) אין ספרים דרום זאל איטליכר איט
אונדאכט גיין אויף דען (קברות) אולֿ גידענקן דש זיין לייט ווערט אדך קואן
אז ער אדך ווערט דרויף זיגן :

און

אן זיגט דען (אהל) איין זעקלין איט ערדלעך קאפֿפֿון אונד דש
זעקלין אהכט און ווען אן איהם זיין תכריכֿן אכט אולֿ דא קואן
זיינע קרובים אולֿ טוט איטליכר איין האט פֿון ערד מין דז זעקלין אולֿ דר
נאך אונדער לייט אולֿ ליהט אן עז איט די טמור צו אולֿ זיגט עז אים אונטר
זיין קאפֿ : אולֿ די דש אהל זיגן אים ארון מין הויז אולֿ אכֿן אים פֿעסט
צו זיגן זי איין זעקלין איט שטרויט אבר הייא אונטר דען קאפֿ :

און

ווען אן דש (אהל) צו רעכט אהכט זייער אן אים אין קבר זיגט :
זאל אן ניט פֿר געטן דש אן אולֿ די טיכר די אן איהם אונטר
גיליגט האט דש עט זיך ניט פֿון אהכט איין וועק נעמט אולֿ ווערפט זי איין
קבר אבר ניט מין ארון : אן די ערטער וואו אן אהכט די קבר אולֿ זיגט דז
אהל איט דען רוקן אויף דר ערד אולֿ אכֿן זייער איין אולֿ זיכר זייט איין
ברעט אולֿ איי קאפֿ אולֿ פֿונם ברעט אולֿ דען איין ברעט אויבן דרויף וואו
איין שפאלט איז מין דען דעקל זאל אן טיכר דרויף זיגן דז קיין ערד אויף
דען אהל פֿאמט : ערד פֿון (ארץ ישראל) אאג אן אאז אויף אים שיטן איין
טייל שיטן עז אויף די אויגן פֿון אהל איין טייל זיגן איין שטיק שערבן פֿון
איין זיאלן טאפֿף אויף איטליכט אויף אולֿ

ווען אבר איינער האט (אולי' שט' רע) אויף איינע גיוועזן בירדך ער איז
 נישט אהאל זיין דרום: אז ער איז נישט אהאל'ה בעטן אויף זיין קבר דען
 ער האט קיין (כפרה) ביז'ה ש"י ווערט זיין נ'מה אן איז טון אול' איז
 איז שטין לואטסט אויף יענער וועלט דען דא: (אענט אסר'ו יוצל' לתקן
 ער קאנד: נישט ווידר פאר ריכטן וויל ער פאר פיל' איז האט אויף איז אולי' שט' רע)
 גיוועזן אול' קאן נישט ביי' איז' איז' ביז'נדר גין אול' גן אז ער האט
 זיגן אויף איז גיזאגט אול' ווער (אולי' לע: אז אויף זיין אול' אונז' אויף
 זיין קבר אול' אהאל'ה בעטן אול' אז קל' געבן זיין די לדיקה: אול' ווען ער
 ווייט ביגראבן איז אז ער איין דין ליה אבר אז איין מליח איין דין שיקן
 אבר אז זיין פריינד ארלה זיין אול' ווער ער נישט שוט אול' קואט איז אבר

ספר החיים

זיין קינדער וואס לו איז - איז ער (אתחייב בנפשו) דען די אהנים קעגן זיך
נוקם זיין אז וויל איר שרייבן ווערן :

ווען

אן זיין קבר האט גיגראבן מולאזי גיהנום דער גווארן די אן דאס
את ניט בגראבט זאל אן דאס קבר ניט זאגן איבערנאכט אפין
סטין איז זיין סכנה ניימרט זאלט ער לויטן : איין טייל זיין דיא
אלצה איד) אויך דען קבר גלייך די (מפדדייט) אפון זיין אלצה ביז
איר לעבן אבר (אנהאטשכנייט) זיגן קיין שטייני אלצה ביז נאך דען יאר
ניימרט שטען זיין האלזן ברעט פאר זיין מיאן אן : זאל די גשריבן זיין
אויך די אלצה ניט לויט זיין דען עש איז (קסה לשכחה) אאן זאל
אויך פארט מול אוטערט מול (לדיקים קברים אלצה) שטען די אן קאן
תפלה שון אויך איר קברים אזו האבן גיטאן אומרי אלצה אך יעקב הט
זיין אלצה גיטעלט אויך רחל איר קבר די שטייט ביז היינט דען טאג :
אזוי יישראל זיין זיין גלות גאנגן זיין יא איר קבר פאר ביז גיגאנגן
אונד האבן תפלה גיטאן אויך איר קבר האט זי גשריאן מול גיוויינט
פאר הש"י אזו האט הש"י איר בלוכט דאס פון איר זכות וועגן וויל ער
ישראל דער לויז אויס דען גלות :

און

אז דאס את לוי קבורה איז וועטט אן די הענד מולאזי זיך ארחיק
ד' ציונות פון די קברים מולאזט (לדוקהדין קדיש דאמחידתא)
מולאזי גיין פון קברות רייסט אן גראז אזוי מול ווערפט הינטר זיך אונד
זאגט (זכור כיעפר אהנו) איין טייל זאגן (וילילו ויפרחו אעיר בעשב
הארץ) עז איז זיין ראדש אן ווייט דש די טוטי ווערן לעבנדיג ווערן אונד
שפראלן אויס דער ערד אז וויל דזגראז : אך אן ווייט די זיין לער איז
וויל דר גיטארבן איז זיין שטייט (וירקו עפר על ראשיהם השמימה)
אן זאל זיין קיין הויגין מול פון זיין את קואט פון זיין ד' אזות אונד
גיוועטן זיין זיין סכנה זיין טייל זאגן ווען אן שון ניט אין זיין ד' אזות
גיווען איז זאל אן דאך די הענד וועטן מולאזי דען (פסוק ידנו לא שפכה
את הדם הזה ועינינו לא ראו כפר לעאק ישראל אשר פדית ה') אולאזי
פון קברות מולאזט (אתה גבור וכו' עד להחיות ותיק) מול זאגן זאל
די (תפלה בסיון) ד' בחוק ראשון זאגן אזו אן האט קדיש גיטאגט
מולאזי אן פון קברות גיט זעלט אן זיך דרייט אזו מול זאגט (ויהי
נועם ובלע האות) איינליכט אזו אן זיך זעלט : איין טייל שון אן
זיבן אזו מול דער אייט זיין (אבריה רוחות רעות) :

און

ווען אן די אהנים בגראבט איז גוט דאס אן קאן די אשפחות
בייז אונד בייגראבן איז זיין (נחת רוח) דאזי פריינד
בייז אונד קאן לוי זיגן : אבר דאך אזו אן איינליכט קבר פון
אונד

אנדר מאכן איין טפח פון דעם אנדרן דאס אינטשטמה בהאזבין
 איין מאן אול' איין פרויט אול' קלייני קינדר די בייז איר זעבן נאך מעגן
 בייז איז איין בעט ליגן מעגן דיא (מרוות) דיכט אן אנדר קואן :
 אבר גרויט קינדר ווען שון איין זון בייז זיין פאטער אול' טאכטער בייז איר
 אויטער זון אך איין טפח פון אנדר ליגן : קלייני עניגליך מאגן אך בייז
 זיאל ליגן אזויא זיין קינדר . אבר איטליכער זון איין ביזנדרן ארון הבן *
 אבר אן זאל קיין אהרן אבר אנדר ליגן . אול' ווען אן עש זון טאן זון דאך
 (ו' טפחים) ערד לויטן דיא ארוות זיין : עש איז ניקט דראן גילעגן
 וואו איינער ליגט אז ער ניימרט בייז גוטי לייט קואט לז ליגן : דרום טאט
 מאן קיין רשע בייז קיין לדיק ליגן אול' (אכל שכן) בייז קיין בינוני אול' קיין
 אשה (מרשעת) בייז קיין (אשה לדקות) . אן מאג וואו איין פערעאדה
 פרויט בייז איין פערעדן מאן בגראבן אך איין (בעל תשובה) בייז איין
 לדיק אך קיין שונאים זאל מאן נישט בייז אנדר בגראבן דען זי וועט
 אויך יענר וועלט ביז ה' יאמכט שונם לויטן זי אז דער פמוק זאגט
 עושה שונם בארואיוגו' :

דרום זאל מאן נהר זיין דט מאן איטליכן זאל בגראבן נאך זיין כבוד
 לויטן איין בינוני אול' דען אנדרן איז נישט אן גילעגן אויב שון
 איינער וואס פרויט איז גילעגן אז דר אנדר ניימרט לויטן איין רשע אול'
 איין לדיק אכ"ש בינוני דא זון אן אונטער שייד אכן וואו אן זיז בגראבט
 אז איר גפינדן בייז אלישע אן האט איינע גיטראגן לז קבורה אול' וואו זי
 אויך דען קברות קואן האבן זי גיזעהן איין פרטייט בעל מלחמות הבן זי
 דען טוטן אן אלישע זיין קבר גיווארפן אול' זיין אן די שטאט גילאפן איז
 דער טוטר ווידר לעבנדיג גיווארן אול' איז אך אן די שטאט קואן לז לויפן
 דען אלישע הט איהם לעבנדיג גיאכט וויל ער איז איין רשע גיווען הט
 ער נישט וועלן הבן דש ער זאל בייז איין ליגן :

אך שטייט אן ספר חסידים אן הט איין רשע נעבן איין לדיק בגראבן
 איז דער לדיק די לייט לז חלום קואן אול' הט גיאגט ער האט
 גרושן לער וויל דער בייז איהם ליגט . דען די אלמדי חבולת זאל אן דען
 רשע אול' טאן איין גרויט פיין אן אול' דרום דער שרעק איך זער ווען אן
 אן זאל אגט . אזוי זיין די לייט גאגן האבן איין שטייני אוימרגיאמכט
 לויטן דיא קברים אול' דער מעטיות פונדן איר פיל מאן קאן נישט אלס
 שרייבן : אול' דרום הט ה' יאל די הלן פון די לדיקים איז שונגן וואס
 גירינגלט אז אן קיין רשע זאל בייז זי ליגן אול' דש איהם זון אן ליגן אויך דען
 רוקן איז דען פנים אן די היך גלייך אזוי גישטערקט :

און ווען דער רשע אויך דען קברות קואט . קואן אז דיא אלמדי
 חבולת איז אים . דען פון איטליכער עבירה ווערט איין בייז

ספר החיים

אזאך ביטפן אולפון איטליכר אלזה ווערט איין גוטער אלזאך ביטפן אול
אזדי אהים זעהן דען רטע איט זיין (אלמכר חבולת) קוואן ווערט איין
גיסרייח (לח טאמל טאמל אל תגעו בי) גיח דו אום רייכר ריחט נישט אן
אומזי קברייס דען איטליכר הט מורא ער מעכט בייא חיים לויגן קוואן :
דרפון זאלאן לערנן דטאן זאל איטליכן לויגן בייא וויכט גלייכן אפילו איין
פאטער דר איין זון הט דר איין רטע איז : זאלאן נישט ביי איהם לויגן :

(אלידיניס פון אבולת נאך דר חבורה אול' וויא אן איהם אנהאט איז) :
לב און' אן פירט דען אבולא אהייט אול' איז איך אנהאט פֿר לייטן הט
אן פיל זיין גיטאן אול' בייא איך גיגעטן אול' גיסטרוקן אול'

ברכות חבולת גיבענטש זיין פֿרוואר לייט גיווען אול' אלזאן גיסטאן לטס אלזה
אבר אלזונדערט קוואן זי ניימערט לז פֿרעמין אול' פֿון זיפֿן דרום הבין די
חבאית אלט אבטל גיווען : ניימערט אן זילט איין ווירג אול' גיט אנוועק
אול' זגט (הסס ינחאך וכו') אזוויא דא שטיט אין ערסטן חוק :

און' אזדט (אה) ביגראבן איז היבטייך אן זיין (חבולת) אול' אזו
(שבעה ימים) זיטלן פֿון דר (קבורה) אן אול' אזו אויף דר ערד

זיטלן ער אהא זיך וואלן איין קיס אונטער לויגן אבר קיין גרום בעט נאך
קיין סינה פאזשטערן אבר טאפיען נישט : ער בידרך נישט אלט לז זיטלן
ניימערט אויף קיין נאך שטול טארער נישט זיטלן ווען ער זיך זעטלן
זיין אזווער אויף דר ערד זיטלן : אול' זיין שוא אזו ער מוישט טאן אול' ווען
ער וועלט חן איין קעלר אבר חן איין הויף גין אהא ער די שוא וואלן אן
שטעקין אבר אזער ווידר חרויף קואט אזו ער זי אזו זיטלן : ווען זיך אבר
וואט אהאגלש דט איך שערליך ווער ווען ער קיין שוא אן העט אהא ער זי
אב טרעטן אול' אן שטעקין : אך אזו אזו דיג וואט איהם שערליך
אזידארף ער נישט לז טון :

און' אזש אן (זאן התפלה) נישט עובר איז דט נאך נישט אויבר איטאג

אזו לויגן אויבר למעלף אזו ער (אחפול) זיין אול' טוט אזוויך איין

טוית אולהיבט אן (ישתבח) אזולטוט זיין (תפלה) אויט * אבר קיין

(תחינות) זאל ער נישט לויגן אן קיין (פרשה) לייאן ווען אהאטג אודר

דזונרסטג איז : אך אן שבת קיין (תרגום) אך נישט אול' תפילין טאר

ער דען טג נישט לויגן דען אהדרן טג לויגט ער ווידר (תפילין) ווען אן אבר

(זאן תפלה עובר) איז דט נאך איטאג איז לז רעכנין אל לייט טג אול'

נכט גלייך אזער פטור אול' בידרך נישט אחפול לז זיין ביז לז (אנהא)

אול' ווען דט (אה) ווער אויבר נכט גילעגין בידרך ער די געשטרגי

(תפלה) נישט (אחפול) לז זיין ווען שון דט (אה) איז פֿריא ביגראבן

גווארן די דערפֿין קיין תפילין לויגן איין אבולאן דען טג אלט אן דט (אה)

בגראבט

ביגראבט אול' חיינדר (חול' העייט) הטאול דרגרושי (ימורין)
ליידן טוט אין דיקרענק :

עזאז איין גרושיאלזה דשאן זאל (אנין) זאלן ביי דען זאל :

רגמן

זאל אפאן זאלן ביי דעם זאל און הויז וואו דר גיטטארבין איז
דש די זאלן קענין קדיש זיגן * אול' ווען שון קיין זאלן דא
זיין איז און דאך שולדיג אין דען הויז וואו ער גיטטארבין איז זאלן
וויא איר גפינדן דער יהודה הטאז גיטאן וויא זיין שאלן גיטטארבין איז
אול' הט קיין קינד גילאזן הט ער זיך באיהט אול' לעהן לייט זאלן
גירופן אול' הט און גיאכט אין דעם אהל זיין הויז זיבן טעג נאך אנדער
איז דש אהל איהם אין חלום גיקואן לון רבי יהודה אול' הט גיגט דש"י
זאל דיק אונדער פרייאן און וואו דואיך דער פרייאט הוטט * נא קאן
אן אפאלערנין דשעט איין גרושיאלזה איז אול' טוט דען אהל איין נחת
רוח : אול' דרום זיין אין טייל קהלות זיין (חברה קדושה) דער לון דש זי
ביי אול' זאלן און זאלן : גלייך בכאן ק"ק פוירדאז און און (חברה
קדושה) דער לון * אול' ווען קיין זאלן זיין אהא חיינדר קדיש זיגן דער
קיין פאטער אול' וואו דש :

איין

זאל איז שולדיג דז גלויבאר זיך טרויריג לון הולאט נידריג
אול' דעאויט גיאט רידן אול' נישט זאלן אול' נישט פרייזי ריד
רידן * אול' קלאגן אול' זיפטלין ווען ער גידעלוקט און זיין פאטער אונד
אונד * אול' גאר נישט לון טפילן איט קיין טפילן נישט לון זיטלן דר ביי אול' לון
זעהן * אול' ווען ער זיין פאטער נענט בייא זיין נאחן זאל ער זיגן אבי אורי
ע"ה אול' ווען ער זיך חתאנת אין איין ברייב זאל ער שרייבן (הכפ"א) איז
לון זיגן (הריני כפרתי אשכבו) און זאל ער טון דש ערשטי יאר נאך זיין
טוט דר נאך טרייבט ער (ז"ל) איז לון זיגן (זכר לדיק לברכה) :

און

איטליכט פראויט קינד איז שולדיג וואו און לון פאטער און זיין
קדיש דש ער נישט איין פאר וואו דען עש איז גאר פיל און גילעגן
אול' איז איין זכות פאר זיין עלטערין איז וויא אונדרי (חכמים) הבן גיגט *
(ברא אברהם אבא) אול' ער זעלבסט הטאך איין גרושן שחר דער פון *
אול' ער העלפט זיין עלטערין פון (חיבוט הקבר) אול' פון גיהנום אול'
ברענגט איהם דער איטאין (גן עדן) אול' דארום זיגט און די עלטערין
(קדיש) נאך אהא יאר לייט * ווען זי שון נאך אונד זיין טוט גיווען *
אול' זיין דאך גאטאין (גן עדן) ברענגט ער זי אלס העכיר דער איט
אול' דארום זיגן איין טייל ווען איין (אהל) חיבר (טבת ויום טוב) זיגן
בלייבט זאלן די קינד דאך (קדיש) זיגן ווען ער שון נאך נישט ביגראבן
איז אול' איז דאך נאך נישט אין גיהנום

ספר החיים

העלפט עט איין דאך פון אנדריי זאכן דט דזאגט ליידין און איינזענערט
ביגראבן וואו מענער ליידין זיין דיין אול'אך איינזענערט (קדיש אגין ארועי אונז)
פון יי דרום ווען עט שון איינזענערט ביגראבן קאן דאך נישט שארדן דט זי
קדיש זיגן * אול' דרום זיין זי (דוחה המבלים) אבר איין יאר לייט
און זי איין קדיש געבן * אך און ווען די קינדער אין שול קומן די נישט
טבעה יאמ'ן זיין זי (דוחה המבלים) אבר איין יאר לייט נישט :
(איא אן אה'פאלן איינזענערט אן אכט אגין בייא דען אבן)

כרמן אה' דען אבן אייטל אגין אכט אגין זיין * אול' אויף פאטר
אול' אוטר אה' דער אבן זעלברט אה'פאלן זיין אבר נישט אויף
אנדריי אה'יט ווען אבר קיינער דא ווער דער קענט אה'פאלן זיין אה' דער
אבן אה'פאלן זיין * אול'אן זיגט קיין תהלים אז וויא אין שול נייארט אייטליכער
זיגט פ'ר זיך ביי (ישתבח) אול' דען הייבט אן אן ישתבח אול' אן זיגט קיין
תחינות אך נישט אונלעך אול' אן אייבר הופט דען פסוק (ואני זאת בריית)
אול' הייבט אן (ואתה קדוש) אול'אן זיגט נישט אונלעך אול'אן זיגט נישט (תתקבל
לנו תהוה) אין קדיש אך נישט (ברכת כהנים) איין טייל זיגן אן זאל אכט (רחמ
חודש אול' חנוכה) קיין (הלל) זיגן אול' איין טייל זיגן אן זאל יאר זיגן דרום
זאל אייטליכער אונלעך זיגן פ'ר זיך אבר דער אבן זאל נישט זיגן אין (עשרת
ימי התשובה) אה' אן וואו (אבינו מלכנו) זיגן * אול'אן זיגט (קדיש
יחוס) נאך עלינו (שיר היחוד) זיגט אן וואו דער אנהאג איי * אול' דער
נאך (אזאור אה'רתי לה' אדני אתה תהלים ט"ז) אז וויא דא שטייט אין
(חלק ראשון סימן כ') : דען דער אזאור רעט (אלידוק הדין ויחוד אהונה
וזכות אה'יט ואתחייא אה'יט) * אבר נישט אז איין טייל זיגן דען
(אזאור א"ט אונלעך זיך קרח אזאור) דער רעט דט איינשטי פון (גמות
הרשעים אה'יט כבהמות ועונשם) אול' דר נאך זאל אן איין ווייניג לערנ
ווען קיינער דא איינזענערט לערנ קאן אה' דער אבן לערנ אבר אנדערשט נישט
אז (הלכות אבילות) אול' אן זיגט (קדיש דרבנן) איין טייל אה'ן די גללי
שלישין (אגין) אכ'ן אול' איין טעה לערנ'ן אול' איין טייל זאלן איין גל'ן יאר
לען אונ פאטר אול' אוטר אול'טאג איין טעה לערנ'ן רבניט קינדער זאלן
קיין קדיש זיגן אונ אה'ן אוטר דער איין אוטר גיט שארפן איי ווען ער
אבר פ'ר זיין שוטה חרטה גיהאט אול' (אה'וודה) גיווען זיגט אן
יאר קדיש אונ אה'ה * אך אזא ווען ער איי (נהרג) גיווארן זיגט אן
אך קדיש אונ אה'ה דען ער הט אמתא חרטה גיהאט פ'ר זיין טוט :
יום ב' יום ה' דאן זייאנט אין דער (מספר תורה) זאל אן דען אבן נישט
אויף רופ'ן ווען ער שון איין כהן אבר איין לוי איי אול'

ווער קיין אנדער דא אולער דרך ניט אויז דר שולן לוי גיין דען איטלייך ווייט
וואו וויל ער אבן איז דרום רופט אן אימערט אויף ווען ער שולן זעלבסט
לייכט אול אן רופט איין ישראל אבר איין לוי אול זגט באקום כהן ווען
גאר קיין כהן דא איז זגט אן (אין כאן כהן ישראל קרב) אול אול איז דא ווען
איין לוי אבן איז רופט אן אימערט אויף זייערט אן זגט באקום לוי ווען
אן איין כהן העט אויף גירושן אולער זגט ווידר די ברכה באקום לוי אויך
אבר אן אכט איהן קיין איז טברך ביו לוס לעלטן אול'ען אן איין לוי פער
איין כהן אויף רופט טאר אן דער נאך קיין לוי אויף רופן : הולאה
והכנסה הגבה גלילה מאגדער אבן וואו הבן :

און דר אבן וואו שבעה ימים זילין אין דען חדר וואו דא איז גשטארבן
איז אול איין ליכט וואו ברענן די גלילי שבעה אול אן שטעלט איין
קריגלן איט וואסער בייא דען ליכט אול איין ווייט הינט לועל דען טעם
הב איך גשריבן הינט דען די נסאה קואט אויף דען אורט אול טרוימערט
אויף דען גוף וואו זי פון גישיידן איז : איין טייל ברענן די גלילי טוישן ליכט
אול אויף פאטר אול'אוסט איין גלילי יאר אין די שול אול'דא איז איין נחת רוח
לוי דר נסאה די גיהייטן איז (נר'ה' נסאה אדם) דא אן היט"י פון אירנט
וועגן איז אכט איט ליכט ברענן אין די שול אול'דא זיין פיל אעטשן דער
פון גלייך איך הינטן ווער שרייבן : אול'אול זיך הוטן אן וויא אבליט ניט
לאכן אין די שבעה נאך קארן וויל טרייבן דרום טאר ער אך קיין קינד
נעאן דער היט איט קארן וויל טרייבן וועלט אול'אול לוי אבן אול' לוי
שפילן איט איט דען איין אבן וואו קיין טאחה וויין אין די שבעה :

(אולה לנחם אבליט)

לה עז איז איין גרויט אולה דא לייט קואן אול זיין אנהאט אבליט אול
טאן די ארה פון הקב"ה : איר פיינדן דש היט"י ג'הט זעלבס
אנהאט גיווען ילחק וויא אברהם גיטט ארבען איז : דער ווארטן דש
אן וואו אפ לערן אול וואו אנהאט אבליט זיין : אול'אול ער פון איט גיט וואו
ער זיגן * (הסם ינחם האבן הזה עם שאר אבליט ישראל וואו לויין
וירושלים) : אול'ווען אער אבליט זיין וואו ער זיגן (הסם ינחם אכט עם וכו')
אול'דא טאחה האלף היט די בית האקדש גיבויאט היט ער איין ביז אנדרי
טיר גיאכט וואו די אבליט זיין גייעטן דער ווארטן כל ישראל וואו דא
ארויט גיין אול די אבליט אנהאט זיין אנהאט זי גיגט דער גאט דער
זיין (שכינה) לאוסט רוחן אין דען (בית האקדש) וואו אייך טרייטטן אך
(אליהו הנביא) איז גיגנן בייא איינט דער היט גיהייטן יחיאל אנהאט
אבליט לוי זיין דא איהן אול זיין קינד זיין גיטט ארבען וויל ער היט
די שטאט יריחו אויף גיבויאט אול'היט דאך עובר גיווען אויך

ספר החיים

די קללות פון יהושע נאך הטער איהם אנחם גיווען אול אך אחאב
 איז בייא איין גיקואן אנחם לזיין וויא וואו ער איז איין אול גיווען אול
 איז דאך איין רשע גיווען נאך הט ער די אלזא אקייט גיווען אול ווער
 דא טרישט די טרויאריג אול דר פרייאט דיבטריבטי הערן דר
 ווערט זוכה זיין לז דר נחמה פון ירושלים דז הט י ווערט זעלבט ישראל
 טרישטן איז דר פמוק זגט (חני יי' הוא אנחאכט) אול ווען ער שטערבט
 קואן די (אולאכ רחמים) אולטרישטן אין אדה כנגד אדה : אול זיין אין
 אטאח לעולם הבא וויל ער דיבטריבטי הערן הט גיטרישט אול דר
 פרייאט בעולם הזה :

אייך אבז בידרן פריינט אויך לז שטיין ווען שון איין רב בייא איהם
 קואט : אולאז אך קיינט אנטפנגן לז זיין ברוך הבא אולאך קיינט
 הייטן זעלן אול אך קיינט קיין שום געבן אול אך קיינט ענטפערן שום
 חען אן אים שום גיבט אין די ערשטי דרייא טג פון די שבעה ימים און
 ער זיין לז דעם דר איהם שום גיבט דט ער איז אבז אול נאך דרייא טג
 ווער ניט ווייטט אז ער אבז איז אול געבט איהם שום אאגער וואו
 ענטפערן שום דען דר דא ווייטט אז ער אבז איז טאר אים קיין שום געבן
 ביז נאך די שוואים : אול ער טאר קיינט קיין שום געבן ביז נאך די
 שבעה חבד אין די שוואים אאגער וואו שום געבן :

אונ' איטליכר איז שוואדיג לז טרויאריג אול לז קלאגן אום די אהים אול
 תשובה לז טון אויך זיין עבירה אול בעטן דט הט י ואל זיין לארן
 פון איהם אפ טון : אבר ער זאל ניט קלאגן אול ווייטן (טלא כדרך הטבע)
 (אכל טכן) ניט רידן אבר טון זכן דט ח' ו איין עבירה איז ניימרט אן זאל
 טון כמדר עולם אול אלדיקדין זיין כי לדיק ה' גרעכט ביסטו גאט אול
 איר מענטש זיין זינדיג אול דרום הבן אומרי חכמים איין לייט גיגעבן
 (טוטה אכז) דרייא טג לז קלאגן אול זיבן טג (שבעה ימים) לז זיטלן
 (שוואים) ניט לז שערן אודר בחדן אך ניט נעגל אב לז שניידן אבר לעגל
 זאל אן ניט טרויאריג אום קיין (אח) אול אום פאטר אטר (אבלות) לז
 האלטן (י"ב חודש) :

דיא (גארא) זגט איין פרויא הט גיוואנט נעבן (רצ הונא) הט
 גיהט זיבן קינד איז איהר איינט גיטטארבן און הט זיגאר
 זער אום אים גטרייאן אול גיוויינט הט ניט וועלן אויך הערן הט רב
 הזאל לז איהר גשיקט זיאל אויך הערן לז ווייטן דט זי ניט (ח'ו) פרי
 זינדיגט דט איר נאך איין קינד שטערבט זי הט זיך ניט דראן גיקערט
 אולאז פארט גוויינט און איז איר נאך איין קינד גיטטארבן וויא
 ווייט אן די (גארא) שטיט : מעודה

ספר החיים

ניט אזו אלט זיין ווען זיטון דען אנדרן טג אזו אלט ווערן זיין זי דאך
פטר נייארט אויף פאטר אונ' אונטער זאלן זי גיין דט יאר אין שווארצ
קליידר אלז קינד' ווען אין די שבעה ווער איהם נאך איינער גיטט ארבען
זילט ער ניט מער אז די שבעה אזוי פון אנדרן אה פון דען טאג אז עס
איז בגראבן גיווארן : אול ווען זי לו גלייך זיין גיטט ארבען רייסט ער
אין קריעה אולאין שבעה אול אלז קריעות אזו אן אס הלז דען זאם פון
אין אנדר שניידן דרייט פאגער ווייט פון די האקן פארן וואו אונפן איז :
אלז דינס וואט אין אבזא אאג טון אין די שבעה יארס אבר ניט

לח איין אבזא טארקין אונזעה טון אין די שבעה יארס נייארט וואט
ער אזו טיט אול' ווער קיין אנדר דא דער עס קענט טון אול'
ווען אן עזיט טעט אונזעט עס פאר זאלן ווערן אול פאר דרבן דט הייטט
איין דבר האבד אאג ערט זעלבר טון דאך וואט ער קאן טון אין זיין הויז
זאל ער ניט פאר די לייט טון : אך וואט ער ניט דרך אין איטליכן לו פאר
טרויאן אז ברייב לו שרייבן אאג ער זעלברט שרייבן נייארט ער זאל וואט
קרום שרייבן אז וויא אן חול האועד שרייבט : אול אלז זיך וואט עטן אול'
טרינקן אן גיט קאפן באקן אול בריאן אעגן זי טאן אבר ניט אונט לו פאר
קויפן : אך אעגן זי דז הויז אזוי קערן אול בעט אפן אול' די כלים אויף
שפילן וואו זי ברויפן דרויט לו עטין : אך פאר די קלייני קינדער די העאדער
וועט אבר ניט פאר די גרויסי קינדער : אך ווען ער איין לוארט העט אאג ער
וואו געלט זען אולגעבן אזו לו זיין : אול' ווען ער איין ארום אן איז אול'
העט ניט לו זעבן אאג ער נאך די דרייט טעג וואו וואו ער בטן אבר אונזרי
חכמים פלוצן די שטינס דט זי איהם ניט העלפן אולגעבן אים דזער אין
די שבעה לו עטן הט : גלייך אזו וויא די פרטיגיסן הבן איין גוטן אנהג
דז זי אלז עטן שיקן אין די שבעה עס זיין ארים אבר רייך :

איין אשרת אול דינטט איידן אעגן וואו אלז ער בט טון ווען זי אבז זיין
דאך זאל אן זי זאלן אין ווייניג זילן אלז טאג ווען איר הער וויל אבר
וואט זי קען הלטן און זי הלטן אזו וויא איין אנדרר אבז * אול' אלז
וואו דר בעל הבית טאן אאג ווען טון איין קלייני נאך איז אזו איז עס דאך
בעטר דט ערט אזו דורך איין אנדרן טון ווען עס זיין קאן דען איין טייל
ריין די גליי שבעה קיין געלט אן : אך טאר ער קיין תורה לערנן אין די
שבעה דען די תורה איז אסאך אול' ער איז אסור בשמחה אבר הלכות
אבלות אעג ער וואו לערנן * אך ווען ער איין אלז איז אעג ער איט די
קינדער וואו לערנן נאך דרייט טג אך אעגן זייני קלייני קינדער איד לוס רבי
גין לערנן * אך בייא זיין פרויא טאר ער ניט זיגן נאך קומן אבר הלזן
נייארט

נייארט אן רירן אעגן זי זיך וואו : אך טאר ער זיך נישט באדן נאך שאירן
 נישט שערן דען קאפף נאך נישט דען בארט עט זיין פיל אבר ווייניג נייארט
 אען איך האר אין וויל הענגן אעג ער אפ שערן וואס איך הינדערט איך
 עטן : אך טאר ער זיך די נעגל פון הענר אדר פייט נישט אפ שניידן דז אונ
 טאר ער נישט טון די גלויט שטייט נישט שערן נאך באדן נאך נישט די נעגל
 אפ שניידן : אולאויף פאטר אול אומר טאר ער זיך נישט שערן איין גלן
 יאך : נישט אער ווען ער אונטר נכריס גיט אול די לייט רידן לזאיהם דו
 זעהטט אונ אומר זעגל ארויט אאג ער זיך שערן און דאך זאל ער זיך נישט
 גלן גלאט זאן שערן איין ווייניג ריך זאן : אך טאר ער אין די שבעה קיין
 ווייט העמד נאך קראגן אן טון אפילו שבת אך נישט אן קיין ווייט ליליכר
 ליגן אויף דז בעט נאך קיין ווייט טיט לועל נייארט זכור שבת אאג ער
 וואו טון איין ווייט טיט לועל : מולנאך דר שבעה אאג ער וואו איין ווייט
 העמד אן טון נייארט ער אונדז זאן איין אנדרן ערשט איין ווייניג אן טון
 אבר איין ווייניג אויף דער ערד זאן ליגן :

אך

טאר ער אין די שבעה קיין שבת קלייד אן טאן אפילו שבת אך נישט
 נייארט איין שווארץ נייט טרויאר קלייד אאג ער אן טון אבר אונ
 קריעה אין אכן : אול גיט אונדז איין שווארץ איין גלן יאר דען שווארץ איז
 מירן אבולת אול דרוס אכט אן איין שווארץ עטרה זלית אולאונדז ער
 בייט טג טאר נישט טון : טאר ער בייט נכט אך נישט טון : ווען איהם איין
 שר זאט רופן אאג ער לזאיהם גין : אול ווען ער איין חבר הט אאג ער
 וואו הנדלן ווען ער טון זיין טייל אך דער פון הט : אבר ווען זי איין קראט
 הבן דזי אט אנדר פלעגין דריין לזאיהם טאר ער אין די שבעה נישט אויף
 אכן די קראט נייארט איין זיין חברה הויז אאג ער פֿר קויפֿן : אך ווען
 ער מחורה הט אולאיי קויף לייט גיקואן אולווער איך טאדן ווען ער נישט
 פֿר קויפֿט אילונדרט אך אונדז עט ווער אן גיקואן מחורה אול ווען ער
 אילונדרט נישט קויפֿט ווער איך טאדן אאג ערשט זאן טון דורך איין אנדרן
 לזאיהם אולפֿר קויפֿן :

איין

אבולטאר איין די שטייט קיין מרבר זיין וואו אן אט כזי זאריס
 שפילט אולאויף פאטר אולאומר איין גלן יאר נישט : אולוואו קיין
 כזי זאריס זיין אאג ער אויף אנדר איהם איין די שטייט וואו מרבר אבר
 אויף פאטר אולאומר נישט ביי נאך די שטייט אך טאר ער אין די שטייט
 אויף קיין מעודה גין אולאויף פאטר אולאומר איין גלן יאר נישט : אולאויף
 איין (מיוס ספֿר קדיש) זגן אאג ער גין אול אונדז גיגט הט זאל ער
 ווידר איהם גין אול נאך די שטייט אונדז ער אך עטן דרויף אבר זאל זיך
 אונדז אן זעלן אולוואס מרבר אולבענטן : אול ווען ער איין (כלי זאר) איז
 אול

ספר החיים

אול חיין (ענין) אאג ער אין די שלשים אאול שפילן ווען טון אויף חתונה
אול אויף פאטר אולאוסטר נאך די שלשים אאבר אוואיך ניט לוסטיג שטענ
ניט זינגן נאך טללין :

אין (אבל) דער אהל אודר קוואטיר איז אודר אין (בעל ברית) אודר
אונטר פֿירר :

לטווען ער אין די (טבעה) אין ברית אילה הט אאג ער וואול אין
די טול גין ווען אן דט קינט (אן) איז אול אין ברית אילה

אין זיין הויז אדן אבר אאז שלעכט אזער קאן דט אן ניארט איט אלי
בענטט אול דר נאך ווער טבעה איד אויז זיטלן אבר ער טאר זיך ניט
שערין נאך קיין אנדרי קליידר אן טאן . אין אוהל ווען קיין אנדרי דא אי
אאג ער זיין נעגיל לז רעכט אדן אולטולן גין (אן) זיין ווען טון אט ערשט
טג פֿון זיין טבעה אבר ווער איד ווידר מהייט גין טבעה יאמט זילן און
טאהר ניט אויף דר ברית אילה קוואן * אול איין דאקטר אבר בלזביר
אעגן גין וואו אן זי רופט אען טון אנדרי זיין און זי ברויכט לז אי
רפואה * אך אאג ער נאך דרייט טג אין קוואטר זיין אול אך איד ווידר
גין טבעה יאמט זילן אול און אן די הייט איהר תפלה טאן אבר ניט אי
די טול : אול ניט אויף די ברית אילה עטן :

אונ אין די שלשים אאגין זי אויף די ברית אילה אך עטן ווער אוה
אבר קוואטר איז אבר ניט עטן אויף פאטר אולאוסטר ביז נאך ד

שלשים אול אעגן זיך אך שערן אולבאדן אולטבת קליידר אן טון אולאוי
פאטר אולאוסטר אעג ער אך אלס אאז טון נאך די שלשים : אול ווער אי
ברית אילה הט אין די שלשים דר אאג זיך שערן אול טבת קליידר וואו
אן טון ווען טון אויף פאטר אול אוסר . אול און אן נאך דען יודשן ד
קליידר ווידר אויז טון אך אעגין זי אאין פֿירר אולאונטר פֿירר זיין אין ד
שלשים אבר ניט אויף די חתונה עטן אולניט קוואן וואו בלי זאריט שפילן
אביר אויף פאטר אול אוסר טאר ער קיין אאין פֿירר נאך אונטר פֿיר
גאר ניט זיין אין די שלשים . דר נאך אין יאר אעג ער וואול אאין פֿיר
אולאונטר פֿירן אולטבת קליידר אן טון ביז נאך דר חופה און
אך אין ברכה אונטר דר חופה הבן . אבר אויף דר חתונה טאר ער נ
עטן אולניט קוואן אין הויז וואו אן שפילט איט בלי זאריט חין גלן יאר נ
ווען ער טון מרבין וועלט אול ניט אן טיש זיטלן ווער יתוואה אויז גיט אן
ער און אויף דר חתונה זיין דז אנדרי איט ניט גישעהן קענט אעגן זי ווא
גין אין די שלשים אול אויף פאטר אולאוסטר נאך די שלשים אבר וואו ניק
טון און מרבין אול ניט טללין נאך זינגן אך ניט אט טיש זיטלן עטן : א
אאג ער אין חתן ווערן אול איין אייד אין

כזה אין די (שולשים) אבר ניש חתנה הבין * אבר ניש אין די טבעה ווען
 שון פון אנדרי אהים אברהמיד נאך די (שולשים) אהג ער (חתנה) הבן
 אול' זיין גלייך איט אול' וויא איין אנדרר חתן וכלה אהגן אול' שון איט שין
 לירונג אול' טנלן אול' נאך די חתנה וואך אהגן זי ווידר אן שון איהר אכלות
 קליידר * אול' ווער זיין קינד חתנה אכט אהג ער אך אול' שון אז וויא איין
 אנדרר ביז נאך דר חתנה דאך זאל ער ניש איבריגי טאחה טרייבן אול'
 נאך דר (חתנה) אהג ער זיין (אכלות) קליידר אן טאן * ווען איינס איין
 פרויא טטערבט זאל ער קיין אנדרי נעמן ביז נאך דרייז רגליס פֿר בייא
 זיין ראש השנה ויום כפור ווערט פֿר קיין רגל גירעכנט * ווען ער אבר
 העט קלייני קינד אבר ער הט קיינס דר זיין ארבייט טעט אעג ער וואו
 איין פֿרויא נעמן ווען שון איין די שולשים פֿון פֿאטר אול' אומר אבר ער טאר
 ניש בייא איהר ליגן ביז נאך די שולשים ווען ער אבר הט קיין קינד גיהט
 נאך אהג ער וואו בייא איהר ליגן * אול' ווען ער אבר זיין פֿרויא שוועסט
 נעמט אעג ער אזי לייט חתנה הבן איין די שולשים ניש אער ווען ער קינד
 הט טאר ער אך לייט ליגן בייא איר ביז נאך די שולשים ווען שון אויף אנדרי
 אהים * אול' ער אזי זיך האטן איט די שולשים אויף זיין גלייב איט אול'
 גלייך אז וויא אויף אנדרי אהים :

מווען

אן חופה טג ווער גיטטארבין דר פֿאטר פֿון חתן אבר די
 אומר פֿון די (כלה) אול' אן הט אל' איהר לירונג פֿערטיג
 גיאכט אול' אול' עטן אול' עט אעכט פֿר דערבין אול' אן קאן עט אך ניש
 פֿר קויפֿן * פֿירט אן זי אונטר דר (חופה) אול' ליגן בייא אנדרר אול' דר נאך
 ביגראכט אן דז (אה) אול' די האטין איר (טבעה ימי האסתר) איט אל' אז
 וויא איין אנדרר (חתן וכלה) דר נאך זיטלן זי טבעה יאים אול' שולשים לייט
 ער פֿון דען טג אן אז ער אן היבט טבעה יאים לז זיטלן ווייל ער גאר קיין
 (אכלות) הט נאך גיהאטין * אול' ווען ער העט איין אלוונה גינאן אז ער
 אזי בייא איר גילעגן פֿר דר קבורה טאר ער דר נאך ניש בייא איר ליגן ביז
 נאך די טבעה יאים אול' אהג די גליי פֿיר לעהן טג איין שואר הבן בייא
 טג אול' בייא נכט אהג זי איין אהגן בייא זיך ליגן הבן אול' ער איין יוג *
 ווען זי אבר ניש אין איין חדר ליגן ברויכן זי בייא נכט קיין שאירה ווען
 ער אבר איין בתולה נעמט אז ער אזי איין אול' בייא איהר גילעגן ווייט
 ער וואו דש זי לז איהס נדה אזי אול' בידרך קיין שואר אער * אול' ווען דר
 (חתן) וויל ניש ערשט אונטר די חופה גין נייארט ער וויל ערשט (טבעה
 יאים) זיטלן אהג ער שון אול' אהג איד נאך די טבעה חתנה אכט * אול'
 ווען זי אבר נאך דר חופה גיטטארבן זיין אהגן זי איט (טבעה יאים)
 זיטלן * אול'

ספר החיים

ווען ער נאכניט בייא איר גילעגין איז: עז זייא איין (אלמנה) אודר בתולה
אז ער טאג אול נכט שאירה הבין ביז נאך די שבעה גלייך אז וויא
איין איטליכר חתן דר ניט בייא די (כלה) גילעגין איז אול ווערט נדה און
שוואריס הבן אול בתולה ואלמנה איז אלז גלייך:
איין משה די אבן איז אול איר דיניס:

מא איין אן אבר איין פרויא איז אלז גלייך איז אבנות אול איהר אן
טאר ניט בייא איר זיגן אין די שבעה יאיר ווען דש אבנות
טון איהר גאר ניט אן גיט. ניט מער וואס איר שעדליך ווער אלז ווען זי
זוכער שייך גיט דען אאג זי וואל אן שטעקין. שטרעלן אאג זי זיך וואל
אול ווער איין גרינדיגן קאפף הט אאג זיך אן לואגין ווען טון איין אן
איז. אול אן שיקט איהר אן סעודה הבראה אול ווער ניקש גיטיקט
גריגט אאג וואל פון זיינן עטן דאך זאל ער דש ערשטיא אלז מיער אול
זינן עטן אן אאג זי וואל ווייט אן זיגן אבר באדן טאר זיניט נייארט איז
איין טוך אפ וועשין וואל זי פון ניטן הט ווען עז טון איז איז ווארט ווארט
אול טוט איין ריין העמד אן אבר ניט איין ווייט העמד אול זינט איר
(שבעה יאיר נקיים) אבר טבילה טאר זי ניט גין אין די שבעה יאיר ווען
טון דער אן ניט בייא איר איז: אן אז ווען זי אן יום טוב אבר חול האוער
הערט דז איר איינר איז גיטט אברן טאר זי זיך אן ניט טובל זיין ביז נאך
די שבעה יאיר דען ער טאר דאך ניט בייא איר זיגן ביז נאך די שבעה
יאיר. אול אין די שווישן טאר זי זיך אן ניט שערן נאך באדן נאך ניט
די נעגין אפ שניידן ווען זי אבר זעלט טבילה גין אאג זי אלז זעלברט
טון. אול זי זאל אלז איין גלן יאר אין שווארלי קליידר גין אול אין די שול
איין שווארן טוך אויף דען קאפף טון * אול ווען איין פרויא איר אן איז
גיטט אברן אז זי ווארטן דריי חדשים אול איין פאר טעג איער זי טאר
איין אנדרן אן נעמן אול ווען זי איין זיגדיג קינד הט טאר זי קיין אן
נעמן ביז דש קינד לוייא יאר אלז איז. אול ווען זי קיין אן נעמט זאל
זי איין גלן יאר אין שווארלי קליידר גין אלז וויא אויף איהר פארט אול
אוסר. איין משה דש איהר אן איז פאר זיגן אבר פאר טרוקן אז אלז
אז אן איר ניט אהיר איז איין אנדרן אן לו נעמן טארן זיגן קיין אבנות
טרייבן נאך די קינד קיין קדיש זגן:

ווען איינס איין קרוב שטערבט ווען ער טון ניט בידרך אומ אין לו
זיטן זאל ער דאך וואס אבנות טון אול זאל אין די שבעה יאיר
אויף קיין סעודה גין ווען טון זיין קינד הבן איין ברית אילה זאל ער ניט
דרויף גין. אול דען ערשטן שבת וואס פון זיין טעגליכע קליידר אן הלטן
עז זייא איין אן אדר איין פרויא. אבר אויף אהותטס בידרך ער גאר
קיין

קין אבולת לו האלטן • אולמויך (שאועה רחוקה) האלט ער אך גמר קין
אבולת אויך די ווייטה פריינד אז דען ערשטן שבת וואז פֿון זיין טעגליכע
קליידר אן טאן • ווען איינער לאזט זיך שערין מול אין שערין נגט אן איהם
אבר דען שעריר דט זי איינער גיטטארבן אעג ער זיך דאך לאזן אויס
שערין אול דער שעריר אעג אימ אויס שערן אען שון איהם איינס
גיטטארבן ווער • ווען אבר איין אנדרר שערר לו קריגן איז טאר ער ניט
ווייטער שערן : (שבת טהוא בתוך יאיהטבעה)

מב דער שבת דער אין די שבעה איז אז ער פֿרייטאג איז חיינ שעה
גיועטן אאג ער זיין ערביט טון אאט ער אויך שבת פֿון ניטן
הט אבר קיין טוך טאר ער ניט אן טאן • נאך אויך קיין בנק טאר ער ניט
זיין ביז נאך איטאג קעגין שבת ווען אבר פֿרייטאג דר זיבנטר טאג איז
אז ער איז איין שעה גיועטן זיין די שבעה יאמ אויז אעג ער שיק אן טאן
אולגין וואו היין ער וויל • אול אן פֿירט אימ ניט טאן • אך אז אן ערב יום
טוב אז ער איין שעה גיועטן נעמט יום טוב די שבעה איבר זיך איז גלייך
אלו ווען ערב יום טוב דער זיבנטר טאג ווער אולאז זיין שבעה גלן אויז
אול אן פֿירט אימ ניט טאן ווען שון שבת אול יום טוב איז :

אן שבת דר אין די שבעה איז קואן לייט אולזיין גואל חסר איט דען אבול
אול פֿירן אימ אין די שול אול דר אבול זאל שווארץ קליידר אן הבן אול
זאל קיין ווייטן קראגין אבר הלז טוך אן טאן • אול דער (אבול) גיט ערשט
לום הויז ארויז אול זיין הוט זאל ער זיך ליהן אין די אומיגן אול זאל גין
(בהכנעת ראש) אולניקט רידן אונטר וועגין • אול אז ער אין דען פמליט
קואט זאל ער שטין בלייבן : אול ניט אין די שול גין • אול דעקט זיך זיין
טוילת איבר דזגלי פנימ אול איז אכחה אהפלל אול איער אן ברכו אן
היבט קואט דער אב"ד אול נגט לו אימ גיא אריין אך זאל ער גיין (דברירס
שבלינעה נוהג) דט ער ניט זאל איינ ווילן שבת איז אאג ער בייא זיין
פֿרויא ליגן • איינער איז איין אאל אין די (שבעה) בייא זיין פֿרויא גילעגין
וויא ער איז ארויז גיגאגין זיינן די (חזיריס) איבר אימ גיקואן אול הבן
אימ די גידעריס אויז דען לייב גריסן • אול דר (אבול) גיט אין די שול אול אז
איט דט טוילת איבר דען קאפֿן אול זיין שטאט אז ער פֿר ענדרן אז זיך
אער זעטלין ארונטר נאך דער טיר לו * אין איין טייל ערטיר הבין
זי אונטן בייא דער טיר איין ביזונדרי באנק פֿר די (אבוליס) • אול
אלט דער חזן היבט ברכו אן * טוט ער דט טוילת פֿון (פנימ) * אול אז
פֿירט אן אימ ווידר אהייס • אול לו אארגנט אול לו (אכחה) אך אז *
אול ווער איהם פֿאר גיט • ווען אן אויט דער שול גיט איז אן איהם
(אכחה) אול נגט (שבת היא אלנחם ונחמה קרובה לבא) אול ביז

ספר החיים

נאך די שולשית טאג ער ניט אויף זיין שטט זיין אולאויף פאטר אולאוס
אין גלן יאר ניט. אין טייל טון אין שווארץ טוך איבר די עטרה פון
טוהט ווען זי אבליט זיין פון פאטר אולאוס אדך די ווייבר טון אין שווארץ
טוך אויף אין די שול אולאוס ווען זי דר הייט תפלה טוט :

מן ואלו קיין אכלו אין די טבעה שבת אויף רופן אין די שולן • אך קיין און
ווען ער טון קואט שבת אבר יום טוב איער דעם אה' בגראבן איז •
חולוען ער איין כהן איז אולווער קיין אנדרר דא אבר עז ווער גיטעהן אן
העט אים אויף גרופןאמג ער וואלן אויף גין • אבר ניט אים לייאןניאמרט
לו הערן אולווען אן דוכנט אז ער די גנלי טאטיס אלז אויז דער שולן גין אול'
אויף פאטר אולאוטר (י"ב חודש) טאר ער ניט דוכן אולאז אויז די שולן
גין • אולוואו דער אנהג איז דא אן אייןאיהו אבר קואטר אויף רופט אבר
(בעל ברית) ואלו אן זי איז די טבעה דאך ניט אויף רופן אבר אנדרי (אלות
הולמה והכנסה הגבה גלילה) אעגן זי וואלן הבן • אולאין אכלו ואל שבת
אבר יום טוב ניט אזוי זיין הויז גין אפילו וואו אן לערנט דער וועלט קדיש
זגן דען די לייט קואן ביי אים אנהאט אכלות לו זיין ניאמרט אין זיין הויז ואל
ער לאזן לערן דעם ער קאן קדיש זגן • ווען אן אבר אויז די שולן גיט אין בית
האדרט לערן אמג ער וואלן גין איז ער איין הייט גיט :

אור * ווען שבת דר זיבנט טג איז בידרך ער קיין שעה אונזאי שבת
 לו זיצן דען און און אארגנט איז דער שוין גיט זיין די שבעה חושים
 אונזאן די וואונדן אז ער און זיבנט טג איז איין שעה גיזעטן אונז דס ניט
 מער קואן אנחטן אכונסן לו זיין איז זיין שבעה חושים אונזאגן אונזאן און ער
 זיין * אונז איר זגן איין שעה לו זיצן איז ניט לו זגן איין גלוי שעה ווען
 ער ניט לייט העט אונז * ווער זיארט איין ווייניג גיזעטן איז ער און זיבנט
 אונזאן אונז איר אונז וואו איס איז איין די שבעה חושים גיזעטן * אונז ער
 אונזאן לייט אכטן דס ער אונז דר ער זיצט ווען די לייט קואן איס אנחטן
 לו זיין * ווען שבת אין די שבעה חושים זיצט ער איין שעה אונזאן שבת
 ווערט איס גירעכנט פֿר איין טג :

מג ווען איין אה אינאס שבת טאר אן איס די אינג ניט צו דריקן אך
ניט צו אויף צו בינדן אך ניט אונז ליהן זיין פֿיס אבר הענד דער
זאל גלייך ליגן • אן אאך וואו דז אויף בינדן אז עז ניט ווייטער אויף גיט אבר
ניט צו ליהן • אולאן לעאט שטרויט אולאגט אויף דער ערד דז אן דז אה
דרויף ליגט זיארט אן אויך היטן אז אן דז שטרויט ניט צו ריימט אבר
ברעכט • אולאין קיסן צו קאפן אולדען ליגט אן איין ברוט אויף דען אה
אולהיבט עז אס אולאגט עט אויף דען שטרויט אולדעקט עז צו היט איין
שוורץ טוך * אבר אן טאר קיין נארי היטן איין ליכט צו קאפן צו שטעלן

בזו ביי נכט שטעלט אן איין ליכט לז קאפן אולדש ברוט אז אן אויף דען
אז ליגט מאג זיין חזו קליין אז עז אזו ווער עז פון איין פֿעניג • אול ער
מאג וואל פֿלייט עטן וויין טרינקן אול אַתפֿול זיין אך מאג ער וואל שול גין
נימרט פֿיל הבן דען מנהג דש זי נישט שולן גין חזו אג אז עז נישט לז קבורה
אזו ווען שון סבת אזו ווען ער דר הייט אַתפֿול אזו גט ער קיין אגן אבות
נאך נישט באה אדליקין :

אונ' אולמי סבת זאל ער וואז פֿרימאר אַתפֿול זיין דען אז אולמי סבת
קואט אול אז נכט טאר ער נישט אַתפֿול זיין אול אך נישט הברלה
אכן • אול' ווען ער אזו זיך אקדיט זיין פֿר דען אקוס לז גין דש ער וואט
בישטעלט לז רכֿ האת היבט זיך זיין אמינות איד אן אז ער אזו דר שטט
גיש • אול' ווען ער עט אמרגן ביגרמבן הט אול' זאן תפֿלה אזו נישט עובר
אזו ער אַתפֿול זיין היבט אן פֿון ישתבח אבר קיין תפֿילין טאר ער דען
זעלביגן טג נישט ליגן • אבר די תפֿלה פֿון אולמי סבת ווען ער נישט הט
אַתפֿול גיווען • בדרך ער נישט אַתפֿול לז זיין • ווען שון איין אַת ווער גאך
אזו אג גיווען דז ער נישט הט אַתפֿול גיווען ווייל ער אזו און גיווען בדרך
ער נישט דר נאך אַתפֿול לז זיין אבר הברלה וַט ער ביומ ג' מול' בדרך
קיין בשמים נאך קיין נר • ניימרט נעמט איין כוס אול' וַט ברכֿה אול'
גט האַבדיל בין קודש לחול וכו' ווען אבר זאן תפֿלה עובר אזו דארף
ער גאר נישט אַתפֿול לז זיין ביז מנהג :

אזי דיניט ווער דא זאל קדיש זגן אול' וויא אן גט :

מר אין די טבעה אזי אלט גלייך איט קדיש זגן עט זייא איין
פֿרעמדר אבר איין בעל הבית אול' נאך די טבעה הט
דר פֿרעמדר נישט מער אז איין קדיש אין איין שול ווען שון פֿיל שולן זיין
אין זין טייל ערמט גיבט אן איס אין די שלטיט אול קדישט ניימרט איין
יאר לייט אזו ער איין קדיש געבן • אבר אין די טבעה בדרך ער דען
יאר לייט גאר קיין קדיש לז געבן ווען ער סבת שולן קואט • ניימרט די
קינד דר נישט טבעה יאמט זילן ווען זי שולן קואט זיין זי וואל דוחה אבליט
אול' הבין אול קדישט אבר איין יאר לייט • ווען זי איין קדיש געבן • ווען
לויי ווערן גישטמרבן אולמינר הט לעהן זין גילאזן • אול' מינר איין זון
נעמט די לעהן זין לעהן קדישט אול' דער נישט מער אז מינר • ווען זי
העטן גורל גיומרט און די קדישט • אול' דער נאך קואט נאך מינר
אזי דר ערשטי גורל לז ניקט אול' און אזי ווידר אויף ניימרט גורל ווערפֿן •
ווען אן סבת ווערן פֿילימאר לייט דש נישט מיטליכר קענט קדיש זגן מאג
ער אולמי סבת קדיש זגן • אול' אַתפֿול זיין דען אולמי
סבת גיאן זי אין גיהנמ ווידר • ווען ער אבר אן די וואַל העט קיין

קדיש

ספר החיים

קדיש גיואגט בייא טאג גיבט אן איין לז אערב קיין קדיש ניט • בייא די
(ספֿרדייט) זאגן אזוי אבליס קדיש לז גלייך איט מיין זאגן :

און' איין זון זאל קדיש גיין אום זיין עלטערין אד אדא זיין ענקל ווען זיין
פֿאטער לז פֿרידן איז קדיש זאגן אום זיין עלטער פֿאטער (בני בניס
הרי הם כבנים) אבר אין די שול האבן זיי קיין חירות ניט ניימערט אין
אירי הייזר זאגן זי זאגן • אך אזו ווען איינער הט איין יתום אויף גילוגין
אולגילאזט לערנן זאגט עס אין זיין הויז קדיש זאגן אום איין אדא אדא ער
זאגן נאך זיין שוט רבנים פֿר איין לערנין אין זיין הויז • אולקדיש פֿר איין
זאגן : אבר איין טייל וועלן זאגן דאס • עז זאג קדיש אום איין גיין זיין
טאכטער איז איין גיטפעט אול גילעכטער • אול איז איין (דבר תפול שול
נחל בטום ספֿר) • מיטליכן יאר לייט זאגן די אבליס מיין קדיש געבן :
אולקדיש וברכו אולער איז זאגן אולגילאזט אין זיין טייל ערטער איז ער גאר
זאגן ווען אן קיין תחנות גיט זאל אן קיין אבליס נאך יאר לייט זאגן אולגילאזט
זיין • מיין פֿרעאדין יאר לייט זאגן אן איין קדיש געבן • אבר (בחורים
אולדיק אסרתיס) הבן אזוי חירות אז וויא איין עיר ווער ניט בר אלוה
איז זאל קיין קדיש וברכו גיין • ווען איינער מיין קינד זאל איז קואט איהם לז
אולגילאזט זאל לז זיין ווייל דריין שטיט (ואני זאת בריתי) : אולקדיש גיין
אין די טבעה רעכנט זאל פֿון דער קבורה אן • ווען ער עט העט גיוואר
גיוואר אן אכטן טאג אולקואט שולן אוב ער שולן נאך ניט (טבעה יאין)
אויז גייעסן איז • הט ער דאך ניט אער אז דען ערשטן (קדיש) אז ער
שול קואט אולדער נאך שטעלט אן אין אויף די ראל גלייך אנדרי (אבליס)
אך אזו ווען ער אן ערשטן טג יום טוב לקבורה קואט רעכנט אן איין זיין
טבעה פֿון דען טאג אן אז אן איין בגראבן הט אולווייל ער גאלן יום טוב
שולן גיט אז ער מיטליכן יאר לייט געבן איין קדיש • איז אבר דאך דוחה
(אבליס) ווען איינע פֿאטער אול • אומר שטערבט גיבט אן אין דאך ניט
אער אז איין קדיש אז וויא איין אן איין בעל בית דש זיין קינד וואונן אין
אין אנדרי שטאט אולקואט נאך זיין שוט אין איר פֿאטער שטאט הבין
ניט אער אן די קדישיס אז וויא איין אנדער פֿרעאדיר • ווייל זי אנדערשט
וואו וואונן • ווען אן הט גורל גיווארפֿן אול לז וויא הבן איין ב' אול
איינער הט איין א' זאגן אזוי דריי ווידר (גורל) ווערפֿן ווען אבר איינער הט
איין ב' אול לז וויא איין א' זאגט דער דיב' הט קדיש • אול' ווייל פֿיל זיין
פֿון (קדיש) ווענט זיך אן (אנהג) וועלן אירש ווייטער בלייבן זאגן מיטליכר
טאג אז וויא זיין אנהג איז : אוב אן שון אזו הלשן (אבליס י"ב חודס)
אבר קדיש זאגט ער ניט אער אלס י"א חדשים דען דר גרעסטער רשע
איז ניט אער אין גיהנום אלס י"ב חדשים) אול' ווען אן זעלט אזו לז
קדיש גיין חלום ער

זיין פֿאטער פֿר איין גרושן רשע אול' אן דען טאג אזוי (י"א חדשים) איז
 זיין גוטער אָך קיין קדיש אז מען אהנטג ווער דר' לעלטר טאג פֿון די י"א
 חדשים) אז זיין פֿאטער גיטטארבן איז הערט ער זונטג לז נכט אויף אול'
 גיט קיין קדיש * אול' אז פֿון דער איהת ה' בחדשים איז הבן זי יאר לייט
 אז פֿון טעג איס (חודש) אז ער גיטטארבן איז אול' אז דען זעלביגן טג
 פֿסטן אז ברידר לז גלייך ווען שון דר ניט בייא די (איהת וקבורה גיווען
 איז אבר ער העט עז זג דר נאך גיוואר גיווארין הבן דאך אז גלייך יאר
 לייט אול' קואט זי אזי (קדשים) אול' דער נאך הבן זי גאר אזי גיהיט :
 אול' ווער עז ערשט אין נאעלפֿטן חודש גיוואר ווערט זילט ער ניט מער
 אז איין טעה אול' ריימט קריעה אול' הט אול' זיין ברידר לז גלייך יאר לייט
 אול' טאר קיין קדיש זגין ביז ער יאר לייט הט אול' זיין ברידר * גיארט
 זיין אבנות אז ער האטן טאר אויף זיין שטאט ניט זיין אז וויא זיין אבר
 ברידר טון ביז ער הט יאר לייט גיהיט דען איז זיין אב וי' אזי : דען מויר
 זי שון הבן אויף גיהערט קדיש לז זגן אבר איר אבנות און זי האטן אז וויא
 ערשט ביז נאך איר יאר לייט * אול' דער נאך הט ער אזי יאר אז פֿון
 טעג אין דען חודש יאר לייט אול' און פֿסטן אול' קדיש זגין דען זעלביגן
 טאג :

ווען

אן קיין תחנות גיט בידארף דר יאר לייט ניט לז פֿסטן * אול'
 די נכט אז זיין יאר לייט אן היבט טאר ער אויף קיין מעודה גין
 אול' יאר לייט אז ער פֿסטן ביז נכט * ווען זיין ערשט יאר לייט אז ער
 הט אזי גיהיט איז אן פֿרייטאג אול' ער הט ניט ביז נכט גיפֿסט ווייל
 שבת איז ווען זיין יאר לייט ווידר אן פֿרייטאג קואט בדארף ער אָך ניט ביז
 נכט לז פֿסטן * אבר אז זיין יאר לייט אן די וואלן קואט אז ער אזי לייט
 ביז נכט פֿסטן ווען שון אן פֿרייטג איז * ווען אין די פֿסטן טעג גלייך ווער
 בדארף ער קיין אול' ניט ביז נכט לז פֿסטן * אול' ווען ער הט דען ערשטן
 פֿרייטג ביז נכט גיפֿסט ווען ווידר קואט פֿרייטג אז ער אָך ביז נכט
 פֿאסטן * אול' ווען זיין ערשט יאר לייט אן שבת אבר אן יום טוב קואט
 טאר ער זיין (שבת) קליידר דאך ניט אן טאן אול' ניט אויף זיין שטאט זילן
 ביז לז שחרית נאך טאג * אול' ווער יאר לייט הט אזוי די נכט אול' טאג
 לייט ברען * אול' ווער קיין קיידר לז זיין זאלן זיין פֿריינד אזי יאר דען
 זעלביגן טאג אז ער גיטטארבן איז איין לייט און חס ברענין :
 (ווען עיבור איז וויא אן קדיש גיט אול' יאר לייט הט) :

מה

ווען איינער שטערבט אין יאר (טז עיבור באדר ראשון) הט אן אזי
 אול' יאר לייט אין אדר ראשון ווען שון ווידר עיבור קואט ווען ער
 גיטטארבן איז אין אדר אול' לייט (עיבור) אול' דאס יאר אלס :
 טו א ער

ספר החיים

עכ"הט אורי גיהנום איז עיבור הט ער יאר לייט אין אדר ראשון • און עין
טאג אין חודש אז ער גיטטארבן איז • ווען ער אבר גיטטארבן אין איין
יאר דאס עיבור איז אין תשרי אבר חשון כאלו טבת שבט אדר הט ער
יאר לייט אין איין חודש אז ער גיטטארבן איז עין די חדשים יגט ער י"א
חודש קדיש י"ב חודש הט ער אורי גיהנום און עין טעג אין חודש אלט ער
גיטטארבן איז • אוליאר לייט הט ער אין דריילענטין חודש • און ער
אוי גיטטארבן (ה' יום כאלו ה' תשרי הוא י"א חודש הערט ער אויף
קדיש לוג' ה' חשון הוא י"ב חדשים הבן זי אויט גיהנום טוט זיין
טוית אפ אול גיט און זיין טטאט אול אאג אויף חתנות גין אולה כאלו
הוא י"ג חדשים אז זיין פאטר טוט איז דא הט ער יאר לייט :

אך און ווען ער איז גיטטארבן אין איין יאר דש עיבור איז אין (ניסן
אייר טיון) און אזוי חדשים פול ניסן אן אונט ווייט אולדז יאר דר
נאך ווער עיבור ווען ער איז ה' ניסן גיטטארבן איז ה' אדר ראשון י"א
חדשים הערט ער אויף קדיש לוג' (ה' אדר שני הוא י"ב חדשים) הבן
זי אויט גיהנום (ה' ניסן הוא י"ג חדשים) הבן זי יאר לייט • אזי אמן און
אמן יאר לייט הבין אין דען זעלביגן חודש אז ער גיטטארבן איז יאר
דאך קיין נייאר קליידר זאל אמן אן טמהן ביז אין הט יאר לייט גיהט • ווען
ער אבר איז אין אדר שני גיטטארבן • ווען ווידר עיבור איז הט ער יאר
לייט אין אדר שני און פיל טעג איז חודש אז ער גיטטארבן איז ווען ער
טון אן די וואלן גיטטארבן איז קאן זיין יאר לייט אן טבת קואן • אך אז
ווען ער טון אן טבת גיטטארבן איז זיין יאר לייט אן דר • וואלן קואן אול
ווען ער ווער אן ראש חודש גיטטארבן דען ערשטן טאג הט ער אזי אמן
דען ערשטן טאג יאר לייט • דען אנדרן טאג הט ער אזי אמן דען אנדרן
טאג יאר לייט • יטאער ווען ער ווער גיטטארבן דען אנדרן טאג פון
(ראש חודש) אולאיר איין יאר איז נייארט איין טאג ראש חודש הט
ער דאך ראש חודש יאר לייט אול ווען דש יאר ווער איין טאג ראש חודש
גיווען אולער איז אין אנדרן טאג גיטטארבן אול איבר איין יאר איז לוגי
טעג (ראש חודש) הט ער אין אנדרן טאג ראש חודש דאך ניט יאר
לייט ביז דען טאג דר נאך איין טייל פאשטן ווען עיבור איז אין אזי ביידי
חדשים ווער ניט ווייט ווען ער יאר לייט הט אאג זיך איין טאג נעאן
ווען ער וויל ווען טון אן טבת אבר די אלוים בדארפן איהט אין דיטול
קיין קדיש לוגעבן : (אית בערב יום טוב ויום טוב ראשון ושני)

מו איינר דער ערב יום טוב שפעט איז גיטטארבן אול בלייבט
איבר נאכט לוג אאג דער אלוט טון גין אולת פלה טון אול
פלייט עשן אול וויין טרינקן אונבענטן ניט • אער ביידי פרויט טאר ער
ניט

ספר החיים

קיד

ניט ליגן. חבר על זאל ניקט טון. לאזן לוס (את) ביז ער גיגעטן הט דען
 אזו במלך. ער היבט אן (אתעמק באה) לזיין הט ער אן זיך (דין אונז)
 טאר קיין פלייש עטן נאך קיין וויין טרינקן נאך קיין ברכה און אזו ווייז
 מיין אונז: אולווען עש מיין גמלן טאג ליגן בלייבט אבר ווער בייא טאג
 גיטט אבר אולבלייבט ליגן ביז דען אנדרן טאג יום טוב אבר ביי (איסרו
 חג של יום טוב) היבט זיך זיין חסימת ניט איער אן אז דען זעלביגן טאג
 אז ער היבט זיך אן אתעמק בלכרי האה וקבורה לזיין. אול אאג גמלן
 י"ט פלייש עטן אולוויין טרינקן אולאמפלז זיין: אולאולאמיוס טוב מיז
 זיין דין גלייך אזווי בייאולאמיוס טוב אז נאכט מיז טאר ער ניט אהמפלז זיין
 נאך ניט הבלה און - אולביידער פרויא טאר ער ניט ליגן פון דער
 איהת אן ביז נאך דיטבעה: אולקיין נכרי זאל ער ניקט הייטן טון
 ביז נאך יום טוב און שכן דט קיין יהודי זאל ניטט טון ביז אן הט ברכו
 גיגט: און שכן טבת דט אן זאל ניקט הייטן טון ביז נאך ברכו. נייארט
 ווען ער אויט פרייגין פער דער טמאט אין תחום דט ער אויט וואש הולין
 פער דען אה אז נכט איז דט אאג ער וואו טון: ניט אער אז ער אן היבט
 לזיין היבט זיך זיין (אמינות איד) אן: עש זיין אולאמי טבת אנדר אולאמי
 יום טוב הט אז מיין דין:

(את בפסח ויין מדר גיבט וכל דיני את ביום טוב)

מו ווען מיין אה איז די נכט אז אן דען מדר גיבט אאג ער טאן גין זיין
 תפלה טון אולאמאג קידוש און דער הייט אולעטן פלייש אול
 טרינקן וויין אולבעטן חבר דען מדר זאל ער לאזן מיין אנדרן טון אולער
 זאל ניט מיט גין אולקיין קיטל זאל ער אן טון אולקיין חסבה זאל ער אויף
 און אולאמי יאר דט ער און איז אויף פארט אולאמאר זאל ער אן קיין
 קיטל אן טאן נאך קיין (המבה) אויף בעטן:

אז מיין אה אן די ערשטע נכט יום טוב איז אולאן בגראבט עש לז
 אחרגן אן ערשטן טאג אאג ער ביי נכט טאן גין אולפלייש עטן
 אולוויין טרינקן אולתפלה טון אולאאג אויף זיין טמאט זיין אול ברכה
 און אולבעטן: אבר ער זאל ניטט טון לוס את ביז ער גיגעטן הט אוללז
 אחרגש בגראבט פרט: אולאזו בולד אז ער איט און גיט היבט זיך אן
 (דין אמינות) אולאן היבט דז את יום טוב אס אנדר פערט אולדריקט מיין
 די אויגן אולדז אויז לז אוללעמאט שטראו אולליגט עש דרויף אויף דר ערד
 אולאמיין ליכט לז קאפן אוללעקט לז איט שווארץ טוך: אולאן זאל זיך היטן
 אז: אן דז שטראו ניט לז ריימט אבר לז ברעכט: און (אולאזו שטראו
 בשבת אמר ביום טוב ראשון) ניט אער וואו אותר איז אן יום טוב
 (אסון אוללעש אותר לעסות לאה) אן יום טוב אאג אן ווארש וואראן אול
 קמחן אן אאג אן ווארש

וואראן

טו ב

ספר החיים

וואראן מטהר איט לויין אך אאג אן טראגן אין תחום אז האלץ די פֿר דר
שטאט ליגט אאג אן מריין טראגן איט לז קאפֿן אזו אאג אן אך דש אה לז
קבורה טראגן אין תחום ניט מער אך אאג וואלז האלץ טראגן זעלברט
אויף איין שולטר אבר ניט איט איין וואגן אדר שיף אדר איט איין בהאה
טאר אן עניט לאזן טראגן אזו טאר אך קיין יהודי די אה פֿירלן ביגראבן
איט איין שיף אדר וואגן נייארט דורך נכריס אאג אן עניט וואלז לאזן פֿירן אבר
קיין יהודי טאר אויף דען וואגן אבר אין שיף זילן ווען שון נייארט איבר איין
שאלז וואטר ווער נייארט ווען ער קאן דר בייא לז פֿום גין אאג ער גין ווען
עז אין תחום איז דען עז איז קיין חילוק לויטן שבֿת אול יום טוב וואז שבֿת
אמור איז . איז יום טוב אך אמור ניט מער וואז יום טוב אהר איז היט אן
אך אהר גיווען לז אה . ארון ותכריכו די קבר גראבן אול לז שיטן און
אז נכריס שון . אול ווען קיין נכריס לז קריגן ווערן און אן די אה ליגן לאזן
ווען שון נאך אזו לאג דען דר ערשטי טאג יום טוב איז אן התורה אז ווא
שבֿת איז נייארט יהודיס ליגן די אה אין קבר אול מעגן אלי כלי קבורה
ווידר אהייט טראגן אין טייל ערטער ביגראבן זי קיין אה דען ערשטן טאג
דען זי הבן אורא זי מעכטן וואז ניט רעכט שון דען אה אבר ח"ו אהלז יום
טוב זיין עז זימ דען אה ווער אג גילעגן אבר וואז אג ליגן דען ביגראבן
זי עז אך טאר אן קיין נגיל אין ארון שאלאגן נייארט אין די לעכר שטעקין אן
טאר אך קיין קריעה ריימן נאך קיין טוך לז ריימן נאך ניקש לז ברעכל ווען
עז שון פֿון ניטן העט לז אה אך זאל אן ניט די העמד אויף ריימן אז זימ אן
פֿלעגט אן די וואכל לז שון : אונ' אזו זאל אן מטהר זיין אן יום טוב עש
זימ דען ערשטן אבר דען אהרן טאג : אן זאל די אה ליגן אויף דען מטהר
ברעט אול זאל איין לייך איבר אימ דעקן אול זיין העמד אויז שון אונטר
דען לייך אול זאל די וואטר שיטן איבר דען לייך די עז וואלז נאס איז פֿון
אול זייטן אול אן זאל די הנט אויף די לייך הלטן אן אויל די קיין וואטר אימ
אויז קואט אול וואלז וואטר שיטן פֿון קאפֿ בוז פֿום אול ניט וועטן נאך רירן
איט דען לייך דען ווען אן זעלט וועטן איט דען נאסן לייך מעכטן זי דש
וואטר איט קוועטשן אויז דען לייך אול די טאר אן שבת אול יום טוב ניט
שון איז (אימור מחיטה) אול דען זאלן זי אימ די נעגל פֿון הענד אול פֿיס
איט איין נאגיל אויז אהכל דען דרעק דר לז איז בידארפֿן אבר ניט אויז לז
קראלן אה פֿאשט דראן קלעבט : אול דען ווידר וואטר דריבר שטין איבר
די נעגיל אזו ווא אן די וואכל אבר ניקש וועטן איט דען נאסן לייך *
דר נאך זאלן זי נעמאן איין טרוקן לייך אול זאלן עז הלטן אין די היך איבר
דען נאסין לייך אול אן זאל די נאסי לייך אונטן איין פֿיר ליהן אול אויף
דר ערד ליגן אבר איין וועק הענגן נייארט אין קיין פֿאס וואטר טאר אן עז
ניט ליגן אול איינר זאל אויף

אנ' וייל איר דא רידן פֿון (אימור מחיטה) זאל מיטליכר נזהר זיין קיין כלים אויף צו שפילן אן שבת ויום טוב איט איין נאם טוך נייארט איט די הנט אין ווארט וואסר אפ גיוועטן מול איט איין טרוקן טוך אפ גיווישט מול איטליכר (ירא שאינ) זאל אכטונג דרויף הבן דזאזן איין עבירה נייט אין זיין הויז זאל גיטעהן ^י אך זאל אן קיין את אטהר זיין אמ פֿמח איט קיין גישטערקטן זייליך אבר טיכר דען אזו בוד אזדז נאם ווערט הט ער איין רעכטן חאץ מול מיז עובר (בל יראה ובל יאכל) אכלט שכן

מז

ע קיינר קיין גיטטעקטי לאעהלן אבר מרועטן נאך שנופ טיכר זאל
אן פסח ניט גיברויכן דען אזא בלד אז דט נאם ווערט אלס וואס דראן
נידרט איז חאץ דען (איסור חאץ באשדו) אזא זאג אז טרוקן בלייבט שטאט
ניטט אז אבר נאם ווערט איז חאץ. אך אזא קארטן אז איין שטיקל פון
איין קארט איין איין עטין פלט אזא מערש נאם איז וואס חאץ :

און אן בגראבט דאזא אן יום טוב פרייט דט די לייט קענן ווידר קולן
קואן ווען זי אבר ניט קענטן ווידר שולן קואן זאלאן עס נאך שולן
בגראבן אף אזא ווען איין (חשוב אן איין תוליד חכם) שטערבט זאלאן
איס נאך שולן בגראבן דט איטליכר זאל לוידי נאך טאן : אזא דר אבן
פון בית החיים קואט גיט ער שולן אזא טאג גאר קיין אבולות מנהג זיין.
נאך יום טוב זילט ער שבעה יאסן ניימארט בייא זיין ווייב טאר ער ניט
ליגן אזא לייט קואן בייא איס אנחט לו זיין אזא זאגן (יום טוב היז אלנחט
ונחמה קרובה לבא) אזא לייט שטאט פער ענדערט ער אף ניט איין די שולן
נאך קיין טולית זעלט ער ניט אויף : אזא ווען דר אנדרר טאג שון שבת איז
פירט אן איס דאך ניט שולן אף אזא ווען איסרו חג אן שבת ווער פירט
אן איס אף ניט שולן אזא חאט קיין אבולות בוי (אזא שבת) לו נאכט
רייטט ער קריעה אזא זילט איין טעה ווערט איס פער איין טאג גירעכט
אזא ער פרייטג פרייט איין טעה זילט איס זיין שבעה גלן אויס. אזא
אן פירט איס שבת ניט שולן דען זיין שבעה איז דאך חוי : ניימארט
ער גיט שולן אזא פאר ענדערט זיין שטאט אזא זעלט זיין טולית אויף אזא
שלישן לזט ער פון די איתא אן :

און דער אנדרר טאג יום טוב אזא אן אזא אף טאן אזא ווי דען ערשטן
טאג ניט מער ווען קיין נכרים דא ווערן מעגן יהודים אלס טאן
ארון אבן אזא נכריכן נאן אזא איט וואגן אבר שיף פארן ווען שון אזא
דען תחום איז אזא נכריכן בגראבן : דען דער אנדרר טאג יום טוב הבן
די חסדים בייא דען אף גיטטעלט אזא ווען וואך ווער : דאך זאלאן עס
ניט אופן באר טון פער די נכרים דט זי ניט זאלן אן זיערבטין אן איס
(יום טוב) אזא אלס וואז אן קאן פירדיג קריגן ווען שון וואס שולעכט איז
זאלאן עס נעאן. אזא אלס וואס איינר קאן טאן זאלן קיין לויי דראן
ערבטן. אזא ווען זי איט שיף אבר איט וואגן וואסן פארן אדר אויס
דען תחום גין זאל קיינר מער איט אזא דיאן אזא הבן לו דער קבורה אפילו
פארט אדר אויסר אבר קינדר טארן ניט איט פארן : ווען אבר נכרים
דא זיין אזא אן אלס זאלאן טאן דורך זי ווי דען ערשטן טאג ניט מער אן
שיף אבר וואגן אדר אזא דען תחום מעגן דיאן ניטיג הט לזם אף איט
פארן : אזא אף מעגן יהודים דען אנדרן טאג דז קבר לו שייטן ווען
שון

טון נכריס דא זיין אבר נישט דען ערשטן טאג (כאלו כל דבר) דרערשטן
 טאג ווען מוז נכריס טאן מולדען קיינע דא זיין אזויאן דא אהר ליהן למן
 מולדען מנדרן טאג ווען קיין נכריס דא זיין דען מעגן יהודים אלס טאן
 אזויאן די מולדען : מולדען זיין דען מנדרן טאג מעג אן פרייט טאן
 איט לילד ניימארט אן זאל נישט אויס קומעשטן איט די הענט אומ ווייג
 מולדען די תכריכ ווערן פלוגיווארן דען ערשטן טאג און אן זי אפ ווייטן
 איט היין טוך מולדען מנדרן טאג זאלן זי אין קאלט וואסר אב ווייטן
 אבר נישט אין ווארמ וואסר : מולדען בידארף זי נישט אויס טאן ווען אן זי
 וועסט מולדען אן איט שון און נאט איט בגראבט איט ניקס דראן גילעגן
 אבראן זאל אויף פאמן מולטיכר אונטער ליהן זי נישט פלוג ווערן מולדען
 אן ביי איט ליגט טאר אן נישט היין וועק נעמאן אזוי איט מיט געבן ווען
 און אויף דען (בית החיים) היין וועק נעמאן און זי אין קבר ווארפן
 עט זיין דען ער מוז ערשט רידן דעויל איך ווידר מוועק נעמאן דען מוז
 ערשט נעמאן : היין (קברן) דר נישט קענט זיך אן יום טוב אהרעמק באהר זיין
 מולדען זיין גורל מוז ער וואס היין מנדרן שטעלן : מולדען און בילדען
 נעמאן אבר ער : זאל נישט דינגן איט איט נאך נישט רידן פלוג בילדען מולדען : זאל
 און נישט רידן איך וויל בילדען הבן דר פלוג און זאל וואס אן מוז קומפן לום
 אהר יום טוב טאר אן נישט דינגן ניימארט היין אשכחן מעג אן געבן : עט
 זיין דען ערשטן אבר דען מנדרן טאג : נישט מער דען מנדרן טאג אזויאן
 דא אהר ליהן מוז אהר אן אפילו איט געלט קויען מולדען ערשט זעגן מול
 און מאלען מול אלס וואס אן פלוג נישטן הט לום אהר :

אין קינד דאזשטערבט אן יום טוב ווען שון און דרייסיגסטן טאג
 שטערבט איז דאך היין סעק נפלדאך ווען עט איז היין אויס
 גיטראגן קינד מולדען האר מולדען מעג אן עט דען ערשטן טאג
 ביגראבן נישט מער ווען עט איז בן זכר ווער מולדען נאך נישט גיורדט
 דען בגראבט אן עט דען מנדרן טאג מולדען עט אויף דען (קברות)
 דען אן ערשטן טאג טאר אן עט נישט יודשן ווען עט מבר אין אלטן
 יודש ווער גיבארן גימארן אבר איז קיין אויס גיטראגן קינד הט קיין
 נעגל נאך האר אכא שכן ווען עט גאר טוט גיבארן ווערט טאר אן עט
 נישט ביגראבן נישט דען ערשטן נאך דען מנדרן טאג מולדען שערעט נישט
 טראגן פלוג היין מורט לום מנדרן דען דאזי היין (נפל בודאי) מולדען
 היין קינד מיכר דרייסיג טאג אלס איז מולדען שטערבט מולדען איז נישט
 גיורדט ביגראבט אן עט דען ערשטן טאג מולדען עט און דען
 מול די קינד די לעבנדיג גיבארן ווערן מול שטערבן איז אן יודשט
 איז אן זי אל אויף דען קברות איט היין גלאז אבר טערבן אבר איט

ספר החיים

קיינא מעמר • אן שנייט מוכדי ערלה אפ אולווערפֿט זי אין קבר אבר
 בידמרף קיין פריעה לו אפן אולווער טון קיין אוהו מיזאאג עש טאן אול
 בידמרף אך קיי ברבֿה לו אפן אולאן גיבט אימאין כוואן גט אזו זאלטטו
 הייט אזויא זי זיין פֿאטר גט איין איידן גיט אן אך איין נאמן אבר
 ניט די טוט גיבארן ווערן • אולאן גיבט אימא דרום איין נאמן דען תחיית
 האתים ווערן זי אך לעבנדיג ווערן ווערט אן זי רופֿן איט דען נאמן בייא
 איר עופֿרן דאך זיין איין טייל די אנדרי אנהגיט הבואיט נפֿל לו בגראבן
 אולבגראבן יום טוב גאר ניט מאג איטליכֿר טאן אזו ווי זיין אנהג אזו ווי
 וואו אזו זיך גטריבן האב שרייבן אלי אחר וינט דש אן אזו טאן זאל :
 (את בחול האועד)

מח

איין את בחול ראועד הטער (איד דין חוק) אזו ווי אן די וואלן
 ביז עש לו קבורה מיזאולדֿר נאך טאר ער קיין אבולות שרייבן
 ביז נאך יום טוב לייארט ביי זיין ווייב טאר ער ניט זיגן • גלייך אזו ווען
 איינער שטערבט אן יום טוב אולדי אלייטאן קיין אבולות אפן באר טאן
 אבר (בלינעה) אזו זי האלטן ער טאר ניט לערנן נאך ניקס וואט איין
 שוהה מיזאולאן זאל אימאך ניט אויף רופֿן לייארט אנדרי וולות מאג
 ער וואו הבן • ווען ער איין אולד אזו מאג ער איט די קינדֿר וואו לערנן
 אולווען ער איין די שול פֿלעגט זיין שיעור לו לערנן מאג ער אך לערנן •
 לייארט פֿרייך זעלבֿרט טאר ער ניט לערנן • אין אשכנז רייסט אן קיין
 קריעה • אס (חול האועד) זיין דען איבר פֿאטר אדבאטר • אול איין
 פֿון רייטן זי איבר אלייט זיטענה יאמ זיין • אבר איין פֿרעאדר ווען
 ער טון ביידר אייטה איי רייסט ער ניט :

אנ'

אן מאג אימא חול האועד אנהא אבליטן זיין • אול אן זעלט דש את
 ניט אנדֿר דריי אולאולאן דרשכת ניט אולאן גט קיין (לדוק
 הדין) אך קיין קדיש אולרייט קיין גראז אויט אולאכט אך קיין
 (הקפה) אך אזו ווען איינער שטערבט אזו אן קיין תחנה גט אבר ווערט
 ביגראבן ערבֿ שבת יום טוב נאך איטאג אבר עש ווערט נאכט אי אן
 אימא בגראכט אייזאך דר דין אזו אזו ניקס גט : אולווער יום טוב
 שטערבט טאר אן חול האועד קיין קריעה רייטן ביז נאך יום טוב אפֿילו
 אויף פֿייט אולאטר אך ניט • אבר (בלע האות ויהי נועם) גט אן ווען
 טון אן יום טוב (ר' ארדייפֿה) שרייבט איבר איין אדס גדול מאג אן
 וואו דרשן אולקדיש זיגן ווען אן טון קיין (לדוק הדין) גט * אול דען
 שבת חול האועד אדר אימרו חג אן שבת אייפֿירט אן אימא ניט שולן
 דען דרשבת ווערט גירעכט לזיין יום טוב אולגלייך אזו ווען נאך יום טוב
 ווער אולטוט קיין אבולות ער אולא שבת אול אז ער חול האועד אפֿילו

איווען זאן תפלה נישט עובר איז וואו ער אף תפילין ליגן ווילן ער גאר קיין
 אבולות דערף טאן אולדען ערשטן טאג איז ער שבעה ימים זילט וואו ער
 אף תפילין ליגן דען אזוי אז ווען ער דען ערשטן טאג אזאן עט בגראבין
 הט אבר גיהערט הט טאר ער קיין אבולות בפרהמא טרייבן וואו ער
 דען זעלבירגן טאג תפילין ליגן אולווער נאך יום טוב שבעה ימים זילט
 וואו ער דען ערשטן טאג אף תפילין ליגן אף אז ווען ער יום טוב
 גיטט ארבען איז אבר ער האטש גיהערט וואו ער דען ערשטן טאג איז ער
 שבעה ימים זילט תפילין ליגן :

און ווען זיין אה' ערב יום טוב שפאט איז ביגראבן ווארן דש ער גאר
 הט נישט קענין איין ווייניג אבולות פאר יום טוב טרייבן וואו ער
 נאך יום טוב שבעה ימים זילן אולשליסן ליזט ער פון די איתנה זון :
 ווען ער אבר איין ווייניג העט אבולות גיטאן פאר יום טוב נאך דר קבורה
 ווער איין ווייניג אויף דר ערד גיזעטן נעמט יום טוב די שבעה איבר
 זיך עט זיין ער גיט אים אדר נישט אזאן איהם איין ווייניג פאר יום טוב
 גיט עט איז בגראבן אול ער זילט איין ווייניג ווען שון קיין טעה איז נעמט
 יום טוב די שבעה איבר זיך : ווען ער אבר הט דען ארון דר הייט
 פאסט לוי גימאכט אולייהודים אים נכרים גיטיקט ווען שפעט ווערט
 דש די נכרים זאלן עט ביגראבן אולאכט דען ארון דרוישן נישט ווידר
 אויף נייארט ביגראבט אים אזאן לוי גימאכט אזאן בלד איז ער אויס דען הויז
 איז דש זי איין ווייניג זילן ווען שון אין דר נכט ביגראבן ווערט נעמט יום
 טוב די שבעה איבר זיך : ווען ער אבר זעלט אים גין ווען שון דר הייט
 איז לוי גיטט אול ווערט דרוישן נישט ווידר אויף גימאכט היבט זיין
 (אבולות) דאך נישט איער אן אז ביז נאך דר קבורה :

און ווען נאך נישט נאכט איז אול ער הט נאך קיין מעריב אה' פלז
 גיווען ווען שון קהל הט (מעריב אה' פלז) גיווען זילט ער איין
 ווייניג נעמט יום טוב די שבעה איבר זיך אול אזאן ער קיין שטערן
 היבן אן לוי קואן איז נאך נישט נאכט אף אזאן ווען ער זיין אה' לוי שפערט
 אולשיקט ווייט איין וועק אז עט אזוי זיין הויז איז היבט זיין אבולות אן
 אולווען איין שטאט בילעגרט איז אולער פוט זיין אה' אין ארון אול
 שפערט אין לוי אולשטעלט אים אזאן איז איין חדר היבט זיין (אבולות
 איר) אן אולווען איינער איז פאר טחנקן אבר גיהעגן גיווארן אזאן בלד
 דש זי זיך אים (אימאט) זיין דש אן אים נישט פֿינדן קאן אבראן קאן אים
 נישט אפ קריגן פֿון די תלוייה לוי ביגראבן היבט אים (אבולות איר) אן :
 אולווען אן זי דר נאך קריגט אול שטויט זי לוי קבורה בידרפֿן זי קיין שבעה
 נאך גאר קיין אבולות איער לוי טאן אז קריעה און זי ווידר

ספר החיים

דיין מלך ביו מן איש בגרמבט הלט עד זיך מווי חיי אבן אויף חיי אה :
(דין שאוועה קרובה) וואט מן הערט אין דרייסיג טאג :

מט אור איז דר דין בייא (שאוועה קרובה) ווען איינער הערט אין די
דרייסיג טעג דט איש איינער גיטט ארוב מ'י איז גלייך אז

ווען ער היינט ביי איש גיטט ארוב ווער אולביג ארוב מולאז פון דעם
טאג אן אז ערט הערט לילן ווען ערט שון אים דרייסיג טאג הערט איז
גלייך אז ווען ער היינט ביי איש גיטט ארוב ערטט ווער * אול היבט אן
איד טבעה יאיש לזילן אולאז קריעה דיימן אולאן שיקט איש מעודה
הבראה ער אהג וואל (תפלה) טון אבר קיין תפילין טמר ער דען
ערטטן טאג אז ער היבט אן לזילן ניט זיגן * אולאז ער הערט אין ווייניג
פ'ר נכט אולעכ הט נאך קיינאערב אהפול גיווען ווען אן שון אויז דר שול
איז זילט ער איין ווינוג ווערט עז פ'ר איין טאג גירעכנט * ווען ער אבר
הט אעריב אהפול גיווען ווען שון טאג נאך איז אולקה הט נאך קיין
(אעריב אהפול) גיווען היבט ער אן לזילן זיין טבעה פון אהרגן אן
מולאז דאך זיין (אבולאז וטבעה איד) אן היבן אז אויף דר ערד זילן
אולטאר אהרגן קיין תפילין זיגן אן אז איז אך דר (דין ערב טבת וערב יום
טוב) אז ער נאך ניט הט אעריב אהפול גיווען ווען אן שון אויז דר שול
גיט וויל נאך טאג איז דט ער איין ווייניג זילט ווערט איש פ'ר איין טאג
גירעכנט אול (יום טוב) נעאט די טבעה אויבר זיך אולטאשית לזילט ער
אזי אאל פון דען טאג אן אלט ערט הערט .

אור ווער ניט איין ווייניג אבולאז קאן טאן פ'ר יום טוב נעאט יום טוב
ניקט אויבר זיך אולאז אולאז יום טוב אז ער טבעה יאיש זילן אול
טאשית לזילט ער פון דען טאג אז ערט הט גירעכנט * אול אז (דברים
טבלינעה נוהג) זיין טאר ביי זיין פ'רוי ניט זיגן פון דען טאג אן אז ערט
הערט ביו נאך די טבעה יאיש אולטאז לערנן * אלט אז ווי איך גשריבן
האב ביי איינס דר ערב יום טוב שטערבט * אבר פלייש עשן אול וויין
טרינקן אהג ער אן (טבת ויום טוב) וואל אולאז ער (אולאז טבת) אודר
אולאז יום טוב איין טעה זילט ווערט איש פ'ר איין טאג גירעכנט אול
זילט נאך עקש טעג * אולאז ער זיך נעלט ריימט ער קריעה אולאז אהרגן
אז ער אך תפילין זיגן דען אהרגן מיז שוודר מנהרג טאג פון זיין טבעה
אז לייט ווען דר טאג אלט ער היבט אן לזילן פ'ר דען לוויטן טאג
גירעכנט ווערט אז ער תפילין זיגן * אולעכ הט דאך אזי לייט אויט
גיהיט אולאז לייט פון דר איהה אן * אולאז לייט אז ערט הערט אין
די טאשית לזילט ער טאשית איד פון דען טאג אלט ערט הערט * אול
טבעה יאיש לזילט ער פון דען טאג אן אלט ער זילט אולדי ביי דר איהה
זיין לזילן אך אז טאשית

ספר ההיים קיה

לזוט אן אוליאל פון דר איתנה אן ווען ער שון נאך יום טוב שבעה ימים
 זינט אולשבעה לזוט אן פון דען טאג אז אן אן היבט לזילן : אול אן
 רעכנט אלס (איום האיתנה) אן רעכנט ניקט (איום הקבורה) אול אז
 עט ביגראבן אזי הייטן זי אונזיג אולנאך דר קבורה אבנים היבט זיך
 איר אבנות אן שבעה ימים לזילן שווארץ לזוט אן דאך איום האיתנה :
 (דין שאועה רחוקה) וואס אן הערט נאך דרייסיג טאג

נ אלז ער הערט נאך דרייסיג טאג פון דער (איתנה) אז אים איינר
 גיטט ארבן אזי זינט ער נישט אער אז איין שעה קיין (קריעה)
 רייסט ער נישט קיין (סעודה הבראה) שיקט אן אים אך נישט קיין שווארץ
 לזוט ער אך נישט : עזיזא ער זילט בייא טאג אדר בייא נישט איין שעה אז
 זיין אבנות אויס אז דען ערשטן שבת האלט ער זיין טעגליכ קליידר אן
 אולזיין וואסן טוילת אולדי ווייט קרובים האלטן וואס פון איר טעגליכ
 קליידר אן : אולאזיך פאטר אולאזטר זילט ער אך נישט אער אז איין שעה
 אולקריעה אונז ער רייטן אולשווארץ האלטן אז ווי איין אבן אולאזיטר זיין
 אבנות האלטן גלייך אז זיין בריר פון דר (איתנה) אן אולווער נאך דען
 יאר הערט בידארך קיין שעה לזילן : אך נישט דען ערשטן שבת וואס פון
 זיין טעגליכ קליידר אן לזילן האלטן אויך פאטר אולאזטר אז ערשט נאך דעם
 יאר הערט רייסט ער דאך קריעה אולזילט איין שעה אולאזיטר קיין
 אבנות אער נאך קיין קדיש זגט ער נישט ביז ער יאר לייט הט גלייך זיין
 זנדר בריר פון דער איתנה אן : אולווער דא הערט אן שבת מודר
 יום טוב (אולאזי נאך די דרייסיג טאג טאג ער וואס בייא זיין פרוי זיגן
 זול (אולאזי שבת מדר אולאזי"ט) זילט ער איין שעה אולאזיט קיין
 שווארץ נישט אולדען ערשטן שבת האלט ער זיין טעגליכ קליידר אן :
 וויך פאטר אולאזטר אאג ער וואס ביי זיין פרוי זיגן ניימרט (אולאזי
 שבת מדר"ט) אז ער קריעה רייטן אולאזיט שעה זילן אולשווארץ אונז ער
 האלטן פון דען טאג אן אונז ערשט הערט אז ווי איין אבן אולאזיטר האלט ער
 יא אבן אויס אז ווי זיין בריר אולווען ער הערט איין שאועה קרובה אן
 ובת מדר יום טוב אולנאך שבת מדר יום טוב ווערט עט (רחוקה)
 יאזיבר דרייסיג טאג פון דר (איתנה) טאג ער דאך ביי די פרוי נישט
 גן פון די לייט אן אלס ערשט הט גיהערט אולאזיט (דבריק שבלניעה)
 יא אולאזי שבת מדר יום טוב אז ער איין שעה גיזעטן אזי זיין אבנות
 ווייטן אויס : אולאזיך פאטר אולאזטר זילט ער אך נישט אער אז איין
 עה אולרייט קריעה אול (שווארץ וואסן) האלט ער אז ווי איר אובן
 שריבן האב : איינר דר דא הט חתנה פון יום טוב גיהט אולאזיט
 יינר אן י"ט מדר (חול המועד) גיטט ארבן ווען שון זיין פאטר ווער
 האלט ער דאך זיין (שבעה)

ספר החיים

יאי האשתה) אויט אול האט גאר קיין אבולות ניט טוט אלס אז וויא איין
אנדער חתן וכלה אול (אולא יום טוב) זילט ער שבעה יאמ אול שלשים
זילט ער פון די שבעה יאמ אן אבר ניט פון דער איתנה אן ווען ער שון
בייא דער איתנה איז גיוועזן. אך אזו ווען ער (שאועה קרובה ביום טוב
אז בחול המועד) העט גיהערט: דען ער בידארף גאר קיין אבולות לו שון
ווייל זיין חתנה וואך איז:

(וויא יום טוב די שבעה אול שלשים איבר זיך נעמט:

נא

ווער דו איז איין טעה גיועמן פֿר פמח נעמט פמח שבעה איבר
זיך זיין זיבן טעג איין וועק אך פון די שלשים אול אכט טעג פון
פמח זיין פֿוללעהן טאג איין וועק זילט ער נאך פֿוללעהן טאג נאך פמח
זיין די שלשים אויט:

איין

טעה פֿר שבעות נעמט אך די שבעה איבר זיך זיין זיבן טעג
פון די שלשים אך איין וועק אול שבעות הט נאך איין מעלה
בקרבות דט אן טאג ביז זיבן טאג דר נאך די קרבנות אקריב זיין דרום
נעמט עט נאך זיבן טאג איבר זיך אול דער אנדרי טאג ווערט פֿר איין טג
גירעכנט זיין פֿוללעהן טעג פון די שלשים איין וועק גלייך אזוויא פמח
זילט ער נאך פֿוללעהן טעג זיין די שלשים אויט:

אונ

ווען ער איין טעה קודם ראש השנה איז גיועטן זיין די שבעה איין
וועק אול יום כפור נעמט די שלשים איבר זיך איין טעה פֿר יום
כפור זיין שבעה איין וועק אול מוכות נעמט די שלשים איבר זיך דאך
טאג ער זיך זכבוד יום כפור שערן אול באדן (ערב יום כפור) נאך איטאן
ווען שון די שלשים ניט אויט זיין אזו ווער ער ערב יום כפור זקבורה קוא
איין טעה פֿר מוכות נעמט די שבעה איבר זיך אול איז זיבן טעג פון די
שלשים איין וועק אול זיבן טעג (מוכות) איז פֿירלעהן טעג איין וועק אזו
טאני העלרת איז איין בזוגר יום טוב ווערט אך גירעכנט פֿר זיבן טעג
אול דער אנדרר טאג פון טאני העלרת איז איין טאג זיין כ"ב טעג איין
וועק זילט ער נאך אכט טעג נאך (יום טוב) זיין די (שלשים) אויט:

ווען

אבר די שבעה יאמ פֿר יום טוב אויט זיין דט דר זיבנטי טאג
איז אט ערב יום טוב נעמט יום טוב די שלשים גאר איבר זיך אזו
טאג זיך ערב יום טוב נאך איטאג שערן אול באדן: אול אן (ערב פמח)
טאג ער זיך שערן אול באדן פֿר איטאג דען נאך איטאג טאר זיך קיין
למן שערן אן ערב פמח: ווער אבר ניט איין וויניג איז גיועטן פֿר יום טו
נעמט קיין יום טוב ניקט איבר זיך אול ווען אבר ערב יום טוב שבו
איז ווען שון ווער גאלץ שפעט גיוועטן דט אימ איין אול זקבורה קואן
איז

אזי אול ער העט גאר ניט זייט גיהט וואס לו זילן אול הט גאר קיין
(מבולת) גיטאן פֿר שבת אָך אזי מען ער אן (שבת ערב יום טוב) הערט
דט אים איינר גיטטארבן איז נעאט (יום טוב) דאך די שבעה איבר
זיך אזי מען עט אן די וואס (ערב יום טוב) ווער : ווילן ער שבת ניט
טאר בייא דער פֿרויא זיגן ביז (יום טוב) קואט דרום נעאט יום טוב אָך
איבר אלס : אבר בייא דער פֿרויא טאר ער ניט איער זיגן אזי ביז יום טוב
אין גיט :

אונ' ווען טון יום טוב די שבעה איבר זיך נעאט זגט ער דאך אזי
קדשים ביז (שבעה ימים) איין וועק זיין פֿון דער איתה אן אול
איז דוחה אבליס אבר איטליכן יאר לייט אזי ער איין קדיש געבן : ווען
דר זיבנט טאג ערב יום טוב איז אזי ער איין שעה גיזעטן איז זיין די שבעה
אול שלשים אויט אאג זיך באדן אול שערן אול ניימה קליידר אן טאן אול
גיט אויף זיין שטאט זילן . ווען אבר דער זעקשטי טאג איז ערב יום טוב
נעאט וואו אָך די שבעה אול איין טייל פֿון די שלשים איבר זיך אבר ניט
גאר די שלשים דרום טאר ער זיך אָך ניט באדן נאך שערן ביז זיין שלשים
אויט זיין נאך יום טוב אול אזי ווער שיק גיבן נאך איטאג אול ניט אויט
זיין הויז גין ביז אן אין די שול גיט . דען גיט ער אליינט אן פֿירט איהם
ניט שולן ווען טון שבת אבר יום טוב ווער אול גיט פֿארט אין די שול שטייט
ניט אין די פֿאלט דען זיין שבעה זיין דאך אויט אבר זיין שטאט פֿר ענדרט
ער אול איין טוהט זעלט ער אויף אבר ניט איבר דען פֿינט אול אויף פֿאטר
אול אוטר ווען טון יום טוב די שלשים אָך איבר זיך . נעאט טאר ער זיך
דאך ניט באדן נאך שערן ערב יום טוב נייארט די נעגל אאג ער זיך אס
שניידן אול ווייטה העאדר אול קראגן אן טון . אול ווען ערב יום טוב אן
שבת איז אול שבת איז זיין זיבנטר טאג נעאט יום טוב די שלשים איבר
זיך אול ווען פֿרייטיג איז דר זיבנטר טאג אאג ער זיך פֿרייטג נאך איטאג
שערן אול באדן : ווען אבר פֿרייטג איז דער זעקשטי טאג פֿון זיין שבעה
אזי נעאט יום טוב די שלשים אָך איבר זיך . אבר ער טאר זיך פֿרייטג ניט
שערן נאך באדן . אול זיין שבעה זיין ניט איער אויט אזי ביז יום טוב איין
גיט אבר אן חול האועד אעג ער זיך שערן לאזן ווילן ער זיך הט ערב יום
טוב ניט קענן שערן ווילן שבת איז * אול ווען דער ניין אול לונגשטי
טאג פֿון די שלשים איז אן ערב שבת אעג ער זיך וועטן אול באדן נאך
איטאג אול אויף זיין שטאט גין : דער דו שבעה ימים זילט אאג ערב
ראש השנה וערב יום כפור שולן גין לו מליחות אול ווער אבן איז אויף
פֿאטר אול אוטר זאל אים די שול קיין קיטל אן טאן איין טייל טאן יוא אן
אול טון איין וואס אבר איין הייל ראק דריבר אן . אָך זאל ער קיין חזן זיין
אס

ספר החיים

אם (ראש השנה ויום כפור) עשויא דען עט ווער קיין אנדרר דא
דער דא קאן אהפלו זיין אול ווען ער איין שווארץ טוילת אויף הט אז ער
חזן איינזאלער איין ווייט טוילת אויף טאן :

ווען איינער הערט (שאועה קרובה) ביום טוב אבר ווערט בגראבן
אן יום טוב דען טאר ער קיין קריעה רייסן טאר ער חול המועד
אך ניט רייסן ווען שון אויף פאטר אולאוסר בינאך יום טוב ווען ער
זעלברט ביגראבט אן חול המועד אבר הערט דש זיין פאטר גיטמארבן
איז אולאוי (שאועה קרובה) דען רייסט ער אן חול המועד קריעה אבר
ניט אויף אנדרי אהים אול (שאועה רחוקה) טאר ער אויף זיין פאטר
אך קיין קריעה רייסן אן חול המועד ביז נאך יום טוב אולאז ער הערט
(שאועה קרובה) אן חול המועד איז גלייך אז ווען ער איינס ביגראבט
חול המועד טאר ער קיין אבולות טרייבן בינאך יום טוב נייארט ביי זיין
ווייב טאר ער ניט ליגן אולאך יום טוב זילט ער איין טעה ווערט איס פֿר
איין טאג גירעכט אולאזילט נאך זעקס טעג אולאזשיס לילט ער פֿון דען
טאג אן אז ערשט גיהערט אולאזער דא הערט (שאועה קרובה בחול
המועד) אולאך יום טוב ווערט עט רחוקה רייסט ער קריעה אן חול
המועד אולאזער (חול המועד בשאועה קרובה) ניט העט גריסן אויף
אנדרי אהים אולאך יום טוב ווערט עט רחוקה רייסט ער קיין קריעה
ניט אער אז איין טעה זילט ער אולאז יום טוב אבר ביי זיין פֿרוי טאר
ער דאך ניט ליגן אולאז (דבריס טבלינעה נוהג) זיין ביזער איין טעה
גיועסן איז ווען עט שון דען אנדרן טאג פֿון יום טוב ווערט רחוקה אבר
אן חול המועד טאר ער דאך ביי די פֿרוי ניט ליגן ביז ער איין טעה נאך
יום טוב גיועסן איז אולאז (אמרו חג) טבת איז טאר ער ניט ביי איר
ליגן ביזער אולאז טבת איין טעה גיועסן איז ווייל דש ערשט גיהערט הט
איז נאך (שאועה קרובה) גיועסן אול הט קיין אבולות בפֿרהמיא אן
גיהובן לו טאן דרום הט ער דש אבולות נאך אויף זיך ביז ער איין טעה
גיועסן איז אולדש גווינט ער דש ער בידארף ניט אער אז איין טעה לו
זילן אולקין שושיס לו האלטן אויף אנדרי אהים אולאז פֿאטר אול
אוסר האלט ער שושיס אבר זילט ניט אער מוס איין טעה :

(וה' ב' ג בעומר ובחמשה עשר באב ובשבט וראש חודש)

וב אלי דיטעגדט אן קיין תחינות וגט שטעלט אן דש אה ניט
דרייט אה אונדיר אולאזט קיין (לידוק הדין) נאך ניט
קדיש : אולאן רייסט קיין גראז אויס אולאן דרשנת ניט נייארט (באז
האות ויהי נועם) וגט אן : אבר איבר איין תלמיד חכם דרשנת אן יום
אן ז' ג בעומר ובחמשה עשר באב ובחמשה עשר בשבט אבר אן אנדרי

קכ

דכשטן איבער קיינס נישט :

בג וועזן

גדר וועג

חולש גשריבן :

נה

וּבְרֵאשִׁית

ספר החיים

וויילי זאכץ שיקן (נייארט אן דרייא לייט זאל ער וואס שיקן) (שלוה אנות)
אול דער נאך אן מראי לייט בשם לדיקה אך אזו איין מבל מויף פאטר מול
וואס איז יאר אן פורים :

און ווען איין את לויגן בלייבט איבער נאכט זאל ער זיך גאר ניט אהעמק
איט זיין ביז אהרגן דען טוט ער זיין תפלה דער הייט מול גיט לו
דער אגילה שולן אול אאג בייא נאכט פלייש עטן מול וויין טרינקן לייארט
בייא דר פרויא טאר ער ניט לויגן : ווען ער אבר מויט זיך אן היבן אהעמק
לו זיין איט דען את טאר ער בייא נאכט אך ניט אהעמק זיין ניט אער די
אגילה גיט ער הערן אין די טול אבר ניט תפלה טון אפילו מאל ניט גן אין
די טול מול לו אהרגש גיט ער אין די טול מול אך אזו ניט אער אז די אגילה
הערן מול ווידר ארויז : אול נאך טול בגראבט אן עס מול אן גיט קיין
(לידוק הדין וקדיש) ניט * אול ווען ניט איז (עובר זאן תפלה) מיז ער
אהעמק : אול טוהת אאג ער וואל אן טון : אבר תפלין טאר ער ניט לויגן
אולאי שושן פורים לו נכט זילט ער איין טעה ווערט איז פאר איין טאג
גירעכנט ווייל ער פאר פורים ניט גיזעטן איז מול אז נאך זעקס טעג זילן
אבר דען ערשטן טאג פורים אך דען אנדרן טאג טאר ער קיין (אבלות
בפריהמח טאן) :

אך אזו ווען אן פורים ווער איינר גיט טרבן איז אר אלז אזו איז ער בייגראבן
איז הייטט ער איין (און) ניט אער אז די אגילה אאג ער הערן מול
קיין אבלות טאר ער טאן ביז נאך שושן פורים ביז ט"ז באדר מול ווען דש
את איבער נכט לויגן בלייבט אאג ער דאך לו דער מעודה פלייש עטן מול
וויין טרינקן * אבר ער זאל זיך ניט אן היבן אהעמק באת לו זיין ביז
אהרגן מול אך ניט טיכור טרינקן נאך קארץ ווייל טרייבן זאלאן דען את
גידענקן : מול ווען דש קברות ווייט ווער דש ערש פריא בגראבן מויט
לייאנט ער די אגילה ווען דש את לו קבורה איז ווען טון (זאן תפלה עובר
איז מול ווען שבת שושן פורים איז אבר נאך שושן פורים ווער שבת פירט
אמן איז ניט שולן מול ווען טון אן פורים דען ערשטן טאג ווער איינר
גיט טארבן מול נאך פורים איז שבת דש יום ה' פורים ווער גיזעטן זילט
ער מולאי שבת איין טעה מול ווערט איז פאר איין טאג גירעכנט מול אזו
נאך זעקס טאג זילן ווען ער אבר ווער איין טעה ערב פורים גיזעטן מול
שבת איז נאך פורים אז ער מולאי שבת איין ווייניג זילט ווערט איז פורים
מול שבת פאר דריי טעג גירעכנט מול זיין פאר טעג איין וועקא מול זילט נאך
דריי טעג מול ווען זונטג פורים איז זאל ער שבת לו אנהה טולן בלייבן ביז
נאך אעריב מול שבת ופורים ווערט איז פאר דריי טאג גירעכנט :

לו די טבעה יאמך אול' ווען טאטן פורירט ווער דער זיבנטר טאג בידארף ער
קיין טעה בייא נאכט'ס לוי' אול' זיין טבעה. חיי חוים :
(חיי דיניק וויא אן די הרוגיט ביגרעכט)

נר ווען

אן פֿינט'ס זיין הורג דאט אאן איינט רלחניק האבן זיין דר
טאגן אול' חידקין דאן פֿון איט גאנגן זיי אאן איט אטא
אול' טוט איט זיין ווייז העאד אן אול' זייני קליידר דריבר אול' זיין פֿאלט
דריבר זיין טייל זאגן אן אול' זיין קיטל בייא איט זיגן אול' אן זאל איט לוייט
אעט איט טעמלי טטילן אן דיא האנט געבן די קלינגן פֿון די אעט
זאל אן איט אן די האלט געבן אול' די טטילן אן די היך דען האט דער
רולח קיין (אמחה עד ה' ינקוט דאו) אול' אן ווען איינר איט טוט גפאלן
אבר פֿאר טרונקן אול' איט קיין בלוט פֿון זיג גרונן איט אאן זי אטא אול'
טוט זיג תכריכ'ן אן אן וויא איין אנדר אט אול' אן טוט זי ניקט פֿון דיא
קליידר אן אול' ווען טון יוא ווער בלוט פֿון זיג גרונן ניט אער עש הט
אויף גיהערט אול' דר נאך שטערבן זי פֿון דר איתא אן אול' ווייט איט
קיין בלוט פֿון זי גרונן דען איט אן זי אטא אול' טוט זי תכריכ'ן אן אול' ווי
איין אנדר אט ניט אער ווער פֿון רלחניק איט אן גיקואן אן אול' אהל
איין קלייד אן אן טוהן ווען אבר אטעל איתא אול' ווייט רינט נאך בלוט
פֿון זי טאט אן זי ניט אטא זיין ניוארט ביגרעכט זי אול' ווי זי שטערבן
איט קליידר איט אול' אול' וואו בלוט אן איט אן אן אול' ווייט אול' איט געבן
אין קבר אול' ווען ער אויף דר ערד אול' אן איט אן איין טויפל די ערד אויף
נעאן איט דען בלוט אול' איט געבן אבר דז בלוט וואט פֿר דר איתא איט
פֿון זי גרונן בידארף אן ניט איט לוי' געבן אול' אן אול' זי דען ארון דיכט לוי'
אול' איט פעק דאט קיין בלוט קן דארך רינן דען דש בלוט אול' אול' איט
ביגרעכט ווערן וואט פֿון דער איתא אן אול' ווייט פֿון אן רינט :

(אול' דיניק פֿון איין קינד בעטן די דאט שטערבט ב"א)

נר און

אן איט אן דער דין בייא איין קינד בעטן אן דיא דאט
היבן אן פֿון איר לוי' רינן אול' זיג שטערבט טאט אן זיג
אטא זיין אול' אן דאט דאן אן איר קליידר איט פֿון שעת איתא אן אול'
ווייט אבר אויף דר ערד אן אן אול' איט געבן אול' אן איר איין ריכטן
גיפֿעכטן ארון אאכ'ן אול' ביז דרייסיג טאג הייסט זי איין קינד בעטן
אן זי שטערבט אול' דיא דאט רינן פֿון די (איתא) אן אול' ווייט קאן
זיין דש זי שטערבן ווייז זיג קיין רביעיית דאט אער האבן בייא זיך דען און
זי שטערבן אן אן איין הורג אול' דאט הייסט דאט הנפֿש דש דינסאה
היט חוים גיט דארט אן אאן עש בגראבן אול' קיין כהן טאר זיך ניט

אז יעלה בלזט אטא זיין • איין טייל ליגן דיתכריבן אין ארון ביא דער
קינד בעטרן אול טון איין פאלטר איבר די קליידר • איין טייל טון איר
תכריבן אן איבר די קליידר • ווען זי איין בעט ליגט אול שטערבט אול'הט
קיין קליידר אן אול'הט דיר דעם רינט אן און פון איר אטעט • איהה ואיך זאל
אן זינט אטהר זיין נייארט ווען זי קיין ראק גאר ניט האט זאל אן איר איין
ראק איבר דען העמד אן טון אול'הט פאלטר דריבר חבר תכריבן דריבר
אבר ביא איר ליגן דא איז ניט אן גילעגן אעגן טאן • וויא זי וועלן נייארט
אטהר זיין זאל אן זי ניט אול וואו זי איין בעט גילעגן איז אול'הט דעם אונטר
איר וויא זי גיטטארבן איז זאל אן עש איז טיידן אול'הט געבן :

אין

איין טייל ערטער טון זי איר די שבב קליידר אן אול'הט נייא טיח
אן די פיס גן איז איר איין נחת רוח אז אן איר סינה קליידראן
טוט אבר דאך אזא ווייג קליידר איט גיבט איז בעטר דען דזאערט פיל
ווערט דרום ווען אן איר איין נייא קלייד אול'הט זאל אן ניט אער אז איין
טארן וונדר פארט אהן אול'הט קיין טאפלטן וויט דראן אהן : אול'הט
אז וויא דער דין איז ביא איין הורג איט דעם דעם אזא איז אן ביא איין
קינד בעטרן : דרום ווען זי נאך איר קליידר טוט אול'הט טאריאפן אן האט
דס זי שטערבט אול'הט דעם דראן גיקואן זאל אן זי אזא בגראבן וויא זי גיט
אול'הט : אבר ניט אז איין טייל נרטי וויבר די דא גיין וויא זאל אן זי
אזא פול בגראבן איז ביא איר לעבן אזא וויבר גיוועזן איז ניט בעטר אז אן זי
אפ וועטט אול'הט טאן קעגין דען דין חכאים אול'הט ביוזי דער נאך אהן
דרויט איין אנהא אול'הט איר האבנט אער גיטאן אבר דר אנהא ווערט זי
פאר קערט ווערן לוי גיהנת זי און טון וויא אונזר חכאים זי גיבאטן אול'הט
גילערנט הבן אול'הט נאך איר פארטאנד .

און

דס אן וויטן זאל דז איין עבירה איז וועאן דס בלוט ניט בגראבט
וועלן איר שרייבן דס אעטה שורבי עקיבא דער האט איין אול
אויך דען וועג גיפונדן איין הורג ליגן איז ער גאנגן אול'הט זיך באיאט ביו
דס ער איט האט לוי קבר ישראל גיבראכט אול'הט ער קואן איז אין בית
האדרט האט ער זיך בריהאט וויא ער איין אזא גרוסי אלוה האט גיטאן
אול'הט איט אזא ווייט גפירט ביו אויך דס קברות וואו ער איט בגראבן
האט הבן די חכאים לוי איט גיגט איט איטאכט טריט דס דו איט איט
גינגן ביוט איז גלייך אז ווען דו העטט שופך דאיט גיווען דען איטאכט
טראפן בלוט דס פון איט גירון איז אול'הט דו האטט ניט איט בגראבן איז
גלייך אז דו איין רליחה גיטאן העטט • אז איין עבירה האטטו • דען
דס בלוט דס פון איט רינט אז ער שטערבט אול'הט ווייט און איט
בגראבן אול'הט ווען איין ספק איז אול'הט פאר דען טוט איז פון איט

קואן

קואן חבר דער נאך אוז אן אך בגרובן : דרום דא יהושע הט איין תנא
 איט ישראלי חויט גיטאן ווען אן אזו איין אה פליט ווען שון חין איינס זיין
 בעשט פֿעלט הט אן עט דא בגרבן : הט דער גוטר רבי עקיבא גיגט
 איך הב איך באיטט אל' הבי גאיינט איך הב איין גרוסי'אלה גיטאהן
 אול וויל איך דען דין גיט הב גוויטט הב איך גינדיגט אל' גיט רעכט
 גיטוהן אכ' שכן ווען איינר ווייט דז גיט רעכט איז אל' טוט עט דאך ווי
 גרושט זיין עונט איז אזו הט רבי עקיבא גיגט אל' הט זיך דרום
 זער אלער גיווען :

אך בייאשיהו האלך דא ער איז איין די אלחה נהרג גיווארן הט איס
 יראיהו הנבי בגרבן אל' אל' דט בלוט דט פֿון איס גירון איז הט
 ער אך ביגרובן דען עט איז אער גלעגן דז בלוט איט לו בגרבן אז וואס פֿון
 זיין פֿלייט דען דז איז דס הנפֿט דז ער דראן שטערבט : דר פֿון זאל אן אפ
 לערנן דט איר טאן זאלן ווי אונזר עלטרן גילערנט הבן אל' גיט נוך אונזר
 פֿר שטנד אזו ווערן איר גיט זינדגן : אל' ווערן פֿון הט"י איין גוטן זון
 אנטפֿעגן דען עז איז קיין חילוק לויטן איינר קינד בעטרן אול'אין דזארג :
 אונ' אן זאל אל' דיהרוג'יט ביזנדר ליגן גיט ביי אנדריקבריס דען זי
 שרייטן לו'הקב"ה אונק נקמה אל' איז דעס דער נעבן איסן ליגט
 איין לערנן זי עט שטייט ביי ה' דא איס קין הט דער שולן גיט
 הקב"ה לו איס וואס הטט גיטאן דט בלוט פֿון דיין ברודר אונד פֿון זיין
 קינד דר פֿון איס קואן ווערן שריין לו איר אויזדער ערד דען דז בלוט איז
 דט נפֿט פֿון אל' דט דא לעבט : אל' די פֿיגל אל' דחיות זיין גיקואן אל'
 הבן דט בלוט פֿון ה' לו גידעקט אונד בגרבן דרום הט הש"י גיבאטן
 דט אן איר בלוט אך זאל לו דעקן ווען אן זי שעכט : דאראיט דט אן קן אפ
 לערנן דזאן איז שולדג דט בלוט לו בגרבן וואו ער איט שטערבט : אל' ווער
 איין קבר פֿון איין הורג פֿר ביי גיט איז שולדג לו זגן ה' ינקוס אה דאו
 אול'אין קינד חתאן זיך הי' ד איז לו זגן ה' ינקוס דאו) איין טייל וועלן זגן
 ווען דער רולח ביי דען הורג קואט שימט דען הורג דט בלוט איבר עז איז
 גיט וואר דען שט איז ווארן ביפֿונדן דז זיין איבר גישאטן אול'אין קיינר
 ביי זי גיקואן : אל' ווען זיך טרעפֿט דטער איבר שימט אל' קעט איינר
 ביי איס דעס אן לו אונק רעכטן חוסד איז טעט אן איס דא ער איט
 רעכט : דרום זאל אן זיך דא ארויף גיט מואך זיין :

אין פֿרוי די דא שטערבט אל' דס קינד איז ביי איר זאל אמן איר
 חין ארון לו פֿוסן איין וויס'לייך ליגן אל' דז איז איין פֿאר
 זינדיגה זאך איין טייל הייסן זי קלאג אוטר אול'אין גרם פֿיל דר פֿון גיגט
 טויג גיט אל' לו שרייבן : גיארט דט איטליכה טרגנדיגה פֿרוי זאל

ספר החיים

איר תחינות ואגין מול איר תפלה לו הש"י טמן אזו ווערט ער זי בהיטן
 פֿר אין בין דען ווען זי לו קינד גיט אזו ווערט איר מעטיג גידעכט וואס
 זי גיטמן האט • מול ווען די קינד פֿון איר קואט מול זי שטערבן איט
 אנדער וועטט אן דש קינד מפאז ויר איין אנדער גיבארן קינד מול ליגט עז
 אין איין ארון מול ביגרעכט עט בייח איר אין קבר אבר ניט אין איר ארון :
אין אנהא איז דש ווען איינע זיין ערשט קינד שטערבט גיט דער
 פֿאטער מול מוטר ניט איט מויל דען קברות • מול ווען דבר איז

ה"ו זאל אן גר קיין (אבלות) ניט טרייבן ווען שון זיין פֿאטער מול מוטר
 שטערבט • מול מיטליכר איז שולדיג לו שייחן מול זיך ווייט איין וועק
 אכין פֿון אלז זכין דש איין (מכנה) מיז מול זאל זיך ניט (מוזק על הנט)
 זיין • אך ווען די פֿאקין מול ראבלים מוס גיחן די אמוכן זיין : זאל דער
 זעלביג דר קליינר קינדער הט שייחן מול ניט דער בייח קואן • ווען אין
 אבר זיין קינדער וואז איבר קואט איז ער זעלבט (אחייב בכפשו)
 ווען איין (אח) זיינען אין (חלום איין בשורה רעה) זאגט זאל ער דען
 זעלביגן טג פֿאשטן מול לעהן רבנים איט נעמן • מול גין מויל זיין קבר
 מול (הש"י) מול דש (אח אחילה) בעטן מול זגין דש דש (אח) פֿון זיינע
 וועגן בעטן זאל מול אלז די ביזדש מויל איט מיז נגזר גיווארין זאל (הש"י)
 פֿר קערן לו גוטן • מול איך וויל נאך גערן לעבן בלייבן מול זיין מויל דער
 וועלט איט גאט זיין הילף • מול אלז ער ניט קואן קן בייח זיין (קבר)
 זאל ער גין מויל דען (קברות תפלה) טמן • מונד זאל פֿר איט לערנין
 למיין • מול זאל (לדקה) געבן דען עט איז קיין גוטר (מיאן) פֿר איט
 דאך זאל ער זיך ניט לאזן פֿר פֿירן פֿיל פֿון אנדרי (חלואות) לו פֿאשטן :

אין טייל האבן דען אנהא דש זי אין די (שבעה ימים) ניט ליגן אין
 דען בעט וואו דש איר גיטט ארבען איז • מול בעטן עט
 מויל גלייך אוב איינער דריין ליגן זעלט מול לאזן עז אזו שטין מול ברענין דש
 ליכט דר בייח אין די (שבעה) מול שטעלן איין קריגלן איט וואסער מול
 איין הנט לוועל דער בייח • מול הלשן דש זעלביג מורט גאר ריין מונד
 שטעלן זיין שטול דער ביי וואו עט דרויל גיזעטן איזט ביי זיין לעבן מונד
 לאזן נאכט אין די (שבעה) דרויל זיין • דען די נשמה קואט אלז טג
 מויל דען מורט וואו ער גיטט ארבען איז :

דען איר גפידן אזו בייח (רבי) וויר ער גיטט ארבען איז הוט ער
 (נאמה) גיטמן זיין בעט זאל אן מויל אכין מונד איין ליכט
 זאל ברענין לו קאפנט • מול זיין שטול מול זיין טיש זאל שטין מויל
 זיין מורט • מול אלז פֿריישיג לו נאכט איז ער אין זיין הויז גיקואן
 אז ווען ער נאך לעבט • מול הט זיך זיין הענד גיוועטן מול אב גטריקנט
 מול

אול' אן טיש אויף זיין שטול גיזעלט אול' הט (קידוש) גימא' י' איין און
 איז קואן די (שכנתה) אול' הט גיקלאפפט אן די טיר האט די אייד
 גיזאגט דו קאנטסט אילונט נישט אריין גי' דען דער (רבי) איז דריקן הט
 (רבי) זיך גידאכט אילונדער אערט איין (ביוט) זיין פֿרדי מנדרי אהים
 דש די'ויט ווערן זאגן (רבי) איז איין פֿרוואר אן גיוועזן אבר די'מנדרי
 אהים נישט ווילן זיט אן אה'ן גיוועזן ווידר אין איר הייזר ל' קואן
 אז וויא (רבי) מוז איז ער אויסן גבליבן * אן שטיט מוז וויא רבי יוסי
 הגלילי (ערב שבת) איז נאך זיין טוט ווידר גיקואן אין זיין הייזר אול' הט
 זיך גיזעלט לערן * איין אול' זיין די תלמידים פֿר חים פֿר ביא גאנגן
 אול' הבן זיין קול דער קענט וויא ער גילערנט הט * אן וויא רבי יוחנן הט
 זעלן שטערבן הט ער גיזאגט שטעלט זיין שטול דא הער דא קואט
 (חזקיה און יהודה) דש ער זאל דרויף לילן * פֿון דיש הבן זי' דען מנהג
 אהער דש זי מוז שוואן אול' וויא איר נאך אערעלן שרייבן פֿון די'זאכ' ג
 אן דער פֿאטר פֿון (הרא"ש) שטיט וויא ער הט זיין קאפֿץ גישיטשט אין
 (ארו) אול' הט גילאכט אול' איז נאך זיין טוט אין זיין הייזר גיקואן אול' אין
 (בי' האדרש) אול' הט גילערנט :

דרייסיג טאג דער פֿיר אי דראענט שטערבט רופט אן אויז' אים (גן
 עדן) די דער (לדיק) ווערט קואן אול' אן ברייט אים אן זיין
 מורט אין (גן עדן) אול' זיין נשמה די גיט איל' לאכט אין דענהיאל אול' זעהט
 איר מורט מול ווען ער שטערבן זאל רופט אן אויז' דש די לדיקים זאלן אים
 אנטקעגן גין * אול' אי זיין נשמה אויז' גיט זעהט נער די גרוסליכט פֿון
 דער (שכינה) אול' הט איין גרושן תענוג אול' לחת רוח דער פֿון מער אז
 איל' די תענוגים די ער גיהאט הט אויף דער וועלט ווילן ער גילעבט הט
 אול' אל זיין קרובים אול' זיין עלשרן קואן ביא אים אים פֿיל לדיקים אול' ער
 קענט זי' אן גאר גלייך אז וויא רבי יוחנן הט גיקענט (חזקיה און יהודה
 אול' דא זיין גאר פֿיל מער אעטיק דער פֿון זאלן קאן נישט אונט שרייבן *
 גימארט די איל' זיכר איז אהויב' ל' גידענקן דו ארויף אויף דען טאג פֿון זיין
 טוט אול' פֿריבן וואס דער (תכלית) פֿון אענטן איז אול' וויא אים הט"י
 בישאפֿן הט אים זיין נשמה אול' וויא זאלן אים דאנקן אול' לובן זאל אים אל
 זיין גוטשט דש ער ווערט שאלן אים זיין פֿרוואן * וועלן איר נאך איין ווייניג
 דר פֿון שרייבן :

און' ווען זיך די (נשמות) ביווייזן ל' די אענטן ל' וויילונט ביווייזן זאל
 זיך אים אירי תכריכין אול' ל' וויילונט אים אירי קליידר אז וויא
 זאל ביא איר לעבן גיגאנגן זיין : אול' ל' וויילונט אז איין פֿיאר פֿון ליכט *
 אול' רידן אים איר שטיק אז וויא זי ביא אירן לעבן

ספר החיים

גרעט הבן לו ווילאנט רידן זי איט די מענטשן אין (חלום) אולווען ער אויף
וואכט אול פֿינד אן זיך איין בלויזן אבר איין געלן פֿלעקין מאג ער גוויס
וויסן דט דאס אהט אט איט גירעט . אול לו וועט דט זי זיך ביוויין
בידארף ניט לו זארגן אזער זעלט איין שרעקן אויף זיך קריגן דען זי ביוויין
זיך ניט לו דעט דער פֿר זיך שרעקט אול וויל זי זיך ביוויין איז ניט מער
אז די נסאה אבר ניט דער גוף דען דער זיגט איט קבר אול קואט ניט
ארזיז ביו (תחיית האתים) ווערט זיין . אוב זיך שון די (נשאה) איט
הענט אול פֿיס אול לייב ביווייזט אז וויל ער גילעבט הט . דען זי ווערט
גיזעהן וויל זי בגערן איט איר גיטטאלט אול ווען שון לויזט דא ווערן קען
זי איינר זעהן אול דר אנדר ניט . אול אז איז איט די אולאכט אף . זי
זיין ניט מער אז איין נסאה איט איר זיכטיג גלידער אלט ווערן זי לויז
גיזעהן אז וויל דעט גלייכט איין לעבנדיגער מענטש . דען עס איז ניט אן
איר קיין בלוט . נאך פֿלייט נאך מענטשן גלידער . זימערט איין
זיכטיג נסאה :

און' דט אן וויסן וואל די גינאד פֿון גאט איט דען (גוף ונשאה) אז ער
בישאפן הט אול לויז דער מענטש איז וועלן איר דא איין וויניג שרייבן
די גארמא זאגט (בית שאני בית הילן) איינר היט גיזגט עט ווער בעטר
אז דער גוף ניט בישאפן ווער גיווארן זימערט די נסאה . אול איינר הט
גיזאגט עט איז בעטר אז ער יוא איז בישאפן גיווארן . ביו אזי ביידי
האבן ביקענט עט ווער בעטר אזער ניט בישאפן ווער * כון וויל ער איז
בישאפן וואלער גוט אול פֿרום זיין * כון דא הט"י ב"ה הט די וועלט
בישאפן הט ער בישאפן נשאות די הייטשן (רוח כל בשר איט) די זיין
איין זיכטיג פֿייאר אול זיין גיהייטט גאטש זיכט . אז דא זאגט
דער פֿטוק (נר ה' נשאת אדם) אול לעבן אייביג אול האבן סח לו זעהן
אול לו רידן אול גרוסי אאכט לו טאן איט אירי זיכטיג גלידער אול האבן
אזיז גלייך הנאה פֿון דער שכינה אול אייני איז ניט בעטר אול הט ניט
איר הנאה אז די אנדריי יאמרט אזי גלייך . אול די הט הט"י ארדנירט
אין איטליכן גוף די זי גיגעבן ווערן אול אין דען גיטטאלט אז וויל דער א
מענטש זעהט אויף דער וועלט אז ווערן זי גיזעהן אול איט דען נאמא ווערן
זי גירושן אויף דען היאל . אול פֿון די נשאות די דא הייטשן רוחות גיבט
הט"י אין אול מענטשן די אויף דער ערדן זיין אול פֿרום זיין אזי גלייך גוט
דט ניט איין מענטש וואל זאגן דער הט איין בעטרי נשאה ביקואן אז אויך
דרום איזער פֿרוואר . נוא האט הט"י בישאפן נאך זיכטריגה נשאות אול
די הט ער בישאפן אי ער חט דען עולם בישאפן די הבן גרושן פֿר שטנד
אול זיין העכר אז די אולאכט אול אויף זי איז

גיוגט (ונשאת טדי ת' בינין) דט זין די פאר שטענדיג נשאות פון
 מואעלטיגן גאט . מול'הט'י'הט זיין גרוי ליבסט לוי מול' טוט
 זיך בריאן איט זי דט ערזי ביטמפן הט אז דא נגט דער פמוק
 (נשאות מני עשיתי) דיהייטן נשאות ישראל אבר די נשאות גיבט
 הט'י' קיינמ אז דער זי קריגט דורך זיין פרואקייט מול' דרום ווייזן זי קיין
 עונש נישארט זייטל (תענוג גדול טסון וסאחה) דען זי קואן אנדרסט
 ניט אז זיין די לדיקט נאך זיין פרואקייט נאך קריגט ער אז זיין (נשאה
 קדושה) לז זיין (נשאה רוח חיים) מול' דא דורך קריגט זי אכער פאר
 שטנד מול' קואט לז גרעשרן תענוג אז זי לזן ערסט הט גיהאט זי זי
 זיין גיגעבן גיומורן זיין גוף : מול' די נשאות הייטן אכ (פניה) דען זי
 זיין נאהנט ביי זיין (כמא הכבוד) מול' דער זיך אהעמק זיין (בגאיות
 חסד ואהבה) דער ווערט זוכה זיין לז זיין (נשאה פניה) אז דא נגט דר
 פמוק (חסד ואהבה יקראו פניך) :

נון הט'הט'י' ביטמפן דען גוף פון אענטן נטויליך מול' הט'הט'י' די
 אכט געבן דט ער אאגטאן זיין ווילן ביז אבר גוטט ויט ער ווילן
 מול' הט'הט'י' גלייך נטויליך ביטמפן זיין אז זיין דען אנדרן מול' האט
 איטליכן זיין (נשאה רוח חיים) גלייך אכ גיגעבן מול' הט'הט'י' גיבט
 ווען ער ווערט פרום זיין ווערט ער זיין גוטן לזן הבן : ווערט ער ביז זיין
 ווערט ער גיטמרחט אערן מול' אוב טון הט'י' ווייט ווער דא ביה אכ גוט
 ווערט זיין אבר דא ער איט אז זיין ניקס בילאן נאך ניקס גיגעבן ער
 הט'הט'י' ברירה זיין זיין אכט גיהאט . מול' אז הט'הט'י' ביטמפן פון
 אענטן וועגן מול' הט'הט'י' אאכ גיגעבן זיין אבר מול' ער זיין די
 בעטטי ביטמפן פון מול' וואס הט'י' ביטמפן הט'הט'י' דרום טטיט גטריבן
 ביי זיין דען אענטן (וירא מלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד) אאכ
 זיין גיאינט אדק דער זיין די בעטטי מול' טענטטי ביטמפן דען מול'ט
 וואי'הט'י' ביטמפן הט'הט'י' האט ער זיין מול' אדך דריבר ביטמפן מול' איט
 וועלכר לורה מול' גיטמולט אז דער מול' הט'הט'י' זיין מול' דר ווילט הט'הט'י'
 הט'י' ביטמפן : אנדרן דען אענטן הט'הט'י' ביטמפן איט דער לורה מול'
 גיטמולט אז ווייט ער הט'הט'י' זיין מול' דר ווילט : דט זאגט דר פמוק (בלום
 מלהים עשה את המדס) : איט דען פארט אז ווילט גאט : עלברט אז זיין
 דער ווילט הט' : מול' דרום זאגט חנה (זיין לז כאלהינו) זיין דריחמאין
 (זיין לז כאלהינו) עט זיין קיין זיין מול' אאכר מול' זיין גאט : דער דען
 אענטן איט אז זיין הייט גיטמולט ביטמפן הט'הט'י' זיין זעהטאן וואו זיין
 די נשאה מול' דר גוף זיין זער גליבט פאר הקב"ה ווען זיין גוט מול' פרום :
 זיין מול' טסון זיין ווילן ווילט זיין גוטן לזן דז זיין אנטפגן : מול' אז ער ווילט
 זיין ביליך אז ער

ספר החיים

ואז גיטטרמפלט ווערן דען ער האט דאך גיהאט די ברירה אז וואו אז
 ער הט בייגטאן העט ער קענן גוט טאן • דען די נסאה אליינט איז
 אין גוף אזי קואן האט זי נישט קענן קואן לז איין גרעסר חשיבות וואלדער
 גוף אליינט נאדר נסאה הט אך קיין פערסטנד גיהאט גוטס לז טאן וואלד אז
 נישט מער גיאעזן אז איין בהארה דז איז דער גוף נאדר נסאה איז גיהייטן
 אדס דרום ווער ער אך נישט בעסער גיוועזן וואלד מער טער גיהאט אז איין
 בהארה דרויף איז גיוואגט (ואווער האדס אן הבהארה אין כי הכז הבז)
 דז איז גיוואגט ווייף דען גוף אליינט * אבר היינט אזי הט די נסאה
 אין מענטשן גוף גיאעבן דח ער דורך הט ער גרושן פער שטאנד ביקואן וואל
 ער איט דר נסאה קאן דר דורך לז איין גוטן לון קואן : דרום איז בעסער
 אז ער יוז ביטאפן גיווארן • ווען ער אבר זינדיגט ווער בעסער אז ער ווער
 נישט ביטאפן גיווארן וואלד נסאה ווער אובן אין דען תעמא גיבליבן אז
 זי פערסט גיהט הט וואלדאך איז הט "איין (אז אדך חסיד ורב חסד) וואל
 זגט דען מענטשן ווען ער טון הט גינדיגט זאל ער תשובה טאן אז
 איס הט "זיין עבירות וואו וואל קאן ווידר פיל גוטש קריגן :

נון

ווייל דער גוף וואל נסאה זיין גלייך אז איין אן טאן זי גוטש בקואן
 זי איין גוטן לון איט אנדער • דארויף הבן מונרי חלאים גיוואגט
 איין אטל איין אדך הט איין שיין גארטן איט גוטי פירות דח זעלט ער
 דריין לוייא טואריס איין בלינדן וואל איין לזאן ביים דר טיר פון גארטן
 אזי גיט דער ווארלז דעם בלינדן איך זיך דארטן שיני רייפי פירות אז
 זגט ער בלינד ווען איך טון גיא איך קאן דאך נישט זעהן וואו עס זייט
 וואו טאן זי דר בלינד ליגט זיך אנידר וואל דר וואר זעלט זיך ווייף איהם
 וואל פיהרט איהם אהין וואל רייטן אפ די פירות וואל זעלטן זיך ווידר ווייף
 איהם פואטן • דר אדך קואט אין זיין גארטן וואל זגט ווער האט איר די
 פירות אפ גריסן זאגט דער בלינד איך קאן דאך נישט זעהן • זאגט דר
 וואר אדוני אדך איך קאן דאך נישט פון איין אורט גיהן • זגט דער אדך
 קואט איך וויל אייך ווייזן וויא אירט גאמלט העט וואל זעלט דען וואו איך
 דען בלינדן וואל זאגט אזי העט איהרש גיאמלט וואל טאגט זיח איט
 אנדער : אזאך אז דער מענטש טוט איזט פערעגט הקב"ה די נסאה
 ווארשט האטט גינדיגט * זגט זי רבש "ע איך הב נישט גינדיגט זינט
 אז איך בין פון גוף פליג איך אין ליפטן אז וויא איין פליג וואל זינדיג נישט דר
 גוף זאגט זינט וואל איך בין טוט ליג איך דאך אין קבר אז איין שטיין וואל
 זינדיג נישט זאגט הט "קואט איך וויל "אייך ווייזן וויא אירש גיאמלט זי
 העט וואל ווארשט די נסאה אין גוף וואל איז זי (דן) איט אנדער וואל
 ווען זי זיין פרום גיוועזן גיבט זי הט "איין גוטן טער איט אנדער
 וואל

אול דרגוף אנטפאנגט איין גרושן תענוג אין קבר דורך זיין נשמה אול דא
הט"י הט אדם גיפלוכט אול האט גיזאגט (כי עפר אתה ואל עפר
תשוב) דס איז גיזאגט אויף דען גוף דער פון דר ערדן איז ווארן ביטאפן
אבר ניט אויף דער נשמה דען זי איז פון היאל ווארן ביטאפן דארום הט
זי אונז פיל אין דר לאו אז (הטאית) אול לעבט איביג אול ווען טון דער
גרעסטער רשע אז ער הט זיין עוגט אקבא גיווען קואט די נשמה ווידר
אויף אירן ערשטן אורט אין היאל • דא גיט אן דער פסוק (וישב ג
העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה) :

דא עראיט זעהט אן דודער עיקר פון אענטן איז די נשמה אול ווען
ער טון טוט איז אול דער גוף ליגט אין קבר לעבט ער דאך דורך די
נשמה אז וואו ער אויף דר וועלט גיווען איז אול גילעבט הט * אז וואו ער
אענט ווען ער איין קלייד אן הט וואו ער גיט גיאן די קליידר מיט איהם
אול ווען ער די קליידר אונז טוט אול ליגן טון שטיל ער איז דרום ניט אינדער
אונז ער ערשט גיווען איז אז אויך אוב די נשמה טון איר קל ייד הט אב
גיט אן דא איז דער גוף דער דא ליגט אול טאמפט מיט קבר זי איז דרום
ניט אינדער אז זי גיוועט אז איז גוף * אדרבה זי ליכט נאך אער גלייך
אז איין ליכט דודו בעטר ליכט אונז דען זאנטערן אז אין די אנטערן אול
זי הט וואו דענכד זי דען גוף קאן געבן אין קבר אזי גיפיל אול גיזכט
אול גיהער אול אז איז וואו זי איז הט בייא זיין לעבן געבן זיארט **ח**
לעבנדיג זאמלין ביי (תחיית המתים) דס ער זאל אויף שטין אונז זיין
קבר : אונז אוב דער גוף טון גאר פאר גנגן איז אז בלייבט איין קליין
ביינען אין גניק איבר דס פאר גיט ניט אן קאן עט גיט זאמאגן נאך פאר
ברענן אול דא ער פון ווערט דער אענט אידר ביטאפן ווערן (בתחיית
המתים) גלייך אז איין קערן דס איין בויט דרויס וואקסט אול ווארום אז
דס ביינען ניט פאר גיט דען עט איז גיט אין דער קלזה פון אדם
הראשון דען עט הט קיין הנאה אז פון (קידוש והבדלה) אול דא ביינען
הייטט (אוי) • אול דא הט הט"י אז גיט אן דער ווארטן דער אענט זאל
דער פון (תחיית המתים) ווידר לעבנדיג ווערן * אול הט"י הט כ
ביטאפן די נשמות פון די אאן אול פון די ווייבר • אול אויף דען
היאל ווערן זי לואנדער גיגעבן וואו זי זיך אויף דער וועלט נעמן אול פירליג
טאג איז גיבארן ווערן רופט איין (בת קול) אויף דען היאל אויס דעם
זיין טאכטער זאל נעמן דעם זיין זון • אול אלס ווערט איז אויף גליגט וואו
עט זי דער גיאן זאל אויף דער וועלט אן פרום אבר בין חבן זי אין אירי
אמכט לזיין וואו זי וועלן • אול הט"י הט מיטליכן איין חלק אין (גן עדן)
ביטאפן אול אן אין גיהנום ווער דא פרום איז ביקואט זיין חלק אין (גן
עדן) :

ספר החיים

אול' דען רשע זיין חלוק אך דער קיגן קריגט דער רשע זיין חלוק אול' דען
לדיק זיין חלוק אין גיהנום וויא גשרימן איבר אזוי אין טויט אז דער רשע
טוט אול' וואו לז' דען (לדיק בגן עדן) אז ער אזוי אין טאפלט חלוק קריגט
אול' דס אלס הט ער ערשט נישט קענין זיין דורך דער נשמה אזוינט
אך נישט דורך דען גוף אזוינט דרום וואו דער מענטש זיין גוף ליהן אול'
ביהעפטן לז' דער נשמה איבר נישט זיין נשמה ליהן לז' זיין גוף דען איז ער
נישט בעסער אזויין בהמה אויף דער וועלט די טוט אזויאז איז גוף הבן
וויא אול' ווארום ואל ער (חלוק לעולם הבא) הבן מער אז די בהמה אויף דס
איז גינגט (וואו ער האדס ון הבהמה אין) ווארום ער הט גיטאן נייאדס
(הכל הבן) זיין לייב לז' פילן איט זיין ביזן ווילן אויף דער וועלט אול' נישט דס
ער הט גידאכט (לעולם הבא).

(וויא אן ראש השנה נגד ווערט זיין דער מענטש טטערבן זאל):
אן דען מענטש אן ראש השנה ווערט אויף גלייגט דז ער די יאר טטערבן
זאל דרייסיג טאג פֿר זיין טוט גיט זיין טאטן פֿון מיט אונזעק אול'
זיין הערן ווערט מיט שוועהר אול' גיט בטריבט אול' ווייט נישט וואס מיט
אמאגוט אול' די חלואות דר שרעקין מיט דען אוב ער ניקט זעהט אבר
ווייט זיין אלמך דר זעהט אול' ווייט וויא עז מיט דר גין ווערט דרום אז איין
מענטש אזויאז טפירט זאל ער תשובה טאן פֿיל לייכט קענט ער די גיירה
אכטל זיין אזוי נישט קאן ער לז' איין גרינגי זיתה וזכה זיין אול' לז' חלק לעולם
הבא דען דס"ל אזוי דען מענטש דרום דס טפירן פֿר זיין טוט אול' נישט
אורבולזינג טטערבן נייארט ערשט קראנק ווערן דער ווארטן אז ער זאל
ערשט חרטה הבן אויף זייני זינד אול' אתוודה זיין פֿר זיין טוט אול' דא
אויף הט יעקב מבינו תפילה גיטאן דר מענטש ואלערשט עטליכזי טעג
קראנק ליגן אול' נישט אורבולזינג טטערבן דס ער זאל קענין (ווידוי) זג
אול' (לזוואה) טאן אול' זיין קינדער בענטשן פֿר זיין טוט :

און ווער קראנק איז אול' דס"י העלפט אין אז ער ווידר גיזונד ווערט
אז ער איין (גוואל) בענטשן אין די שול פֿר דר מספר תורה אול' חזי יאר
דען זעלביגן טאג פֿאשטן אול' אז דער מענטש אן זיך טפירט דז ער
טטערבן אזויאז ער זיין גידאנקן קערן לז' גאט אול' זג (בידך אפקיד רוח
לז' דיר גאט איבר ענטפֿר אך איין נשמה דז וואלט איט איר טון גינאח
אול' בארחה ערליקייט אול' דער טאג ווען דר מענטש טטערבן זאל איז פֿר
הולין פֿון אזוי מענטשן קיינר ווייט נישט דען טאג ווען ער טטערבט דארום
זג די חכמים אזי טאג איז דער מענטש טוהדיג תשובה לז' טאן פֿיל לייכט
טטערבט ער אחרגן אול' אלס די לייט קוואט דס ער טטערבט ווען ער
טון נאך אזויאז גלעבט הט אזוי מיט נישט מער אז ווען

ער איין טעה גילעבט העט אול די וועלט דו נישט אימ לזיין אז ווען ער איין
 איין חלום גילעגן ווער אול אלס וואס דען מענטש איז לוןרואן וויל ער גילעבט
 הט איז דר קיגן ניקט גירעכנט קעגין דער טעה אז ער שטערבן זאל אול
 אוועק וויל ווייב אול קינד שידן אול פון אלזיין געלט אול גוט אכל שכן
 דו ער ח"ו (עבירות) אויף זיך הט דס ער קיין טובה דרויף גיטאן הט
 דרום זאל דער מענטש דו אלס גידענקן דס ער נישט מער איט נעמט אזיין
 גוטט וואס ער גיטאן הט אבר זיין געלט אול גוט קאן ער נישט איט נעמט
 דער מענטש ווערט נקיש גיבארן אול נקיש שטערבט ער :
 ארויף הבן אונזרי חכמים איין אסאך גיזאגט איין פוקס הט
 גרוסן הונגר גיהאט איז ער פֿר איין מעכטיגן גארטן פֿר בייח
 גאנגן דז פֿון אליר זייא גוטי פֿירות דרינגן וואקסן איז אול איז איין אויאר
 ארום אום דען גארטן דער פֿוקס וועט אום דער אויאר ארום אול פֿינט
 איין זאך אול קריכט דורך דען ער איז ער אאגיר אול דין גיוועזן דס ער
 דורך דען זאך עבין גיקעלט הט דאך קריכֿן אול וויא ער איין גארטן
 איז עסט ער זיך דיק אול פֿעט אן ביז ער גאר דיק אול פֿעט איז ענטויך
 בידענקט זיך דער פֿוקס וואס טוא איך דו היינט אבר אארגן קואט דר
 הער איין גארטן אול ווערט איך טוט שוואגן עש נישט בעסר איך גיזא
 וידר אגויט איין לעבן לזבשיראן אול זאפט לז דען זאך אול זיין ווידר אגויט
 אול קאן נישט דען ער איז לז פֿעט זאל לז דיק גיווארן וואס טוט ער :
 ער שטייט דא ביז ער ווידר אאגר ווערט אול קריכט דורך : וויא ער
 דרויסן איז שטייט ער אול זגט גארטן גארטן וויא גאר גוט עסן אול
 טרינקן איז בייא דיר דס איך גיהאט הב אבר וואס העלפט עש אאגר
 בין איך אריין גיקואן אול אאגר בין איך ווידר ארויז גיקואן און איז דער
 מענטש אך נאקיש ווערט ער גיבארן איט ווייגן אול איט שרייאן אול איט
 לרות אול נאקיש שטערבט ער איט ווייגן אול שרייאן אול לרות און
 גיהערט דען איין מענטש זיך נישט דס לז הערלין נעמן אול בייא שפילן
 נעמן פֿון אלז מענטשן די ער אימ גיוועזן זיין וואס הבן זי גיהאט פֿון אלז איר
 רייכטום נאך איר טוט דס זי עש פֿר אנדרי גילאזן הבן אול הבן אלס
 גיטראכט געלט איין לז זאמלן אויף דר וועלט אול דער נאך שטערבט ער
 אול זאמט אלס הינטר זיך און דא ארויף הבן אונזרי חכמים אך איין
 אסאך גיזאגט איינר דער דא הט דרייז פֿריינד פֿון זיינס האלט ער גאר
 פֿיל איז זיין בעשטר פֿריינד אול דער אנדער איז אך זיין גוטר פֿריינד :
 אול דען דריטן אלסט ער ווייגן איין אאל שיקט דער זאך אימ ער און
 פֿארט בייא אימ קואן דער דענקט זיך פֿיל זייכט הט איינר וואס ביז
 אויף איר גירעט פֿר דען זאך און ער ווערט איך דר שוואגן אול דר שרעקט
 דרייב

ספר החיים .

דריבר גאר זער . אול' לאפט ביז זיין בעטטן פריינד אול' זגט גיט אים
איר פיל' לייבט קאנטטן איין גוט ווארט פֿר איר רידן דער גוטר פריינד
ויל ניט אים גיין אול' אך ניקט פֿר אים רידן אול' בלייבט דער היים אזו גיט
ער ביז זיין אנדערין פריינד אול' בעט אים זאל דאך אים אים גיין אול' פֿת
אים רידן . זגט ער גיין ויל אים איר דיר ביז זאל דער טיר פֿון אול' אבא
דער נאך גיט אים ווידר לזוק . אזו גיט ער ביז דען דריטן פריינד דעס
ער לזוק ווייניגסטן גיט אים אול' בעט אים ער זאל אים אים גיין . אול' ט
איין גוט ווארט פֿר אים רידן זאגט ער זאגט אים אול' אים אים גיין ביז
פֿר דען אול' אול' ויל פֿר דיר רידן אול' ויל דיר אלץ זיין * זון זיין בעטטן
פריינד איז זיין געלט אול' גוט דס גיט גאר ניט אים אים נייארט בוי
דער היים . דער אנדרי פריינד איז זיין ווייב אול' קינד דיר גיין אים ביז זאל
קבר אול' גיין ווידר אהייט דער דריט פריינד דען ער אן ווייניגסטן גיט אים
הט איז תורה ואעטים טובים די גיין אים אים אול' רידן פֿר אים אז דא
זגט דר פסוק (בהתהלך תנחה אותך בשכבך תשאור עורך והקלול
היא תטיחך) אזו ווערטט גיין ווערט זי דיר פֿירן אויף דר וועלט אול'
ווען דו ווערטט זיגן אים קבר ווערט זי דיר היטן אול' אזו ווערטט
אנטוואכן תהיית האתים ווערט זי פֿר דיר שערעכן * אול' דער אול' רידן
דער נאך אים שיקט איז אול' האלבים הקב"ה . דאר פֿון זאל א
אבערן דס ניקט בעסר איז פֿר דען אענטשן פֿון אלץ וואס ער טוט אויף
דער וועלט אז דו וואס ער אים זיך נעמט אויף יענר וועלט דס גיט פֿר
אים אול' פֿרעכט פֿר אים * אז דא זאגט דער פסוק (והלך לפניך לרקוד
וכבוד ה' יאספך) :

און אז דער לדיק קואט אויף דען (בית החיים) קואט אז די אהתיס
אנטקייגן דען זי זעהן די (שכינה) אים אים קואט אול' רופֿן אול' רידן
פֿרוך הבח בסת' ה') אול' מיטליכר האפט דס ער ביז אים זאל זיגן קואט
אול' זיין זיך אשה דס זי דען לדיק אויף איר קברות ביקואן . וואו דען
אענטשן דער זיך אויף דער וועלט קאפט עולם הבא . דען אזו ווייניג דיר
נשאה איז ער זי אויף די וועלט קואט קאני קיינזכות לז איר זענן אזו קאן זי
נאך דען טוט אך ניקט אין טאן . נייארט אויף דר וועלט ביז זיין לעבן
אז ער אזו טאן * דען דר דא קאפט אן (ערב שבת) דר הט שבת לז עשין
מן זאל אויף איין (אה) קיין ביז רידן ווען איינר טון וואס גיט אן האט
דען ער הט דאך גוויז (תשובה) דארויף גיט אן פֿר זיין טוט אול' ט
הט'י הט אים (אוחז) גיוועזין אול' ווארום זאל ער עשוידר גידענקין ווען
מיטליכר אענטש זינד גיט אול' בעט דס זאל אים (אוחז) זיין אול' הט ניט
גערין דס אן זיין חט אים נאך זיין טוט גידענקט . אכל שכן ווער
איינר

ישראלים מקר נאך ואגט ווען ערשטן פֿון לייטן גיהערט האט דען עט
 ייִדן פֿון לייט די ביז רידן פֿון לייט ווען ערשטן לייגן איז אול פֿר לירן דריבר
 ייִדן (חוק עולם הבא) • אול די אהלים זיין זיך נוקט אן מיט אול קען
 פֿון (ניזוק) דר דורך ווערן גלייך אזוי איר פֿינדן און פֿון (מפֿרים) פֿון וועלכע
 באקעמט אן זיך די גארמ אהרם הט זיין אול נאך (רבי אבא) זיין טוט
 אן מיט גירעט אויף מיט איז זיין ראד פֿון איין דאך אויף מיט גיפאלן אול
 אן מיט זיין קמפֿ גיטפאלטן • אול רב נחמן האט זיין אול וואס גירעט
 זיין קיגן דען כבוד שמואל האלך אול ער איז דאך זאג נאך זיין טוט גיווען זיין
 אן קוואן בייא נכט אלמלים אול הבן מיט זער דער שרעקט מיט שולאך ביז
 אן גט גטריאן זייט איר אוחל (עלמות שמואל האלך) האבן זי פֿון מיט
 אן אול דערי אעטיט טטין פֿון אן מסר חסידים דען אזוי איז דא
 אן פֿון די ביזה איינר דיביי איר לעבן אן לייט ביז רידן פֿון די לייט אול
 דער נאך אויף די טוט • דס הט שמואל האלך גיגט (אגס לב בני המרת
 אן רעזולוצות בלכס בחיים ואחריו אל האהלים) :

אן' הט "י וויל ניט הבדל אן זא ביז רידן אויף ישראל אען זיטן זינדען
 נייארט אן זא זאל אויף זי רידן • ווילן (אשה רבינו) הט גירעט זא
 אן (ישראל טאעט נא האורין) הט זי ווידר שפעניגיר גיהיין איז אויף מיט
 אן (נגזר) גיווארן איז ער זא אן דער אדבר טטערבן : אול ווילן (ישעיה
 וין הנביא) הט גיגט לויטן איין אום ריין פֿאלק זיין מיך איז מיט דס אול
 פֿלדורך גירעט גיווארן מיט איין זעג • אול ווילן (אליהו הנביא) הט גיגט
 קדו ישראל הבן גיזינגט הט הט "י גיגט אלטע זא אן זיין טטאט איין
 נביא זיין • אן אזא (חושע הנביא) הט וואס ביז גירעט אויף ישראל הט
 יאן מיט הט "י אעניט דריבר גיווען • דארום הט שמואל האלך גיגט (אן
 אן אולטין עבד אן אדניו פֿון יקלך ואטאט • דור אביו יקלן וואס און זא יברך
 אן אגל) ווען שון ישראל נאך איז זיין ווילן הט "י דאך ניט הבן דא אן זא ביז
 זען פֿון מיט רידן דען ער איז זעלברט איין זינדער אול ווילן פֿון ווילן אונדן ביז
 דירידן • דארום זאגט דער פֿמוק (שואר פֿיוולטונט שואר אלרת נפֿשו)
 דער דא היט זיין אול פֿון ביז זא רידן דער היט זיין לייב פֿון לידן :

אן (וויא די אהלים וויטן אן זי עז אויף דער וועלט לוגיט)
 אהלים ווילן אן זי עז אויף דער וועלט לוגיט אול זיין זיך (אלער)
 ווען עז אירי קינדד איבן גיט אול ווען איין לרה אן עולם איז אול
 אול טוק תפלה פֿר זי אן דא זיין פֿון (אעטיט וראיות) דר פֿון נייארט איר
 קן ווען איין ווייגדר פֿון שרייבן דען אן קן ניט אול שרייבן נייארט דודר
 יאן אעכט בייא זיין לעבן גהערט זא זעהן אול לויטן וויעט נאך דען טוט
 לוגיט אול גשטעלט מיט מיט איז אול דס דאט עיקר פֿון אענטן איז די
 נשאה

ספר החיים

כשמה אול ווי חשבו אזער גימלט ווערט נאך זיין טוט ווען ער ביי זיין לעבן גוט אול פֿרום גיווענט איז : אול ווי די אהיט ליגן אין קבר אז איינער דער דא טאמט : אול'דש זגט דער פסוק (וירעו לנו אלריק ולמבותינו) זיין אונז גימלט אול אונזרי עומד דש זיין איין אירי קברין הבן אלער גיווען פֿון אונזערט וועגן :

עש

שטייט אין (זהר רבי יהודה בר רב אבא) זיין איט אנדער גיראנט זיינן ביי נלם אונזער וועגן גילעגן אין איין פֿעלד הבן זי זיך איר קעפֿל גיליגט אויף איין בערגל דש דא גיווענט איז אול הבן נישט גיווענט דש דא איין קבר איז דא (אח) ארויז גישרימן אול'דש גיוגט לזענל יאר בין איך טוט אול'דש קיינער אויף איין קבר קואן מול'דארום קואן זי איז אנדערט זיין זי ער דער שראקן אול'דש זאגן ווער ביסטו זגט ער איך בין איין יהודי אול איך הב גרושן לער זינט איך טוט בין אול'דש קאן נישט רואן אול'דש לער קאן איך נישט קואן אין היאל זגן זי איז נארום השטו און איין לער זגט ער איך הב איין קליינע זון גילאמן אול'דש היידן הבן איהם גיגנעט אול'דש זאגן איז אול וועלן הבן ער זאל איר (עבֿורה זרה) דיין אול'דש דרום קאן איך נישט רואן : זגטן זי וויטן דען די אהיט פֿון אלז נאמט אויף דער וועלט גישיכט , הט דער (שר של בית הקברות) אן גיהובן ווען זי נישט זעלטן וויטן וואט אויף דער וועלט גישיכט אול'דש זי נישט זעלטן תפלה טוהן ווען איין לרה איז עומט איז קענט די וועלט נישט בטשין :

און'

און גליינדן איר חך דש ווען איין (לרה) איז גיווען זיין זי גיגנען אויף דען קברות איז איין (מסֿר תורה) אול'דש ער איז הבן זידי אהיט דער וועקט דש זי זאלן (תפלה) פֿר זי טוהן * און שטייט חך דש (אעשה ארבי חזקיה ורבי יומי) זיין אונזערט זעגן איז אנדער גיגנען אול'דש הבן אן גירואט אויף איין בערגל אול'דש הבן נישט גיושט דש דא איין קבר איז אול'דש הבן איין ריעה פֿון איין (מסֿר תורה) איז זיך גיהט * און הט די ערד אונזער זי אן גיהובן לז שיטלן אול'דש אהיט גשרימן און דען קבר ווי גשרימן דש ווידר איין לרה אין קאן איז דש די לעבנדיג איז איר (מסֿר תורה) לז אונז קואן דא זי אונז וועלן דר וועקין דא איר זאלן תפלה פֿר זי טוהן * זיין זי ער דר שראקן אול'דש ווער ביסטו זגט ער איך בין איין (אח) אול'דש אול'דש איין לרה גיווען זיין זי גיקואן איז איין (מסֿר תורה) אול'דש הבן אונט דער וועקט * אול'דש גיבעטן איר זאלן דאך טאן תפלה פֿר זי אול'דש גורה רעה אכטל זיין און זיין איר חזי גיגנען אין דיהל ביי די חבות אול'דש הבן זי דער וועקט דש זי זאלן איז אונז גין תפלה טוהן * און זיין איר גיגנען אול'דש הבן תפלה גיטוהן דא איז גיפֿונען גיווארן דש די (מסֿר תורה פסוק) איז גיחען און הט אן אונז פֿר טאעהט

שמהם אול ניש גיומולט חומר תפלה אקבל זיין • דען איין (וי"ו) איז לו
פיל דריין גיטטנדן בוי (ר"ב האמלא) איז איט זיין (מסר תורה) אך
גיקומן אויף דען קברות אולהט זי גיזגט אויף דען קבר פון ר' אונער זיין
איר איט מיט ווידר גיגגן אול הבן תפלה גיטוהן בוי איר הבן די גזירה
אכטל גיווען • אול איזלנד השאן רבי אונער פון אונז גיומולט אולהט מיט
ביי זיין פאטער ביגראבן אול ווער ווערט מן איט אונט גין אודר פילייכט
איז דש מסר אך פמול • ווערן איר ווידר פערשעמט ווערן • הבן זי גיזגט לו
דען אה חס ושלום עז איז קיין לרה אול איר קואן אך ניש דרום איין הער
נייארט איר הבן ניש גיומולט דש דאש איין קבר איז • נון קן אן זעהן ווי
די אהית תפלה טוהן פער די לעבנדיג :

סימני הרפין

תחינה די איין אשה זאל זיגן איר אונזי ח' וקרמנק ווערט דף פ"ח ע"א
ווידות בריא די זאל איר זיגן אונזי קרמנק ווערט : דף פ"ח ע"א
די גרושי אולה ביקור חולים : דף פ"ח ע"ב
אלי דיניס וויא מן זאל אכקר חולה זיין : דף פ"ט ע"א
ווידר חולה זאל ווידות שכיב ארע זיגן אול לנמה אכן דף פ"ט ע"ב
ווען מן דען חולה בענטשט מין דר שול : דף פ"ט ע"ב
ווי מן זיך זאל מוהג זיין אז ער גומט אערט : דף ז' ע"א
ווען איינער אורבלוינג שטערבט ווי מן זיך איט מיט מוהג איז דף ז' ע"א
אלי מיאנים ווי מן טוט דר קענין אז ער גומט ווערט דף ז' ע"א
אלי דיניס ווען ער גומט איז וואס זון טוהן זאל : דף ז' ע"ב
דש מן זאל קיין גומט אליין לאזין דף ז' ע"ב
תפילות די ווייבר די ביי דען גומט קואן זאל זיגן : דף ז"א ע"א
יגדל אול אדון עולם אויף טייטש לו זיגן ביי דען גומט דף ז"א ע"א
ווי די ווייבר זיך מוהג זיין ביי איין אה דף ז"א ע"א
אלי דיניס פון אה לאחר אהלו דף ז"א ע"א
ווי די ווייבר דש אה זאלן אב היבן איט אלי דיניס דף ז"א ע"ב
די לנמה פון ר' יוחנן ווי ער הט זעלן שטערבן דף ז"א ע"ב
וויא מיט שולדיג לו קלמגן ווען איין לדיק שטערבט דף ז"א ע"א
ווי מן זאל זיך איט די אהית אהעמק זיין איט אלי דיניס דף ז"א ע"ב
תחינה דש די ווייבר זאלן תיכף אלס זי מן היבן אהעמק באה לו זיין דף ז"א ע"ב
ווי מן דש אה אטהר איז איט אלי דיניס פון טהרה דף ז"א ע"א
ווי מן בכבוד אול בלניעות איט די אהית זאל אומ גין דף ז"א ע"א
מי פיל קמסיר מן זאל נעמן אטהר לו זיין איט פיל דיניס דף ז"א ע"ב

